

1945. január 20.

RENDELET A MUNKABÉRRENDEZŐ BIZOTTSÁGOK FELÁLLÍTÁSÁRÓL

**A minisztérium
78/1945. M. E. számú rendelete
munkabér rendező bizottságok alakításáról.**

Az Ideiglenes Nemzetgyűlés által Debrecenben 1944. évi december hó 22. napján adott felhatalmazás alapján az Ideiglenes Nemzeti Kormány a következőket rendeli:

1. §.

Minden vármegye székhelyén és minden törvényhatósági jogú városban bérrendező bizottságokat kell alakítani.

2. §.

A bizottság az iparban és a közüzemekben foglalkoztatott munkások bérének rendezése terén működik közre azért, hogy a bér rendezésére vonatkozólag javaslatokat készít. A bizottság ezentúl kérje be a közüzemi (posta, vasút) munkások béreire vonatkozó adatokat és javaslatokat is.

3. §.

A bizottság hét tagból áll, melynek két tagját a szakszervezetek, két tagját a nemzeti bizottság küldi ki, két tagját a vállalatok vezetői közül a főispán nevezi ki. A bizottság elnökét szintén a főispán nevezi ki a törvényhatóság szaktisztviselői, az iparhatóságok vezetői vagy más alkalmas egyének közül.

4. §.

A bizottság megalakulása után azonnal megkezdí működését. A bérrendezéshez szükséges adatokat a vármegye vagy városok területéről egybegyűjti és javaslatait elkészíti.

5. §.

A kormány a beérkezett javaslatok figyelembe vételével rendezi az ipari üzemek és közüzemek munkásainak bérét.

6. §.

A kormány végleges intézkedéséig béremelés csak a kormány hozzájárulása után történhet, tehát minden ilyen szándékot előzetesen be kell jelenteni az illetékes minisztériumnak.

7. §.

A bizottság működésének irányelveit a magyar iparügyi miniszter által kiadandó külön utasítás szabályozza. Az utasítást a bérrendező bizottságok a főispánok útján kapják meg.

8. §.

Ezen rendelet 1945. évi január hó 20. napján lép hatályba.
Debrecen, 1945. évi január hó 20-án.

Miklós vzds. s. k.
miniszterelnök

Közli: Magyar Közlöny, 1945. január 27.

1945. március 7.

**A BÉKÉSCSABAI ÉPÍTŐMUNKÁSOK ÉS MUNKAADÓK KÖZÖTT MEGKÖTÖTT IDEIGLENES
KOLLEKTÍV SZERZŐDÉS**

1. A munka reggel 7 órakor kezdődik és déli 12 órától 1 óráig, egy óra megszakítással este 5 óráig tart. A heti normális munkaidő 48 óra és szombat déli 12 óráig tart.
2. Az órabérek két kategóriába oszthatók a következőképpen: 2 éven aluli gyakorlattal rendelkező munkás órabére 4 pengő, a 2 éven felüli gyakorlattal rendelkező munkás órabére 5 pengő.
3. Magánépítkezéseken a munkák a normális napi munkaidőn túl nem végezhetők, úgyszintén vasár- és ünnepnapokon sem (húsvét, pünkösd, karácsony). A normális napi munkaidőn túl csak olyan munkát lehet végeztetni kivételesen, amelynek halasztása az üzem folytatását veszélyezteti, vagy ha a munka elkészítése közérdek. (Állami és katonai munka.) Az ilyen munkáknál a normális napi munkaidőn túl végzett munkaórák, este 5 órától 7 óráig terjedő munkaidőben, munkaóránként 30%-kal jobban díjazandók. Este 7 órától végzendő munka éjjeli munkának számít és 100%-kal jobban díjazandó. Ugyanígy díjazandó a vasár- és ünnepnapokon végzett munka is. Az éjszakai munkánál a vacsoraidő este 7 órától 8 óráig és éjjeli 12 órától 1 óráig tart.
4. Vidéki és pusztai munkáknál élelmezési pótlék is fizetendő. A vidéki és pusztai munkáknál megfelelő lakásról is köteles a munkaadó gondoskodni. A vidéki és pusztai munkáknál a munkabér 20%-kal magasabb. Utazási idő és az útiköltség szintén fizetendő, vagy a munkaadó köteles gondoskodni a kiszállításról, valamint a lakás költségeit is a munkaadó köteles fizetni. Pusztai munkáknak tekintendők a Békéscsaba belterületén kívül eső munkahelyek. Az 50 km-es körzetben minden héten, az 50-100 km-es körzetben minden két hétben és a 100 km-nél nagyobb távolságban fekvő munkahelyekről minden négy hétben a haza- és visszautazási költséget és az utazási időt a munkaadó tartozik kifizetni. Az útiköltséget abban az esetben is tartozik a munkaadó fizetni, ha a munkás nem utazik haza. Ebben az esetben azonban az utazási idő nem fizetendő.
5. Jelen megállapodás betartásának és rendelkezéseinek felügyeletével intézendő hatáskörrel a szerződő felek egy hat tagból álló békéltető bizottságot delegálnak, melynek három tagját a munkások, három tagját a mesterek nevezik ki. Ha a bizottság valamelyik ügyben határozni nem tudna, úgy az iparhatóság elé terjesztendő, melynek döntése mindkét félre kötelező. A bizottság ügyrendjét maga állapítja meg, üléseiről jegyzőkönyvet tartozik felvenni.
6. Békéscsaba és környéke területén kivételre kerülő építkezéseknél csak olyan ács és kőműves munkások foglalkoztathatók, akik tagjai a Magyarországi Építőipari Munkások Szövetségének és tagságukat a munkások által megválasztott bizalmiak előtt igazolják. A munkaadó a munkást csak a helyi ács- és kőműves-csoportokon keresztül veheti fel. Nem választhat szabadon, hanem a közvetítésre sorra kerülő munkásokat köteles felvenni. Minden munkaadó egy munkást szabadon választhat.
7. Amíg helyben van munkánélküli munkás, addig vidékit nem szabad alkalmazni.
8. Akkordmunka nem végezhető.
9. Mester mestert nem alkalmazhat, csak úgy, ha ez kiváltja munkakönyvét és az előírt feltételeknek megfelel. Szakmunkás magánépítetőknel közvetlenül munkát nem vállalhat.
10. Az Építőmunkás Szövetség tisztviselőjének, vagy megbízottjának joga van a munka színhelyén ellenőrizni, hogy a foglalkoztatott munkások tagjai-e a MÉMOSZ-nak, hogy munkába közvetítve onnan lettek-e.

11. A munkaadó köteles a munkásokat a hét végéig, azaz szombat délig munkával ellátni. Hétközben csak az a munkás bocsátható el, aki külön figyelmeztetés után is vonakodik a jelen megállapodás rendelkezéseit betartani.
12. A munkaadó köteles az építkezés színhelyén foglalkoztatott munkások számára megfelelő nagyságú fűthető és zárható étkező, illetve öltöző helyiséget készíttetni és azokban ülőhelyeket és asztalokat elhelyeztetni és tisztántartásukról gondoskodni.
13. Az építkezések színhelyére szeszesitalokat bevinni és azokat ott fogyasztani, ittas állapotban levő munkásokat munkába állítani és foglalkoztatni tilos. Köteles a munkaadó a munka színhelyén megfelelő mennyiségű ivóvízes edényt és ivóedényt tartani.
14. Köteles a munkaadó a munka színhelyén fedett illemhelyet készíttetni és tisztántartásáról gondoskodni.
15. A munkabérekből levont esedékes OTI-járulékot tartozik a munkaadó nyugtával, vagy a be- és kijelentőlappal igazolni, hogy a levont teljes összeget az OTI pénztárába idejében befizette.
16. Május 1-jén munkaszünet, de a más alkalomkor is elhatározott általános munkaszünet nem tekinthető szerződésbontásnak, ilyen munkaszünetek a munkáltatóval közlendők.
17. A munkáltatók és munkások kötelesek mindent elkövetni, hogy az építkezéseknél a balesetek elháríttassanak.
18. A munkaadó köteles a munkásnak megkeresett munkabérét szombaton, illetve a kifizetés napján, a munka színhelyén kifizetni, a munka abbahagyásakor azonnal, de legkésőbb fél órán belül a kifizetést megkezdeni és azt a névsor befejezéséig folytatni.
19. Munkakönyvvvel rendelkező vasbetonszerelő órábéra 4 pengő.
20. Az építőiparban foglalkoztatott segédmunkások órábéra is két csoportba sorozandó, éspedig: a 18 éven aluli férfimunkás órábéra 2,80 pengő, 18 éven felüli férfimunkás órábéra 3,50 pengő. A fent említett többi pontok a segédmunkásokra is mérvadók.
21. Mindaddig, míg az iparügyi miniszter a tanonckérdést nem szabályozza, addig az itt megjelent tárgyaló felek a következőkben állapotnak meg. Mindazon építőiparosok, akik öt segédnél többet nem alkalmaznak, két tanoncot és minden további öt segéd alkalmazása után egy tanoncot alkalmazhatnak. A tanonc munkaideje azonos a fent említett segédek munkaidejével. A tanonc tanulási ideje alatt csak szakmunkára alkalmazható. A 18 éven aluli tanoncnak első évben a bére a 18 éven aluli segédmunkás fizetésének az 50%-a, második évben 75%-a, a harmadik évben 100%. A 18 éven felüli tanonc bére ugyanezen százaléklebesztásban van, csak a 18 éven felüli segédmunkásnak az órábéra veendő alapul. A tanonc a munkaadó szerszámját a munka abbahagyása után köteles rendbe szedni.
22. Az építkezéseknél a munkaidő kezdetét és befejezését, valamint a szüneteket is, csengettyűszóval kell jelezni.
23. Létraállványon dolgozó szakmunkás órábéra 15 méter magasságig rendes órábér, 15 méter magasságon felül 30%-kal jobban díjazandó.
24. Ezen megállapodás az aláírás napján lép életbe és mindaddig érvényben marad, amíg az iparügyi miniszter más rendelkezésekkel nem intézkedik, vagy a helyzet változása következtében úgy a munkások, mint a munkáltatók szükségesnek nem tartják az egyes pontok megváltoztatását.

SZKL 12. f. 1. k. 1. d.

Közli: A magyarországi szakszervezeti mozgalom dokumentumai 6. kötet, 84-87. o.

1945. március 13.

RENDELET A NAGY-BUDAPESTI MUNKÁSOK BÉRRENDEZÉSÉRŐL

Az iparügyi miniszter

50.775/1945. Ip. M. számú rendelete

Nagy-Budapest területén dolgozó összes fizikai és szellemi munkás bérrendezése tárgyában.

1. §.

Jelen rendelet kihirdetésétől számított nyolc napon belül Nagy-Budapest területén dolgozó összes fizikai és szellemi munkások bérének (fizetésének) helyes és időszzerű megállapítása végett úgy a munkáltatók, mint a munkavállalók érdekképviselői (Gyáriparosok Országos Szövetsége és ennek szakosztályai, szakszervezetek, ipartestületek, stb.) paritásos munkabérmegállapító bizottságokat kötelesek kiküldeni.

Ezek a bizottságok iparágak, a kézművesiparban pedig foglalkozási ágak szerint (vas-, fa-, textil-, építőipari, vegyészeti munkások, stb.) alakítandók meg.

2. §.

A bizottságok sürgősen letárgyalandó kollektív (tarifális) szerződés keretén belül állapítják meg az egyes szakmákban a munkaidőt, a túlóráért, az éjjeli munkáért, vásár- és ünnepnap munkáért járó külön díjazásokat, végezetül az egyéb szociális természetű szolgáltatásokat.

3. §.

A kollektív szerződést tárgyaló bizottság első ülésén elnököt kell választani. Elnök az iparágon kívül álló, de a közgazdasági életben helyet foglaló egyén lehet. Amennyiben az érdekelt felek az elnök személyében megállapodni nem tudnának, ebben az esetben kérésükre elnököt az iparügyi miniszter nevez ki.

4. §.

Nagy-Budapest kivételével az ország egyéb területén e kérdésben külön rendelettel fogok intézkedni.

5. §.

A bérek megváltoztatását bármelyik érdekelt fél kérheti, ebben az esetben az említett bizottságok újból összeülnek a bérek (fizetések) megállapítása céljából.

6. §.

Amennyiben az érdekképviselők valamely iparágra vagy szakmára vonatkozólag kollektív (tarifális) bérrendszer keretében megállapodni nem tudnának, vagy nem tudnának megállapodni a szociális szolgáltatások tekintetében, úgy ezekben a vitás kérdésekben az általam külön rendelettel életre hívandó Országos Munkabérmegállapító Bizottság fog dönteni. Döntése végleges.

7. §.

Az érdekképviselők a munkabérek és szociális szolgáltatmányok tekintetében jelen rendeletem kihirdetésétől számított 15 napon s belül kötelesek meghozni határozataikat. Amennyiben megegyezés nem jönne létre ezen időn belül, a nemleges határozat kimondását követő 24 órán belül tartoznak erről a felállítandó Országos Munkabérmegállapító Bizottsághoz jelentést tenni.

8. §.

Jelen rendeletem a kihirdetés napján lép életbe.
Debrecen, 1945. március hó 13-án.

Takács Ferenc s. k.
iparügyi miniszter

Közl.: Magyar Közlöny, 1945. március 13.

1945. május 7.

RENDELET AZ ORSZÁGOS MUNKABÉRMEGÁLLAPÍTÓ BIZOTTSÁG (OMB) FELÁLLÍTÁSÁRÓL

**Az iparügyi miniszter
52.700/1945. Ip. M. számú rendelete
az Országos Munkabérmegállapító Bizottság
szervezetének és eljárásainak szabályai tárgyában.**

Az 50.775/1945. Ip. M. számú rendelet (Magyar Közlöny 8. szám) 6. §-ában foglaltakra utalással a következőket rendelem:

1. §.

A munkabérmegállapítások összhangjának biztosítására és az országos érdekek szempontjából való felülvizsgálatára Budapesten Országos Munkabérmegállapító Bizottságot (az alábbiakban: Országos Bizottság) kell szervezni.

2. §.

Az Országos Bizottság feladatköre az iparügyi miniszter ügykörébe tartozó iparágakra (foglalkozási ágakra) terjed ki, az iparügyi miniszter azonban az érdekelt miniszterrel egyetértve más iparágra (foglalkozási ágra) vonatkozó feladatokkal is megbízhatja.

Az Országos Bizottság feladata:

1. a munkabérmegállapító bizottságok részére a munkafeltételek, munkabérek (fizetések) és egyéb szolgáltatások megállapítására vonatkozó irányelvek meghatározása;
2. döntés a munkabérmegállapító bizottság határozata ellen benyújtott fellebbezés felől;
3. a munkabérmegállapító bizottságok határozatainak hivatalból való felülvizsgálása;
4. döntés azokban a kérdésekben, amelyekben a munkabérmegállapító bizottság megállapodni nem tudott;
5. az iparügyi miniszter felhívására munkaügyi kérdésekben véleménynyilvánítás.

Az előző bekezdés 1. pontja alapján megállapított irányelvek a munkabérmegállapító bizottságokat csak annyiban kötik, amennyiben az iparügyi miniszter azokat megerősíti. A munkabérmegállapító bizottságok határozatának az ily irányelvekbe ütköző része semmis.

Az iparügyi miniszter akár valamelyik munkabérmegállapító bizottság felterjesztésére, akár hivatalból a korábban megerősített irányelvek új tárgyalására felhívhatja az Országos Bizottságot.

Ha az Országos Bizottság az előző bekezdés 3. pontja alapján történő felülvizsgálat során úgy látja, hogy a munkabérmegállapító bizottság határozatát meg kellene változtatni, erre az illető munkabérmegállapító bizottságot határidő kitűzésével felhívja.

Amennyiben a munkabérmegállapító bizottság a kitűzött határidő alatt nem hoz új határozatot, vagy ha az új határozat nem felel meg az Országos Bizottság által megállapított irányelveknek, a szóban forgó kérdésben az Országos Bizottság dönt.

3. §.

Az Országos Bizottságnak rendes és póttagjai, valamint esetenként beküldött tagjai vannak.

A rendes és póttagok száma 8 – 8, s ezek közül 2 – 2 tagot a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége, 2 – 2 tagot az Ipartestületek Országos Központja, 4 – 4 tagot pedig a Szakszervezeti Tanács küld ki.

Olyan esetben, amikor az Országos Bizottság valamely meghatározott iparág (foglalkozási ág) körébe tartozó ügyet tárgyal, a Bizottság magát az illető iparág (foglalkozási ág) körébe tartozó, az illető érdekképviselő által beküldendő 2 munkaadó taggal (akik közül az egyiknek – hacsak a dolog természetéből más nem következik – a kisiparosok közé kell tartoznia) és 2 munkavállaló taggal kiegészíti. Az esetenként beküldött tag jogai és kötelességei ugyanazok, mint a rendes tagé.

A Bizottság elnökét és ennek helyettesét az iparügyi miniszter nevezi ki olyanok közül, akik sem a munkáltatók, sem a munkavállalók körébe nem tartoznak.

Az Országos Bizottság elnöke, elnökhelyettese az iparügyi miniszter előtt, a tagok az Országos Bizottság ülésében az elnök előtt fogadalmat tesznek arra, hogy tisztükben legjobb tudásuk szerint pártatlanul, a közérdek szem előtt tartásával járnak el, s a tudomásukra jutott üzleti, üzemi vagy egyéb titkot hivatali titokként megőrzik.

Az Országos Bizottság elnökének, helyettes elnökének, rendes és póttagjainak megbízása 3 évre szól. Korábban is megszűnik az elnök és a helyettes elnök megbízatása az iparügyi miniszter részéről történt felmentésével, vagy az elnök vagy helyettesének lemondásával, a rendes és póttagok megbízatása pedig a kiküldő érdekképviselő részéről újonnan kiküldött tag egyidejű megnevezésével történt visszahívásával, vagy a tagnak a kiküldő érdekképviselő által elfogadott lemondásával.

4. §.

Az Országos Bizottság ügyvitelét az Országos Bizottság titkára vezeti. A titkárt az Országos Bizottság választja a munkavállalói kiküldöttek közül. A titkár mellé az iparügyi miniszter rendeli ki a szükséges segédszemélyzetet és gondoskodik a dologi szükségletek fedezetéről is.

5. §.

A munkabérmegállapító bizottságok határozata ellen az 50.775/1945. Ip. M. számú rendeletben említett érdekképviselők a határozat közlésétől számított 8 nap alatt élhetnek fellebbezéssel.

Az Országos Bizottság a fellebbezés folytán vagy egyébként hozzáérkező ügyeket legkésőbb 8 nap alatt tárgyalás alá veszi, s azok tárgyalását sürgősen befejezi. Azokról az ügyekről, melyeknek tárgyalását az Országos Bizottság a tárgyalásának megkezdésétől számított 8 nap alatt nem fejezte be, az iparügyi miniszternek jelentést kell tenni.

Az Országos Bizottság a bizottságon kívül állókat is meghallgathat, tárgyalásai nem nyilvánosak, s határozatait is zárt ülésben hozza.

Az Országos Bizottság ülésének határozatképességéhez az elnök vagy helyettese, 2 munkáltató és 2 munkavállaló tag jelenléte szükséges. Az esetenként beküldött tagokat (3. §. 3. bekezdés) azonban a határozatképesség megállapításakor nem lehet számításba venni.

A határozathozatalban az érdekeltek csak egyenlő számban vehetnek részt.

A határozathozatal nyílt szavazással történik, és az egyszerű szótöbbség dönt. Az elnök csak abban az esetben vesz részt a szavazásban, ha az érdekeltek megállapodásra nem jutottak.

6. §.

Az Országos Bizottság ülésén úgy a rendes tagok, mint a bizottság által az ülésre meghívott póttagok kötelesek megjelenni.

Az Országos Bizottság ülésén való megjelenést és az Országos Bizottság munkájában való részvételt a tag munkaadójának lehetővé kell tennie, s emiatt a tagot semmiféle hátránnyal sem sújthatja.

Az elnök, az elnökhelyettes, a tagok megbízatása tiszteletbeli, készkiadásaiat azonban – a munkavállaló tagoknak ezenfelül esetleges elmaradt keresetüket is – az Országos Társadalombiztosító Intézet elnökségi tagjaira vonatkozó szabályok szerint kell megtéríteni. A térítésről az iparügyi miniszter az állami költségvetés terhére gondoskodik.

7. §.

Az Országos Bizottság rendes és póttagjait az érdekképviselések első ízben e jelen rendelet hatálybalépésétől számított 8 nap alatt kötelesek az iparügyi miniszternek, az általuk kiküldött rendes tag, illetőleg póttag megbízatásának megszűnése esetében pedig – a visszahívás esetét (3. § utolsó bekezdése) kivéve – az új rendes, illetőleg póttagot ugyancsak 8 nap alatt az Országos Bizottság elnökének kötelesek megnevezni.

Az Országos Bizottság első ülését az elnök a jelen rendelet hatálybalépésétől számított 8 nap alatt hívja össze.

8. §.

Az Országos Bizottság szervezetének és eljárásának a jelen rendeletben nem szabályozott kérdéseit az Országos Bizottság által az iparügyi miniszter jóváhagyásával megállapított ügyrend szabályozza.

9. §.

Az iparügyi miniszter pénzbírsággal büntetheti az Országos Bizottságnak azt a tagját, aki a jelen rendeleten alapuló kötelezettségei valamelyikét vétkesen megszegi.

A pénzbírságból befolyó összegeket munkásjóléti célokra kell fordítani.

10. §.

Amennyiben a cselekmény súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és 15 napig terjedhető elzárással büntetendő:

a) az Országos Bizottságnak elnöke, vagy elnökhelyettese, vagy tagja, ha a 3. § 5. bekezdése alapján tett fogadalmát megszegi;

b) az a munkaadó, aki a 6. § 2. bekezdésében foglalt rendelkezéseket megszegi.

A pénzbüntetés tekintetében az 1928:X. tc. rendelkezéseit kell alkalmazni.

A kihágási eljárás a közigazgatási hatóságnak mint rendőri büntetőbírósnak hatáskörébe tartozik. Szakminiszternek az 1929:XXX. tc. 59. §. (1) bekezdésének 3. pontjában foglalt rendelkezés alkalmazása szempontjából az iparügyi minisztert kell tekinteni.

11. §.

A jelen rendelet kihirdetésének napján lép hatályba.

Budapest, 1945. évi május hó 7-én.

Takács Ferenc s. k.
iparügyi miniszter

Közlő: Magyar Közlöny, 1945. május 10.

1945. május 18.

**JEGYZŐKÖNYV A SZAKSZERVEZETI ELNÖKÖK, TITKÁROK ÉS A SZAKSZERVEZETI
VÁLASZTMÁNY EGYÜTTES ÜLÉSÉRŐL, KOSSA ISTVÁNNAK, A SZAKSZERVEZETI TANÁCS
FŐTITKÁRÁNAK BESZÁMOLÓJA A KOLLEKTÍV SZERZŐDÉSEKRŐL, AZ ÁRAK ÉS A BÉREK
ALKULÁSÁRÓL**

JEGYZŐKÖNYV

Felvétetett 1945. május 18-án a szakszervezeti elnökök és titkárok és a szakszervezeti választmány együttes ülésén.

Jelen vannak: Klein Zsigmond, Sebestyén János, Jászi Ferenc, Fejér Kálmán, Pásztor Imre, Uhirek Ferenc, Spitalszky Károly, Borbándi Antal, Gottdiener Aladár, Dr. Holló Jenő, Dr.

Katona Endre, Boros László, Szeif Károly, Bányász András, Wéber Mihály, Róka Pál, Villám János, Kudalka Mihály, Pintér Béla, Sárfi Rózsi, Boros Margit, Vasvári István, Rác Zsigmond, Mezey György, Pálincás János, Jaszovics Dávid, Németh János, Tamás János, Kiss Sándor, Révész Andor, Horváth Mihály, Gaál Antal, Básta Rezső, Király Varga Mihály, Dr. Marton János, Mazány József, Mersics Gyula, Sere Árpád, Tolnai Károly, Rudas Antalné, Erdész Antal, Czigler Tamás, Kócsa Mihály, Gampel András, Király Géza, Gyuricza Gyula, Galambos József, Vevroska János, Zgyerka János, Dénes István, Kántor János, Bodán Vince, Abonyi Géza, Dr. Staud Géza, Liebe István, Takács Sándor, Szipka József, Tuli István, Kontra Flórián, Bodnár László, Bélyá Sándor, Tóth Matild, Hermann Ferenc, Petrák Ferenc, Megele Péter, Csaplár Péter, Maróti Károly, Schön István, Molnár Nándor, Samák László, Irsai Béla, Köves András, Buzgó János, Bakos József, Schröder Ferenc, Kovács Józsefné, Berecz Béla, Zentai Béla, Philip Miklós, Weiskirchner Károly, Kovács III. János, Polgár Sándor, Sáska István, Bóday Antal, Gampel Sándor.

Haimann János elnök megnyitja az ülést. Üdvözli a megjelenteket és az ülés tárgyául a május 1-i ünnepélyt, valamint az ár- és bérkérdést jelöli meg.

Kossa István főtitkár a következőket terjeszti elő:

A május 1-nek megünneplése általában sikerült. A nagy tömeg szervezetten vonult fel. A rendezésben azonban hiányok voltak. A szakszervezetek többsége jól dolgozott, de munkájuk nem domborodott ki eléggé, mert összekeveredtek a pártokkal. Azonkívül csendes volt, nem volt elég visszhangja. Az emberek nagy politikai változásokat is vártak, ami a tömegekből nagyobb lelkesedést váltott volna ki. Azonkívül, új elemek vonultak fel, amelyek közül sokan nem egészen önszántukból mentek be a szervezetbe. Ezeket még meg kell nevelni, hogy tökéletesen a mi erőnk legyen. Ehhez pedig aktívabb szakszervezeti munkára lenne szükség. Megemlíti a Postás Szakszervezet áldozatkészségét, amely 10.000 pengőt, a Famunkások Szakszervezetét, amely 5.000 pengőt adott a Tanácsnak a dekoráció céljaira.

Tudomásul vétetik.

Az értekezlet másik tárgya, az ár- és bérkérdés, valamint a kollektív szerződés. A béreket nem lehet az árakhoz irányítani, mert akkor óriási összeg jönne ki. A piacon a kereslet-kínálat elve a döntő. Az árak maximálása nem szolgálná a dolgozók érdekeit, mert eltűnne az élelem. A döntő iparágakban maximálni kellene az ipari alapanyagok árát. Olcsó áruval kellene ellátni az ipari és mezőgazdasági munkásokat. A magyarországi ipar kapacitása nem lehet teljes, amíg bizonyos nyersanyagokkal nem rendelkezünk. Kötött béreket csak akkor lehet meghonosítani, ha legalább három nagy termelési ágban az élelmezés biztosítva van. Ez a három lenne a mezőgazdaság, a bányáipar és a vasipar. Vagyis az élelmet, a szén és a vasutat termelő iparág. Ezt még akkor is meg kellene tenni, ha bizonyos tekintetben a többi rovására megy. A kollektív szerződésekkel bizonyos hiba történt. Az első kollektív szerződések a Szakszervezeti Tanács által lefektetett elvek szerint történtek, a későbbiek már nem. Így történt, hogy nagy a különbség feltételek között. Az első csoportnak új kollektív szerződés jár, mert az ott megállapított bérek már nem tarthatók, meg kell még jegyezni, hogy a kvalifikáltabb munkáért magasabb bér jár. A mérnök bére magasabb, mert tervez, kalkulál, épít, a specialistákat mindenütt megfizetik. Hogy a magánvállalatoknál a fizetés esetleg magasabb, mint a közalkalmazottaknál, ez bizonyos szempontból érthető, mert az utóbbiak állandó munkahelyen vannak, meghatározott nyugdíjjal. Nem lehet azt kívánni, amit valaki a szabad iparban keres. Magasabb bér csak a határozottan veszélyes vegyészeti iparban követelhető. Továbbá a szakmunkások között is van különbség, itt is kell kategóriákat felállítani. Egyes kisiparágaknál a bérek állandóan emelkednek. A 15-16 pengős órabérből már 20 pengő lett. A családi segélynél kollektív szerződés útján biztosították a segélyt. 10 pengő helyett 30 pengőt akarnak adni havonként, de ahol ennél magasabb, ott le kell szállítani.

Tudomásul vétetik.

Piros László: A segélyeket paritásos bizottság alakítja újra. Az alkalmazottakról nincs pontos kimutatás.

Haimann János: A kollektív szerződésről szól. Szerinte a fizikai és szellemi munkások között 25-30% lehetne a különbség, a mérnököknél 50%. A munkaidő heti 48 óra. A túlórákat közösen állapítják meg. A szabadságidőt minden kollektív szerződésben külön meg kell állapítani, hogy egyöntetűség legyen. Kollektív szerződést pedig nem lehet a Szakszervezeti Tanács jóváhagyása nélkül kötni.

Tudomásul vétetik.

Többek hozzászólása után

Kossa István főtitkár következőket jegyzi meg:

A Családi Pénztár helyes intézmény, de egységesíteni kell a családi segélyt. Az eddigi nyolc pénztárat össze kell vonni. A társadalombiztosítókat is. A pénztár megbírja a 30 pengős segélyt, négy gyermek után pedig havi 170 pengőt.

Bejelenti, hogy a közlekedés javulásával a vidéki szakszervezetekkel is állandó kapcsolatot lehet tartani. Bérmegállapító konferenciát ez idő szerint tartani nem lehet. A Tanács hozzájárul az előterjesztéshez, egyben elfogadja, hogy kilenc tagú bizottság készítse el a kollektív szerződés mintáját, amely irányvonal. És azt is, hogy szerződés ezután csak a Szakszervezeti Tanács beleegyezésével köthető.

Tudomásul vétetik.

Több tárgy nem lévén elnök az ülést bezárja.

SZKL 1. f. 3/3. ő. e.

1945. június 5.

RENDELET AZ ÜZEMI BIZOTTSÁGOKRÓL

**Az iparügyi miniszter
55.000 1945. Ip. M. számú rendelete
az üzemi bizottságok tárgyában.**

A munkának, mint a termelés egyik legfontosabb tényezőjének megbecsülése, továbbá az üzemek kívül lévő vállalatok megindítása, üzemük folytonosságának biztosítása, valamint a gazdasági életnek a háború utáni megszervezése érdekében elrendelem:

1. §.

(1) Minden olyan ipari, bánya- és kohóvállalatnál, valamint közhasználatú villamosműnél – akár magánvállalkozás, akár közüzem vagy közintézmény alakjában működik – a Magyar Államvasutak és a Magyar Posta kivételével (későbbiekben: üzem), ahol rendszerint legalább 20 munkavállalót foglalkoztatnak, üzemi bizottságokat kell alakítani.

(2) Ha az üzemnek több telepe van, minden olyan telepen, ahol rendszerint legalább 20 munkavállalót foglalkoztatnak, külön-külön kell bizottságot alakítani.

(3) A (2) bekezdés szerinti esetben, amennyiben a Magyar Szabad Szakszervezetek Országos Központja (Szakszervezeti Tanács) ezt szükségesnek látja, az üzem központjában

állandó jellegű központi üzemi bizottságot kell alakítani akként, hogy lehetőleg valamennyi telep képviselve legyen (15. § (1) bekezdés).

(4) Azokban az üzemekben, ahol a munkavállalók létszáma 20-nál kevesebb, az illetékes szakmai szakszervezetek közreműködésével bizalmit, esetleg bizalmiakat kell választani. Ezeknek a számát és választásuk módját az üzem terjedelméhez képest az illetékes szakszervezetek állapítják meg. Hatáskörükbe tartozik a munkavállalók szociális viszonyainak és az üzemvitelnek az ellenőrzése, az üzemi bizottságokra nézve a jelen rendeletben megállapított elvek szerint.

(5) Jelen rendelet szempontjából munkavállalóknak kell tekinteni mindazokat, akiket az üzem szolgálati viszony alapján foglalkoztat (tisztviselők, munkások, tanoncok, stb.). A munkavállalók csoportján belül a tisztviselők közé kell sorolni az üzletvezetőt, a rendszerint legalább tíz munkavállaló munkáját irányító művezetőt, malomvezetőt, főmolnárt, építésvezetőt, főpallért, vagy rendszerint legalább öt munkavállaló munkáját irányító gépészt, vezetőgépészt, főgépészt is.

(6) Nem lehet munkavállalóknak tekinteni az igazgatókat és azokat a vezető tisztviselőket, akiknek az üzem vagy a személyzeti osztály vezetésében döntő befolyásuk van.

2. §.

(1) A bizottságok tagjainak választását első ízben a rendelet hatálybalépésétől számított 15 napon belül, újonnan létesülő üzemnél az első választást az üzem működésének megkezdését követő 60 napon belül kell megejteni.

(2) A választásokat az illetékes szakszervezet kiküldöttje rendeli el és vezeti le. A választást vezető szakszervezeti kiküldött a választás lefolytatására az üzem alkalmazásában álló két munkavállalóval választási bizottságot alakít, és ez köteles gondoskodni arról, hogy a választás napját, helyét és időpontját tartalmazó hirdetmény az üzem minden olyan helyiségében, melyben munkavállalókat foglalkoztatnak, szembetűnő helyen, legkésőbb 3 nappal a választást megelőzően kifüggesztessék.

(3) A választás megkezdése előtt a választásvezető köteles jegyzőkönyvvezetőt kijelölni, aki a választásról 4 példányban jegyzőkönyvet készít.

(4) A munkáltató (az üzem vezetője) köteles a választás napja előtt kellő időben a munkavállalók jegyzékét és a jegyzék feldolgozásához, valamint a választás lebonyolításához szükséges munkaerőket és eszközöket a választási bizottság rendelkezésére bocsátani.

(5) A bizottsági tagok kijelölését a választásvezető ejti meg az illetékes szakszervezetek megbízottaiból és az üzem bizalmi egyéneiből alakított jelölő bizottsággal egyetértésben, és pedig úgy, hogy a különböző szakmák (asztalos, lakatos, stb.), illetve kategóriák (tisztviselők, mérnökök, művezetők, műszaki és kereskedelmi alkalmazottak, stb.) lehetőleg képviselve legyenek.

(6) A választás szavazólapokkal történik, melyeket a munkáltató bocsát a jelölő bizottság rendelkezésére. A rendes és a póttagok neveit külön-külön szavazólapokon kell feltüntetni. A választóknak jogukban áll azonban a szavazólapokon a választhatók körében változásokat eszközölni.

(7) A szavazásoknál az üzem munkásai és tisztviselői külön szavaznak, de a bizottság munkájában együttesen vesznek részt.

(8) A bizottság tagjainak száma munkavállalóknál 20-150 munkavállalóig 3 rendes és 3 póttag, 150-200 munkavállalóig 4 rendes és 4 póttag, 200 munkavállalón felül minden 200 munkavállaló után 1000 munkavállalóig 1 rendes és 1 póttag, 1000 munkavállalón felül pedig minden 500 munkavállaló után 1 rendes és 1 póttag, azonban a bizottság munkás (rendes) tagjainak száma 25-nél több nem lehet.

(9) Tisztviselőknél a bizottság tagjainak száma 5-15 munkavállalóig 1 rendes és 1 póttag, 15-100 munkavállalóig 2 rendes és 2 póttag, 100-200 munkavállalóig 3 rendes és 3

póttag, 200 munkavállalón felül minden további 200 munkavállaló után 1 rendes és 1 póttag, azonban a bizottság tisztviselői (rendes) tagjainak száma 5-nél több nem lehet.

(10) A választás titkos szavazással olyan időben történik, hogy a választók a választáson részt vehessenek.

(11) Választó az üzemben foglalkoztatott minden olyan munkavállaló, aki 18. életévét betöltötte és a választás időpontjában szabadságvesztés büntetés végrehajtása, vagy politikai jogainak gyakorlását felfüggesztő jogerős bírói ítélet hatálya alatt nem áll.

(12) Választható az olyan választó, aki írni és olvasni tud, az üzemben legalább 6 hónap óta teljesít szolgálatot, vagy más hasonló üzemnél legalább 1 évig teljesített már szolgálatot, ha ellene az illetékes szakszervezet kifogást nem emel.

(13) Újonnan létesített, vagy nem állandó jellegű (idény-) üzemnél választható az olyan választó is, aki a választás napjáig a (12) bekezdésben megszabott szolgálati időt nem töltötte be, ha ellene az illetékes szakszervezet kifogást nem emel.

(14) A választásvezető a szavazólapokat a választás során a szavazóktól átveszi, a szavazatokat a választási bizottsággal összeszámolja és az eredményt megállapítja. Megválasztott rendes tagok azok, akik a rendes tagok listáján, megválasztott póttagok pedig azok, akik a póttagok listáján a legtöbb szavazatot kapták. Szavazategyenlőség esetén sorshúzás dönt.

(15) A választás eredményét magába foglaló jegyzőkönyvet a választásvezető és a jegyzőkönyv-vezető írja alá. A választásvezető a jegyzőkönyv egyik példányát az üzem vezetőjének (munkáltatónak), másik példányát a megválasztott bizottságnak adja át, harmadik példányát megőrzés végett az illetékes szakmai szakszervezetnek küldi be.

(16) A választás ellen 15 napon belül a Magyar Szabad Szakszervezetek Országos Központjához (Szakszervezeti Tanács) intézett, de az illetékes szakszervezetnél benyújtandó panasznak van helye. Panasszal élhet:

- a) a vállalat munkavállalóinak legalább 10 százaléka,
- b) az üzem vezetője (munkáltató)
- c) az illetékes szakmai szakszervezet.

(17) Az illetékes szakszervezet köteles a hozzá beérkezett panaszokat haladéktalanul felterjeszteni. A panasz felterjesztéséhez a választási jegyzőkönyvet is mellékelnie kell. A Magyar Szabad Szakszervezetek Országos Központja (Szakszervezeti Tanács) a panasz felett 30 napon belül végérvényesen határoz és szükség esetén új választást is rendelhet el.

3. §.

(1) A bizottság (központi üzemi bizottság) tagjainak megbízatása 1 évre szól. Ha valamely tagra nézve megbízatása tartama alatt olyan körülmény következik be, amely választhatóságát kizárná, vagy a tag az üzem alkalmazásából kilép, továbbá ha az illetékes szakszervezet előzetes hozzájárulásával tagságáról lemond, bizottsági tagsága megszűnik és helyébe az a póttag lép, aki a póttagok listáján a legtöbb szavazatot nyerte.

(2) Ha a bizottság tagjainak száma a póttagok behívása után is 3-nál kevesebbre, vagy a tagok 2/3-ára csökken, a megüresedett helyek betöltésére új választást kell tartani, mely esetben a választást a bizottság elnöke (helyettes elnöke), illetve korban legidősebb tagja vezeti, a jelen rendelet 2. §-ában szabályozott módon.

4. §.

(1) A bizottság saját kebeléből egy elnököt és elnökhelyettest választ.

(2) Az elnök (elnökhelyettes) köteles minden hónapban legalább egyszer rendes ülést, az üzem vezetőjének (munkáltatónak), vagy a bizottság rendes tagjai felének kívánságára pedig bármikor rendkívüli ülést összehívni.

(3) Ha az üzemnek több telepe van, de ugyanabban a helységben, ezek üzemi bizottságai negyedévenként együttes bizottsági ülésre kötelesek összeülni, amelyre telephelyenkint legfeljebb 3-3 tagot küldhetnek ki. .

(4) A bizottság ülései nem nyilvánosak, de az üléseken az illetékes szakszervezetek képviseltethetik magukat.

(5) Ha a bizottság valamely tagjának személyes ügye kerül a bizottság elé, ez a tag a bizottság munkájában nem vehet részt. Ha ennek folytán a bizottság kiegészítésre szorul, az érdekelt tag helyett a legtöbb szavazatot kapott póttagot kell behívni.

(6) A bizottság üléséről 2 példányban jegyzőkönyvet kell készíteni, amely a tárgyalt kérdéseket, valamint a hozott határozatokat tartalmazza. A jegyzőkönyvet az elnök és a bizottság jegyzője írja alá. A jegyzőkönyv egyik példányát az elnök az üzem vezetőjének (munkáltatónak) adja át, aki azt megőrzés végett a bizottság irattárában helyezi el.

5. §.

(1) A bizottság tagjai (póttagjai) működésük megkezdése előtt kötelesek a választásvezető előtt a következő szövegű fogadalmat tenni:

„Én (név) lelkiismeretemre fogadom, hogy tisztemben mindenkor a legjobb tudásom szerint pártatlanul és a közérdek szem előtt tartásával járok el, és az eljárásom során tudomásomra jutott üzleti, üzemi vagy egyéb titkot hivatali titokként megőrzöm.”

(2) A bizottság (központi üzemi bizottság) tagjai (póttagjai) tagságukkal kapcsolatos működésüket a munkaidőn belül folytatják. Munkabérükből (fizetésükből) az üzem a bizottsági tagsággal járó teendők ellátása folytán bekövetkező munkamulasztás címén levonást nem végezhet, és megbízatásuk teljesítése miatt őket hátránnyal egyébként sem sújthatja.

(3) Az üzem köteles a bizottság (központi üzemi bizottság) tagjainak (póttagjainak) a működésükkel kapcsolatban esetleg felmerült készkiadásait megtéríteni.

6. §.

(1) A bizottság (központi üzemi bizottság) tevékenysége kiterjed az üzemben:

- a) a munkaviszonnyal kapcsolatos összes kérdésekre (munkabérre, munka- és szabadságidőre, a munkavállalóknak a munkaviszonyból folyó jogai érvényesítésére),
- b) a munkavállalók közös gazdasági és jóléti érdekeire (családvédelemre, egészségügyi berendezésre, üzembiztonsági kérdésekre, balesetek elleni védekezésre)
- c) a kulturális és jóléti intézményekre,
- d) a munkavállalókkal való bánásmódra, azok fegyelmi, ügyeire (a munkásviszályok békés elintézésére),
- e) a jobb, gazdaságosabb és eredményesebb termelés előmozdítása érdekében a munkafeltételekre, az üzemi munkarend, munkaerkölcs és munkafegyelem összes kérdéseire, új munkamódszerek bevezetésére és az üzem termelési menetének és tervének az ellenőrzésére.

(2) A bizottságnak (központi üzemi bizottságnak) joga van az (1) bekezdés szerinti érdekből az üzleti könyvekbe betekinteni, a szükséghez képest azokat az üzem költségére könyvszakértő által megvizsgáltatni. Az üzem vezetője (munkáltató) köteles minden iratot, mely az üzem számára a szokásos üzletmeneten túlmenő kötelezettséget tartalmaz, az üzemi bizottság által láttamoztatni, és az üzem üzletmenetéről, a termelés és a piac várható alakulásáról negyedévenként a bizottságnak pontos jelentést tenni.

(3) A bizottság, ha az általa tárgyalta valamely kérdés tisztázása érdekében szükséges, az üzem kötelékébe tartozó bármely személyt meghallgathat. Az üzem vezetője köteles a tárgyalta kérdés tisztázásához szükséges adatokat – a gyártási titkokat feltáró adatok kivételével – a bizottsággal közölni, valamint a tárgyalta kérdéssel ügykör szerint megbízott munkavállalót a bizottság tájékoztatására az ülésre kiküldeni

(4) Részvénytársaságoknál, szövetkezeteknél és korlátolt felelősségű társaságoknál a bizottság két erre a célra kijelölt tagja az igazgatóság ülésein, illetve a társaság taggyűlésein részt vesz. Ezeket teljes tanácskozási jog illeti meg, de a céget harmadik személlyel szemben

nem képviselik. Amennyiben az üzem részére a jelen rendelet alapján központi bizottság alakult, a tagokat ez küldi be.

7. §.

(1) Új munkarend, vagy szolgálati szabályzat készítése, vagy a meglévőnek módosítása – feltéve, hogy a munkarend vagy a szolgálati szabályzat nem kollektív szerződés útján jött létre – az illetékes szakmai szakszervezet és a munkáltató szervezet által létesített paritásos bizottság hatáskörébe tartozik. Ennek a bizottságnak az elnöke, illetve helyettese a bizottság tagjai által érdektelen harmadik személyek köréből választandó, megegyezés hiányában felterjesztésre az iparügyi miniszter jelöli ki.

(2) Egészségügyi és balesetvédelmi kérdésekben, ha a bizottság és a munkáltatók között megegyezés nem jön létre – feltéve, hogy kollektív szerződés sem határoz másként –, a bizottság az iparfelügyelőhöz tartozik fordulni.

(3) Az üzem összes jóléti intézményeinek létesítése, irányítása és ellenőrzése a bizottság, illetőleg a bizottság kebeléből kiküldendő jóléti bizottság közreműködésével történik. Az üzem vezetője (munkáltató) köteles betekintés végett rendelkezésre bocsátani mindazokat a feljegyzéseket, amelyek az ilyen intézmények kezelésére vonatkoznak. Ha az ellenőrzés módjára nézve a bizottság az üzem vezetőjével nem tud megegyezni, úgy a bizottság köteles Budapesten az ipari munkafelügyelőhöz, vidéken az iparfelügyelőhöz fordulni.

(4) Bánya- és kohóüzemeknél a (2) és (3) bekezdés esetében az iparfelügyelő és az ipari munkafelügyelő helyett a bányakapitányság dönt.

8. §.

(1) Ha a bizottság tagjainak száma 5-nél több, a munkaviszonyra vonatkozó egyéni panasz tárgyalására a bizottságnak fegyelmi bizottságot kell kiküldenie.

(2) Ha az alkalmazott a bizottság (fegyelmi bizottság) döntésével nincs megelégedve, panaszával az üzemi bizottság teljes üléséhez fordulhat.

(3) Az egyéni panaszok békés elintézésének céljából a bizottság (fegyelmi bizottság) szükséghez képest, de legalább havonként egyszer a munkaidőn kívül ülést tart.

9. §.

(1) A munkaerkölcsöt, valamint az üzem fegyelmét sértő cselekmények esetén az üzem vezetőjének (munkáltatónak) jogában áll a bizottsághoz (fegyelmi bizottsághoz) fordulni.

(2) A bizottság (fegyelmi bizottság) a fegyelmi ügyek intézésére a munkaidőn kívül ülést tart, amelyre a munkáltatót, illetőleg megbízottját tanácskozási joggal meghívja. A bizottság (fegyelmi bizottság) a terhelt meghallgatása után a következő fegyelmi büntetéseket szabhatja ki:

a) a bizottság (fegyelmi bizottság) előtt való szóbeli feddés,

b) írásbeli megrovás és annak az üzem hirdetőtáblájára kifüggesztése,

c) áthelyezés más munkahelyre,

d) elbocsátás (1884:XVII. tc. 94. §, 1875:XXXVII. tc. 59. §, a kollektív szerződés alkalmazásával).

(3) A bizottság (fegyelmi bizottság) határozata ellen fellebbezésnek nincs helye.

(4) A d) pont alkalmazása esetén a munkavállaló jogigényével a munkaügyi bírósághoz fordulhat.

(5) A bizottság hatásköre nem terjed ki az állami üzemeknél kinevezett, rangosztályba sorozott munkavállalókra. Ezek ügyeiben azonban a bizottság felterjesztéssel élhet az illetékes szakminiszterhez.

(6) A bizottságok (fegyelmi bizottságok) tagjainak működése elleni panaszok felett a (2) – (4) bekezdés értelemszerű alkalmazásával az illetékes szakszervezet dönt.

10. §.

(1) A bizottság, illetve annak a kiküldött albizottsága közreműködik a munkavállaló által elrontott anyagokért és eszközökért fizetendő térítés megállapításában és az akkord-árkülönbözetek elintézésében. Ha a bizottság (albizottság) az üzem vezetőjével (munkáltatóval) megegyezni nem tud, akkor – amennyiben a kollektív szerződés másképpen nem intézkedik – olyan üzemekben, amelyek legalább 10 munkást foglalkoztatnak, paritásos választott bíróságok döntenek. Ez a paritásos bíróság legalább 3, legfeljebb 5 tagból áll; 1-1, illetőleg 2-2 tagját a bizottság, illetve a munkáltatók jelölik ki. Az elnököt a bíróság tagjai választják. Ha ennek személyében megegyezni nem tudnak, az elnököt Budapesten az ipari munkafelügyelő, egyéb helyütt az illetékes iparfelügyelő jelöli ki.

(2) A munkaidő, szabadságidő és a szakmányváltás kérdésének elintézésében a törvények és rendeletek korlátai között a bizottság az üzem vezetőjével (munkáltatóval) egyetértésben, a munka folyamatosságának megzavarása nélkül, 15 napon belül intézkedni köteles.

(3) Az egyéni bérkérdésben létrejött megegyezések a méltányosság szabályai szerint a visszaható erő tekintetében is dönthetnek.

11. §.

Ha az üzem termelését érintő kérdésekben az üzem vezetője (munkáltató) nem tenné magáévá a bizottság javaslatát, akkor a bizottság az illetékes szakszervezet hozzájárulásával a kérdéses ügyet a jelen rendelet 17. §. (2) bekezdése szerinti paritásos bizottság elé terjesztheti.

12. §.

(1) A bizottságok (központi üzemi bizottságok) javaslatainak átvételére és az esetleges tárgyalások folytatására az üzem vezetője (munkáltató) megbízottat, illetve megbízottakat köteles kijelölni, és ezeknek nevét a bizottsággal közölnie kell.

(2) A bizottságok (központi üzemi bizottságok) működéséhez megfelelő helyiségről és egyéb segédeszközökről az üzem köteles gondoskodni.

(3) Az üzem vezetője (munkáltató) köteles a bizottság (központi üzemi bizottság) tagjainak névsorát az üzem hirdetőtábláján kifüggeszteni, vagy más olyan alkalmas módon állandóan közhírré tenni, hogy arról az újonnan belépő munkavállalók is tudomást szerezhessenek.

13. §.

Az üzemekben legalább havonta egyszer üzemvezetői értekezletet kell tartani, melyre a bizottság 2, legfeljebb azonban 5 tagot küldhet ki.

14. §.

(1) A bizottsági tisztség elvállalása és gyakorlása az üzemből való elbocsátás okául nem szolgálhat.

(2) Az üzem vezetője (munkáltató) a bizottság tagjait megbízatásuk megszűnésétől számított 2 éven belül akár felmondással, akár anélkül csak oly esetben bocsáthatja el, amelyben a szolgálati szerződés felmondási idő megtartása nélkül is felbontható. Ily ügyekből felmerülő panaszok esetén a munkaügyi bíróság dönt.

(3) A bizottság (központi üzemi bizottság) tagja (pótagja) üzemredukció, munkahiány, vagy egyéb hasonló ok esetén csak az illetékes szakszervezet hozzájárulásával bocsátható el.

15. §.

(1) Az 1. §. (3) bekezdése szerint létesítendő központi bizottságba a több, földrajzilag külön lévő teleppel bíró vállalatnál a külön üzemi bizottságok 1-1 tagot küldenek ki saját kebelükből történő választás útján akként, hogy legalább 3, de legfeljebb 5 tagú testület létesüljön. Amennyiben csak két külön telephellyel bíró üzemi bizottság létesült, úgy az üzemi bizottságok által kiküldött 1-1 központi üzemi bizottsági tag mellé a 2 üzemi bizottság

együttesen egy harmadik tagot is választ. A központi bizottság elnökét és elnökhelyettesét tagjai sorából maga választja.

(2) A központi üzemi bizottság évenként egyszer feltétlenül összehívandó. Azonban a szükséghez képest más alkalommal is összeülhet.

16. §.

(1) Az üzemi bizottságok működésénél a következő szabályok az irányadók:

a) Ha az üzem munkavállalóinak száma a 300-at rendszerint nem haladja meg, a bizottság elnöke a vállalat irányításánál csak akkor tevékenykedik, ha erre az ügyek természete miatt szükség van, egyébként a termelő munka végzésében maga is részt vesz.

b) Ha a munkavállalók száma a 300-at meghaladja, de a 800-at nem éri el, az üzemi bizottság elnöke, vagy akadályoztatása esetén a helyettese, kizárólag az üzemi bizottság munkájának irányításában vesz részt.

c) Ha a munkavállalók száma a 800-at meghaladja, de az 1500-at nem éri el, az elnök és helyettese a b) pont szerint működik.

d) Ha a munkavállalók száma az 1500-at meghaladja, de a 3000-et nem éri el, az elnök az elnökhelyettesen felül az üzemi bizottság tagjai sorából még egy tagot von be a b) és c) pont szerinti munkakörbe.

e) Ha a munkavállalók száma a 3000-et meghaladja, az a-d) pontokban megjelölteken kívül további két tag vonható be a b) és c) pont szerinti munkakörbe.

(2) A jelen §-ban szabályozott működést kifejtő üzemi bizottsági tagok munkabére (illetménye) a megbízatás tartama alatt az üzemben alkalmazott legmagasabb szakmunkási fizetéssel egyenlő. Részükre ennek a működésüknek a fejében pótlék (túlóradij) fel nem számítható.

17. §.

(1) Ha a bizottság (központi üzemi bizottság), vagy egyes tagjai hatáskörüket túllépik, vagy kötelességeiket megsértik, továbbá ha a bizottságot (központi üzemi bizottságot, vagy ebben a rendeletben szabályozott egyéb testületet), vagy tagjait feladataik ellátásában a munkáltató akadályozza, végül amennyiben a bizottság és a munkáltató között a bizottság eljárásának módja tekintetében elvi ellentét merül fel, a vitát az Országos Üzemi Döntőbizottság bírálja el, mely ebben a kérdésben végérvényesen határoz.

(2) Az Országos Üzemi Döntőbizottság székhelye Budapest. Tagjait paritásos alapon, egy évre terjedő megbízatással, egyrészt a Magyar Szabad Szakszervezetek Országos Központja (Szakszervezeti Tanács) (10), másrészt a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége (5) és az Ipartestületek Országos Központja (5) jelöli ki. A kijelöltek névsorát a testületek jóváhagyás végett az iparügyi miniszterhez terjesztik fel.

(3) A Döntőbizottság elnökét és elnökhelyettesét pártatlan személyekből az iparügyi miniszter nevezi ki.

(4) Ügyrendjét az Országos Üzemi Döntőbizottság maga állapítja meg, tagjainak díjazását tárcája terhére az iparügyi miniszter állapítja meg.

18. §.

Az 50.100/1945. Ip. M. számú és az ezt kiegészítő 50.444/1945. és 50.499/1945. Ip. M. számú rendeletek hatályukat veszítik.

19. §.

Jelen rendelet a kihirdetése napján lép életbe.

Budapest, 1945. évi május hó 31. napján.

Takács Ferenc s. k.
iparügyi miniszter

1945. augusztus 9.

**JEGYZŐKÖNYV A SZAKSZERVEZETI TANÁCSNAK A MUNKABÉREK ALAKULÁSÁRÓL
TARTOTT ÉRTEKEZLETÉRŐL**

HATÁROZATHOZATAL

a Szakszervezeti Tanács első emeleti tanácstermében 1945. augusztus 9-én, délelőtt 9 órakor, a munkabér-nivellálás tárgyában tartott értekezleten.

Jelen vannak: a mellékelt jelenléti ív szerint.

A tanácskozás után Haimann elnök megállapította, hogy a munkabérek rendezése az élelmezési kérdés, a ruházkodás és a fűtőanyag-beszerzés tekintetbevétele nélkül elintézhetetlen. Éppen azért, amidőn rendezni kívánjuk a munkabéreket, ugyanakkor gondoskodnunk kell arról is, hogy az illetékes miniszterek a munkások ellátása érdekében olyan intézkedéseket hajtsanak végre, amelyek lehetővé teszik a munkásság áldozatvállalása mellett is egy olyan élet kialakulását, amely nagyobb katasztrófát a munkásságra nézve nem jelent. Ez az állapot csak úgy képzelhető el, ha az egyes minisztériumok részéről gyors intézkedések történnek. Ez esetben remélhető, hogy hosszabb ideig tartó nyugalmi időszak következik be.

Nagyon kérem a megjelent miniszteri kiküldötteket, hogy ezt az ügyet ne úgy kezeljék, hogy beteszik a fiókba, és hosszú idő múlva történik intézkedés. A szombati tanácskozás előtt ki kell munkálni az egyes minisztériumokban azokat a kérdéseket, amelyeket itt felvetettünk, és ezen keresztül biztosítani azt, hogy ebben az ügyben a minisztériumok azt a segítséget nyújtsák, amire szükségünk van.

Meg kell állapítanunk tehát, hogy tanácskozásunk eredményeként a megjelent miniszteriális kiküldöttek a felmerülő problémákat azzal vették tudomásul, hogy az egyes minisztériumokban mindent elkövetnek az irányban, hogy a Szakszervezeti Tanács által felvetett problémák gyakorlati téren keresztülvihetők legyenek, és ez irányban sürgős intézkedések történjenek.

Megállapítja a tanácskozás azt is, hogy a szombati megbeszélésen ezeket a kérdéseket kidolgozva fogja felterjeszteni, és ott végső fokon reméli a döntést.

Megállapítja a bizottság, hogy nemcsak az ipari munkások munkabérét, hanem a városi és községi alkalmazottak, valamint a közalkalmazottak fizetését is rendezni kell, és általában mindazoknak a kategóriáknak a bérét, amelyekre a Szakszervezeti Tanács ingerenciája kiterjed.

Megállapítjuk azt is, hogy a kollektív szerződések nélkül lévő ipari munkások bére ügyében az Iparügyi Minisztérium részéről sürgős intézkedés történjék az irányban, hogy a kollektív szerződés kötelező ereje ezekre a munkásokra is kiterjedjen. Ez vonatkozik a kereskedelmi alkalmazottak ügyére is, amennyiben a Kereskedelemügyi Minisztérium a hatáskörébe tartozó kereskedelmi alkalmazottak ügyében szintén megteszi a fentebb említett intézkedéseket.

Gondoskodás történik arra vonatkozólag is, hogy az Iparügyi Minisztériumban a kiadott üzemindítási kölcsönök tökéletesebb ellenőrzési munkálatai is elvégezhetők legyenek.

Gondoskodás történik arra nézve, hogy a GYOSZ textilipari ágazatával szemben határozottan állást foglaljanak, és arra nézve is, hogy a feketepiaccaal szemben mindazokat az intézkedéseket megtegyék az illetékes minisztériumok, amelyek szükségesek ahhoz, hogy ezen a téren rend legyen.

Meg kell állapítanunk, hogy a közalkalmazottak bére budapesti és vidéki viszonylatban nagy eltolódást mutat. Ezt a Szakszervezeti Tanács nem tartja helyesnek. 50% különbség tovább nem maradhat, annál inkább sem, mert a Szakszervezeti Tanácsnak az ipari munkásság bérének az az álláspontja, hogy országos viszonylatban 15%-nál több eltérés nem lehet a budapesti és vidéki munkabérek között.

Az Országos Munkabérmegállapító Bizottság elvi döntése ebből a szempontból irányadó lesz. A szombati tanácskozáson képviselni fogjuk azt az álláspontot, hogy a közszolgálati alkalmazottak ügyében gyors intézkedésre van szükség, ugyanúgy szükséges az is, hogy a városi és községi alkalmazottak ügyében hasonló intézkedés történjék. A baj ott van, hogy itt is hatásköri túllépés, illetve a hatáskörök eléggé körül nem határoltsága miatt húzódik a közalkalmazottak ügyének rendezése.

A minisztériumok megbízottai tudomásul veszik a Szakszervezeti Tanácsnak azt a felfogását, hogy a munkaadókkal 12 órakor tartandó konferencián a 30-50%-ig terjedő bérnivellálást fogja keresztülvinni azzal, hogy ennek a lebonyolítása úgy történik – ismerve a GYOSZ és IPOK felfogását, akik felelősséget nem hajlandók vállalni a munkabér változtatásánál, bár valószínűleg a százalékszámokban megegyezünk velük –, hogy holnap délelőtt az Országos Munkabérmegállapító Bizottság fog ebben a kérdésben dönteni. Amennyiben azonban az Országos Munkabérmegállapító Bizottság holnap ebben a kérdésben javaslattevői jogánál fogva a Szakszervezeti Tanács álláspontját határozattá emeli, akkor ez lehetővé teszi, hogy szombaton a minisztertanács intézkedésével a Magyar Közlönyben megjelenjen ez az intézkedés.

Tisztázásra szorul az a kérdés, hogy a bérnivellálás melyik időponttól történjék, ezt a munkaadókkal kell megtárgyalni.

Abban a kérdésben, hogy az egyes minisztériumok hatásköri túllépése miatt adódó késedelem megszűnjék, ma még álláspontot a Szakszervezeti Tanács elfoglalni nem tud. A legközelebbi tanácsülés azonban ezt a kérdést behatóan meg fogja tárgyalni, és olyan döntést fogunk hozni, amely kielégítő lesz.

Arra kérem a minisztériumok részéről kiküldött megbízottakat, hogy az itt hallottakat referálják, és módot keressenek arra, hogy azok szellemében dolgozzák ki azokat a kérdéseket, amelyek a szombati tanácskozás tárgyát fogják képezni, és történjék intézkedés a gyakorlati keresztülvitel sürgős lehetővé tételére.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést berekeszti azzal, hogy a Szakszervezeti Tanács megbízottai itt maradnak a GYOSZ-szal és IPOK-kal folytatandó tárgyalásra.

SZKL 1. f. 6/242. ő. e.

1945. augusztus 11.

KÖRLEVÉL A SZAKSZERVEZETI TANÁCS TITKÁRI ÉRTEKEZLETÉRŐL, TÁJÉKOZTATÓ A KÖTELEZŐ SZAKSZERVEZETI MUNKAKÖZVETÍTÉSRŐL ÉS A BÉRKÉRDÉSRŐL

1945. augusztus 11-én megtartott
titkári értekezlet

A hét legfontosabb eseménye a Szovjetunió hadüzenete volt Japánnak. A szakszervezeti értekezleteken is ki kell hangsúlyozni. Itt beigazolódott a közmondás: Ha akarsz békét, csinálj háborút. Háborút indítottak, hogy békét teremtsenek. A hadüzenet után 48 órával befejeződött a japán háború. A japán kapitulációnak nem az atombomba volt az előzménye. Nekünk feltétlenül fontos kihangsúlyozni, hogy az a nép, mely Európát

felszabadította a német fasiszta iga alól, ennek a népnek önfeláldozása és tetterős akarata hozta meg a békét a világ másik részében is.

A szerdai Minisztertanács elfogadta a kötelező szakszervezeti munkaközvetítésről szóló rendeletet, azonban gyökeres változáson ment át, mert csak ipari munkásokra vonatkozólag fogadták el. Kihagyták a kötelező munkaközvetítésből a kereskedelmi, mezőgazdasági és értelmiségi munkavállalókat. Keményen tiltakozni kell ez ellen, sőt helyes, ha a tömeg vidéken kifejezést ad akaratának és követelik a mezőgazdasági munkások, a kereskedelmi alkalmazottak és az értelmiség, hogy állásba helyezésük ne szívésségi, vagy üzleti alapon történjék, hanem szabályos, mindenki által ellenőrizhető, kötelező szakszervezeti munkaközvetítés keretén belül. Ebben a kérdésben megbíztuk a Magánalkalmazottak Szakszervezetét, hogy általános értelmiségi gyűlést hívjanak össze, és a tömeg követelje, hogy az ő állásba helyezése a szakszervezeti munkaközvetítőn keresztül történjen. A mezőgazdasági munkásság is adjon kifejezést annak, hogy ragaszkodnak a szakszervezeti munkaközvetítéshez, mert semmi körülmények között sem lehet kiszolgáltatva sem szívésségi, sem bér-munkaközvetítésnek, annak, hogy sápot legyen kénytelen leadni keresetéből, hogy jó munkahelyre vigyék.

Bérek kérdése. A héten megtartott értekezletek során a Szakszervezeti Tanács megállapodást kötött a GYOSZ-szal és az IPOK-kal, hogy hétfőtől kezdve új bérek lépnek életbe, mely az egyes iparokban felemeli a béreket 30-50%-ig. Azért nem egységes fizetésemelést léptettek életbe, mert egyes szakmák kiugrottak, mások lemaradtak és ezáltal közelebb hoztuk egymáshoz. Meg kell mondani, hogy ez a bérrendezés nem ér semmit, névleges bérrendezés akkor, ha ezzel egyidejűleg az ellátás terén komoly lépések nem történnek. Ma lesz egy miniszterközi értekezlet a pártok vezetőivel és a Szakszervezeti Tanács néhány tagja bevonásával. Az értekezlet fő célja: megbeszélni, milyen intézkedéseket kell foganatosítani a tömegek ellátása érdekében. A Szakszervezeti Tanácsnak kialakult álláspontja van. Minden körülmények között biztosítani kell a hatósági fejadagot a dolgozóknak. Hajlandók vagyunk bizonyos engedményeket tenni a nagyüzemek ellátása terén, megengedhetetlen azonban, hogy egyes üzemek, melyek olyan iparcikket gyártanak, amit cserélni lehet, azok jól el legyenek látva, mások pedig csak hatósági ellátásra szorítkozzanak. Amennyiben megnyugtató kijelentés hangzik el a hatósági ellátásra vonatkozólag, akkor hozzájárulunk a Közellátási Minisztérium tervéhez, hogy mindezeket a mellék-beszerzési lehetőségeket elzárjuk, azonban az ellátáson felül néhány döntő üzemnek plusz ellátást biztosítunk. Határozott kijelentést kell kapnunk a kormány részéről, hogy az elsőrendű közszükségleti cikkek árait nem fogják emelni, illetőleg rögzíteni fogják, mert ha ezeket emelik, a fizetéseket nem tudjuk ezen a nívón tartani. Ha biztosítani fogják a munkásnak hatósági áron való ellátását, kemény intézkedéseket kell tenni a feketézők ellen. Tisztában kell lennünk azonban azzal, hogy a feketézés letörésével nem lehet az ellátás kérdését megoldani, ellenben erkölcsileg és a munkásságnak lelkiileg elviselhetetlen teher, hogy amíg ő éhez, néhány tízezer ember munka nélkül sok súlyos tízmilliókat keres. Mindaddig a munkafegyelmet helyreállítani nem lehet, míg ezeket ki nem irtjuk. A Szakszervezeti Tanács követeli tehát, hogy külön erre a célra állítsanak fel gazdasági rendőrséget. A kormány milliós kölcsönöket ad az üzemeknek, ugyanakkor valutába fektetik a pénzt, spekulálnak az újjáépítésre felvett kölcsönrel. A mai értekezletről az Elvtársak kísérik figyelemmel az újságokat, mert ebben a kérdésben megtudják a következő hetekre az irányvonalat.

Az ideai termés katasztrofális. A parasztság felé, bár nem volt szándékunk erélyes kézzel nagyobb mennyiségű beszolgáltatásra kényszeríteni, ettől azonban el kell tekinteni, olyan áron azonban, hogy a parasztságot károsodás ne érje.

Ezek azok a problémák, melyekről beszélni fogunk.

1945. augusztus 15.

RENDELET A KÖTELEZŐ SZAKSZERVEZETI MUNKAKÖZVETÍTÉSRŐL

**Az Ideiglenes Nemzeti Kormány
6.490/1945. M. E. számú rendelete
a testi munkások munkaközvetítése tárgyában.**

Az Ideiglenes Nemzeti Kormány az Ideiglenes Nemzetgyűlés által 1944. évi december hó 22. napján adott felhatalmazás alapján a következőket rendeli:

1. §.

(1) A munkaközvetítés a testi munkakereslet és munkakínálat esetében kizárólag a szabad szakszervezetek feladata.

(2) A jelen rendelet hatálybalépésével a testi munkások tekintetében a szakszervezeti munkaközvetítésen kívül minden más munkaközvetítést meg kell szüntetni, tekintet nélkül arra, hogy azt ingyenesen, vagy díjazásért, hatóság, egyesület, avagy magánszemély végezte. A testi munkásokra vonatkozóan bármilyen munkaközvetítésre kiadott hatósági jogosítvány – amennyiben eddig még érvényét nem vesztette – a jelen rendelet hatálybalépésével hatályát veszti; ilyen jogosítványt a jövőben kiadni nem szabad.

(3) A jelen rendelet rendelkezései nem terjednek ki a mező- és erdőgazdasági munkaközvetítésre.

2. §.

(1) Az illetékes szabad szakszervezetek Nagy-Budapest területére, valamint Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyének aszódi, budakörnyéki, gödöllői, gyömrői, központi, monori, nagykátai, ráckevei, szentendrei és váci járása területére kiterjedő működési körrel Budapest székhellyel szakmanként külön-külön munkaközvetítő irodákat, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye többi járásainak területére kiterjedő működési körrel Kecskeméten, a többi vármegyei, illetőleg városi törvényhatóság területére kiterjedő működési körrel az illető vármegye székhelyén, illetőleg az illető törvényhatósági jogú városban pedig szakmaközi munkaközvetítő irodákat kötelesek fenntartani. A járási székhelyeken és a megyei városokban munkaközvetítő irodáknak fiókjait lehet felállítani. A nagyobb ipari központokban a szakmaközi munkaközvetítő irodák helyett a szükséghez képest szakmanként külön-külön munkaközvetítő irodák állíthatók fel.

(2) A tanoncok közvetítését Nagy-Budapest területén, valamint Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyének az (1) bekezdésben megjelölt járosaiban a Magyar Szabad Szakszervezetek Országos Központja (az alábbiakban: Szakszervezeti Tanács), egyéb helyeken pedig a munkaközvetítő irodák, illetőleg ezek fiókjai végzik. A tanoncközvetítés céljából ezeknél a szerveknél külön osztályt kell létesíteni.

(3) Azokon a helyeken, ahol szakszervezeti munkaközvetítő nincs, munkaközvetítésért mind a testi munkás, mind a munkáltató a lakóhelyéhez (telephelyéhez) legközelebb eső helyen lévő szakszervezeti munkaközvetítőhöz köteles fordulni.

3. §.

A szakszervezeti munkaközvetítők a közvetítést arra tekintet nélkül kötelesek ellátni, hogy a közvetítés iránt hozzájuk forduló tagja-e a szakszervezetnek, vagy sem; a közvetítésnél azért, mert a munkás vagy a munkáltató nem tagja a szakszervezetnek, hátránnyal sem a munkást, sem a munkáltatót nem sújthatják. Díjat vagy költséget sem a munkással, sem a munkáltatóval szemben nem számíthatnak fel.

4. §.

(1) A munkáltató – az alábbi bekezdésekben megállapított kivételekkel – csak olyan testi munkást alkalmazhat, akit részére a szakszervezeti munkaközvetítő közvetített.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt rendelkezés az állam, vármegye, a város és a község alkalmazottai közül csak azokra terjed ki, akik magánjogi szerződés útján nyernek alkalmazást és szakmájuknak van szakszervezeti munkaközvetítése.

(3) Nem esnek az (1) bekezdés hatálya alá a bizalmi állásra alkalmazni kívánt munkások (ilyeneknek minősülnek különösen azok a munkások, akikre a kollektív szerződés hatálya nem terjed ki).

(4) Amennyiben a szakszervezeti munkaközvetítő a munkáltató munkaerő-szükségletét három napon belül kielégíteni nem tudná, erről a munkáltatónak azonnal – de legkésőbb a három nap elteltével – tanúsítványt köteles adni, amely tanúsítvány alapján a munkáltatónak jogában áll munkaerőszükségletét a szakszervezeti munkaközvetítésen kívül elégíteni ki.

5. §.

A munkáltató a szakszervezeti munkaközvetítőtől név szerint meghatározott testi munkás közvetítését is kívánhatja. Ennek a munkásnak a közvetítését a szakszervezeti munkaközvetítő csak abban az esetben mellőzheti, ha a közvetítés a fennálló törvényekkel, rendeletekkel, bírói vagy igazolóbizottsági határozattal, avagy az illető munkás érdekeivel ellenzök.

6. §.

(1) A munkáltató köteles testi munkását a külön rendelettel megállapított módon az illetékes szakszervezeti munkaközvetítőhöz bejelenteni.

(2) Mind a munkáltató, mind a testi munkás – mégpedig arra tekintet nélkül, hogy tagja-e a szakszervezetnek, vagy sem –, köteles a munkavállalói jogviszony megszűnését az attól számított három napon belül az illetékes szakszervezeti munkaközvetítőhöz szóban vagy írásban bejelenteni.

(3) A bejelentés részletes szabályait az iparügyi miniszter rendelettel állapítja meg.

7. §.

(1) A szakszervezeti munkaközvetítők a jelen rendeletben megállapított feladatok ellátása érdekében munkaerő-nyilvántartást kötelesek vezetni. E nyilvántartás elkészítése és a változások folyamatos keresztülvezetése végett bármely hatóságnál vezetett személy-nyilvántartást megtekinthetnek, és arról másolatot készíthetnek.

(2) A szakszervezeti munkaközvetítők kötelesek munkaközvetítői tevékenységükről nyilvántartást vezetni és az iparügyi miniszternek adatokat szolgáltatni.

(3) A munkaerőről, valamint a munkaközvetítői tevékenységről szóló nyilvántartás vezetésének és az adatszolgáltatásnak részletes szabályait az iparügyi miniszter rendelettel állapítja meg.

8. §.

Az egyes szakszervezeti munkaközvetítők között a munkakereslet és kínálat kiegyenlítéséről a Szakszervezeti Tanács köteles gondoskodni.

9. §.

A szabad szakszervezetek munkaközvetítői tevékenységük során, a Szakszervezeti Tanács pedig kiegyenlítő tevékenysége során követendő eljárásokról munkaközvetítő-szabályzatot kötelesek készíteni; a szabályzatot jóváhagyás végett be kell mutatni az iparügyi miniszternek.

10. §.

(1) A szabad szakszervezetek és a Szakszervezeti Tanács munkaközvetítői, illetőleg kiegyenlítő tevékenységével kapcsolatban felmerülő személyi és dologi kiadások fedezéséről az állami költségvetés keretében – az iparügyi tárca terhére – kell gondoskodni.

(2) A Szakszervezeti Tanács köteles évenként a költségvetési év első negyedében az iparügyi miniszterhez az (1) bekezdésben említett kiadások tárgyában költségelőirányzatot előterjeszteni.

11. §.

(1) A szabad szakszervezetek, valamint a Szakszervezeti Tanács munkaközvetítői, illetőleg kiegyenlítő tevékenysége felett a felügyeletet az iparügyi miniszter gyakorolja.

(2) A szabad szakszervezetek, valamint a Szakszervezeti Tanács kötelesek az iparügyi miniszternek a munkaerő-gazdálkodás körében kiadott utasításait végrehajtani.

12. §.

(1) A munkaközvetítést érintő összes ügyekben való véleménynyilvánítás végett minden szakszervezeti munkaközvetítő mellé munkáltatókból és munkásokból álló paritásos bizottságot kell felállítani.

(2) A bizottságok megalakítását, munkakörét és eljárását az iparügyi miniszter rendelettel szabályozza.

13. §.

(1) Amennyiben a cselekmény súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és tizenöt napig terjedhető elzárással büntetendő az, aki a jelen rendelet valamelyik rendelkezését megszegi vagy kijátssza.

(2) A kihágás miatt kiszabható pénzbüntetésre az 1928:X. törvénycikk rendelkezései irányadók azzal az eltéréssel, hogy a pénzbüntetés legmagasabb mértéke – a 6.000/1945. M. E. számú rendelet (Magyar Közlöny 95. száma) rendelkezéseire is tekintettel — nyolcvanezer pengő.

(3) A kihágás elkövetése esetében a rendőrhatalósági őrizet alá helyezésnek (internálásnak), visszaesés esetében pedig az iparüzési jog elvonásának is helye van.

(4) A kihágás miatt az eljárás közigazgatási hatóságnak mint rendőri büntető bíróságnak hatáskörébe tartozik. Az 1929:XXX. tc. 59. §-a (1) bekezdésének 3. pontjában foglalt rendelkezés alkalmazása szempontjából szakminiszternek az iparügyi minisztert kell tekinteni.

14. §.

A jelen rendelet a kihirdetésének napján lép hatályba; végrehajtásáról az iparügyi miniszter gondoskodik.

Budapest, 1945. évi augusztus hó 8-án.

Miklós Béla s. k.
miniszterelnök

Közli: Magyar Közlöny, 1945. augusztus 15.

1945. szeptember 19.

A SZAKSZERVEZETI TANÁCS NEHÉZIPARI TITKÁRSÁGÁNAK JELENTÉSE A TERMELÉS MEGINDÍTÁSÁRÓL, AZ ÜZEMI BIZOTTSÁGOK MEGALAKÍTÁSÁRÓL, A BÉRKÉRDÉSEK RENDEZÉSÉRŐL, AZ IPARÜGYI MINISZTERIUMMAL ÉS A SZÖVETSÉGES ELLENŐRZŐ BIZOTTSÁGGAL VALÓ TÁRGYALÁSOKRÓL

A NEHÉZIPARI TITKÁRSÁG JELENTÉSE az 1945. II. 1-től 1945. IX. 1-ig végzett munkájáról

Munkánkat 1945. február 1-jén kezdtük. A nehézipari üzemek az ország nagy részében a pusztulás képét mutatták. A legtöbb gyár úgyszólván teljesen bénán állt. A

németek és a nyilasok a gépek igen tekintélyes részét elhurcolták. Több nagyipari telepünk már ezt megelőzőleg a légitámadások következtében vált üzemképtelenné. Az ipari munkásságra várt az a feladat, hogy ezt a tetszhalottat felélessze. A magyar dolgozók nem is vártak magukra. Saját erejükből fogtak hozzá a munkához. Az üzemek belsejében található gépeket igyekeztek rendbe hozni, a romokat eltakarítani, az eltűnt szerszámgepeket felkutatni és általában mindazon előfeltételeket megteremteni, amelyek a gyárak üzemképessé tételéhez okvetlenül szükségesek voltak.

Február 15-én jelent meg a még Debrecenben székelő ideiglenes nemzeti kormány iparügyi miniszterének az üzemi bizottságok működéséről szóló rendelete. A jól szervezett munkások már ezt megelőzőleg saját maguktól igyekeztek az üzem irányításában részt vállalni. Ezt annál is inkább tették, mert a legtöbb közép- és nagyüzemben a vezetőség jórésze egyáltalán nem jelentkezett. Így adódott az a helyzet, hogy a munkások teljesen magukra utalva – sokszor még a Budapestért folyó harcok közepette – indították meg teljesen primitív körülmények között az üzemet, hogy termelésükkel a Vörös Hadsereget segíthessék. Áram hiányában a gépek nagy részét eleinte kézzel kellett meghajtaniok. Ez természetesen nagymértékben akadályozta a termelés eredményességét. Ehhez járult még az, hogy legtöbb helyen hosszú ideig ügyszólván teljesen unproduktív munkát voltak kénytelenek végezni. /romok eltakarítása, tönkretett gépek helyreállítása, transzmissiók felszerelése, hiányzó alkatrészek pótlása stb./

A Szakszervezeti Tanácsban megkezdett munkánk arra irányult, hogy a lehető legrövidebb időn belül felvegyük az üzemek bizalmiaival a kapcsolatot. Több alkalommal történt megbeszélések eredményeképpen rövid időn belül sikerült megalakítani az üzemi bizottságokat. Ezek azután minden erejükkel azon voltak, hogy megteremtsék a termelő munka alapfeltételeit. Felvették a kapcsolatokat a város különböző helyein lakó munkástársaikkal, megszervezték és munkába állították őket. A harcok megszűntével mind több és több helyen jelentkezett a kötelességét teljesíteni akaró technikai és értelmiségi munkásság is. Sajnos meg kell állapítani, hogy ez utóbbiak csak igen kis hányadát képezték a múlt évben még tevékenyen dolgozóknak. Sok bajt okozott még az is, hogy – különösen a bányavidékeken, ahol azelőtt a legnagyobb terror uralkodott a bányák vezetőinek egy részéről – a munkásság elfogultan az arra okot nem szolgáltatókat is kiközösítette és megakadályozta a termelő munkába való bekapcsolódásukat. Ez a helyzet idővel még csak jobban elmérgesedett. Sajnos a nehéz közlekedési viszonyok miatt a bányák üzemi bizottságaival csak igen későn tudtuk fel venni a kapcsolatokat, és így az ottani ellentétek elsimítása sok fáradtságba került.

Az Iparügyi Minisztériummal együtt dolgozva első kötelességünknek tartottuk az ügyszólván teljesen szétrombolt magyar iparról legalább is megközelítőleg helyes képet kapni. Kiadtuk az úgynevezett 1. számú kérdőíveket. Ezek célozták az elsődleges, legszükségesebb statisztikai adatok beszerzését. Meg kell állapítani, hogy az üzemek nagy része adatszolgáltatási kötelezettségének az első időben egyáltalán nem tett eleget, és csak többszöri felszólítás után indult meg az adatszolgáltatás, ami még most is folyamatban van. Eredeti célunk tehát: az aktuális helyzetkép elnyerése, a vállalatvezetők indolens magatartása és az üzemi bizottságok feltehető tájékoztatatlansága miatt ilyenformán megdőlt, így csupán relatív képet sikerült kapnunk. Tervünk egy 2. számú kérdőív kibocsátása az egyes kérdőpontok kibővítésével. Reméljük, hogy ily módon, a már nagyobb tájékozottsággal bíró üzemi bizottságok segítségével el tudjuk érni eredeti célunkat.

Munkánkat nagymértékben megnehezítette a kormány debreceni tartózkodása folytán a személyes érintkezés lehetetlensége. A legszükségesebb kapcsolatok fenntartásában nagy segítségünkre volt Urbán Zoltán százados, aki a legnehezebb időkben is több alkalommal végezte az összekötőtiszt szerepét Budapest és Debrecen között.

A kormány Budapestre költözése hatalmas lendületet jelentett az ipar talpraállítására irányuló munkánkban. Legsürgősebb feladatunknak tekintettük az áramszolgáltatás biztosítását, természetesen elsősorban a nagyipari vállalatok számára. Gyakran tárgyaltunk az iparügyi miniszterrel és Budapest polgármesterével. A kelenföldi centrálé, a bányai erőműtelep, valamint az Elektromos Művek rendelkezésére álló egyéb erőműtelepek megindítása csak nagy nehézségek árán történhetett meg. Legsúlyosabb feladatnak bizonyult a bányai távvezeték helyreállítása. Szerencsére maga az erőmű nem szenvedett súlyosabb sérüléseket. A távvezeték azonban egyes helyeken annál súlyosabban rongálódott meg. A rendkívüli viszonyok között biztosítani kellett a Dunántúli Villamossági Rt. és a Magyar Brown Boveri Művek szerelői számára a szabad mozgási lehetőséget és a legminimálisabb élelmezést, valamint a legszükségesebb szerszámokat. Külön akadályt jelentett a vezeték áthidalása a Dunán keresztül. Ezt az akkori viszonyok közepette és aránylag primitív szerszámokkal csak a legnagyobb nehézségek árán tudták a munkások megvalósítani. Az áram bekapcsolását követő időszakban külön munkát jelentett számunkra az egyes vállalatoknál a sürgősségi sorrend megállapítása. A Polgármesteri Hivatalnál, illetőleg az Elektromos Műveknél számtalan esetben jártunk el, hogy egyes fontos vállalat számára a megfelelő árammennyiséget biztosíthassuk. A későbbiek folyamán biztosítani kellett a legminimálisabb szénellátást az erőművek részére. Ebben a tatabányai és dorogi bányamunkásság volt a főváros nagy segítségére.

Így a teljesen széteső képet mutató iparunk lassan-lassan magához tért. Az Iparügyi Minisztérium megszervezte legszükségesebb osztályait, s így az ipar rendelkezésére állott már a legfelsőbb irányító fórum is. Meg kell állapítani azonban, hogy a kormány Budapestre költözéséig úgyszólván a Szakszervezeti Tanács volt az az egyetlen fórum, amely a hatalmas méretű budapesti és környéki ipartelegeket a munkássággal együtt talpra állította és folytatólagos üzemen tartásukat biztosította.

A nagyüzemek a helyzet konszolidálódásával párhuzamosan mind fokozottabb mértékben kezdték felhasználni a még tárolt anyagokat és gépkatrészeket. Az áruk, gépek pótlására, a munkásság fizetésének biztosítására biztosítani kellett a legszükségesebb pénzmennyiséget. A nyilasok a németekkel közösen nemcsak gyáraink gép- és nyersanyagkészletét hurcolták el, hanem még az ország pénzállományának is jelentős részét magukkal vitték. A pénzhány mindinkább érezte hatását és számtalan bajt okozott. Az Iparügyi Minisztérium szükségesnek látta az úgynevezett iparindítási hitelek kiadását. Ezek odaítélésénél számtalan esetben kérte ki Nehézipari Titkárságunk véleményét. A kérelmek elbírálásánál legtöbbször Vas elvtárs személyesen folytatott tárgyalásokat az illető üzemek üzemi bizottságaival, és ha szükségesnek találta, az üzemen helyszíni szemlét is tartott, hogy a szükségesség fokát a lehető legjobban ítélhesse meg. Ezek a kölcsönök nagy segítséget jelentettek az üzemek helyreállítási munkálataiban és a munkásság ellátási nehézségeinek leküzdésében.

A különleges helyzet folytán számtalan üzem maradt vállalatvezető nélkül. Az első hónapokban az így jelentkező hiányt az üzemi bizottságok átmenetileg pótolni tudták, később azonban mindinkább szükségessé vált, hogy jó szakember és lehetőleg megbízható elvtársunk kerüljön a vállalat élére. Az Iparügyi Minisztériumnak a vállalatvezetők kijelölésénél számtalan esetben nagy szolgálatot tudtunk tenni. Meg kell állapítanunk, hogy az általunk javasolt vállalatvezetők jórésze teljes mértékben megfelelt a kívánalmaknak. Az üzemek termelését a legrövidebb időn belül – az akkori körülmények figyelembevételével – a maximumra fokozták, és így közvetve segítséget nyújtottak az akkor még harcban álló Vörös Hadseregnek.

Az Üzemi Bizottsági Titkárság megszervezéséig munkakörünk nagy részét az üzemi bizottságok ügyes-bajos dolgaival való foglalkozás kötötte le. Az így szerzett több hónapos gyakorlat nagy segítségünkre volt akkor, amikor a viszonyok változása új üzemi bizottsági

rendelet kiadását tette szükségessé. Annak idején a vállalatok üzemi bizottságaihoz és nevesebb gazdasági szakemberekhez körlevelet intéztünk, amelyben észrevételeiket kértük az akkor érvényben lévő rendelettel kapcsolatban. A beérkezett hozzászólások figyelembevételével dolgoztuk át az új üzemi bizottsági rendelet tervezetét. Ez alapján azután a Szakszervezeti Tanácsban, a pártok és az Iparügyi Minisztérium képviselőjének jelenlétében végleg leszögezzük azokat az alapelveket, amelyeket a Szakszervezeti Tanács helyesnek látott. Ezen munkánk eredményeképpen, valamint Szakasits Antal és Sipeki Géza elvtársaink gondos munkája nyomán adta ki az iparügyi miniszter június 5-én az új üzemi bizottsági rendeletet. A fogalmak tisztázódtak, az üzemi bizottságok működése kedvezőbb körülmények között folyhatott. Az Üzemi Bizottsági Titkárság felállítása, majd az új titkárság rendezésében lebonyolított üzemi bizottsági kongresszus a fentieket még jobban elősegítette.

Az új üzemi bizottsági rendelet intézkedik a központi üzemi bizottságok felállításáról is. A központi üzemi bizottságok megválasztásának szükségességét és a választás időpontját a Szakszervezeti Tanács tartozik megállapítani. Ennek megfelelően kérdőíveket küldtünk összesen 26 nagyipari üzem 83 telephelyére. A kérdőívek feldolgozását már az újonnan megalakított Üzemi Bizottsági Titkárság vállalta magára. Megjegyezni kívánjuk, hogy a nagyipari üzemeknél az üzemi bizottságokkal kapcsolatos számtalan tevékenységünk az Üzemi Bizottsági Titkársággal közösen történik. Így tudunk csak eredményes munkát végezni.

A kollektív szerződések megkötése, majd azok felbontása és megreformálása – különösen az első hónapokban – szintén sok munkát adott. Az üzemi bizottságok számtalan kérdéssel fordultak hozzánk, és mindig készségesen segítettünk a problémák megoldásában. Több alkalommal fontos tárgyalásokat folytattunk az Nemzetközi Ellenőrző Bizottság orosz gazdasági megbízottaival. Ugyanis az orosz katonai parancsnokságok vezetése alatt működő üzemekben számtalan vitás kérdés adódott a bérek fizetése körül. Tárgyalásaink anyagául meg kellett szerezniünk az 1944. évi december havi béreket. Ugyancsak szükséges volt a kollektív szerződések megfelelő példányait az egyes szakmáktól beszerezni. Így sikerült a különböző ellentéteket elsimítani és az Ellenőrző Bizottság megbízottait e kérdésben részletesen tájékoztatni. A bérügyekkel foglalkozó titkárság felállítása ezeket a terheket is levette vállaimról. Fokozottabb mértékben foglalkozhattam az üzemek látogatásával, a munkafegyelem helyreállításával és mindazon teendőkkel, amelyek ezzel kapcsolatosak. Számtalan értekezlet és vidéki út szerepelt programomban. Elsősorban a bányavidékeket és általában a kulcsiparágak telephelyeit látogattam meg. Személyes tapasztalatainkról úgy a Szakszervezeti Tanácsnak, mint az iparügyi miniszter úrnak úgyszólván minden egyes esetben beszámoltam és ezzel elősegítettem a jóvátételi és újjáépítési munkák zavartalan lebonyolítását. Salgótarján, Ózd, Diósgyőr, Tatabánya, Felsőgalla, Bánhida, Dorog, Tokod, Ajka, Nyírad, Pét, Pécs, Komárom, Esztergom, Győr, Nagykanizsa voltak azok a jelentősebb városok, amelyeknek környékén található ipartelepeket és bányákat több alkalommal is felkerestük. Vidéki útjaink alkalmával számtalan esetben kellett azonnal intézkedni. Így pl. a béalápátfalvai cementgyárat teljesen szervezetlen állapotban találtuk. A gépek nagy része lábatlan községben volt. Az üzemi bizottsággal közösen Urbán Zoltán technikust bíztuk meg a helyreállítási munkák lebonyolításával. A magyar munkásság és a szellemi dolgozók összefogásának eredményét dicséri, hogy az üzem működik.

A Vidéki Titkárság szervezőmunkájának eredményeképpen mind jobban sikerült a centralizált vezetést biztosítanunk. Az egyes szakszervezetek egymás után tartották kongresszusaikat, ahol már az új szellem képviselőit, a magyar dolgozókat láthattuk.

A Bányászok Szakszervezete az első időkben igen nagy nehézségekkel küzdött. Számtalan esetben nyílt titkárságunknak alkalma arra, hogy a különböző problémák megoldásánál segítségükre lehetett. Kongresszusuk tisztázta a vitás kérdéseket. Új vezetőséget választottak. Ezt követően nagy erővel megindult a bányászok szervezkedése. A

szakszervezet belső megerősödésével együttműködésünk fokozatosan javult, a bányászgyűlések száma növekedett, és sikerült a bányamunkásság között tapasztalt elégedetlenséget csökkenteni.

A vidéki bérek rendezése jóval később történt, mint Budapest és környékéé. Ezt az időbelileg adódó nehézséget azonban mindenképpen le kellett küzdenünk. A nagy vidéki ipari gócpontok munkássága több alkalommal felkereste titkárságunkat, és a bérek rendezésénél tanácsunkat kérte. Legtöbbször kész javaslattal jöttek. Mi ezeket átvizsgáltuk, kijavítottuk és az iparügyi miniszterhez vittük. Így rendeztük többek között az ózdi, diósgyőri vasművek munkásságának bérét is. A pillanatnyilag adódó bérkülönbséti nehézségeket át tudtuk hidalni mindaddig, míg a vidéki bérmegállapító bizottságok össze nem ültek és végleg nem rendezték a béreket.

Budapest újjáépítésénél nagy szerepet játszanak a hidak. A hídroncok kiemelése a legnehezebb feladatok egyike. A Ganz Hajógyár magára vállalta a kiemeléshez szükséges 100 tonnás úszódaruk elkészítését. A munkára vett 3 úszódaru egyike a közeljövőben elkészül. Erre, valamint a másik kettő sürgős elkészítésére Budapest polgármestere előzetes tárgyalásaink eredményeképpen tekintélyes prémiumot tűzött ki. Reméljük, hogy így fővárosunkat sikerült megmenteni a tél és az azt követő jégzajlás veszélyeitől.

Vasipari munkásságunk mozgalmának jelentős állomása volt a közelmúltban megtartott vasmunkás kongresszus. Az új vezetőség választása, valamint a legsürgősebb problémák megoldása elősegítette ezen iparágak termelékenységének fokozását, a munkaerőkölcs és a munkafegyelem megszilárdulását.

A mai igen rossz közlekedési és hírszolgálati viszonyok között az iparnál nem lehetett teljesen keresztülvinni a vezetés központosítását. Bizonyos fokú decentralizációra volt szükség. Az iparügyi miniszter ennek keresztülvitelére – nagyon helyesen – megszervezte az ipari miniszteri biztosok intézményét. Ezek működési köre egy-egy nagyobb ipari gócpontra, illetőleg egy-egy megye területére terjed ki, ahol legfelsőbb iparhatóságként működnek. Az iparügyi miniszteri biztosok kijelölésénél minden befolyásunkat latba vetettük, hogy ezt a szerepet az arra megfelelő és a munkásság soraiból származó elvtársaink töltsék be. Meg kell állapítanunk, hogy ezen álláspontunk dacára mégsem sikerült minden esetben ezekre a helyekre az általunk jelölt elvtársakat kiküldetni. Az ipari miniszteri biztosok hatásköre magába foglalja mindazon technikai előfeltételek megteremtését, amelyek a produktív munkát biztosítják, továbbá az üzemek nyilvántartását és a fenntartásukhoz anyagi eszközök biztosítását. Négy hónapos működésükről szóló jelentés máris nagy haladásról tesz tanúbizonyságot.

Az ipari munkásság szociális ellátmányával kapcsolatban tárgyalást folytattunk az orvosszakszervezettel. Ennek eredményeképpen kérdőíveket bocsátottunk ki. Összesen 111 nagyüzemhez fordultunk különböző kérdésekkel. Az anyagot az orvosszakszervezet rendelkezésére bocsátottuk, hogy ennek alapján a megfelelő vizsgálatokat megejtsék.

Az ipari munkásság ruhaellátásának biztosítására az Iparügyi Minisztérium textilakciót szervezett. Itt elsősorban a bányák és a nagyipari üzemek úgyszólván teljesen lerongyolódott munkásságának kívántunk segítségére lenni. Vidéki útjainkon szerzett személyes tapasztalatainknak nagy hasznát vettük akkor, amidőn a különböző textilárak odaítéléséről volt szó.

A kormány Budapestre érkezése után lassan-lassan kiépültek a különböző gazdasági szervek. Újabb és újabb feladat hárult a szakszervezeti mozgalomra. A munkáskérdések beható vizsgálatán kívül mind hatékonyabban részt kellett vennünk az ország gazdasági életének irányításában. Számtalan értekezletet, ankétot tartottunk, s határozatainkat igyekeztünk a különböző hivatalos fórumoknál keresztülvinni. Részt vállaltunk az Országos Gazdasági Tanács, a Gazdaságkutató Intézet, a Törvényhatósági Bizottság és egyéb önkormányzati szervek vezetésében.

A különböző szaktitkárságok felállításával a részletmunkánk mind átfogóbb jellegűvé vált. Ma elsősorban a különböző gazdasági szervezetben kell titkárságunknak a magyar dolgozók érdekeit képviselni. A fejlődés irányát az apró-cseprő bajok intézésétől a legmagasabb gazdasági irányításban való részvételig egyenes és töretlen út jellemzi. Titkárságunkat ezen célkitűzéseknek megfelelően kell kiépíteni, átreformálni, hogy országunk gazdasági életében minden erővel a modern szakszervezeti mozgalom megerősítésén fáradozhassunk és az új, demokratikus szellemű Magyarország dolgozóinak megerősödését szolgálhassuk.

Budapest, 1945. szeptember 19.

SZKL 1. f. 6/34. ő. e.

1945. november 20.

**JEGYZŐKÖNYV A SZAKSZERVEZETI VÁLASZTMÁNY ÉS A SZAKSZERVEZETI TANÁCS
TAGJAINAK EGYÜTTES ÜLÉSÉRŐL, KOSSA ISTVÁN BESZÁMOLÓJA AZ ÁRAK ÉS A BÉREK
ALAKULÁSÁRÓL ÉS A MOZGÓBÉRSKÁLÁRÓL**

JEGYZŐKÖNYV

felvétel 1945. november 20-án megtartott szakszervezeti
választmány és szaktanács együttes üléséről

Kossa István elvtárs beszédének rövid kivonata

Jelen voltak: Kossa István, Piros László, Török János, Keleti Márton, Haimann János, Vértes György, Flórián László, Samák László, Deák István, Joó, Bacsá Ferenc, Muzits, Kisházi Ödön, Papp János, Köves András, Kovács Lajos, Bártfai Károly, Kovács Zsuzsa, Gács László, Boday Antal, Sztankó József, Vizsnyicai János, Lukács Kálmán, Zentai Béla, Polgár Sándor, Philip Miklós, Kovács Józsefné, Sárközi Sándor, Székely Endre, Béki Ernő, Székely Endréné, Pintér Béla, Pásztor Imre, Dr. Román Jenő, Villám János, Róka Pál, Steinhercz Simon, Gyuricza Gyula, Hegyi Gizella.

Török János: Üdvözlí a megjelenteket, az együttes ülést megnyitja. Ismerteti az ülés összehívásának célját, majd felkéri Kossá István elvtársat a napirend előadására.

Kossa István: A Szakszervezeti Tanács november 6-án tartott ülésén alaposan megvizsgálta a magyar dolgozók összes problémáját és a felmerült megoldási formákat. Megállapítottuk, hogy a munkabérek úgy elmaradtak az áraktól, hogy a különbség oly nagy az 1938-as – utolsó béke-esztendei – reálbérek és a mostani bérek között, amely tűrhetetlen állapotot teremtett és megengedhetetlenül alacsony életszínvonalat. A hivatalos kimutatás szerint az 1938-as reálbéreknek 15,7%-a a mostani reálbér. Nem kell indokolni, mennyire szükséges és sürgős a megoldási formák radikális kézbevétele. Az árak nyolcszorosára emelkedtek az alatt az idő alatt, míg a bérek négyszeres emelkedést értek el. Azt tapasztaljuk, hogy az árak és a bérek közötti különbség egyre jobban szétnyílik, s így a magyar munkásság még a mainál is alacsonyabb életszínvonalra csúszik. Mi lenne a segítség módja? A fizetéseket emelni? Mindenki, aki tisztában van a közgazdaságtan törvényeivel, jól tudja, ha meg is várják az árak a bérek emelését, ahogy kiszalad a béremelés, az árak a sokszorosával szaladnak, emelkednek fel a bérek emelése fölé. Felmerült egy másik kérdés, hogy az árakat

rögzítsük. Meg kell azt is mondani, hogy hatósági beavatkozással, amikor nincs megfelelő mennyiségű áru, nem oldható meg az árak rögzítésével a kérdés. Az árak maximálása csak azt eredményezné, hogy az a kevés áru, ami ma szinte megfizethetetlen áron, de van, eltűnik, s akkor a spekuláció, beleszámítva a rizikót, ami a feketepiacca jár, az árakat még magasabbra verné fel. A Szakszervezeti Tanács nem helyezkedhetik arra az álláspontra, hogy rögzíteni az árakat és emelni a béreket, mert a meglevő kevés áru eltűnne, és sokkal drágábban jelentkezne a piacon, feketén.

Felmerült a mozgóbérskála kérdése is, és ezt a Szakszervezeti Tanács magáévá tette. Meg kell azonban azt mondani, hogy senki a mozgóbérskálától az élelnívó emelkedését nem várja, mert a mozgóbérskálának csak morális hatása lesz a tömegekre, mert a munkások látják, hogy amilyen mértékben emelkednek a szabad piaci árak, olyan mértékben emelkednek a bérek. Mivel azonban törvényszerűség, hogy amilyen mértékben emelkedik a tömegek fogyasztóképessége, olyan mértékben ürül ki a piac, tehát az árumennyiség csökkeni fog, az árak emelkedni fognak, és a mozgó bérskála mellett is ugyanoda jutunk, hogy az árak rohamlépésben emelkednek, és a bérek utána, s az infláció mai menetét lényegesen meggyorsítja. Lényegében a mozgóbérskála sem jelent csak morális megoldást, de az élelnívó emelését nem eredményezi. A munkásság tisztában van azzal, hogy a pénz számjegye emelkedik, vásárlóértéke nemhogy emelkedne, hanem csökken. Hiába menne ki a Tanács az újabb béremeléssel, ez a munkások között nem jelentene sikert, nem értékelnék. Ezért összeállítottunk gazdasági programot, amely felöleli az ország gazdasági életét, és ezek között is elsősorban az élelnívó emelését. Holnap délelőtt fogadja a Szakszervezeti Tanács küldöttségét a miniszterelnök, mely küldöttségben minden szakszervezet és minden nagyobb üzem 2-3 taggal képviseltesse magát. Át fogjuk nyújtani a miniszterelnöknek a szervezett munkásság követelését az új kormánytól.

Kossa elvtárs a továbbiakban ismerteti a miniszterelnökhöz intézendő memorandum tartalmát, majd felolvassa azt, s felkéri a Választmány tagjait, hogy foglaljanak állást a memorandummal kapcsolatban.

SZKL 1. f. 3/5. ő. e.

1945. december 17.

JEGYZŐKÖNYV A SZAKSZERVEZETI TANÁCS ÜLÉSÉRŐL, TÁRGYALÁS A KARÁCSONYI SEGÉLYRŐL, A KOLLEKTÍV SZERZŐDÉSEKRŐL ÉS A SZAKSZERVEZETI BÉRPOLITIKÁRÓL

JEGYZŐKÖNYV

Felvétetett az 1945. december 17-én megtartott szaktanácsülésről.

Jelen voltak: Kossa István, Kisházi Ödön, Ratkó Anna, Vas Miklós, Nemes Dezső, Köves András, József Móric, Kőműves József, Kertész Miklós, Maróthy Károly, Bartha Bertalan, Haimann János, Vértes György, Keleti Márton, Csaplár Péter, Uhirek Ferenc, Villám János, Brumiller László, Halász Alfréd, Muzits József, Liebe István, Kovács Józsefné, Tuli István, Béki Ernő, Kovács Imre, Sárosy István, Zgyerka János, Harustyák József, Apró Antal, Zentai Béla, Király Géza, Rácz Gyula, Turi István, Lukács Kálmán, Török János, Virág Sándor, Bakacsi Lajos.

Kisházi Ödön: – elnök – az ülést megnyitja, azon reményének ad kifejezést, hogy a felszabadulás óta először alkotmányosan megválasztott Szakszervezeti Tanács összetételében meg fog felelni azoknak a követelményeknek, amelyeket a mai idők és a dolgozó munkásság támaszt vele szemben. Felkéri Kossa Istvánt, ismertesse a napirendet.

Kossa István: bejelenti, hogy az ülésről Piros László, Gyuricza Gyula és Pásztor Imre távollétét kimentette.

Megalakult az Ellenőrző Bizottság. Elnökül egyhangúlag Halász Alfréd elvtársat választották meg.

Tudomásul szolgál.

A Szaktanács meghívást kapott az 1946. február 22-26-án tartandó szakszervezeti kongresszusra, mely a napirendi pontok alapján igen nagy fontosságú nemzetközi összejövetel lesz. Javasolja, hogy a kongresszusra a Szaktanács Kossa Istvánt és Kisházi Ödönt küldje ki.

Tudomásul szolgál.

A Szaktanács alkalmazottainak karácsonyi segélyét a következőképp javasolja az Elnökség határozata alapján rendezni: azoknak, akik különösen kitüntették magukat munkájukkal és munkaidőn túl is ügyszeretettel dolgoznak, külön jutalomképp túlóra-megtérítés címen 2 heti fizetésnek megfelelő összeget; a karácsonyi segély kiutalásánál az alkalmazottak két kategóriába osztandók: a régebbi alkalmazottak és az újabbak, továbbá olyanok, akiknek munkája nem kielégítő. Az első kategóriába osztottaknak 1 havi fizetésnek megfelelő, a másodiknak 2 heti, harmadiknak pedig 1 heti fizetésnek megfelelő összeget javasol kiutalni.

Tudomásul szolgál.

A Gazdasági Osztály 141 pár cipőt szerzett. Ebből az Elnökség döntése alapján 100 párat kiosztanak a szakszervezetek között, 41 párat pedig a Szaktanács alkalmazottai között.

Tudomásul szolgál.

Kisházi Ödön: A Vasmunkás Szakszervezet – mivel tudott alkalmazottai számára cipőt szerezni más úton – a neki járó mennyiségről más szervezet javára lemond. Kéri, hogy amennyiben más szervezetek is hozzájutnak akár élelmiszerhez, akár egyébhez, hogy tehermentesítsék a Szaktanácsot, mondjanak le olyanok javára, akik egyáltalán semmihez hozzájutni nem tudnak.

Kossa István: az Iparügyi Minisztérium Papírgazdasági Hivatalába a Szaktanács részéről javasolja Halász Alfréd és Szipka József delegálását.

Tudomásul szolgál.

A Munkás Kultúr Szövetség munkás színjátszó versenyére a Szakszervezeti Tanács egy díjat tűzött ki, mely egy olajfestmény 200.000 pengő értékben.

Tudomásul szolgál.

Javasolja, hogy a Tanács adjon az Elnökségnek felhatalmazást, hogy a karácsonyi segély és az 52. heti segély kérdését, illetőleg a kérdés letárgyalása végett vegyék fel a kapcsolatot a miniszterelnökkel, továbbá vesse fel az Elnökség az új kollektív szerződés dolgát.

Harustyák József: Fentieket azzal egészíti ki, hogy a hetekre, hónapokra adott segélyek nem a legszociálisabbak, különféle kategóriák felállítását javasolja: nőtlen, hajadon, nős és családos külön elbírálás alá kerüljön, s az üzemi bizottság rendelkezésére bocsátott segély összegét a kategóriák szerint az üzemi bizottság ossza szét. Nem helyesli, hogy az üzemek egyénileg harcolják ki a karácsonyi segélyt.

Kossa István: a Szaktanácsnak van ebben a kérdésben kialakult álláspontja. Eddig is küzdött az egyenlődséggel, mely kiöli az emberekből az ambíciót. Meggondolásra készteti, amit a segélyek együttes kiharcolásáról Harustyák mondott. Javaslatát azzal módosítja, hogy a karácsonyi segélyt illetőleg az egyes szakmák állapodjanak meg, a Szaktanács ebben a kérdésben nem hozhat egységes döntést.

A Tanács munkáját át kell szervezni. Az Elnökség részére teljes felhatalmazást kér, melybe beleértendő az egyes elbocsátások fogantatása is.

A Tanács a felhatalmazást megadja.

Az Elnökség javaslatot tesz Buzás József alkalmazására, aki a Szaktanács Külügyi Titkárságát vezeti.

Tudomásul szolgál.

Az átszervezéssel kapcsolatosan külön felhatalmazást kér arra, hogy a titkárságok munkájának irányítására, illetve összhangba hozására a szakszervezetek munkájával külön szakszervezetek legyenek szervezhetők.

A Tanács a felhatalmazást megadja.

Az Országos Gazdasági Főtanács kiadta első rendeletét, mely szerint a legutóbb folyósított 2 heti fizetési pótlék egyben karácsonyi segély. A Tanács hívja fel a Gazdasági Főtanácsot, hogy ez a karácsonyi segélytől teljesen független bérpótlék volt, s a karácsonyi segélyt nem kívánja korlátozni.

Tudomásul szolgál.

Januártól új kollektív szerződéseket kívánunk életbe léptetni, melyben a bérek rendezését másképp kívánjuk lefektetni, azonban ez év 52. hetére is kell a munkásságnak valamit juttatni. Adjon a bérpótlék letárgyalására a Titkárság teljes felhatalmazást.

A Tanács a felhatalmazást megadja.

Haimann János: Karácsonyi pénz kifizetését nem helyesli. A kollektív szerződés betartása végett szükséges egy merev, elzárkózó álláspont. Az Elnökség most szabad kéz politikáját engedélyezi, ami nem helyes, mert legtöbb helyen nem fogják kifizetni azzal, hogy a rendelet kijátszását jelenti minden juttatás. Javasolja, hogy mondja ki a Tanács, hogy a karácsonyi pénznek van egy határvonala, s a Munkabérmegállapító Bizottság elvi határozatot hozzon ebben a kérdésben, amit közölni kell a nyilvánossággal, hogy ez nem kijátszása a kollektív szerződésnek

Kossa: Nem helyesli Haimann álláspontját, mert ha a Tanács ezt magáévá tenné, ez azt jelentené, hogy a döntő szó a bérek kérdésében nem a Szaktanácsé, hanem az Iparügyi Minisztériumé. Hogy az intézkedés ellenkezik a rendelettel, közömbös – erő kérdése, s a rendeleteket az élethez kell változtatni. A Tanácstól függetlenül történnek megállapodások, amelyek a GYOSZ érdekeit szolgálják.

Béki Ernő: Az Elnökség javaslatához hozzájárul. Kéri, hogy a Tanács dolgozók és dolgozók között ne engedjen válaszfalat húzni. Arra kéri a Tanácsot, ne feledkezzenek meg a pedagógusokról és a közalkalmazottakról, kiknek a bérpótlékot ugyancsak karácsonyi segély címen akarják juttatni, és a Tanács segítsége nélkül segélyt elérni nem tudnak.

Kovácsné: Szükségesnek tartja kihangsúlyozni, hogy a karácsonyi segélyre nem áll fenn a kollektív szerződés büntető szankciója.

Zgyerka János: A bányászat állami kölcsönökből fizet. A 42.000 bányásznak nem tudják a karácsonyi segélyt kifizetni, féltő, hogy Tatabánya a napokban leáll.

A miniszterelnökkel folytatandó megbeszélésre a karácsonyi segély, valamint a bérpótlék ügyében a Tanács a felhatalmazást megadja. A megbeszélés után hozza nyilvánosságra a karácsonyi segély ügyében hozandó nyilatkozatot.

Kossa: Ismerteti a januárban megkötendő kollektív szerződés döntő pontjait: be kell kapcsolni a kollektív szerződésbe a teljesítményi bérrendszer kidolgozását. Az Iparügyi Minisztérium tervezetével nem ért egyet. A szakmáknak kiadott tervezetre kéri az észrevétel megtételét szerda délig a Tanács Bérügyi Titkárságához. Az időleges munkabeszüntetéssel

kapcsolatosan az Elnökség álláspontja, hogy ahol anyagiánny miatt időlegesen be kell szüntetni a munkát, pótolni kell a veszteséget. Gondoskodni kell időbeosztásról. Ahol erre nincs lehetőség, ott arra az időre a munkásságnak a teljes munkabér 80 %-át kötelesek megfizetni a munkaadók.

Kertész Miklós: Nem helyesli a megkötendő kollektív szerződés bérezésének az előterjesztés szerint való felállítását. Nem látja biztosítottak a felállított kalóriamennyiséget, nincs elegendő élelem. A jóvátétel igen súlyosan érinti Magyarországot is.

Kisházi Ödön: Kertész elméleti fejtegetéseivel, mely logikus, egyet ért, azonban a gyakorlatban egészen másképp néz ki, s a gyakorlat azt bizonyítja, hogy a munkásoknak feltétlenül adni kell valamit, az eddigi helyzet tarthatatlan, s ha nem is biztosítható az előirányzott 3000 kalória, ennél a kérdésnél elasztikus lehet a Szaktanács, azonban bizonyos mennyiségű élelem és ellátás feltétlenül biztosítandó.

Nemes: az élelemellátás követelése nem áll szemben a kötött gazdálkodásra irányuló követeléssel, mert azt nem úgy fogjuk megcsinálni. A teljesítményi bérrendszer bevezetését érvényesíteni kell.

Haimann: Ezzel a tanácskozással a kérdés felett végérvényesen dönteni nem lehet. Nem is volna célirányos, ha ma állásfoglalás történne, ami eldönti a kérdést. Idáig is voltak üzemek, ahol a munkaadó mindent elkövetett a termelés érdekében, hogy hozzájárult a munkások ellátásához, de főleg azokban a luxus-iparokban, ahol mindent be lehetett az árakba kalkulálni. És ha ezt teljesítették, csupán azért, mert a munkáltató megtalálta a maga számítását, kell, hogy felfogásunk legyen ebben a kérdésben, hogy a munkaadókat rákényszerítsük arra, hogy törődjenek a munkásokkal. A kereseti és jövedelemadó, míg a munkásokat terhelte, nem törődtek vele, de amint bevitték a kollektív szerződésekbe és kötelezték annak vállalására a munkaadót, jajgattak, és igyekeztük arra irányult, hogy ezt a terhet csökkentsék. Folyamatban van a lakberek felemelése is. Ezzel a kérdéssel is foglalkozni kell. Az új kollektív szerződések megkötésénél a munkáltatókkal nem lesz olyan könnyű dolgunk, mint az első szerződések megkötésénél, azonban ha kell, meg kell mozgatni a munkásság erejét. A miniszterelnök egy rendelettervezetet juttatott el a Tanácshoz, a munkabérfeltételek megállapításáról szól, ami magában foglalja az új kollektív szerződések megkötésére vonatkozó intézkedéseket, mert ha ennek a szellemében történik az új kollektív szerződés megkötése, kicsúszik a Szakszervezeti Tanács kezéből minden kezdeményezés és irányítás. Foglaljon a Tanács állást, hogy a szakszervezeteknek legyen továbbra is autonóm joga a kollektív szerződések megkötéséhez. A közellátási miniszter az árak és bérek egymáshoz való viszonyával kapcsolatosan egy tervezetet dolgozott ki, és arra kért felhatalmazást, hogy az Iparügyi Minisztérium munkaügyi osztályának elnökletével 4 tagú bizottság alakuljon, melynek feladata a bérek és árak egymáshoz való viszonyának megállapítása. A Tanács elvben úgy döntött, hogy részt vesz ebben a bizottságban, a személyt illetően még nem történt döntés. A teljesítményi bérrendszer kidolgozásával kapcsolatosan felfogása, hogy a szakszervezetek részéről történjék megfelelő javaslat. Ebben a kérdésben a Tanács és a GYOSZ álláspontja között lényeges eltérés van.

Bakacsi: A munkabérek lemaradnak az étellel szemben. Nem szabad abba a hibába esnünk, hogy egységes munkabért valósítsunk meg. Az ellátásra vonatkozó tervezetet örömmel üdvözlö.

Kovács Józsefné: Kéri, hogy a teljesítményi bérrendszer bevezetését terjessze ki a Tanács a kereskedelmi alkalmazottakra is. A múltban is a nagyobb forgalmat lebonyolító kereskedőseged számára bizonyos százalék volt biztosítva.

Harustyák: Ha a Szakszervezeti Tanács a kalória-ellátáshoz kötött rendszert keresztül fogja vinni, akkor igen jelentős lépést tett ezen a téren, világviszonylatban is.

Brumiller: Jónak tartja a kalóriaértéken való számolást. A nyomdai munkásságot az eddigi deflációs bérpolitika teljesen lezüllesztette.

Zentai: Ma is cél a termelés növelése, ez azonban nem lehetséges, ha a dolgozó a megfelelő kalóriát nem kapja meg. A Tanács helyes útra lép, amikor a termelés előmozdítása érdekében ilyen elhatározást tűz ki maga előtt. Lépjön fel a Tanács annak érdekében, hogy kimondassák, hogy a munkavállalók részéről érdekképviseleti szervnek csakis olyan szerv ismerhető el, mely tagja a Szakszervezeti Tanácsnak. Eddig az illetékes miniszterre volt bízva, hogy mely szerveket ismert el tárgyaló félnek. A deflációs bérpolitika nem bukott meg. Különböző fázisokban különböző helyes bérpolitikát kell folytatni. Annak idején ez volt a helyes.

Muzits: Teljes egészében elfogadja a Tanács álláspontját, mely a béreket bizonyos mértékig természetben kívánja fedeztetni. Nincs ellentmondás az eddigi bérpolitika és ez között, annak idején az volt a helyes. Vannak azonban foglalkozási ágak, ahol a kalória-ellátás keresztülvitele nehézkes. Itt kell megtalálni azt az utat, hogy ezt a munkásréteget, így a házfelügyelőket, mely felőlel Budapesten 22.000 embert, bele tudjuk illeszteni a kollektív szerződés új bérezésébe.

Kossa: amikor felfektettük a Szaktanács bérpolitikáját, tudatosan kötöttük meg 1945 végére. Miért erre az időre határoztuk el a lejáratí idõt? Arra gondoltunk, hogy a termés után kialakul az ország gazdasági helyzete, s akkor le tudjuk fektetni újra – attól függően – a Szakszervezeti Tanács bérpolitikáját. Ezt az elgondolásunkat felforgatta a katasztrofálisan rossz termés, amely bekövetkezett. Most az új kollektív szerződés kötését az Elnökség hat hónapra tervezi, mert számítunk arra, hogy hat hónap után gyökeres gazdasági változásnak kell bekövetkezni, s akkor már a terméskilátások realizálódni fognak. Aki azt mondja, hogy az eddigi bérpolitika megbukott, nem ismeri a helyzetet. Az összvezetőség tapsai közepette bebizonyítottam Bakacsival szemben, hogy ha nem ezt a bérpolitikát folytattuk volna, ma a helyzet sokkal súlyosabb volna. Hogy nem kielégítő eredményre vezetett bérpolitikánk, az nyilvánvaló, s éppen ezért azon változtatnunk kell. Ezt, illetőleg a helyzet javítását a kalória-ellátásra irányuló politikában véljük megtalálni. Brumiller elvtárs lavírozott a két felfogás között, az Elnökség újonnan felvetett bérpolitikája ellen egyetlen felszólalás volt, ez Kertész elvtárs felszólalása. A többi felszólalók kivétel nélkül a Tanács Elnökségének felfogása mellett álltak ki, amelyet Kisházi elvtárs helyesen indokolt meg. Hová vezetne a szakszervezeti mozgalom, ha Kertész felfogásának megfelelően állnánk ki a munkások elé, azzal, hogy nincs élelem? Milyen eredményhez vezetne ez? A vezetés teljesen kicsúszna kezünkől és ez vezetne anarchisztikus állapotokra, amittől Kertész elvtárs meg akar menteni. Brumiller sem egyik, sem másik mellett nem köti le magát. A bérkérdés rendezését a mozgóbérskála bevezetésével látja biztosítottnak. Visszaadni a bérezés rendezését a szakszervezeteknek, azt mindenki tudja, mire vezetne, s ebben a versengésben éppen a nyomdászok maradnának le legjobban. Nagyon lemaradnának az értelmiségi dolgozók. A Tanács bérpolitikája továbbra is mérsékelt bérpolitika marad, s mert ezzel nem akartunk szakítani, helyezkedtünk arra az álláspontra, hogy a bérek egy része természetben adassék ki. Mérsékelt bérpolitikánk az inflációnak továbbra is hathatós ellenszere lesz, s a munkásoknak mégis biztosítja a minimális életlehetőséget. Kétségtelen, hogy a jobb ellátás biztosításának alapfeltétele a jobb munka, a munkafegyelem helyreállítása. És csak attól a munkástól kérhetünk teljes értékű munkát, vagy a teljes értéket megközelítő teljesítményt, akinek az ellátást biztosítjuk. Javasolja, hogy az Elnökség dolgozza ki az elgondolásnak megfelelően a kollektív szerződés tervezetet és végleges formában ismét letárgyalásra kerül.

Tudomásul szolgál.

Mondja ki a Szakszervezeti Tanács, hogy a gazdasági rendeletek ellenőrzésébe a munkásságot be kell vonni.

Tudomásul szolgál.

A magánalkalmazottak a GYOSZ-szal megállapodást létesítettek anélkül, hogy a Szakszervezeti Tanács ehhez hozzájárult volna. Az Elnökség foglalkozott a kérdéssel és az újságokban az ismert felhívást jelentette meg. A Tanács foglaljon ebben a kérdésben állást.

A Tanácsülés tudomásul veszi és helyesli az Elnökség intézkedését.

Az Iparügyi Minisztérium átirattal fordult a Tanácshoz, mely szerint helyteleníti, hogy az egyes szakszervezetek, sőt üzemi bizottságok is küldöttséggel fordulnak bérkérdésekben a Szaktanács megkerülésével az Iparügyi Minisztériumhoz. Ebben a kérdésben határozzon a Tanács olyan értelemben, hogy bízza meg a Titkárságot körlevél kiadásával, melyben felhívja a szakszervezeteket, hogy a jövőben semmiféle hatósággal a Szaktanács tudta és beleegyezése nélkül nem tárgyalhat.

Tudomásul szolgál.

Bakacsi: Javaslatot tesz arra, hogy a Tanácsnál dolgozó valamennyi tisztviselő kapja meg az egy havi karácsonyi segélyt.

A Tanács az eredeti javaslatot tartja helyesnek és elfogadhatónak, mivel megállapítható, hogy a Szakszervezeti Tanácsnál dolgozók között vannak, akik ezt nem érdemelnék meg.

Több tárgy nem lévén, az elnök berekeszti az ülést.

SZKL 1. f. 2/22. ő. e.

1945. december 19.

**AZ IPARÜGYI MINISZTERIUM LEVELE A SZAKSZERVEZETI TANÁCSNAK A MUNKA
TÖRVÉNYKÖNYVÉNEK ELŐKÉSZÍTÉSÉT VÉGZŐ BIZOTTSÁG FELÁLLÍTÁSÁRÓL**

**MAGYAR SZABAD SZAKSZERVEZETEK ORSZÁGOS KÖZPONTJA
SZAKSZERVEZETI TANÁCS**

A kormány programjába vette a munka törvénykönyvének mielőbbi elkészítését. Ez a kérdés évtizedek óta foglalkoztatta a Kereskedelemügyi, illetőleg az Iparügyi Minisztériumot, és pedig elsősorban a Szakszervezeti Tanács szorgalmazására. Ennek következtében történt, hogy 1943-ban az akkori iparügyi miniszter megbízására egy egyetemi tanárokból álló bizottság egy terjedelmes nyers tervezetet készített. A további munkálatokat ennek a tervezetnek alapulvételével kívánom elvégeztetni. Mielőtt azonban a tervezet átdolgozása megkezdődne, szükség van arra, hogy az átdolgozás irányelvei meghatározottassanak. Erre a célra egy bizottságot kívánok szervezni és abba a Szakszervezeti Tanács részére is képviselőket kívánok biztosítani.

Felhívom, hogy legfeljebb két képviselőjének nevét hozzám mielőbb jelentse be.
Budapest, 1945. évi december hó 19-én.

A miniszter rendeletéből: Szakasits Antal s.k. miniszteri osztályfőnök

SZKL 1. fond 6/132. ő. e.

1946. február 9.

**RUSKA LAJOSNAK, A SZAKSZERVEZETI TANÁCS TITKÁRÁNAK JELENTÉSE A HATÓSÁGI
FAÁRMEGÁLLAPÍTÓ ÉRTEKEZLETRŐL**

Jelentés

az 1946. február 6-án a Fagazdálkodási Irodában megtartott hatósági faármegállapító értekezlet eredményéről:

Jelen voltak: a Közellátási Minisztérium ármegállapító bizottsága részéről Bogyai tanácsos, a Szaktanács részéről Ruska Lajos, a KOKSZ és még két fatermelő cég képviselője.

Az értekezletet a fakitermelő cégek kérésére a kollektív szerződésre és az áremelkedésre való hivatkozással hívták össze, a hatósági ár újabb megállapítása céljából.

A fakitermelők szerint a fa árának új megállapítását a szállítás közben ért veszteség és a 280.000 pengős önköltségi ár teszi indokolttá, továbbá az önköltségi ár emelkedését szerintük a munkások magas keresete, 500.000 pengő idézte elő. Ezek alapján kérték a hatósági fa árának 85.000 pengőről 120.000 pengőre való felemelését.

Hosszú vita után, ismételtam a Szakszervezeti Tanács azon álláspontját, miszerint a kollektív szerződés nem tesz indokolttá ily mértékű áremelést, s újból olyan törekvéssel állunk szemben, mely a bérek emelkedését a maga hasznára igyekszik kiaknázni, s nem hajlandók az ország terheiből a megfelelő részt viselni. Kértem a Közellátási Minisztérium megbízottját, hogy ne járuljon hozzá az újabb áremeléshez. Bogyai tanácsos hozzászólásában leszögezi, hogy a fakitermelők által előterjesztett önköltségi ár a termelők önkényes megállapítása, és minden hatósági ellenőrzést nélkülöz.

Mégis, figyelembe véve a bérek emelkedésével előálló helyzetet, hozzájárul a 85.000 pengőről 91.000 pengőre való emeléshez.

Az értekezleten nyert tapasztalatok alapján az a vélemény alakult ki bennem, hogy hasonló értekezleteken a Szakszervezeti Tanács részvétele a munkáltató érdekeltségek mohóságára mérséklő hatással bír. Ezirányú megbeszélésem Bogyai tanácsossal arra az eredményre vezetett, hogy a Szakszervezeti Tanács megbízottját ilyen értelmű tárgyalásokra mindenkor meghívja a fogyasztók érdekeinek megvédésére.

Budapest, 1946. február 9.

Ruska Lajos

SZKL 1. fond 6/246. ő. e.

1946. február 23.

**KOSSA ISTVÁN LEVELE NAGY FERENC MINISZTERELNÖKNEK A SZAKSZERVEZETEK
KÖVETELÉSEIRŐL, A SZAKSZERVEZETEK KÉPVISELŐINEK BEVONÁSÁRÓL AZ
ÁLLAMAPPARÁTUS LEÉPÍTÉSÉT ÉS A KÖZIGAZGATÁS MEGTISZTÍTÁSÁT VÉGZŐ
BIZOTTSÁGOKBA**

Miniszterelnök Úr!

A magyar szervezett munkásság már a Tildy-kormány hivatalba lépésekor felkereste az akkori miniszterelnök urat azzal a határozott kéréssel, hogy a közigazgatásban még megbúvó reakciós elemek mielőbb eltávolíttassanak onnan, és a tisztogatási akcióban a szakszervezetek döntő befolyást nyerjenek.

Most újra és ismételten közöljük Miniszterelnök Úrral, hogy a szervezett munkásság soraiban a legnagyobb elégedetlenség uralkodik amiatt, hogy az államapparátus megtisztítása a reakciós elemektől még mindig és egyre halasztást szenved. A munkásság úgy Nagy-Budapest területén, mint az ország legkülönbözőbb helyein egymás után tartja a gyűlések ezreit, tiltakozásul az ellen, hogy a tisztogatási akció még mindig nem kezdődött meg. Emellett a jelenség mellett elmenni észrevétlenül nem szabad, mert nagyon könnyen a munkásság hangulata tettekké fog átváltozni. Már pedig nekünk az a határozott célunk, hogy ne tömegakció révén, hanem hivatalos formában intéztessék el ez a kérdés.

Ezért arra kérjük Miniszterelnök Urat a Szakszervezeti Tanács és a szervezett munkásság nevében, hogy most már haladéktalanul történjék intézkedés az államapparátus leépítésére és elsősorban a reakciós elemek eltávolítására.

Minthogy úgy a magunk, mint tömegeink számára csak akkor hozhat a tisztogatás megnyugtató megoldást, ha a tisztogatást lebonyolító bizottságba a szakszervezetek döntő befolyást nyernek, ezért arra kérjük Miniszterelnök Urat, hogy sürgősen megalkotandó kormányrendeletben biztosítsa a Szakszervezeti Tanács, ezen keresztül a szervezett munkásság döntő befolyását.

Fentieket azzal a nyomatékos hangsúllyal közöljük Miniszterelnök Úrral, hogy az államapparátus leépítésének elodázása és a szakszervezetek esetleges kirekesztése következtében beálló eseményekért a magunk részéről a felelősséget már előre is azokra hárítjuk, akik megakadályozzák ennek a kérdésnek kedvező és az ország érdekei szempontjából való megoldását.

Maradunk kiváló tisztelettel

Kossa István
főtitkár

SZKL 1. fond 6/123. ő. e.

1946. március 1.

JEGYZŐKÖNYV A SZAKSZERVEZETI TANÁCS ÜLÉSÉRŐL, TÁRGYALÁS A KALÓRIA-BÉRRENDSZERRŐL

Jegyzőkönyv

Felvétetett a Szakszervezeti Tanács 1946. március 1-jén megtartott üléséről.

Jelen voltak: Kossa István főtitkár, Piros László és Vas Miklós helyettes főtitkárok, Keleti Márton, Horváth Mihály, Csaplár Péter és Nemes Dezső titkárok és a Tanács tagjai: Ratkó Anna, Brumiller László, Török János, Villám János, Kovács Imre, Kovács Józsefné, Harustyák József, Liebe István, Köves András, Lukács Kálmán, Maróthy Károly, dr. Weil Emil, Zentai Béla, Apró Antal, Haimann János, Pásztor Imre, Kertész Miklós, Béki Ernő, Halász Alfréd, Sárossy István, Kőműves József, Tuli István, Uhirek Ferenc, majd Kisházi Ödön elvtársak.

Kőműves József : üdvözlí a megjelenteket, megállapítja a határozatképességet, az ülést megnyitja.

A napirendet Kossa István ismerteti.

Kossa István: a Titkárság részére felhatalmazást kér, hogy tiltakozó táviratot küldhessen Francohoz a spanyol szabadságharcosok üldözése és kivégzése ellen, továbbá arra, hogy a magyar kormányt értesítse a magyar szervezett munkásság nevében, mely szerint a magyar dolgozók követelik, hogy a Magyarországon található spanyol fasisztákat haladéktalanul toloncolják ki az ország területéről.

A Tanács a felhatalmazást megadja.

Gyuricza Gyula elvtárs halálával megüresedett a MABI alelnöksége, az Elnökség Kanizsa József elvtársat hozza javaslatba.

A Tanács az Elnökség javaslatát jóváhagyólag tudomásul veszi.

A Cseh-Szlovák Szakszervezeti Tanács meghívta a magyar Szakszervezeti Tanácsot az április közepén Prágában tartandó szakszervezeti kongresszusra, melyen a Tanács két küldöttel képviseltesse magát. A személyeket illetőleg a Tanács később döntsön.

Tudomásul szolgál.

A svájci szakszervezeti kongresszusra kijelölt küldöttség elutazása elmaradt, mivel az utazáshoz szükséges engedélyt az illetékes hatóságoktól nem sikerült megszerezni.

Tudomásul szolgál.

A Szakszervezeti Tanács közbejárása folytán a szakszervezetek a kereseti adó fizetése alól mentesítettek. Az OTI-járulék a kereseti adótól függetlenül továbbra is fizetendő.

Tudomásul szolgál.

Az Elnökség számára felhatalmazást kér, hogy a bérkérdést kézben tarthassa. A megtett intézkedésről a Tanácsot mindenkor tájékoztatni fogja.

A továbbiakban elismeri a kalória megváltással kapcsolatban az Elnökségnek a gyakorlat alapján kialakult álláspontját, mely szerint a kalória megváltási összege alacsony nívón tartandó, s a béreknél kell az inflációval lépést tartani. Ezáltal megszűnik az a lehetetlen helyzet, hogy a tanonc fizetése nem sokkal kevesebb, mint egy szakmunkásé, vagy egy értelmiségi munkásé, másrészt a dolgozók kikövetelik a kalória-ellátást természetben és nem nyugszanak bele könnyen a pénzbeli megváltásba. Kéri a Tanácsot, adjon felhatalmazást a bérezés ilyen értelemben való továbbvitelére.

Foglalkozik a tanonctartásnak a tanoncbérek következtében előállott problémájával. A kisiparosság körében mozgalom indult meg a tanoncszerződések felbontására. Foglaljon állást a Tanács olyan értelemben, hogy a kollektív szerződésnek érvényt szerez, és amennyiben a tanoncbérek miatt a munkáltató a szerződést felbontaná, a kollektív szerződés vonatkozó büntető rendelkezésének érvényt kell szerezni.

Pásztor Imre: a kívánt felhatalmazás megadásához hozzájárul. Kéri azonban, az Elnökség a megtett intézkedésről mindig tájékoztassa a Tanácsot.

Harusttyák József: a felhatalmazás megadásához nem járul hozzá, mert nem látja biztosítottnak, hogy az Elnökség a Tanács megkérdezése nélkül olyan intézkedéseket foganatosít, amely minden tekintetben megfelelő.

Brumiller László: a felhatalmazás megadásához készséggel hozzájárul. Ha voltak az eddigi bérrendszernek hibái, úgy helyes, ha azokat korrigáljuk.

Köves András: a felhatalmazás megadásához hozzájárul. A jelenlegi helyzetben előadódhat, hogy órákon belül van szükség intézkedések megtételére, s ezért fontos az Elnökség részére az intézkedés jogát biztosítani.

Török János: nem ért egyet Harustyákkal. Bérpolitikánkat a változó helyzetnek megfelelően változtatni kell. A felhatalmazás megadásához hozzájárul. A munkáltatók részéről gyakori panasz, hogy a kalóriát nem tudják természetben kiszolgáltatni, mert a közellátás nem ad vásárlási engedélyt. A kötött gazdálkodás hatása a gazdasági életben egyáltalán nem érezhető.

Dr. Weil Emil: Harustyákkal szemben Brumiller, Török és Köves elvtársakhoz csatlakozik. A felhatalmazást meg kell adni, mert lehetetlen volna az infláció mai tempója mellett a Tanácsot állandóan készenlétben tartani. Helyesnek tartaná, ha a Tanács gyakrabban ülésezne. Felhívja a Tanács figyelmét a közalkalmazottak bérezésének kérdésére. A vidéki közalkalmazottak helyzete rendkívül súlyos. Össze kell kapcsolni a B-listázás kérdését a közalkalmazottak fizetésének rendezésével.

Kertész Miklós: felhatalmazást megadja az Elnökségnek. A közalkalmazottak fizetésével kapcsolatban felhívja a figyelmet a tanítók, a tanárok jelenlegi rendkívül súlyos helyzetére.

Kossa István: válaszol a felszólalásokra, megköszöni a bizalmat, amely az Elnökség működése iránt a felszólalásokból kicsendült.

A Tanács a bérkérdések továbbvitelére az Elnökségnek a felhatalmazást megadja.

Török János: kéri a Szakszervezeti Tanácsot, hasson oda, hogy a szakszervezetek kedvezményes vasúti jegyhez juthassanak.

A Tanács megbízza Király Géza elvtársat, járjon el a Közlekedési Minisztériumnál, hogy a szakszervezetek kedvezményes, illetőleg ingyenes vasúti jegyet kapjanak.

Kossa István: az Elnökség javasolja, hogy a Szakszervezeti Tanács és a szakszervezetek alkalmazottai számára bevásárló szövetkezet létesítéséhez a Tanács járuljon hozzá. A kérdéssel a szakszervezeti választmány foglalkozott és a szövetkezet megalakítása mellett döntött.

A Tanács a szövetkezet megalakításához a hozzájárulást megadja.

Foglalkozni kell a szakszervezeti járulék kérdésével is. Javasolja, hogy minden szakmában egyheti járulék összege egy óra bére legyen, beleértve a kalóriára eső órabért is. Ahol havi járulék van, ott a havi jövedelem után állapítható meg a tagsági járulék. Javasolja, hogy a szakszervezeti tanácsi járulék a szakszervezetek bruttó bevételének mindenkor 5%-a legyen, mely minden hó 5. napjáig bezárólag számolandó el.

Tudomásul szolgál.

Több tárgy nem lévén, az elnök az ülést berekeszti.

K. m. ft.

Vas Miklós
Kossa István

1946. március 21.

FELJEGYZÉS A SZÉNTERMELÉS HELYZETÉRŐL TARTOTT ÉRTEKEZLETRŐL

Feljegyzés

1946. március 21-én délelőtt 10 órakor Schreiner államosítási főmegbízott hivatalában megtartott értekezletről. /Arany János u.25./

Jelen vannak: Schreiner, Vas Miklós, Piros László, Zgyerka János, Mészáros Ferenc, továbbá az egyes szénbányáknál működő miniszteri biztosok.

Tárgy: a bányáknál történő különféle kilengések és zavargások, melyek a széntermelés fokozását hátráltatják.

Az egyes miniszteri biztosok beszámoltak arról, hogy a bányáknál milyen a hangulat és az utolsó hetekben hogyan fejlődött a széntermelés. A beszámolókból megállapítható az, hogy azok az önkéntes tisztogatási akciók, amelyek a bányáknál lefolytak, igen súlyosan hátráltatták a széntermelés fokozását.

Ugyancsak megállapítható – amit egyébként Zgyerka is megerősít –, hogy a legtöbb bányánál az olyan akciókat, amelyek a munkafegyelmet megbontották, olyan emberek kezdeményezték, akik a múltban vagy nyilasok, vagy fasiszta magatartásúak voltak. A Bányász Szakszervezet kiküldötteinek felszólalásából kitűnik az, hogy a kilengések oka nemcsak az, hogy a fasiszta és nyilas elemek bujtogatják és uszítják az elégedetlen munkásságot, hanem az is, hogy sok helyen nem kapják meg a rendes járandóságot idejében. Ezenkívül a vezetőség nem követ el mindent, hogy a különféle ruha és lábbeli beszerzéseket szorgalmazza,

A Szakszervezeti Tanács nevében felszólaltam és rámutattam arra, hogy a Tanács már hetekkel ezelőtt kiadott egy nyilatkozatot a sajtóban, amelyben kifejti azon álláspontját, hogy az ilyen spontán tisztogatási akciókat nem helyesli, ennek szervezetten, a szakszervezetek vezetésével kell megtörténnie. Ugyancsak rámutattam arra, hogy mi mindent el fogunk követni annak érdekében, hogy az egyes bányáknál ma is megbújó nyilas elemek, akik különféle pártok leple alatt végzik romboló munkájukat, sürgősen eltávolítandók, a legradikálisabb eszközök igénybevételével is. Ugyancsak szükségesnek tartom, hogy úgy a Szakszervezeti Tanács, mint a Bányász Szakszervezet vezetősége minden lehető eszközzel hasson oda, hogy a helyi vezetők, beleértve a munkáspártok vezetőségét is, mindenkor a központok intenciói szerint végezzék munkájukat, és ne álljanak a munkásság elé külön követelésekkel, amelyek megvalósítását az ország jelenlegi gazdasági helyzete nem teszi lehetővé. Kihangsúlyoztam azt, hogy feltétlen szükséges, hogy a bányáknál működő miniszteri biztosok az előforduló esetekből szűrjék le a tapasztalatokat, és közöljék a szakszervezet vezetőségével és a Szakszervezeti Tanáccsal, hogy ahol szükséges, mindenkor a legmesszebbmenően támogassuk őket, hogy a munkafegyelem ne romoljon, hanem javuljon, a széntermelés pedig ennek folytán fokozódjék.

Schreiner elvtárs rámutatott arra, hogy mennyire esedékes ez az értekezőlet, és mennyire fontos, hogy a jövőben is bizonyos időközönként a miniszteri biztosok értekezőletére a Szakszervezeti Tanács megbízottai meghívást kapjanak.

Vas Miklós elvtárs felszólalásában helyesli az általam elmondottakat és megjegyzi, hogy az ő tapasztalata az, hogy a bányászok agyon vannak dicsérve, és ez rossz kihatással van a többi iparágak dolgozóira. Felszólalásában kifejezést adott annak, hogy súlyos hibának látja azt, hogy a bányászok ígéreteket kapnak arra, hogy felemelik az élelmiszer-

fejadagjaikat, és ezt a valóságban nem tudják keresztülvinni, mert biztosan tudja azt, hogy a lapok által leközlött élelmiszer-fejadagokat a mai viszonyok között nem lehet megadni.

Schreiner elvtárs javaslatára az értekezlet megválasztott egy összekötő bizottságot, amely kapcsolatot fog a jövőben keresni és fenntartani a Szakszervezeti Tanáccsal és a Bányász Szakszervezet vezetőségével, hogy a fent említett problémák megoldásánál közösen működjünk közre.

Schreiner azzal zárta be az ülést, hogy reméli, hogy az itt elhangzott felszólalások, amelyek meglátták a helyes intézkedések végrehajtásának szükségességét, a gyakorlatban meg is fognak valósulni azáltal, hogy a Szakszervezeti Tanács ezt a kérdést nem fogja elhanyagolni.

SZKL 1. fond 6/53. ő. e.

1946. május 31.

RENDELET AZ IPARI TERMELÉSI TANÁCS ÉS A TERMELÉSI BIZOTTSÁGOK FELÁLLÍTÁSÁRÓL

A Magyar Köztársaság kormányának 6.540/1946. M. E. számú rendelete

ipari termelési bizottságok és Ipari Termelési Tanács szervezése és működése tárgyában.

A minisztérium az 1946:VI. tc. 1. §-ában foglalt felhatalmazás alapján a következőket rendeli:

1. §.

Termelési bizottságok

Az ipari termelés fokozása, illetve gazdaságosabb voltának biztosítása céljából az iparügyi miniszter termelési áganként egy-egy, amennyiben pedig az illető termelési ág terjedelme, vagy az a körülmény, hogy e termelési ágakban magán- és állami, vagy állami érdekeltségű, illetve önkormányzatok által fenntartott vállalatok és üzemek egyaránt működnek, ezt indokolja, több termelési bizottságot szervez.

2. §.

A bizottságok szervezete

(1) A bizottságok egy-egy, az iparügyi miniszter által az Ipari Termelési Tanács (6. §.) meghallgatása után kijelölt elnökből, továbbá munkavállalói részről kiküldött két-két, valamint munkáltatói részről kiküldött két-két tagból állanak. Az építőipari termelési ágakban szervezendő bizottság elnökét az iparügyi miniszter az újjáépítési miniszterrel egyetértve jelöli ki.

(2) Magánvállalatokra nézve hatáskörrel bíró bizottságok megalakításának módja a következő. A munkavállalói részről kiküldendő tagok egyikét a Szakszervezeti Tanács, másikát az a szakszervezet jelöli ki, amelynek az illető vállalatok üzemi bizottságai alá vannak rendelve. Amennyiben e tekintetben vita merülne fel, a kijelölésre jogosult szakszervezetet a Szakszervezeti Tanács határozza meg. A munkáltatói részről kiküldendő tagok egyikét a Gyáriparosok Országos Szövetsége (GYOSZ), másikát ama munkáltatói szakmai szervezet jelöli ki, amelyhez az illető termelési ág vállalatai tartoznak. Ha a termelési ágnak megfelelő szakmai csoport szervezve nincs, a második munkáltatói tagot is a GYOSZ jelöli ki. A kisipart érintő kérdésekben való döntés esetén a GYOSZ kiküldöttéi helyébe az Ipartestületek Országos Központja (IPOK) és az illető termelési ág budapesti

ipartestülete jelöl ki egy-egy tagot. A nagy- és kisipart együttesen érintő kérdésekben való döntés esetén az egyik munkáltatói tagot a GYOSZ, a másikat az IPOK jelöli ki.

(3) Állami és állami érdekeltségű vállalatokra nézve hatáskörrel bíró bizottságok megalakításánál az előbbi bekezdés szabályai azzal az eltéréssel alkalmazandók, hogy a munkáltatói tagokat az illető vállalat fölötti főfelügyeletet gyakorló miniszter jelöli ki. Amennyiben azonban a magánérdekeltség az illető vállalatnál az ötven százalékot meghaladja, az egyik munkáltatói tag kijelölésének joga a GYOSZ-t illeti.

(4) Önkormányzatok által fenntartott vállalatokra nézve hatáskörrel bíró bizottságok megalakításánál a (2) bekezdés szabályait azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a munkáltatói tagok egyikét az érdekelt önkormányzat egyetemes szerve választja saját tagjai közül, a másodikat pedig a törvényhatóság, illetve a megyei város első tisztviselője jelöli ki az illető üzem szerint ügykör szempontjából eljárni hivatott ügyintéző közigazgatási tisztviselők közül. Községi üzemek esetében a két munkáltatói tagot a községi képviselőtestület saját tagjai közül küldi ki.

(5) A bizottság elnöke a tagok meghallgatása után egy vagy több szakértő behívását rendelheti el.

2. §.

A bizottságok jogköre

A termelési bizottság

- a) új munkamódszerek, gyártási eljárások, teljesítménynormák és bérrendszerek bevezetését javasolhatja a szakmai érdekképviselőnek, illetve a vállalatoknak;
- b) ellenőrzi a vállalatok által megállapított szakmányok mértékének helyességét, és amennyiben azok bármely okból a vállalat által megállapíthatók nem volnának, a helyi termelési viszonyok figyelembevételével ezt a mértéket meghatározza;
- c) felülvizsgálja az alkalmazott szakmány-mértéket és szükség esetén dönt annak leszállítása, vagy felemelése tárgyában; felülvizsgálja továbbá az alkalmazott munkamódszereket, gyártási eljárásokat és bérrendszereket; az elvi jelentőségű ügyeket pedig döntés végett a Termelési Tanács (5. §.) elé terjeszti;
- d) az ellenőrzés és a feladatának elvégzésére szükséges adatok szolgáltatását elrendeli.

4. §.

A bizottság eljárása

A bizottságot a szükséghez képest az elnök hívja össze. A bizottság egyes teendői elvégzését esetenként kiküldöttre, kiküldöttekre, vagy saját kebeléből választott albizottságra bízhatja. Határozatait a bizottság teljes ülésben egyszerű szótöbbséggel hozza. A behívott szakértők nem szavaznak. Ügyrendjét és eljárását egyéb részleteiben az iparügyi miniszter által esetleg közölt irányelvek figyelembevételével a bizottság maga szabályozza.

5. §.

Jogorvoslatok a bizottság határozata ellen

(1) A bizottságnak a 3. §. b) és c) pontjában meghatározott jogkörben hozott határozata ellen a bizottságnak az a tagja, aki a határozathoz nem járult hozzá, előterjesztéssel, az érdekelt munkavállalók, vagy munkáltatók, a Szaktanács, az illetékes szakszervezet, a GYOSZ, illetve az IPOK, az illetékes munkáltatói szakmai szervezet, illetve az illetékes ipartestület pedig fellebbezéssel élhetnek az Ipari Termelési Tanácshoz.

(2) Az előterjesztést a határozat meghozatalakor, a fellebbezést pedig a határozat közlésétől számított nyolc nap alatt kell a bizottságnál bejelenteni. Az előterjesztés a bejelentéstől számított nyolc nap alatt, a fellebbezés pedig a bejelentéssel egyidejűleg írásban indokolható.

(3) Az előterjesztésnek, valamint a munkavállalók és a munkáltatók fellebbezésének általában halasztó hatálya van, a bizottság azonban indokolt esetben elrendelheti, hogy a határozat az előterjesztésre, illetőleg a fellebbezésre tekintet nélkül azonnal, vagy

meghatározott időpontban hatályba lépjen. Az érdekképviseltek fellebbezésének nincs halasztó hatálya.

(4) Előterjesztés vagy fellebbezés esetén a bizottság az ügy iratait véleményes jelentéssel haladéktalanul felterjeszti az Ipari Termelési Tanácshoz.

6. §.

Ipari Termelési Tanács

A termelési bizottságok csúcsszerveként Ipari Termelési Tanács szerveztetik.

7. §.

A Tanács szervezete

(1) A Tanács elnökét és egy tagját az iparügyi, első alelnökét a közlekedésügyi, másik két alelnöke közül egyet a belügyminiszter és egyet az újjáépítési miniszter előterjesztésére, két tagját a Szakszervezeti Tanács, két tagját a GYOSZ, egy tagját az IPOK, egy tagját a Jóvátételi Hivatal felterjesztésére a kormány nevezi ki.

(2) A Tanács elnöke a tagok meghallgatása titán egy vagy több szakértő behívását rendelheti el.

8. §.

A Tanács és az Országos Munkabérmegállapító Bizottság kapcsolata

A Tanács elnökét az Országos Munkabérmegállapító Bizottság üléseire, az Országos Munkabérmegállapító Bizottság elnökét pedig a Tanács üléseire meg kell hívni. A meghívottaknak tanácskozási joguk van.

9. §.

A Tanács jogköre

(1) A Tanács feladata a termelési bizottságok irányítása és ellenőrzése, valamint döntés a termelési bizottságok határozatai ellen beadott fellebbezés (5. §.) és a termelési bizottságok részéről felterjesztett elvi jelentőségű kérdések (3. §. c) pontja) tárgyában.

(2) Az előző bekezdés szerinti jogkörben adott utasításokat a termelési bizottságok követni tartoznak.

10. §.

A Tanács eljárása

A Tanács üléseit a szükséghez képest az elnök, ennek akadályoztatása esetén az alelnökök egyike hívja össze. A Tanács határozatképes, ha az ülésen az elnök, vagy az alelnök és az iparügyi miniszter előterjesztésére kinevezett egy, továbbá a Szakszervezeti Tanács és a GYOSZ felterjesztésére kinevezett két-két tag jelen van. Határozatait a Tanács egyszerű szótöbbséggel hozza. Szavazategyenlőség esetén az elnök, illetve az elnök távollétében az ülést vezető alelnök szavazata dönt. A behívott szakértők nem szavaznak. A Tanács ügyrendjét és eljárását egyéb részleteiben maga szabályozza.

11. §.

A Tanács határozatainak jogereje

A Tanács határozatai végérvényesek.

12. §.

A határozatok kötelező ereje

A termelési bizottság jogorvoslattal meg nem támadható, továbbá halasztó hatályon jogorvoslattal meg nem támadott, illetőleg az előterjesztésre vagy fellebbezésre tekintet nélkül hatályba léptetett, valamint a Termelési Tanács végérvényes határozata és rendelkezése mind a munkavállalókra és ezek helyi érdekképviselői szerveire (üzemi bizottságokra), mind a munkáltatókra kötelező.

13. §.

Büntető rendelkezések

(1) Amennyiben a cselekmény súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, vétséget követ el és két évig terjedhető fogházzal büntetendő az a munkáltató, illetve a munkáltató vállalatnak az a felelős vezetője, aki a jelen rendelet értelmében megállapított szakmány mérték alapján a hatályban lévő kollektív szerződés szerint kiszámított javadalmazást meghaladó fizetést folyósít, valamint az a munkavállaló, aki ezt a fizetést elfogadja.

(2) Amennyiben a cselekmény súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és két hónapig terjedhető fogházzal büntetendő az a munkáltató, illetve a munkáltató vállalatnak az a felelős vezetője, aki a 3. §. d) pontja szerinti adatszolgáltatási kötelezettségét nem teljesíti.

14. §.

Hatálybaléptetés, végrehajtás

(1) A jelen rendelet kihirdetésének napján lép hatályba; végrehajtásáról – az önkormányzatok által fenntartott üzemekkel kapcsolatban a belügyminiszterrel egyetértve – az iparügyi miniszter gondoskodik.

(2) Felhatalmaztatik az iparügyi miniszter, hogy a bizottságok és a Tanács működésével felmerülő költségek fedezése céljából a legalább húsz munkavállalót foglalkoztató vállalatokat az általuk fizetett alkalmazotti kereseti adó 5 %-át meg nem haladó járulék fizetésére kötelezze és a járulék befizetésének módját szabályozza. Az önkormányzatok által fenntartott vállalatok és üzemek e járulék fizetése alól mentesek.

Budapest, 1946. évi május hó 31-én.

Nagy Ferenc s. k.
miniszterelnök

Közli: Magyar Közlöny, 1946. június 9.

1946. június 7.

**KOSSA ISTVÁN LEVELE NAGY FERENC MINISZTERELNÖKNEK A SZAKSZERVEZETEK ÉS A
KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL EGYÜTTMŰKÖDÉSÉRŐL**

T.

Nagy Ferenc miniszterelnök úrnak,
Budapest

Miniszterelnök úr!

Az a felelősségteljes munka, melyet a Magyar Szabad Szakszervezetek Országos Szövetsége /Szakszervezeti Tanács/ vállalt az ország újjáépítése érdekében, továbbá az a feladat, hogy az össz magyar dolgozók munkabérének megállapításánál a Szakszervezeti Tanácsnak igen nagy szerepe van, szükségessé teszi számunkra, hogy igen sok statisztikai adat álljon rendelkezésünkre.

Minthogy ezeket a statisztikai adatokat igen sokszor vagy egyáltalán, vagy csak igen körülményes módon tudjuk megszerezni, az ország érdekében valónak tartjuk azt, hogy a Szakszervezeti Tanács és az Országos Statisztikai Hivatal között szorosabb kapcsolat létesüljön.

Ezért arra kérjük Miniszterelnök urat, hogy az Országos Statisztikai Tanácsba a Szakszervezeti Tanács kiküldöttjét is szíveskedjék kinevezni, hogy így a közvetlen kapcsolat megteremtődjék. Másrészt szükségét látjuk annak, hogy a Központi Statisztikai Hivatal termelési statisztikai osztályánál néhány olyan személy kineveztesék alkalmazottnak, kik a szakszervezeti mozgalomban jártassággal bírnak, s így számunkra szükséges, hogy az adatok kimunkálásánál részt vegyenek.

Ismételten kérjük Miniszterelnök urat, hogy fenti indokok alapján kérelmünknek helyt adni szíveskedjék.

Megkülönböztetett tisztelettel:

Kossa István
főtitkár

SZKL 1. fond 6/123. ő. e.

1946. június 21.

**JEGYZŐKÖNYV A SZAKSZERVEZETI TANÁCS ÜLÉSÉRŐL, TÁRGYALÁS AZ ADÓPENGŐBEN
VALÓ BÉRFIZETÉS RENDSZERÉRE TÖRTÉNŐ ÁTTÉRÉSRŐL ÉS MÁS BÉRKÉRDÉSEKRŐL**

JEGYZŐKÖNYV

Felvétetett a Szakszervezeti Tanács 1946. június 21-én megtartott üléséről.

Jelen voltak: Kisházi Ödön elnök, Piros László h. főtitkár, Horváth Mihály, Csaplár Péter és Nemes Dezső titkárok, Zentai Béla, Liebe István, Lukács Kálmán, Béki Ernő, Sárossy István, Zgyerka János, Kovács Józsefné, Király Géza, Köves András, Szász Ferencné, Haimann János, Rácz Gyula, Apró Antal, Török János, Virág Sándor, Villám János, Bakacsi Lajos, Harustyák József, Dr. Weil Emil, Maróti Károly és Barta Bertalan.

Villám János – elnök – az ülést megnyitja. Felkéri Piros László helyettes főtitkár elvtársat a napirend ismertetésére.

Piros László: Javasolja az adópengőben való bérfizetés rendszerére való áttérést.

Köves András: Helyesli a javaslatot, a fizikai és szellemi dolgozóknak egyaránt ez volt a kívánságuk.

Király Géza: A Tanács járjon el, hogy a közszolgálati alkalmazottak is adópengőben kapják fizetésüket.

Kovácsné: Kéri a Tanácsot, vegye fel a tárgyalásokat a KOKSZ-szal és az IPOK-kal is az adópengő-bérezés bevezetésével kapcsolatban.

Zentai Béla: Az adópengőben való bérfizetés csupán szükségmegoldás és nagy eredményeket várni tőle nem lehet, nagy előnyöket biztosítani nem fog és súlyos gazdasági konzekvenciákkal jár.

Haimann: A Szakszervezeti Tanács komoly akcióval szólítsa fel az illetékes szerveket, hogy tegyenek meg mindent a nehézségek leküzdésére és a dolgozók életszínvonala további romlásának megakadályozására.

Harustyák József: A piaci árak alapján javasolja megállapítani a kalória megváltási összegét.

Bakacsi Lajos: Helyteleníti az eddigi munkabér-politikát, amit már a múltban többször is kifejezésre juttatott. A bérpolitika teljes csődbe jutott.

Horváth Mihály: Helyesli az adópengőben való bérfizetés rendszerére való áttérést, ez a jelenlegi helyzetben időszerű.

Nemes Dezső: Az adópengős bérrendszer csupán átmeneti enyhülést eredményez, mégis jelenleg ez a helyes megoldás. Javasolja: járjon el a Tanács a Közellátásnál, hogy zöldség- és gyümölcsfélék felhozatalához szükséges engedélyeket akadálytalanul adják ki.

Török János: A kalória természetben való kiszolgáltatása érdekében indítson harcot a Tanács.

Szász Ferencné: Járjon közben a Szakszervezeti Tanács, hogy a Gazdasági Főtanács rendelje el a kalória természetben való kiszolgáltatását.

Piros László: Válaszol a felszólalásokra, majd

az elnök kérdésére, hogy az adópengőben való bérfizetés rendszerére való áttérésre vonatkozó javaslatot elfogadja-e, a Tanács egyhangúan a javaslat elfogadása mellett dönt.

Piros: A Tanács hozzájárulását kéri a gázgyári teleknek 99 évre való bérbevételéhez, melyen felépítené a szakszervezeti székházat.

Tudomásul szolgál.

A Szakszervezeti Tanács részéről az Iparügyi Minisztérium által felállítandó Anyaggazdálkodási Hivatalba javasolja Ratkó Anna elvtársnő beküldését.

Tudomásul szolgál.

A Tanács hozzájárulását kéri Mózes Tibor alkalmazásához.

Tudomásul szolgál.

A stabilizációs bizottságba javasolja Bölcsházi Tibor kiküldését azzal, hogy a tárgyalásokra vigye magával Zala Ferenc elvtársat, s amennyiben nagy jelentőségű kérdések felett kell dönteni, halasztó indítványt tegyen.

Tudomásul szolgál.

Javasolja, hogy a szakszervezeti járulékok hetenként való elszámolására hozzon határozatot a Tanács.

Tudomásul szolgál.

Foglaljon állást a Tanács a magániparban szükségessé vált elbocsátással kapcsolatban olyan értelemben, hogy az elbocsátásra kerülő munkavállalók eddig szerzett jogai megmaradnak olyan módon, hogy amennyiben erre később sor kerül, ezeket az elbocsátottakat kell elsősorban visszavenni. Az elbocsátásokat a vállalat vezetősége és az üzemi bizottság eszközölje. Vitás esetekben végső fokon az Iparügyi Minisztérium döntsön. A leépítés egyformán arányosan kell, hogy érintse a legfelső és legalsó kategóriákat.

Tudomásul szolgál.

Köves András: 8 hónap óta küzdenek az értelmiségi szakszervezetek a vezető állású tisztviselők legmagasabb fizetésének megállapításáért és munkabérének szabályozásáért eredménytelenül.

Zentai Béla: Csatlakozik Köves szavaihoz. Fontosnak tartja ebben az ügyben egy szakszervezeti értekezlet összehívását.

Piros László: Válaszol a felszólalásokra. Az Iparügyi Minisztérium kebelében megalakítandó Termelési Tanácsba a Tanács képviselőjében javasolja Vas Miklós és Gács László elvtársak beküldését.

Tudomásul szolgál.

Tájékoztat a kultúrkalória ügyében folytatott megbeszélések alapján az Elnökség döntéséről, és a Tanács hozzájárulását kéri, és felhatalmazást kér a Titkárság részére a tárgyalásoknak a GYOSZ-szal történő lefolytatására.

A Tanács a felhatalmazást megadja. A beszámolót tudomásul veszi.

A Statisztikai Osztály havi jelentést ad ki, mely nyomtatott példányokban fog megjelenni, ára az előállítási költségnek megfelelő összeg lesz.

Tudomásul szolgál.

Foglaljon állást a Tanács a vasmunkásnők kongresszusának határozatával kapcsolatban, melyben határozatilag kimondták, és a határozat végrehajtására, illetve a végrehajtás támogatására felkérték a Szakszervezeti Tanácsot, hogy egyrészt a szakmát tanult vasmunkás nők is elismertessenek szakmunkásoknak, másrészt az üzemi bizottságok tegyék lehetővé nők számára is szakma kitanulását azáltal, hogy tanoncnak nőket is szerződtenek.

Tudomásul szolgál.

Az egyes üzemekben dolgozó különféle foglalkozású munkások bérezésével kapcsolatban felmerült a probléma a bérek aránytalan eltolódása miatt, hogyan volna lehetséges egy üzemen belül egy kollektív szerződéssel biztosítani az ott dolgozó valamennyi munkás fizetését. Javasolja: bízza meg a Tanács Kossá elvtársat egy ilyen kollektív szerződés kidolgozásával.

A Tanács a javaslatot egyhangúlag elfogadja.

A Bolgár Szakszervezeti Tanács 5 szervezett rohammunkást meghívott Bulgáriában történő üdültetésre. Az 5 munkás kijelölésével javasolja megbízni Kossa és Vas elvtársakat.

Tudomásul szolgál.

Javasolja: lépjen a Tanács megbízása alapján a Titkárság érintkezésbe a Gazdasági Főtanáccsal egy olyan rendelkezés életbeléptetése végett, mely szerint a tisztviselők havonkénti fizetés helyett hetenként kapják fizetésüket.

Köves András: Kéri a rendelkezésnek csak az ipar területére való alkalmazását azzal, hogy az eddig szerzett jogokat a rendelkezés nem érinti, s az eddig havi fizetéses tisztviselők hátrányos helyzetbe ezáltal nem kerülnek.

Zentai Béla: Javasolja, hogy a heti fizetéseket úgy folyósítsák, hogy megállapítás szerint minden üzem más és más nap folyósítsa a fizetéseket, s ezáltal is megakadályoztassák, hogy a piacra egy nap nagyobb tömegű pénz kerüljön.

A Tanács a Gazdasági Főtanáccsal való tárgyalás lefolytatására a felhatalmazást a titkárságnak megadja.

A Nemzetközi Munkaügyi Konferencián a Szakszervezeti Tanács is képviseltetni kívánja magát. Felhatalmazást kér a Titkárság részére, hogy az illetékes szervekkel e tárgyban érintkezésbe léphessen.

A Tanács a Nemzetközi Munkaügyi Konferencián való részvétel érdekében folytatandó tárgyalásra a Titkárságnak a felhatalmazást megadja.

Az Elnökség legutóbb tartott ülésén tanulmányozta a testi munkások munkaközvetítéséről szóló rendelettervezet végrehajtása tárgyában kiadott rendelettervezetet és azt csekély változtatással jóváhagyta. Kéri a rendelettervezet jóváhagyásának tudomásul vételét.

Tudomásul szolgál.

A Könyvkötő Szakszervezet fegyelmi ügyével kapcsolatosan kéri Nemes Dezső elvtársat, hogy az ügyben eljáró bizottság nevében tegyen jelentést a vizsgálat eredményéről.

A Tanács Nemes Dezső elvtársnak a bizottság nevében elhangzott jelentését tudomásul veszi.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést berekeszti.

Villám János
h. elnök
Piros László
h. főtitkár

jkv. hitelesítők
Köves András
Liebe István

SZKL 1. f. 2/30. ő. e.

1946. július 5.

**JEGYZŐKÖNYV A SZAKSZERVEZETI TANÁCS ÜLÉSÉRŐL, TÁRGYALÁS A STABILIZÁCIÓ
UTÁNI ÁRAKRÓL, BÉREKRŐL ÉS KOLLEKTÍV SZERZŐDÉSEKRŐL**

JEGYZŐKÖNYV

Felvétetett az 1946. július 5-én megtartott Szakszervezeti Tanács ülésről.

Jelen voltak: Kossa István főtitkár, Kisházi Ödön elnök, Ratkó Anna alelnök, Piros László és Vas Miklós helyettes főtitkárok, Nemes Dezső, Csaplár Péter és Horváth Mihály titkárok, József Móric, Kovács Józsefné, Szász Ferencné, Pásztor Imre, Haimann János, Bartha Bertalan, Köves András, Rácz Gyula, Maróti Károly, Apró Antal, Sárossy István, Villám János, Brumiller László, Liebe István, Király Géza, Virág Sándor és Turi István, a Szakszervezeti Tanács tagjai.

Kisházi Ödön elnök üdvözli a megjelenteket, megállapítja a határozatképességet, felkéri Kossa István elvtársat a napirend ismertetésére.

József Móric: napirend előtt szót kért. A kötelező szakszervezeti munkaközvetítés végrehajtása tárgyában a végrehajtási utasítás még nem jelent meg. Kéri a Tanácsot a végrehajtási utasítás kisürgetésére, mert ez fontos politikai kérdés.

Kossa István: A Tanács rendszeresen sürgeti a végrehajtási utasítás kiadását, ígéretnél egyebet eddig nem sikerült elérni. Az Iparügyi Minisztériumban a rendelet kiadását elszabotálják.

Kisházi Ödön: Ebben a kérdésben közvetlenül fog Bán Antallal érintkezésbe lépni. Referál a Baloldali Blokk ma délelőtti üléséről. A tanácskozás középpontjában a stabilizáció kérdése állott.

Kossa István: A Szakszervezeti Tanács alábbi alkalmazottai, mivel munkájukban jó eredményt értek el, a Titkárság javaslatára az Elnökség az alábbi 1 osztállyal való előléptetéseket javasolja: Zala Ferenc, Práger Györgyné, Lévai Györgyné, Schuch Klára, Havas, Kardos Gyula, Hedri Mária, Hlavnya Ilona és Tattler Ágnes.

Tudomásul szolgál.

Az Elnökség a Titkárság javaslatára rendezte a szaktanácsai alkalmazottak fizetését. A legmagasabb, főtitkári fizetés 1.700.000 adópengő, mely arányosan kevesebb az többi megállapított fizetési osztályokban.

Tudomásul szolgál.

A székesfővárosi IX. ügyosztály tartja nyilván a rendőri felügyelet alatt állókat, internáltakat. Az üzemekben romeltakarítás és szeméthordás céljára lehet a IX. ügyosztálytól munkaerőt ezekből igényelni.

Tudomásul szolgál.

Az Elnökség foglalkozott a munkabérek kérdésével és megállapította, hogy a jelenlegi helyzet szükségessé teszi egy rendkívüli segély folyósítását. Javasolja, hogy 48 óra bérének megfelelő összeget kell a dolgozóknak bevásárlási segélyként folyósítani.

Tudomásul szolgál.

A munkásüdültetés ügyében a népjóléti minisztertől javaslat érkezett, mely szerint együttes akcióval már most megoldható lenne a munkásüdültetés. A vonatkozó kiadandó rendelet letárgyalására felhatalmazást kér.

A Tanács a felhatalmazást megadja.

Turi István: A nyaralók céljára rendelkezésre álló elhagyott kastélyok hovaítélése ügyében tárcaközi bizottság dönt, s a pártközi megállapodás értelmében pártok nem kaphatnak kastélyokat, felhívja a Tanács figyelmét arra, hogy a Tanács és a szakszervezetek igényeljenek objektumokat, hogy ezek ne kerüljenek nem kívánatos kezekbe.

Pásztor Imre: Helyes, ha a Szakszervezeti Tanácson keresztül üzemek is hozzájutnak nyaralókhoz.

Kossa István: A Tanács utasítsa a Szociálpolitikai Osztályt, hogy a szakszervezeteket a munkásnyaralók igényléséről az elhangzottak értelmében informálja és hívja fel, hogy minden szakszervezet igényeljen elhagyott kastélyokat.

A stabilizáció után kialakuló árak és bérek kérdésében informálja a Tanácsot. Felkéri Nemes elvtársat, hogy adatszerűen ismertesse az árak és bérek várható viszonyát.

Nemes Dezső: Felolvassa és megmagyarázza a Statisztikai Osztály által összeállított tervezetet.

Kossa István: Javasolja, hogy a Tanács küldjön ki egy öt tagú bizottságot, Vas, Piros, Horváth, Bölcsföldi és Zentai elvtársakat, hogy a beérkező adatok birtokában dolgozzák fel a kérdést, hogy ha az adatszolgáltatások befejeződtek, a bértételekkel a Szakszervezeti Tanács a kollektív keretszerződéshez kész legyen. Azonkívül a bizottság vizsgálja felül a kollektív szerződések általános tételeit is, mert ott is korrekciókat kell végrehajtani.

A Tanács a bizottság kiküldését helyesnek tartja és megbízza a javaslat szerinti 5 elvtársat az adatok feldolgozásával.

Felhatalmazást kér az Elnökség részére, hogy amennyiben a Tanács összehívása időben nem lehetséges, a kollektív szerződést az Elnökség utólagos jóváhagyással letárgyalhassa.

Pásztor Imre: Csak a közalkalmazotti réteg van kitéve bértáblájának. Kéri a Tanácsot, hasson oda, hogy a közalkalmazottak bére is az állam felé kollektív szerződéssel biztosíttassék.

Halász Alfréd: Néhány gyakorlati megjegyzést kíván hozzáfűzni az előterjesztéshez. A keretszerződést a bértételektől függetlenül elő lehet készíteni. A szakmák már most dolgozzák ki szerződéseik általános részét, hogy módjuk legyen a maguk szempontjait érvényesíteni.

Haimann János: A közellátással érintkezésbe kell lépni, mert a munkásságot biztosítani kell, hogy a kalória ellátás megszűnésével a munkások rosszabb helyzetbe az eddiginél ne

kerüljenek. Jelenleg nincs a piacon egyáltalán áru. Azok a gyár-vállalatok, melyek eddig a kalóriát természetben adták ki, képtelenek azt megvásárolni.

Kossa: Válaszol a felszólalásokra. Teljes egészében osztja Halász elvtárs álláspontját. Eláll attól a javaslatától, hogy sürgősség esetén a Tanács utólagos jóváhagyásával kössék meg a kollektív szerződést, hanem a Tanácsot, ha az szükséges, éjjel is össze fogja a kérdésben hívni.

Sárossy István: A közalkalmazotti fizetésekre vonatkozó tervezet egészen lehetetlen helyzetet teremt közalkalmazotti körökben. Javasolja, hogy a költségvetés előirányzott tételének megfelelően azonban hozzák egymáshoz közelebb a fizetési osztályokat.

Szász Ferencné: A kedvezményes, vagy ingyenes postai díjszabás lehetőségének elodázása miért van. A szakszervezeteknek nagy megterhelést jelent a postaköltség.

Kossa István: Válaszol a felszólalásokra, majd több tárgy nem lévén, elnök az ülést berekeszti.

K. m. ft.

Kisházi Ödön

Elnök

Kossa István

Főtitkár

Virág Sándor

Liebe István

jkv. hitelesítők

SZKL 1. f. 2/31. ő. e.

1946. július 22.

A SZAKSZERVEZETI TANÁCS LEVELE NAGY FERENC MINISZTERELNÖKNEK A STABILIZÁCIÓS INTÉZKEDÉSEKRŐL ÉS A MUNKÁSOK BÉRPÓTLÉKÁNAK KIFIZETÉSÉRŐL

Miniszterelnök Úr!

A Szakszervezeti Tanács a mind súlyosabbá váló megélhetési viszonyokra való tekintettel újra foglalkozni kényszerült a dolgozók megélhetési körülményeivel.

Megállapításunk szerint a jelenlegi munkabérek teljesen elértéktelenedtek, úgy annyira, hogy munkatársainkat a hatósági jegyekre kiadandó élelmiszereket sem tudják az érvényben lévő munkabérekből kiváltani.

Mindezekre való tekintettel tisztelettel kérjük, hogy a 30. bérhétre a jelenlegi nehéz helyzet áthidalásaként az alantiek szerinti bérpótlékot elrendeltetni szíveskedjék.

Tisztviselők és szakmunkások részére 160 millió adópengő, betanított munkásoknak 150, segédmunkásoknak 140, tanoncok részére 100 millió adópengő, kalórijuttatásra jogosult családtagok részére 35 millió adópengő bérpótlék fizetessék ki. Tekintettel arra, hogy a közalkalmazottak kalóriaellátásban nem részesülnek, kérjük Miniszterelnök Úr olykénti rendelkezését, hogy a közalkalmazottak bérpótléka 20%-kal magasabb legyen.

Tisztelt Miniszterelnök Úr, kötelességünknek tartjuk szíves figyelmét felhívni arra a súlyos helyzetre, ami a dolgozók körében tapasztalható a nehéz viszonyok következtében, és

amilyet még – tárgyilagosan meg kell mondanunk – a felszabadulás óta nem tapasztaltunk. A Szakszervezeti Tanácsnak és a kötelékébe tartozó szervezeteknek ma legnehezebb feladataik közé tartozik az üzemekben való fegyelem fenntartása. Ennek azonban csak úgy felelhetünk meg, ha szíves intézkedésével lehetővé tétetik, hogy a múlt héttől eltérően munkástársaink a rendelet megjelenése idején a bérpótlékhoz rövid úton hozzá is jussanak. Ezért szükséges lenne oly irányú intézkedés, hogy a kifizetéshez szükségelt összeg a gyárak és az üzemek rendelkezésre álljon a rendelet megjelenése idején.

Végül tisztelettel kérjük a tisztelt Miniszterelnök Urat, szíveskedjék figyelembe venni, hogy a nehéz viszonyokból eredő és az üzemekben tapasztalható elkeseredett hangulat eredményes levezetése csak úgy lesz lehetséges, ha az augusztus 1-i stabilizáció és a vele kapcsolatos gazdasági intézkedések maradék nélkül életbe lépnek.

Fentiek szíves tudomásul vételét, illetve gyors és eredményes elintézését kérve, vagyunk

tisztelettel

Kisházi Ödön
elnök
Piros László
főtitkár h.

SZKL 1. f. 6/123. ő. e.

1946. július 25.

**A SZAKSZERVEZETI TANÁCS ÉS A GYÁRIPAROSOK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE KÖZÖTT
MEGKÖTÖTT KOLLEKTÍV KERETSZERZŐDÉS**

Kollektív keretszerződés

mely egyrészről a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége, másrészről a Magyar Szabad Szakszervezetek Országos Szövetsége (Szakszervezeti Tanács) között a mai alulírott napon a következőkben jött létre.

A szerződő felek megegyeznek abban, hogy a jelen kollektív szerződésben lefektetett szabályokat aláírva, azt magukra nézve kötelezőnek elismerik, és gondoskodnak arról, hogy a hozzájuk tartozó érdekeltségek azt betartsák. Érvénybeléptetése napjától minden egyéb, a munkáltató és a munkavállaló között esetleg fennálló egyezség olyan intézkedései, melyek a jelen kollektív szerződés irányelvei alapján létrejövő szakmai szerződések határományaitól eltérnek, hatályukat veszítik, és ilyen egyezség kötése a kollektív szerződés érvényességi idejének tartama alatt nincs megengedve.

1. Vitás kérdések elintézésének módja

Amennyiben a szerződés értelmezése vagy alkalmazása tekintetében kisebb, helyi jelentőségű vitás kérdések merülnének fel, úgy azokat szóbeli tárgyalás útján a gyárakban, munkahelyeken működő üzemi bizottságok, ahol ilyen nem működik, a munkavállalók bizalmiai közvetlenül a munkáltatóval, vagy annak tárgyalásra meghatalmazott képviselőivel, szükség esetén a bizalmiak bevonásával intézik el. A munkáltató tartozik meghatalmazott

képviselőit név szerint előre kijelölni. Sérelmek vagy panaszok ügyében három napon belül határozatot kell hozni és az érdekeltekkel közölni.

Amennyiben a vitás kérdések elintézése gyáron, munkahelyen belül nem sikerülne, vagy a kérdés általános érdekű, vagy elvi jelentőségű lenne, úgy ezeket a kollektív szerződést megkötő érdekképviselők tárgyaláson döntenek el. E célból szakmánként egyeztető bizottságokat kell felállítani. Az egyeztető bizottságba felerészben a munkáltató érdekképviselőket küld tagokat, felerészben a munkavállalók érdekképviselőit, és pedig egy-egy elnököt és érdekképviselőtenként három-három tagot. Az elnökök havonként felváltva vezetik a bizottság üléseit, mely ülések azon érdekképviselő által megjelölt helyen tartandók, mely érdekképviselőhöz a soros elnök tartozik. A szavazásban a szerződő felek képviselői egyenlő számban vesznek részt. Az egyeztető bizottság a panasz benyújtásától számított 7 napon belül köteles határozatot hozni és azt az érdekeltekkel közölni. Csak olyan panaszt lehet tárgyalni, mely a bizottság ülése előtt 3 nappal írásban a bizottság valamely elnökéhez benyújtott. Kivételt képeznek azok a sürgős esetek, melyeket a jelen kollektív szerződést megkötő érdekeltségek valamelyikének kívánságára soronkívül kell tárgyalni.

Bérekérdésekben az egyeztető bizottság ülésein hozott határozatoknál a munkabér kifizetése mindenkor a kifizetés időpontjában érvényben levő bértételek alapján történik. A határozat mindkét félre kötelező erejű és haladéktalanul végrehajtandó. A bizottság bevonhatja a tárgyalásokba az érdekelt üzemek üzemi bizottsági tagjait, illetve bizalmiait, valamint érdekelt munkáltatók megbízottjait.

Akár a szerződés alkalmazása, akár annak értelmezése tekintetében az érdekképviselők között felmerülő vitás kérdésekben, melyeket az előző bekezdésekben említett módon lefolytatott tárgyalásokkal elintézni nem lehet, az Országos Munkabérmegállapító Bizottság dönt. Az érdekképviselők kötelezik magukat arra, hogy az ilyen vitás ügyeket a tárgyalások sikertelenségének megállapítása után legkésőbb 48 órán belül az OMB elé terjesztik. A Bizottság döntését az érdekképviselők magukra nézve kötelezőnek ismerik el.

2. Munkaidő

A munkaidő heti 48 óra. Lehetőleg napi osztatlan 8 óra, melyből a munkavállalót 30 perc fizetett étkezési szünet illet meg, melybe a tisztálkodási idő is beleértendő. A napi munkaidő a heti 48 órás munkaidőkereten belül ettől eltérő beosztású is lehet, de a napi rendes munkaidő a 9½ órát csak az érdekelt munkáltatói érdekképviselő és az érdekelt szakmai szervezet hozzájárulásával haladhatja meg. A munkaidő beosztását, illetőleg kezdetének és befejezésének időpontját a munkáltató az üzemi bizottsággal és az érdekelt bizalmiak bevonásával együttesen állapítja meg.

Az üzemekben, munkahelyeken heti 4 napon túlmenő túlórázás csak akkor rendelhető el, ha az üzem arra vonatkozólag előzetesen az illetékes szakszervezettel megállapodott.

A magánalkalmazottak és mérnökök munkaideje ugyancsak 48 órában állapítandó meg, és 44 órás munkaidő csak ott alkalmazandó, ahol az alkalmazott jelenléte nélkül a termelő munka akadály nélkül folytatható.

Nem vonható le az az idő a munkabérből, amit a szoptatós anya gyermekének táplálásával eltölt, feltéve, hogy az illető munkavállaló csecsemője a vállalat bölcsődéjében van elhelyezve, vagy az üzem területén, illetőleg erre a célra kijelölt helyen történik. A szoptatás idejét a vállalati vagy OTI-orvos állapítja meg.

Amennyiben a bérfizetés a munkaidőn túl egy óránál tovább tartana, úgy az egy óránál hosszabb várakozási idő munkabérral fizetendő, kivéve, ha a késedelem a munkaadó vagy annak megbízottján kívülálló okokból következik be. A várakozás idejének díjazásánál a túlórapótlék nélküli heti összkereset egy órára eső átlagát kell alapul venni.

Amennyiben a nem kisegítőképpen alkalmazott munkás az illetékes OTI-orvos bizonyítványával igazolja, hogy legalább 7 napig munkaképtelen volt, a betegség kezdeti napjaira az OTI szabályzata szerint nem járó táppénzt a munkáltató köteles kifizetni mindaddig, amíg erre vonatkozó törvényes intézkedés nem lesz.

A munkavállaló béréből és pótlékaiból 3 óra mulasztott idő nem vonható le, ha a munkavállaló előzetes bejelentés mellett, kivételes esetekben utólag, de mindkét esetben okmánnyal hivatalosan igazolja, hogy az alább felsorolt ügyekben kell eljárnia, ami a munkaidőn kívüli időben el nem végezhető, és érte kártérítést vagy díjat nem kap:

- a) katonai ellenőrző szemle és sorozás,
- b) családtag halála (házastárs, gyermek, szülő),
- c) a munkás önhibáján kívül felmerülő ügyekből származó hatósági vagy bírósági idézés,
- d) törvényes választójog gyakorlása.

3. Munkabérek

Szerződő felek megállapodnak abban, hogy a bér 1946 július 31. után nem áll két részből – pénzből és természetbeni szolgáltatásból –, hanem az itt lefektetett szabályok szerint és csupán pénzben fizetendő. Ezen túlmenő igények nem támaszthatók és ki nem elégíthetők.

A munkabérezés helyes keresztülvitele céljából a szerződő felek 5 bércsoportot létesítenek.

Az egyes iparágaknak, illetve az iparágakba tartozó munkavállalóknak a bércsoportokon belüli elhelyezése kérdésében a szakmai szerződést kötő felek a szakmai kollektív szerződésekben – az alulírott szerződést kötő felek között létrejött megállapodás szerint – intézkednek. A szakmai szerződésben megállapított bérek csak az alulírott szerződő felek jóváhagyásával válnak jogérvényessé.

A) *Nem akkordban dolgozó munkás munkabére forintfillérben*

	I.	II.	III.	IV.	V.
<i>Szakmunkás</i>	80-135	83-126	79-116	72-108	66-91
<i>Magasan kvalifikált</i>	12-161	10-147	101-128	93-114	91-99
<i>Különlegesen kvalifikált</i>	159-188	147-172	128-153	114-135	-
<i>Betanított munkás</i>	79-114	73-108	66-99	60-93	56-83
<i>Segédmunkás</i>	66-95	60-93	56-83	52-79	48-72
<i>Tanoncok</i>					
1. éves (30%)	27	25	25	21	21
2. éves (50%)	46	41	39	35	33
3. éves (70%)	62	60	54	50	46

B) *Egyezménymunka, teljesítménybér (akkord, stb.)*

A munkáltató semminemű olyan munkamódot nem vezethet be, amely alkalmas volna a munkások fizikai és szellemi leromlását előidézni. A teljesítmény-bérrendszer (akkord, stb.) a jövőben is fennmarad, és minden olyan munkát, amely teljesítmény-bérrendszerben (akkordban, stb.) végezhető, teljesítmény-bérrendszerben (akkordban, stb.) kell elvégezni.

A teljesítmény-bérrendszer (akkord) alapja az a munkateljesítmény, amelyet a begyakorolt, átlagos képességű munkás kellő szorgalom kifejtése mellett, munkaerejének leromlása nélkül tartósan teljesíteni tud. Ezt a teljesítményt nevezzük normál teljesítménynek (normának).

A keretszerződés érvénybelépése után minden üzemben (munkahelyen) a teljesítménybér (akkord) normákat új teljesítmény-felvételekkel, illetve a korábbi teljesítmény-megállapítások ellenőrzése és felülvizsgálása útján, a műszaki adottságok és az üzemi (munkahelyi) munkakörülmények számításba vételével meg kell határozni, mégpedig úgy, hogy az újonnan felvett, ellenőrzött és jóváhagyott normál teljesítmény nem lehet alacsonyabb, mint az 1938-39. évi teljesítmény 75%-a.

Az üzemekre (munkahelyekre) vonatkozólag megállapított normáknak egy-egy iparágban összhangban kell lenniök.

C) A teljesítménybér-táblázat (akkord-táblázat)

A teljesítménybérben dolgozó munkavállaló biztosított alap-órakeresete (akkord-alapbér) mindaddig, amíg az ellenőrzött normál teljesítmény (norma) 50 %-át el nem éri, az alábbi táblázat szerint fizetendő:

Teljesítménybérben dolgozó munkás alapbér-keresete forintfillérben

	I.	II.	III.	IV.	V.
Szakmunkás	72-81	66-75	60-68	54-66	48-60
Betanított munkás	60-68	56-62	52-60	46-56	39-52
Segédmunkás	52-62	48-54	46-52	39-48	38-46

A teljesítményért fizetendő órakeresetet úgy kapjuk meg, hogy a teljesítménybérben (akkordban) dolgozó munkavállalók biztosított alap-órakeresetét (akkord-alapbér) az elért teljesítmény-százaléknak megfelelő számmal (szorzószám) megszorozzuk.

50%-on felüli teljesítménynél minden 1% többleteljesítményért a biztosított alap-órakereset 2%-a jár többletbér címén, 75%-on felüli teljesítménynél progresszív ösztönzés érvényesül. 75%-os teljesítmény felett 100%-os teljesítményig minden 1% többleteljesítményért a biztosított alap-órakereset 3%-a jár többletbér címén. 100%-os teljesítmény felett 150%-os teljesítményig minden 1% többleteljesítményért a biztosított alap-órakereset 2,5%-a jár többletbér címén.

A fentieknek megfelelő szorzószámok a következők:

Teljesítményszázalék	Szorozószám
50	1.00
51	1.02
52	1.04
53	1.06
54	1.08
55	1.10
56	1.12
57	1.14
58	1.16
59	1.18
60	1.20

és így tovább, minden 1%-os többletteljesítményért 2%-os a többletbér 75%-os teljesítményig, amelynél a szorzószám 1.50.

Teljesítményszázalék	Szorozószám
76	1.53
77	1.56
78	1.59
79	1.62
80	1.65
81	1.68
82	1.71
83	1.74
84	1.77
85	1.80

és így tovább, minden 1%-os többletteljesítményért 3%-os a többletbér 100%-os teljesítményig, amelynél a szorzószám 2.25.

Teljesítményszázalék	Szorozószám
101	2.275
102	2.300
103	2.325
104	2.350
105	2.375
106	2.400
107	2.425
108	2.450
109	2.475
110	2.500

és így tovább, minden 1%-os többletteljesítményért 2,5%-os a többletbér.

A csoportvezető és az előmunkás munkabére 15%-kal magasabb.

D) A teljesítménybérben (akkordban) dolgozók elszámolása az átmeneti időszakban

Mindaddig, amíg a teljesítményértékek (akkordidők) a B) pontban lefektetett megfelelő elvek szerint nincsenek meghatározva, ellenőrizve, illetve helyreigazítva és a Termelési Tanács által felülvizsgálva és jóváhagyva, a teljesítmény-bérrendszerben (akkordban) dolgozó munkavállalók bére – besorsolásuknak megfelelően – az alábbiak szerint számolandó el előlegképpen:

Teljesítménybérben dolgozó munkás elszámolandó bére az átmeneti időszakban

	I.	II.	III.	IV.	V.
Szakmunkás	104-120	95-112	85-102	77-99	66-89
Betanított munkás	85-102	79-93	73-89	64-83	54-77
Segédmunkás	75-93	68-81	68-77	56-70	48-68

A teljesítményidők (akkordok) jóváhagyása után különbözetek kifizetendők, illetőleg levonandók.

E) *Értelmiségiek fizetése*

A szellemi munkavállalók havi fizetést kapnak.

A tisztviselők 10 kategóriába lesznek beosztva. A minimális tisztviselői (altiszti) nivellált havi fizetés: 100 forint, a maximális havi fizetés: 700 forint.

A műszakiak is 10 kategóriába oszthatnak. A kezdő technikus havi fizetése : 130 forint, a kezdő mérnök havi fizetése: 217 forint, a maximális mérnöki fizetés: 870 forint.

F)

A rendszeres heti munkaidőnek aznapra eső hányadán túlmenő, vagy vasárnap és az alább meghatározott ünnepnapokon teljesített munka az alant felsorolt kivételektől eltekintve túlmunkának számít és bérpótlékkal fizetendő.

A túlórapótlék a napi munkaidőt követő első két órára az egy órára eső összereszt 25%-a, az utána következő két órára 50%, azon túl, valamint a vasárnapi és az alant megnevezett ünnepnapokon végzett munka után 100%.

Legalább három órai túlórázás esetén újabb félóra fizetett étkezési időre van joga a munkavállalónak.

A vasárnapi túlóra díjazásánál kivételt képeznek a folyamatos üzemben dolgozó oly munkavállalók, akiknek a rendszeres munkabeosztása olyan, hogy a heti 48, illetőleg a megállapított heti munkaórán belül vasárnap és az alább meghatározott ünnepnapokon is dolgozni kell a folyamatos üzem biztosítása céljából. (Például a gyárak elektromos központjai, gázfejlesztői, szivattyútelepei, kapusi szolgálat, vegyészeti és kohászati folytonos üzemek, stb.). A vasárnap rendszeresen dolgozó munkavállalók munkaideje úgy osztandó be, hogy minden hónapban legalább két szabad vasárnapjuk legyen. A portás, éjjeliőr, tűzoltó, gépkocsivezető, stb. rendszeres munkaideje túlórapótlék-mentesen megállapítható akként, hogy az egyik héten 48 óránál többet, a másik héten 48 óránál kevesebbet dolgoznak, azzal a megszorítással, hogy a két egymást követő hét együttes munkaideje a 96 órát nem haladhatja meg. A kétheti 96 órának egy napra megállapított rendszeres munkaidőhányada felett teljesített idő túlmunkának számít. Minden esetben azonban biztosítani kell hetenként a 36 óras megszakítás nélküli szabadnapot.

Félórán aluli túlóra félórának, ezen túl teljes órának számít.

Január 1., március 15., április 4., május 1., Úrnapja, augusztus 20. és karácsony mindkét napja fizetett ünnepnek számít. Ezekre a napokra a munkavállaló az alapórabérének

8 órára számított összegét kapja. A fenti ünnepnapokon végzett munka esetén a munkavállalót megilleti az előbbi bekezdés szerint megállapított összegeken kívül az aznapi munkaidejére járó kereset 100%-os pótlékkal. Húsvéthétfőn, pünkösdhétfőn és november 1-jén végzett munka után a 100%-os pótlék fizetendő.

A 22 óra utáni időben teljesített munkaidő esetén legalább hat óra átmeneti idő biztosítandó a következő munkanap megkezdéséig.

A túlórapótlék kiszámítása a megállapított 44, illetőleg 48 óra munkaidőnek megfelelően heti fizetésüeknél 44, illetőleg 48 óra, havi fizetésüeknél 184, illetőleg 210 óra figyelembevételével történik, a heti, illetve havi összfizetést véve alapul.

G) Készenléti szolgálat díjazásai

Csak a munkaadó vagy felelős megbízottja által elrendelt készenléti munka díjazandó, a lakáson eltöltött készenléti szolgálati idő 10%-os pótlékkal, a munkahelyen töltött készenléti szolgálati idő 50%-os pótlékkal díjazandó. Ha a munkavállalót munkára igénybe veszik, az igénybevétel idejét teljes bérrel, és a napi rendes munkaidőn túl terjedő munkát túlórapótlékkal kell díjazni.

H) Éjjeli munkapótlék

Azok a munkavállalók, akik szakmai vagy egyéb szempontok miatt, vagy váltórendszerben (Schicht) munkájukat éjjel végzik, keresetükre pótlékot kapnak. Éjjeli munka alatt a 22 óra és a reggel 6 óra között végzett munka értendő. A váltórendszerben történő éjjeli munka után 10%, az állandó éjjeli munka után, mely alatt az egy hétnél tovább tartó éjjeli munka értendő, 20% pótlék fizetendő.

I) Kisegítőmunka díjazása

A kisegítő munkavállaló bére a kollektív szerződésben megállapított bér 50%-ával pótlékolandó. A harmadik nap után 25%-kal. Kisegítőmunka alatt az a munka értendő, melyre a munkavállaló ilyen címen van alkalmazva. A kisegítő munka rendszerint egy hetet meg nem haladhat. Kivételt képeznek azon foglalkozási ágak, ahol a körülmények ezt indokoltá teszik (konzervipari idénymunka, stb.). Ebben a szerződő felek a szakmai szerződések megkötésénél állapodnak meg.

J) Időleges munkacsökkenés

Munkacsökkenés esetén a munkaidő egyenlő elosztása az üzemi bizottság és szükség esetén a bizalmi bevonásával történik.

Amennyiben a munkáltató egész napon át nem tudja biztosítani a munkát, ezt tartozik az érdekelt munkavállalóval az előző napon abban az esetben is közölni, ha csak egy munkavállaló érdekét érinti. Ha a munkáltató ezt elmulasztja, a heti munkaidő egy napra eső hányadának megfelelő napi összkeresetet köteles a munkavállalónak kifizetni.

K) Kiküldetések

A rendes munkahelyen kívül, illetőleg a rendes munkakerettől eltérő körülmények között végzett munka (például az üzem telephelyének közigazgatási határán túl, Budapesten a Nagy-Budapest területén kívül, vagy a munkavállaló megállapított működési területén (Rayon) kívül végzett munka) kiküldetési pótlékkal díjazandó. A kiküldetési pótlék mértékét

külön kell megállapítani környéki és vidéki kiküldetésekre vonatkozóan, amit a szakmai érdekképviseltek a szakma jellegének figyelembevételével szakmánként határoznak meg. Ennek maximális határa nem haladhatja meg a tényleges utazási, az indokolt és igazolt lakás- és ellátási költségeken felül a kiküldetés tartamára járó munkabér 25%-kal megnövelt összegét.

A kiküldetési pótlék Nagy-Budapesten és vidéken a helység közigazgatási határán belül 10%, amely nem vonatkozik a rendszeres kiküldetésben, illetőleg körzeten (rayonon) belül végzett munkákra.

4. Adóterhek

A szerződés alapján kifizetésre kerülő munkabérek után számított mindennemű közadó és járulék (OTI, MABI, kereseti- és jövedelemadó és pótlékai, stb., közmunkaváltság, a közmunka váltságot le kell dolgozni) a munkáltatót terheli, de az adók csak oly mértékben, mintha a munkavállalónak a szerződés alapján járó bérén felül semmi más jövedelme nem volna.

5. Szabadságidő

A szabadságidő végleges rendezéséig a következők alkalmazandók: 6 hónapos foglalkoztatás után 6 munkanap fizetett szabadság jár, mely havonként az eltöltött munka után egy nappal emelkedik, úgy, hogy egy évi foglalkoztatás után a szabadságidő 12 munkanap. Egy év után a szabadságidő minden további év elteltével 1 nappal emelkedik, 25 munkanapig. Hat hónapnál rövidebb ideig tartó munkavállalás esetén minden betöltött hónap után egy fizetett munkanap jár. A szabadságidő meghatározásánál a munkavállalónak egy vagy több munkaadónál eltöltött szolgálati ideje beszámítandó, úgy, hogy ha jelenlegi munkaadójánál legalább egy éve van alkalmazásban, akkor az előző munkaadóinál eltöltött szolgálati éveiből három év (tehát három nap) beszámítandó, három év után öt év, négy éven túl pedig a teljes szolgálati idő beszámítandó.

A fiatakorúak (18 éven aluli ifjűmunkások) szabadságidejét a 3680/1945. M. E. sz. rendelet szabályozza. Ezt az időt a szolgálati év kiszámításánál figyelmen kívül kell hagyni.

A fizetéses szabadságot a munkáltató lehetőleg május 15. és szeptember 15. között adja ki. Azonban ha az üzemmenetben ennek hátránya mutatkoznék, úgy az időpont kérdésében a munkáltató és az üzemi bizottság, szükség esetén a bizalmiak bevonásával, közös megegyezés alapján dönt.

6. Családi pótlék

Oly üzemekben, munkahelyeken alkalmazott munkavállalók részére, melyekre a gyermeknevelési pótlékre vonatkozó törvényes rendelkezések nem terjednek ki, a munkáltató köteles családi pótlékot folyósítani. A családi pótlék összege és a kifizetés időpontja egyenlő a törvényesen megállapított pótlék összegével és a kifizetés időpontjával.

7. Szerzett jogok és természetbeni szolgáltatások

Mindennemű olyan juttatás, mely valamely szakmában a múltban szokásban volt, csak akkor marad érvényben, ha az a szakmai kollektív szerződésben bennfoglaltatik, és ha azokhoz az alulírott szerződő felek együttesen hozzájárultak.

8. A bizalmi egyén jogköre

A bizalmi a munkavállalók megbízottja, és mint ilyen, tartozik megválasztását a munkáltatónál, illetőleg annak megbízottjánál bejelenteni. Csak az a bizalmi ismerhető el, aki ezen minőségét az illetékes szakszervezet igazolványával a munkáltatónál igazolta. A bizalmi személye ellen a munkáltató az illetékes szakszervezetnél indokolt esetben kifogással élhet. A munkáltató a bizalmi a kollektív szerződés és a munkavállalók érdekeinek védelme körül kifejtett szabályszerű tevékenysége miatt állásából el nem bocsáthatja, és egyéb okból is csak az illetékes szakszervezet hozzájárulásával, kivéve, ha nyereségvágyból eredő bűncselekményt, vagy a munkáltató, vagy felelős vezetői valamelyike ellen tetteles bántalmazást követ el. Ebben az esetben azonnal elbocsátható, azonban az illetékes szakszervezet erről azonnal értesítendő.

9. Egészségügyi berendezések

A munkáltató gondoskodni tartozik arról, hogy a munkavállalók részére kellően felszerelt WC, mosdó, öltöző, ebédlőhelyiségek álljanak rendelkezésre, és ezek a helyiségek tisztán legyenek tartva. Azokban az üzemekben, ahol a munka veszélyessége vagy szennyezősége megköveteli, a munkáltató tartozik gondoskodni védőkészülékekről, szellőző berendezésekről, vagy olyan biztosító berendezésekről, melyek lehetővé teszik, hogy a munkavállaló egészsége megóvható legyen. Ezenfelül a munkáltató köteles tisztálkodási eszközökről a lehetőséghez képest gondoskodni. Tekintettel azonban a jelenlegi nehéz viszonyokra, ennek alkalmazásáról és mértékéről az egyes szakmai szerződések rendelkeznek.

10. Kulturális szükségletek

A legalább 50 munkavállalót foglalkoztató munkáltató tartozik üzemi alkalmazottai részére olyan helyiségről gondoskodni, melyet az üzem alkalmazottai önképzés, szakmai továbbképzés, társas összejövetelek, munkavállalói értekezletek, stb. céljára használhatnak. Ezen helyiség fenntartási és rendbentartási költségei a munkáltatót terhelik.

11. Tanoncok alkalmaztatásának szabályozása

A munkáltató a szerződés életbeléptetése után, amíg ez törvényes vagy rendeleti úton másképpen nem rendeződik, három szakmunkásig egy, négytől hat szakmunkásig kettő, héttől tíz szakmunkásig három, minden további tíz szakmunkás után további egy tanoncot szerződtethet. Ahol azonban tanoncműhely van, és a szakmunkáslétszám meghaladja a kétszáz főt, ott minden négy szakmunkás után egy tanonc szerződtethető. Ettől eltérő megállapodást az érdekelt szakmák kollektív szerződés útján a Szakszervezeti Tanács jóváhagyása mellett köthetnek.

A tanoncszerződés előtt hatósági orvosi vizsgálat kötelező. A szerződés kötésénél a szerződés ellenőrzésének jogát az illetékes szakszervezet fenntartja magának. A szerződés másolatát pedig a munkáltató köteles az illetékes szakszervezetnek bemutatni.

A munkáltató köteles gondoskodni arról, hogy a tanonc szakmáját teljesen elsajátíthassa, egyben gondoskodni tartozik arról is, hogy a tanonc emberséges bánásmódban részesüljön. A tanoncot kizárólag szakmai munkára lehet igénybe venni. Ha a kiképzés szakszerűségi vagy egyéb szempontból nincs biztosítva, a munkáltatót a tanonctartástól el lehet tiltani.

A tanonc munkaideje heti 48 óra, amelyen túl semmiféle címen nem dolgoztatható. Munkaidejébe a tanonciskolában töltött idő is beszámítandó, és ez az idő is munkabérrel fizetendő.

12. Bérkimutatás

Minden ezen kollektív szerződés alapján a munkáltató által munkavállalóinak adott pénzbeni vagy természetbeni juttatás mértékét, mennyiségét és minőségét a munkáltató a Szakszervezeti Tanács, illetőleg annak a szakmának munkavállalói szervezete kívánságára, mely szakmához a vállalat iparág-jellege szerint tartozik, közölni köteles.

Minden olyan üzem, mely húsznál több munkavállalót foglalkoztat, február hó 1-jén, május hó 1-jén, augusztus hó 1-jén és november hó 1-jén az alulírott szerződő felek által közölt formában munkabér- és illetménykimutatást a pénzbeni és esetleges természetbeni szolgáltatásokról az illetékes munkaadói szakmai szervezetnek, illetőleg a Szakszervezeti Tanácsnak megküldeni köteles. (Az első kimutatást, függetlenül a közlendő formától, 1946. évi augusztus havára vonatkozólag szeptember 7-ig kell beküldeni.)

A kimutatásokat az üzemi bizottság ellenjegyzésével kell ellátni.

13. A szerződés értelmezése

Olyan szakmunkásokra és betanított munkásokra, valamint állandó jelleggel valamely szakmában foglalkoztatott segédmunkásokra, akik saját szakmájuktól eltérő szakirányú üzemben vannak alkalmazva, bér szempontjából a saját szakmájukra érvényes kollektív szerződés rendelkezései a mérvadók. Minden egyéb vonatkozásban azonban az őket foglalkoztató üzem szakmai jellege szerint érvényes kollektív szerződés határozatai irányadók. Ha a munkavállalóra a kollektív szerződés bérrendelkezései többféleképpen értelmezhetők, mindig a munkavállalóra előnyösebb értelmezést kell alkalmazni.

Kivételes esetben üzemi kollektív szerződés köthető azokban az üzemekben, ahol az alkalmazottak státusba vannak beosztva, vagy az üzem természeténél fogva nem tartozik valamely kollektív szerződés hatálya alá vont iparág vagy szakma körébe (például BESZKÁRT, IBUSZ, RÁDIÓ, Telefonhírmondó, MÁVAUT, stb.), és ha ott a munkavállalók túlnyomó többsége ezt kéri. Ebben az esetben az üzemi bizottság és a vállalat vezetősége, az érdekelt szakszervezetek és a munkaadói érdekképviseltek együttesen köthetnek – alulírott szerződő felek jóváhagyásával – üzemi kollektív szerződést.

14. A szerződés egyes tételeinek megváltoztatása

A jelen szerződést kötő érdekképviseltek megegyeznek abban, hogy amennyiben a gazdasági helyzetben változás következik be, úgy függetlenül a jelen kollektív szerződés lejártától, a bértételeket 14 napos felmondással megváltoztathatják. Az egyes szakmai szerződések bértételeinek megváltoztatása csak alulírott szerződő felek jóváhagyásával lép érvénybe.

15. A szerződés hatálya

Ezen szerződés hatálya kiterjed az egész ország területére, a jelen szerződést megkötő érdekképviseltek által megállapítandó területi százalékok alkalmazásával. Újabb megállapításig a jelenleg érvényben levő területi százalékok érvényesek.

16. A szerződés érvényessége

Az egyes szakmák kollektív szerződésai és azok módosításai csak azok alulírott szerződő felek által történő jóváhagyás után válnak érvényessé.

17. A szerződés érvényességi ideje

Ez a szerződés 1946. augusztus első napján lép érvénybe, és érvényessége lejár 1947. augusztus 31-én.

18. A szerződés felmondása

A szerződés felmondási ideje egy hónap. Ha a felek 1947. július 31-én 12 óráig nem mondanák fel, úgy a szerződés érvényessége újabb egy évre terjed ki.
Budapest, 1946. évi július hó 25-én.

Magyar Gyáriparosok Országos
Szövetsége
dr. Alapy Victor s. k.

Magyar Szabad Szakszervezetek
Országos Szövetsége
(Szakszervezeti Tanács)
Kossa István s. k.

Közlö: Szakszervezeti Közlöny, 1946. augusztus 5., 3-7. o.

1946. július 26.

RENDELET A KOLLEKTÍV SZERZŐDÉSEKRŐL

A Magyar Köztársaság kormányának
8.620/1946. M. E. számú rendelete
a kollektív szerződésekről.

Az 1946:VI. törvénycikk 1. §-ában foglalt felhatalmazás alapján a minisztérium az alábbiakat rendeli:

I. FEJEZET

Általános határozatok.

1. §.

(1) A szolgálati viszonyban állók munkafeltételeit szabályozó kollektív keretszerződéseket egyfelől a Magyar Szabad Szakszervezetek Országos Központja (a továbbiakban: Szakszervezeti Tanács), másfelől a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége, az Ipartestületek Országos Központja, illetőleg a Magyar Kereskedők Országos Központi Szövetsége, a szakmai kollektív szerződéseket pedig egyfelől a Szakszervezeti Tanács kötelékébe tartozó munkavállalói érdekképviseltek, másfelől a munkáltatói érdekképviseltek kötik.

(2) Vita esetén a Szakszervezeti Tanács és az érdekelt munkáltatói érdekképviseltek meghallgatása után az illető foglalkozási ág felett főfelügyeletet gyakorló miniszter jelöli ki azt a szervet (testületet, érdekképviseltest, stb.), amely az illető foglalkozási ág (szakma) munkáltatói képviselőjében a szakmai kollektív szerződés megkötésére jogosult.

2. §.

(1) Az egyes szakmai kollektív szerződések kollektív keretszerződéstől eltérő rendelkezéseket csak abban az esetben tartalmazhatnak, ha az eltérést kivételes szakmai adottságok teszik szükségessé, és ha az eltérő rendelkezéseket a kollektív keretszerződés nem tiltja.

(2) Mindaddig, míg a gyáripárban és a bányatörvény hatálya alá tartozó üzemekben, a kisipárban, illetőleg a kereskedelemben valamely foglalkozási ág (szakma) tekintetében szakmai kollektív szerződés létre nem jött, az illető foglalkozási ágban (szakmában) a kollektív keretszerződés rendelkezéseit kell alkalmazni.

3. §.

A kollektív keretszerződés megkötésénél eljáró érdekképviseltek a szerződés megkötése után haladéktalanul megküldik az Országos Munkabérmegállapító Bizottság elnökének. Az elnök a keretszerződés közzététele tekintetében az 5. §. (1) – (2) bekezdésében foglaltak szerint jár el.

4. §.

(1) A szakmai kollektív szerződés megkötésénél eljáró szakszervezet köteles a kollektív szerződést hozzájárulás végett – megkötése után haladéktalanul – a Szakszervezeti Tanácsnak bemutatni.

(2) A gyáripár és a bányatörvény hatálya alá tartozó üzemek, a kisipár, illetőleg a kereskedelem körében foglalkoztatott munkavállalókra vonatkozó szakmai kollektív szerződést a szerződés megkötésénél eljáró munkáltatói érdekképviselő hozzájárulás végett – megkötése után haladéktalanul – köteles a Magyar Gyáripárosok Országos Egyesületének, az Ipartestületek Országos Központjának, illetőleg a Magyar Kereskedők Országos Központi Szövetségének megküldeni.

(3) A (2) bekezdés alá nem eső szakmai kollektív szerződés a munkáltatói érdekképviselő részéről hozzájárulásra nem szorul, azt megkötése után a munkáltatói érdekképviselő közvetlenül az Országos Munkabérmegállapító Bizottság elnökének küldi meg.

(4) Az (1) és (2) bekezdésben említett országos érdekképviseltek a szakmai kollektív szerződés beérkeztétől számított nyolc nap alatt kötelesek nyilatkozni, hogy a szerződéshez hozzájárulnak-e, s nyilatkozatukat a szerződéssel együtt kötelesek e határidő alatt az Országos Munkabérmegállapító Bizottság elnökéhez eljuttatni.

5. §.

(1) Ha a szakmai kollektív szerződéshez az országos érdekképviseltek hozzájárulásukat megtagadták, vagy ha a szerződéshez hozzájárultak, de az az Országos Munkabérmegállapító Bizottság elnökének megítélése szerint jogszabályba ütközik, vagy az ország közgazdasági érdekét súlyosan veszélyezteti, az Országos Munkabérmegállapító Bizottság elnöke az ügyet a 15. §. rendelkezéseire képest tárgyalásra tűzi ki, ellenkező esetben a szerződést annak beérkeztétől számított három napon belül a hivatalos lapban közzéteszi.

(2) A kollektív szerződés tárgyalásra tűzése esetében a vitás kérdésekben az Országos Munkabérmegállapító Bizottság határoz. A Bizottság határozata a kollektív szerződést pótolja, s azt az elnök a hivatalos lapban közzéteszi.

(3) Ha a kollektív keretszerződés, illetőleg a szakmai kollektív szerződés megkötésére irányuló tárgyalások a felek között eredménytelenek maradtak, az illető foglalkozási ágban (szakmában) foglalkoztatott munkavállalók munkafeltételeit az Országos

Munkabérmegállapító Bizottság állapítja meg. A Bizottság határozata a kollektív keretszerződést, illetőleg a szakmai kollektív szerződést pótolja, s azt a hivatalos lapban közzé kell tenni.

6. §.

A kollektív keretszerződésnek, a szakmai kollektív szerződésnek, illetőleg az ezeket pótló határozatnak érvényességi feltétele, hogy az a hivatalos lapban közzététessék.

7. §.

(1) A kollektív keretszerződés hatálya kiterjed a gyárparban és a bányatörvény hatálya alá tartozó üzemekben, a kisiparban, illetőleg a kereskedelembe a kollektív keretszerződés hatálya alá eső munkavállalói csoportokban szolgálati viszonyban álló valamennyi munkavállalóra és azok munkáltatóira tekintet nélkül arra, hogy a munkavállaló, illetőleg munkáltató tagja-e a szerződés megkötésénél eljáró érdekképviselőnek,

(2) A szakmai kollektív szerződés hatálya kiterjed az illető foglalkozást ágba (szakmában) és munkavállalói csoportban szolgálati viszonyban álló valamennyi munkavállalóra, úgyszintén az illető foglalkozási ághoz tartozó valamennyi munkáltatóra tekintet nélkül arra, hogy a munkavállaló, illetőleg a munkáltató tagja-e a szerződés megkötésénél eljáró érdekképviselőnek.

(3) A kollektív keretszerződések területi hatálya az ország egész területére kiterjed. A szakmai kollektív szerződések területi hatálya tekintetében a szerződés rendelkezése az irányadó; az Országos Munkabérmegállapító Bizottság a Nagy-Budapest területére terjedő hatállyal kötött szakmai kollektív szerződések hatályát kiterjesztheti az ország egyéb területére, s ilyen esetben határozatban megállapítja, hogy a szerződésben meghatározott bér- (fizetési) tételeket az ország egyéb területén milyen eltéréssel kell alkalmazni. A határozatot a hivatalos lapban közzé kell tenni.

8. §.

(1) A kollektív szerződésekben megállapított munkabéreket legkisebb és legmagasabb munkabérnek kell tekinteni. A kollektív szerződésekben megállapított munkabérnél sem magasabbat, sem alacsonyabbat kikötni vagy megadni, sem pedig magasabbat elfogadni nem szabad.

(2) A munkáltató (vállalati beszerzési csoport, vagy a vállalattal kapcsolatos más szerv) a munkavállalónak a kollektív szerződésekben meghatározott béren felül egyéb, a kollektív szerződésekben meg nem engedett gazdasági értékű szolgáltatást nem nyújthat.

(3) A kollektív szerződések hatálya alá tartozó munkavállaló részére a munkáltató a munkavállaló egy heti munkabérét meghaladó előleget, kölcsönt, vagy segélyt nem folyósíthat, kivéve, ha a munkavállaló személyében, vagy érdekkörében bekövetkezett rendkívüli esemény azt indokoltá teszi.

9. §.

(1) A kollektív szerződések alkalmazásánál felmerült elvi jelentőségű vitás kérdést, amennyiben ezt a felek egymás között békésen elintézni nem tudják, akár a munkavállalói szakszervezet, akár bármelyik munkáltatói érdekképviselő jogosult a döntés végett az Országos Munkabérmegállapító Bizottság elé terjeszteni.

(2) Az Országos Munkabérmegállapító Bizottság határozata végérvényes.

II. FEJEZET

Az Országos Munkabérmegállapító Bizottság.

10. §.

(1) Az Országos Munkabérmegállapító Bizottság hét-hét munkáltató, illetőleg munkavállalói és ugyanannyi póttagból áll.

(2) A munkáltatói tagok (póttagok) közül kettőt a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége, egyet az Országos Iparegyesület, kettőt az Ipartestületek Országos Központja,

egyedül a Takarékpénztárak és Bankok Egyesülete, egyedül a Kereskedők Országos Központi Szövetsége jelöl ki, a hét munkavállalói tagot a Szakszervezeti Tanács jelöli ki. Az Ipartestületek Országos Központja részéről kiküldendő tagokat úgy kell kijelölni, hogy azok közül egyik az iparügyi miniszter főfelügyelete alá tartozó iparok képviselője legyen.

(3) Olyan esetben, amikor az Országos Munkabérmegállapító Bizottság valamely meghatározott foglalkozási ág (szakma) körébe tartozó ügyet tárgyal, a Bizottság magát az illető foglalkozási ág (szakma) körébe tartozó, a Bizottság által kijelölt érdekképviselői szerv által beküldendő két munkáltatói és két munkavállalói taggal kiegészítheti. Az esetenként beküldött tag jogai és kötelességei ugyanazok, mint a rendes tagoké. Az állami tulajdonba vett szénbányákban foglalkoztatott munkavállalókra vonatkozó ügy tárgyalásánál egyik munkavállalói tagként az országos államosítási főmegbízottat kell megbízni.

11. §.

Az Országos Munkabérmegállapító Bizottság elnökét és elnökhelyettesét az iparügyi miniszternek a kereskedelem- és szövetkezetügyi, a közlekedésügyi és a pénzügyminiszterrel egyetértésben tett előterjesztésére a minisztérium nevezi ki. Az elnök (helyettese) sem a munkáltatók, sem a munkavállalók sorába nem tartozhatnak.

12. §.

(1) Az Országos Munkabérmegállapító Bizottság elnökének, elnökhelyettesének és tagjainak megbízatása egy évre szól. Az elnök és az elnökhelyettes megbízatása korábban is megszűnhet lemondás, vagy a kormány részéről történt felmentés következtében. A rendes és póttagok megbízatása megszűnik, ha a kiküldő érdekképviselő új kiküldött egyidejű megnevezése mellett megbízását visszavonja, vagy a tag lemondását – ugyancsak új tag megnevezése mellett – elfogadja.

(2) A Bizottság elnöke és elnökhelyettese az iparügyi miniszter előtt, a tagok a Bizottság ülésében, az elnök előtt fogadalmat tesznek arra, hogy tisztjükből legjobb tudásuk szerint, pártatlanul a közérdek szem előtt tartásával járnak el, s a tudomásukra jutott üzleti, üzemi, vagy egyéb titkot hivatali titokként megőrzik.

13. §.

(1) Az Országos Munkabérmegállapító Bizottság ügyvitelét a Bizottság titkára vezeti. A titkárt a Bizottság választja a munkavállalói tagok közül.

(2) A titkárnak az ügyvitelben az Országos Munkabérmegállapító Bizottság titkársága áll segítségére. A titkárság személyzetét a kereskedelem- és szövetkezetügyi, valamint a közlekedésügyi miniszterrel egyetértésben az iparügyi miniszter bocsátja rendelkezésre; ugyancsak az iparügyi miniszter gondoskodik a titkárság hivatali helyiségéről, valamint az egyéb dologi szükségletek biztosításáról. A titkársághoz az érdekelt miniszterek összekötőt küldhetnek ki.

14. §.

Az Országos Munkabérmegállapító Bizottság hatáskörébe tartozik:

- a) határozathozatal a jelen rendelet 5. §-a, 7. §-ának (3) bekezdése, valamint 9. §-a értelmében eléje utalt ügyekben,
- b) véleménynyilvánítás a kollektív szerződésekben megállapított bérek (fizetések) és egyéb juttatások mértékének általános érvényű megváltoztatása tárgyában, továbbá a minisztérium, vagy valamelyik miniszter által a Bizottság elé utalt kérdésekben, végül véleménynyilvánítás, illetőleg határozathozatal mindazokban a kérdésekben, amelyeket külön jogszabály a Bizottság hatáskörébe utal.

15. §.

(1) Az Országos Munkabérmegállapító Bizottság a hozzá érkező ügyeket legkésőbb nyolc nap alatt tárgyalás alá veszi, s azok tárgyalása további nyolc nap alatt befejezi.

(2) Az Országos Munkabérmegállapító Bizottság tárgyalásain a Bizottságon kívülállók is meghallgathat, tárgyalásai nem nyilvánosak és határozatait zárt ülésen hozza.

(3) A Bizottság határozatképességéhez az elnök (elnökhelyettes), valamint legalább négy-négy munkáltatói és munkavállalói tag jelenléte szükséges. A szavazásban a munkáltatói és munkavállalói tagok csak egyenlő számban vehetnek részt. A határozathozatal nyílt szavazással történik és az egyszerű szótöbbség dönt. Az elnök a szavazásban csak szavazategyenlőség esetén vesz részt.

(4) Az Országos Munkabérmegállapító Bizottság szervezetének és eljárásának a jelen fejezetben nem szabályozott kérdéseit a Bizottság által megállapított ügyrend szabályozza.

16. §.

(1) Az Országos Munkabérmegállapító Bizottság elnökének (elnökhelyettesének) és tagjainak megbízatása tiszteletbeli. A Bizottság tagjai, valamint az elnök által meghívott póttagok kötelesek az ülésen megjelenni.

(2) A munkáltató köteles a munkavállalói tagnak a Bizottság ülésén való megjelenését és a Bizottság munkájában való részvételt megengedni, e feladata ellátásáért munkavállalóját semmiféle hátránnyal nem sújthatja.

(3) Az Országos Munkabérmegállapító Bizottság munkavállalói tagjának a bizottsági munkában való részvételből származó indokolt készkiadásait, beleértve az esetleges elmaradt keresetét is, az Országos Társadalombiztosító Intézet elnökségi tagjaira vonatkozó szabályok szerint kell megtéríteni. A megtérítésről az állami költségvetés terhére az iparügyi miniszter gondoskodik.

III. FEJEZET

Büntető és vegyes rendelkezések.

17. §.

(1) Amennyiben a cselekmény súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és tizenöt napig terjedő elzárással büntetendő:

- a) az a munkáltató, aki a 16. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezéseket megszegi;
- b) az Országos Munkabérmegállapító Bizottság elnöke (elnökhelyettese), vagy tagja, ha a 12. §. (2) bekezdése értelmében tett fogadalmát megszegi.

(2) A pénzbüntetés tekintetében az 1928:X. törvénycikk rendelkezéseit kell alkalmazni. A kihágást eljárás a járásbíró hatáskörébe tartozik.

(3) Az Országos Munkabérmegállapító Bizottság elnökét (elnökhelyettesét), vagy tagját az iparügyi miniszter kettőszáz forintig terjedhető pénzbírsággal sújthatja, ha az elnök (elnökhelyettes), vagy a Bizottság tagja a jelen rendeleten alapuló köteleességét vétkesen megszegi. A pénzbírságból befolyt összeget az iparügyi miniszter által meghatározott munkásjóléti célokra kell fordítani.

18. §.

(1) A jelen rendelet kihirdetésének napján lép hatályba, egyúttal a kollektív szerződések tárgyában kibocsátott 490/1946. M. E. számú rendelet (Magyar Közlöny 14. szám) hatályát veszti.

(2) A 490/1940. M. E. számú rendelet alapján megkötött kollektív szerződések rendelkezései mindaddig hatályban maradnak, míg a jelen rendelet alapján megkötött kollektív szerződések, vagy az azokat pótló határozatok hatályba nem lépnek, tekintet nélkül arra, hogy az eddigi kollektív szerződések érvényes felmondás, vagy a határozott időtartam eltelte következtében megszűnt.

Budapest, 1946. évi július hó 26-án.

Nagy Ferenc s. k.
Miniszterelnök

Közlő: Magyar Közlöny, 1946. július 28.

1946. október 11.

**A SZAKSZERVEZETI TANÁCS LEVELE NAGY FERENC MINISZTERELNÖKNEK A
SZAKSZERVEZETEK ÖSSZVEZETŐSÉGI ÜLÉSÉN MEGFOGALMAZOTT KÖVETELÉSEKRŐL**

Miniszterelnök Úr!

Magyarország szervezett dolgozói, a szakszervezetek 1 és ¼ milliós harcos tábora, akik a felszabadulás óta hősiek áldozatvállalással, emberfeletti teremtő munkával bebizonyították, hogy a fiatal magyar demokrácia haladó népi erőinek úgy politikailag, mint gazdaságilag valóban az élharcos seregét alkotják: példátlan nélkülözések közepette építették újjá romjaiból iparunkat, és a világtörténelem legsúlyosabb inflációja közepette teremtették meg gazdasági talpraállásunk, a stabilizáció alapjait. A szervezett munkásság tisztában van azzal, hogy a forint megjelenése csak kezdete a felemelkedésnek, és tudja, hogy a normális termelési és pénzügyi viszonyokra való átállás átmeneti nehézségekkel jár. Ezeket a nehézségeket, akadályokat a háború és az infláció vámszedőinek tervszerű szabotálása fokozza, mert a stabilizációnak is a vámszedői akarnak lenni, és így veszélyeztetik a teljes gazdasági talpraállást. A szervezett munkásság egyre nagyobb felháborodással látja a szabotáló tőkések aknamunkáját a dolgozó magyar nép egyetemes érdekeiért folyó harcban. A magyar szabad szakszervezetek vezetői, bizalmiai és az üzemi bizottsági tagok folyó évi október 4-én összvezetőségi ülést tartottak a Sportszarnokban, és egyhangúlag elhatározták, hogy az alábbiakat Miniszterelnök Úr elé terjesztik.

A stabilizációval kapcsolatosan jelentkező átmeneti munkanélküliség gyors megszüntetése a magyar demokrácia, a nemzet érdeke. A szervezett fizikai és értelmiségi dolgozók nem tűrhetik a reakciós nagytőke kísérleteit, mely az átmeneti stabilizációs nehézségeket arra akarja felhasználni, hogy nagyobb arányú elbocsátásokkal csapást mérjen a munkásosztályra.

A munkanélküliség megszüntetése érdekében kívánják a szervezett dolgozók a magyar ipar teljes üzembe helyezését, teljesítőképességének maximális kihasználását és fejlesztését, hogy minden dolgozó részére képességének és tudásának megfelelően munka biztosítható legyen. Követelik a dolgozók, hogy

1. A pénzügyi kormányzat csak olyanoknak adjon hitelt, akik a kapott kölcsönt a termelés fokozására és minél több munkás foglalkoztatására használják fel.
2. Követelik az ipari árak sürgős leszállítását.
3. Meg kell gyorsítani és meg kell javítani a Termelési Tanács és a termelési bizottságok munkáját, hogy a teljesítményi munkabérek bevezetésével a többet termelő munkás munkájának hasznát élvezhesse.
4. Mindazokat a vállalatokat, melyeknek termelését a vállalkozó – annak ellenére, hogy adva vannak a rentábilis termelés lehetőségei – csökkentti, vagy beszünteti, kártalanítás nélkül ki kell sajátítani és állami kezelésbe venni. Igénybe kell venni termelés céljaira a kihasználatlan nyersanyagokat és félgyártmányokat.
5. Azokban az üzemekben, amelyeknek termékei számára belföldön vagy külföldön piaci lehetőségek biztosíthatók, a két- és háromváltásos munkát kell bevezetni
6. A magyar ipar vállalja külföldi nyersanyagoknak bér munka alapon való feldolgozását.

7. Az állam és az önkormányzat pénzügyi támogatásával, továbbá minden rendelkezésre álló anyag kihasználásával elősegítendő az építkezések megindítása.

Az összevetőségi ülés szükségesnek tartja a közmunkák megindítását, a munkaidő átmeneti csökkentését a szakszervezetek javaslata és a Szakszervezeti Tanács hozzájárulása alapján.

A szakszervezeti összevetőség megállapítja, hogy amennyiben mindezen rendszabályok gyors lebonyolítása nem válna lehetővé, az állam és az önkormányzatok részéről a szakszervezetek útján munkanélküli segély folyósítását kell elrendelni. Az ülés elérkezettnek látja az időt, hogy a dolgozók életszínvonalát emeljék. Követeli, hogy a családi pótlék újból folyósíttassék oly módon, hogy a többgyermekes családok elérjék a havi 18 forintot. A háború és az infláció alatt leromlott egészségu dolgozók érdekében a jelenlegi 30 százalékos táppénzt legalább 50 százalékra fel kell emelni, és a munkából kiöregedett, vagy a munkában megrokkant dolgozók rokkantjáradékát is emelni kell.

Az ülés foglalkozott azokkal a támadásokkal, amelyek az utóbbi időben bizonyos kisgazdapárti körök és kisgazdapárti újságok részéről a szakszervezetek ellen nyilvánultak. Élesen elutasítja azt a támadást, melyet a kisgazdapárti érdekképviselői törvénytervezet a Földmunkás Szövetség ellen intézett, és amellyel a munkaközvetítés jogát csorbítani igyekezik. Visszautasítja ezeket a kísérleteket, amelyek a nagytőke érdekeit szolgálják.

A magyar szervezett dolgozók másfél milliós tábora elvárja, hogy szervezetük és csúcsszervezetük, a Szakszervezeti Tanács jogállásáról szóló törvény beiktatásával a szakszervezetek autonómiája megerősíttessék. A legsürgősebben biztosítani kell, hogy a Magyar Szabad Szakszervezetek Országos Szövetségében tömörült szervezetek mentesüljenek a hatóságok felügyelete alól, és a Szakszervezeti Tanács jogköréhez tartozó taggyesületek és szervezetek feletti felügyeleti joga elismertessék.

Az ülés követeli továbbá, hogy biztosítsák a Szakszervezeti Tanács és a szakszervezetek azon jogát, hogy a magyar dolgozókat érintő törvények és rendeletek megalkotásánál a Szakszervezeti Tanács, illetve a szakszervezetek véleményezőként közreműködhessenek.

A szakszervezeti összevetőség tudatában van annak, hogy a magyar demokrácia minden igaz híve támogatja a szervezett dolgozók minden követelését, mert ezek teljesítése új erőt, új lendületet ad a magyar nép boldogulásáért folyó küzdelemnek.

Kérjük Miniszterelnök Urat, hogy az egész magyar demokrácia ügyét szolgáló kívánságainkat mielőbb megvalósítani szíveskedjék.

Budapest, 1946. október 11.

SZKL 1. fond 6/123. ő. e.

1946. október 25.

**NAGY FERENC VÁLASZLEVELE A SZAKSZERVEZETI TANÁCSNAK A SZAKSZERVEZETEK
KÖVETELÉSEIRŐL**

Szabad Szakszervezetek Országos Szövetségének
Budapest

1946. évi október hó 15. napján a küldöttség által nálam írásban is előadottakra az alábbiakat közlöm:

ad 1/ A pénzügyi kormányzat gondos körültekintéssel végzi a hitelelosztás munkáját. A hitelvéleményezés munkájában részt vesz a Tanács kiküldöttje is. A szavazásra jogosult tagok körét ugyan a Minisztertanács szűkebb körre korlátozta, de a Szakszervezeti Tanács megbízottjának továbbra is módjában van elgondolásait érvényesíteni.

ad 2/ A Gazdasági Főtanács minden olyan esetben, ahol ez lehetséges, illetőleg összeegyeztethető a stabilizáció érdekében, az árleszállításra utasítást ad.

ad 3/ A Termelési Tanács és a termelési bizottságok működésben vannak. Munkájukra, vagy annak meggyorsítására vonatkozó esetleges terveket szívesen fogadnak és megvalósíthatás esetén fel is használnak. Célszerű lenne, ha a Szakszervezeti Tanács előadná véleményét arra vonatkozólag, hogy hol és miképp lehetne még teljesítményi munkabéreket bevezetni. Ilyenek bevezetése egyébként sok esetben már meg is történt.

ad 4/ Vállalatok állami kezelésbe vétele a törvényhozás körébe tartozik. A kormány nem emel kifogást az állami ellenőrzés bevezetésével szemben olyan esetekben, ahol ennek szükségessége megmutatkozik. Az ellenőrzés szükségessége elválasztandó azonban az államosítással való megoldástól, mert az államosítás véghezvitelét más szempontok írják elő.

ad 5/ A kormányzat semmiféle gátat nem emel az ellen, hogy az üzemek két, vagy esetleg három műszakban is termeljenek. Ez azonban kizárólag az értékesítés és nyersanyag lehetőségén múlik.

ad 6/ A bér munka iránt fokozott érdeklődést tanúsít a kormány, mert amíg megfelelő nyersanyagmennyiség a gyártáshoz rendelkezésünkre nem áll, átmeneti megoldásul bér munkák vállalása célszerűnek mutatkozik. Ezirányban kifejtett tárgyalásokat folytatunk.

ad 7/ A kormányzat eddig is egyik elsőrendű feladatának tartotta a köz- és magánépítkezések hathatós támogatását. Mindenki előtt ismert azonban a vas- és faanyaghiány. Az Újjáépítési Minisztérium az anyagkészlet célszerű kihasználásával fogja ezt a kétségkívül nehéz problémát megoldáshoz juttatni. A közmunkák megindításához támasztékot fog szolgáltatni a közmunkaváltságból befolyó összeg, ugyancsak fellendülést fog adni a lakóházak helyreállítása tárgyában most megjelent 11.800/1946. M. E. sz. rendelet.

A Sió-csatorna építkezésére a Minisztertanács hozzájárulásával legutóbb megadott hitel alkalmasnak látszik arra, hogy főleg a foglalkoztatás nélküli kubikosoknak nagyobb munkaalkalmat nyújtson. A kormányzatnak az a terve, hogy munkanélküli segély folyósítása helyett is inkább olyan munkaalkalmat adjon, amely nyersanyag-felhasználást nem feltételez. Itt a tervbe vett útpítésekre gondolok.

Ami a munkaidő átmeneti csökkentését illeti, az újjáépítés mai nehéz korszakában a kevesebb munka gondolatának létjogosultságot adni semmi körülmények között nem lehet.

A munkavállalók részére történő családi pótlék megállapítása iránt már történt intézkedés. A táppénzek emelésére is fokozatosan sor fog kerülni, mielőtt ezt az állam pénzügyi helyzete megengedi.

Magam részéről is helyesnek, sőt szükségesnek tartom, hogy a szakszervezetek jogállását törvényhozási úton rendezzük. Amennyiben a Szakszervezetek Országos Szövetsége értékes tapasztalataival és ismereteivel e törvényjavaslat előkészítéséhez hozzá fog járulni, ezt a kormány köszönettel veszi. Ami azt a kérdést illeti, hogy a Szakszervezeti Tanács a törvények és rendeletek megalkotásánál közreműködjék, a kormány azon az állásponton van, hogy minden olyan kérdésben, amely összefügg a szakszervezetekben tömörült munkavállalók érdekvédelmi ügyeivel, a szakszervezeteket meg kell hallgatni. Ez az ország felszabadulása óta mindig meg is történt, s ez a szempont a jövőben is irányadó lesz.

Budapest, 1946. október 25.

Nagy Ferenc

1946. október 30.

**JEGYZŐKÖNYV AZ ORSZÁGOS KERESKEDELMI ÜZEMI DÖNTŐBIZOTTSÁG ÜLÉSÉRŐL,
TÁRGYALÁS A MEZŐGAZDASÁGI SZÖVETKEZETI KÖZPONT (MSZK) ÜZEMI
BIZOTTSÁGÁNAK PANASZÁRÓL**

Jegyzőkönyv

az Országos Kereskedelmi Üzemi Döntőbizottság
1946. október hó 30. napján délelőtt ½ 9 órakor tartott üléséről

Elnök: Dr. Lányi Béla miniszteri titkár, a döntőbizottság elnöke, jelen vannak a mellékelt jelenléti íven szereplő döntőbizottsági tagok és Dr. Arató Jánosné jegyzőkönyvvezető.

Elnök az ülést megnyitja, üdvözli a megjelent döntőbizottsági tagokat, majd napirend előtt bejelenti, hogy rövidesen kiküldi az érdekképviseltekhez a felhívást, hogy javaslataikat, észrevételeiket az üzemi bizottsági rendelet módosítására, illetve a hiányos paragrafusok kiegészítésére vonatkozóan mielőbb tegyék meg. Felkéri a bizottsági tagokat, hogy a rendelet módosítására vonatkozó javaslataiknak mielőbbi beküldését az érdekképviselőknél szorgalmazzák. Bejelenti, hogy a tervezett módosításokat értekezleten részletesen le fogják tárgyalni, és szeretné ezt a kérdést a legnagyobb gyorsasággal megoldani.

Ezután Kiss Imre napirend előtt kér szót. Kifogásolja, hogy a bizottság a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank /PMKB/ üzemi bizottsága által emelt panaszok ügyében még mindig nem hozta meg a döntést. Megállapítja, hogy a bizottság fekszik a PMKB ellen egy újabb panasz is, amelyet a bizottság az előző panasszal kapcsolt össze, mert az első panasz ügyében a határozathozatal a munkaadói tagoknak a tárgyalásról történő kivonulása miatt megghiúsult. Éppen ezért újból javasolja az ügyrendnek olyan értelmű megváltoztatását, hogy ha a tagok bármely része akár a bizottság tárgyalásáról kivonul, akár a szavazástól tartózkodik, vagy az ülésen nem jelenik meg, és emiatt a paritás nem lenne meg, a paritásra tekintet nélkül határozhasson a bizottság a tárgyalt ügyben, illetve ilyen esetben egyszerű szavazattöbbség elegendő legyen valamely ügy jogérvényes eldöntéséhez. Hangoztatta, hogy ez azért szükséges, hogy ne legyen a bizottság munkája megbénítva azzal, hogy a fent említett okok miatt ne hozhasson határozatot. Kéri ezért, hogy fogadja el a bizottság a fenti ügyrendi javaslatát, és hogy a bizottság a legközelebbi tárgyalás napirendjének első pontjaként tűzze ki a PMKB ügyét.

Dr. Varannai Aurél bizottsági tag kijelenti, hogy nem tud hozzájárulni az előbb felvetett javaslat elfogadásához. Az Országos Kereskedelmi Üzemi Döntőbizottság ugyanis a paritás elvi alapján összeállított bizottság. Amit mutat az a körülmény is, hogy hiába van az ülésen egyik oldalról több bizottsági tag jelen, a rendelet szerint a paritásnak a szavazásnál meg kell lennie. Javasolja, hogy a bizottság e téren ne húzza a vitát, térjen rá a napirendre tűzött Mezőgazdasági Szövetkezeti Központ /MSZK/ ügyének tárgyalására. Hangoztatta, hogy nem járulhat hozzá olyan javaslat elfogadásához sem, hogy a bizottság a most tárgyalandó MSZK-ügyet be sem fejezve a PMKB ügyét vegye elő. Javasolja az MSZK-ügy befejezését, és csak azután döntsön a PMKB-ügyben.

Elnök kéri a bizottságot, hogy a következő ülés napirendjéről csak a mai tárgyalás befejezése után döntsön a bizottság.

A bizottság a javaslatához hozzájárul, majd megkezdí a napirendre tűzött Mezőgazdasági Szövetkezeti Központ /MSZK/ ügyének folytatólagos tárgyalását.

Megjelenik a bizottság előtt az MSZK részéről Dr. Zlinszky György vezérigazgató-helyettes és Dr. Lengyel László, a vállalat ügyésze, az üzemi bizottság részéről Telkes Imre, az üzemi bizottság elnöke és még négy üzemi bizottsági tag. Először a bizottság Dr. Zlinszky György kihallgatását kezdi el.

Kiss Imre kérdést intéz a vezérigazgató-helyetteshez, hogy az MSZK-nál hogyan történnek a kinevezések.

Erre vonatkozóan Dr. Zlinszky azt válaszolja, hogy előzőleg az üzemi bizottsággal lefolytatja a megbeszélést, majd azután kerül az igazgatósági és végrehajtó bizottsági ülés elé, és végül az ő aláírásával válik véglegessé.

Ezután Kiss Imre felteszi a kérdést, hogy mi történik akkor, hogy ha az üzemi bizottságnak a tervbe vett intézkedés ellen észrevétele van.

Erre vonatkozóan Dr. Zlinszky azt válaszolja, hogy a most felmerült panasztól eltekintve teljes egyetértés van a vezetőség és az üzemi bizottság között. Ez a panasz pedig azért következett be, mert amikor ezekben a kérdésekben dönteni kellett, nem volt az MSZK-nak tárgyaló partner üzemi bizottsága.

Kiss Imre felteszi a kérdést, hogy szükségesnek tartotta-e az illetékes üzemi bizottságokat is /mert mindegyik beolvadó vállalatnak megvolt az üzemi bizottsága/ meghallgatni.

Dr. Zlinszky György, a beolvadó üzemi bizottságok tájékoztatva voltak a dolgokról, viszont a szervezeti kérdést nem lehetett elhúzni, sürgősen meg kellett oldani, olyan időben, amikor még nem volt meg a csúcs-üzemi bizottság, amely a Szakszervezeti Tanács döntése folytán június 28-án született csak meg.

Kiss Imre megkérdi, hogy ezután, hogy megvolt a csúcs-üzemi bizottság, felmerült-e az a gondolat, hogy a kinevezéseket az üzemi bizottsággal is szentesíteni kellene.

Erre vonatkozóan Dr. Zlinszky György azt válaszolja, hogy amikor a csúcs-üzemi bizottság létező szervként jelentkezett, akkor már az igazgatóság döntései, amelyek július 1-jén jöttek ki, megvoltak a szervezeti kérdésben. Ezt bemutatták a csúcs-üzemi bizottságnak. Az üzemi bizottság július 10-én benyújtotta ezzel kapcsolatban az észrevételeit. Ekkor küldött ki az igazgatóság egy 5-ös bizottságot, hogy az próbálja meg az eltéréseket eliminálni. Ez azonban nem sikerült. Hangoztatja, hogy azok az egyének, akiket az igazgatóság az egyes osztályok élére állított, mindenben megállták a helyüket. Amit igazol az azóta eltelt 3 hónap, ellenük konkrét panasz tudomása szerint nincs. Majd kijelenti, hogy a felmerült panasszal kapcsolatban szükségesnek mutatkozott a konkrét kérdés mögött rejlő elvi kérdés tisztázása. E célból a meglévő üzemi bizottsági rendeletnek az üzemi bizottságok jogkörére vonatkozó intézkedéseit alapos jogi vizsgálat alá vette és részletesen megvitatta nemcsak a Központ jogügyi osztálya, hanem ezzel kapcsolatban kikérték Nizsalovszky professzor álláspontját is. A jogi álláspont mindkét részlől az volt, hogy az igazgatóság nem kötelezhető arra, hogy a szervezeti kérdésben hozott határozatait – amelyeket akkor hozott, amikor még nem is volt partner üzemi bizottság, de amelyeket a vállalat érdekében sürgősen meg kellett oldani – megváltoztassa akkor, amidőn az üzemi bizottság által kifogásolt személyek megfelelnek beosztásukban, ellenük a személyzet körében kifogás nincs, s azok, akiket az üzemi bizottság helyettük javaslatba hoz, nem is kívánnak a most kinevezettek helyébe lépni.

Kiss Imre az elhangzottak után kijelenti, hogy az üzemi bizottság által benyújtott panasz ma is változatlanul fennáll: Az üzemi bizottság konkrétan megjelölte, hogy kik ellen milyen panasz merült fel, s kérte, hogy a kifogásolt személyek helyett az üzemi bizottság által javasolt személyek állíttassanak, akik úgy szakszempontról, mint szociális szempontból jobban ellátnák munkakörüket, s amely a vállalat érdekét is jobban szolgálná. Megállapítja,

hogy nem tud egyetérteni azzal, hogy az igazgatóság által készített ügyrendi beosztást nem lehetett volna az üzemi bizottság kifogásainak megtörténte után megelégedésre rendezni. Ennek okát abban látja, hogy az MSZK arra az álláspontra helyezkedett, hogy ehhez az üzemi bizottságnak semmi köze. Megállapítja, hogy a vezérigazgató-helyettes válasza a dolog lényegének megkerülését jelenti. Ezért újból felteszi a kérdést, hogy az üzemi bizottság panaszának orvoslását vállalja-e a vezetőség, mert amennyiben erre vonatkozóan nem kap a bizottság kielégítő választ, a kérdést a döntőbizottság fogja határozatilag eldönteni.

Erre vonatkozóan Dr. Zlinszky György azt válaszolja, hogy a vezetőség részéről megvolt az akarat, hogy a felmerült panaszokat orvosolja, ezért küldte ki az igazgatóság az 5-ös bizottságot, sajnos az nem sikerült.

Nágai Lajos megkérdi Zlinszky Györgyöt, hogy az 5-ös bizottságot milyen utasítással küldték ki.

Erre vonatkozóan Dr. Zlinszky György azt válaszolja, hogy az 5-ös bizottságot a koalíciós alapon összeállított igazgatóság, illetve végrehajtó bizottság küldte ki. Majd felolvassa a kiküldésre vonatkozó jegyzőkönyvet.

Nágai Lajos kéri a vezérigazgató-helyettest, hogy válaszoljon arra vonatkozóan, hogy az 5-ös bizottság egyik tagja tett-e olyan kijelentést, hogy az igazgatóság döntésének megváltoztatására nincs lehetőség, ami gyakorlatban azt jelentette, hogy az üzemi bizottságnak el kell fogadnia az igazgatóság döntését. Mivel az 5-ös bizottsággal folytatott tárgyalások eredménytelenek maradtak, s mivel az ügyrenddel szemben emelt kifogásokat az igazgatóság nem akarta orvosolni, így került az ügy döntőbizottság elé.

Dr. Zlinszky György kijelenti, hogy nem volt határozott utasítás a kiküldött a tagok részére. Amint az ülésre visszaemlékezik, az igazgatóság által kiküldött egyik tag részéről olyan kijelentés hangzott el, hogy neki az igazgatóság álláspontját kell védeni.

Elnök megkérdi Zlinszky Györgyöt, hogy ő lehetségesnek tartana-e egy kompromisszumos megoldást a kérdés rendezésére.

Erre vonatkozóan Dr. Zlinszky György azt válaszolja, hogy ő ebben a kérdésben nem kompetens választ adni, mert ő alkalmazottja a szövetkezetnek.

Nágai Lajos kéri, hogy hallgassák meg az üzemi bizottság elnökét arra vonatkozóan, hogy ki adott utasítást az ügyrend kinyomtatására.

Telkes Imre üzemi bizottsági elnök előadja, hogy Kerék Mihály adott utasítást július 1-jén az ügyrend kinyomtatására azzal, hogy azt az üzemi bizottság esetleges különvéleményére tekintet nélkül mindenképpen változtatás nélkül nyomtassák ki. Ezt követően július 10-én tartott az üzemi bizottság ülést, amelyről a jegyzőkönyvet átadták Dr. Zlinszky György vezérigazgató-helyettesnek. Erre küldte ki az igazgatóság az 5-ös bizottságot, amely azonban mindjárt a kezdetén úgy ült le velük tárgyalni, hogy az igazgatóság döntésének megváltoztatására nincs lehetőség. Az 5-ös bizottság egyik tagja, aki ezt a megjegyzést tette, Kis Tóth József volt, Dr. Kerék Mihály emberei közé tartozott, feltételezhető ezért, hogy az utasításokat is tőle kapta. Kijelenti, hogy azt, hogy a kérdésben a kompromisszum nem jött létre, Kerék Mihálynak tulajdonítja. Hangoztatja, hogy az üzemi bizottság a kifogások megtételénél tisztán a szakszempontokat és a szociális szempontokat mérlegelte, és nem utolsósorban a vállalat érdekét.

Nágai Lajos megkérdi Dr. Zlinszky Györgyöt, hogy van-e tudomása arról, hogy Dr. Kerék Mihály utasítást adott az ügyrendi táblázat sokszorosítására az üzemi bizottság fennálló észrevételei ellenére.

Dr. Zlinszky György erre vonatkozóan azt válaszolja, hogy nincs tudomása arról, hogy Dr. Kerék Mihály ilyen értelmű utasítást adott volna.

Kiss Imre megkérdi Zlinszky Györgyöt, hogy mi a véleménye atekintetben, hogy Kerék Mihály beosztása az ő vezérigazgató-helyettesi munkakörét csorbítja.

Dr. Zlinszky György azt válaszolja, hogy Kerék Mihályt az igazgatóság mint adminisztrátor delegáltat küldte ki, ami kétségtelen, hogy az ő hatáskörének bizonyos mérvű elszívását vonja maga után, ez azonban az igazgatóság döntése volt. Azonban ha azt látta volna, hogy olyan intézkedéseket kell foganatosítania, amellyel saját lelkiismeretét nem tudta volna összeegyeztetni, levonta volna a konzekvenciát.

Hardi Miklós bizottsági tag megkérdi, hogy mi volt az akadálya annak, hogy meg ne kérdezzék az üzemi bizottságot, mert hiszen az üzemi bizottság június 28-án már megvolt, és az ügyrend csak július 1-jén jött ki.

Dr. Zlinszky György kijelenti, post festa állapot volt.

Hardi Miklós megkérdi, hogy a három beolvadó üzemi bizottság be volt-e vonva a tárgyalásokba.

Dr. Zlinszky György azt válaszolja, hogy a tárgyalások állandóan folytak a három vállalat üzemi bizottságával. Az egyes beolvadó vállalatok üzemi bizottságai állandóan érdeklődtek a dolgok állása felől, mert mindegyik vállalat saját alkalmazottainak átvételét akarta biztosítani.

Telkes Imre üzemi bizottsági elnök előadja, hogy az MSZK 1945. október 5-én alakult, jogilag azonban a 2.330/1946. M. E. sz. rendelettel március 3-án jött létre, a csúcs-üzemi bizottság viszont június 28-án alakult. Július 1-jén jött ki az ügyrend. Megítélése szerint megvolt arra a mód, hogy július 1-ig az ügyrendi kérdéseket az üzemi bizottsággal megtárgyalják. Ezután a bizottság megkezdte Dr. Kerék Mihály ügyvezető alelnök kihallgatását.

Elnök Dr. Kerék Mihály előtt röviden ismerteti a panaszt. Először mint tanút hallgatja meg. Elnök felhívja Dr. Kerék Mihály figyelmét arra, hogy az általa beküldött levelet a bizottság előtt nem ismertette. Majd felkéri, hogy az alábbiakra vonatkozólag adjon választ. Az egyik, hogy az ügyrend összeállításánál az üzemi bizottságot miért csak utólag hallgatták meg, s hogy a felmerült kifogások miért maradtak orvosolatlanok. A másik Dr. Kerék Mihály alkalmaztatásának körülményei.

Dr. Kerék Mihály alelnök az első kérdésre válaszolva előadja, hogy a csúcs-üzemi bizottság olyan időpontban alakult, amikor az igazgatóságnak bizonyos ügyrendi kérdésekben már döntenie kellett, mert ezeknek a kérdéseknek a megoldása halaszthatatlan vállalati érdek volt. Ezt okmányyszerűen is tudják igazolni. Tudomásom szerint lényegében tárgyalt a csúcs-üzemi bizottság tagjaival a kérdésről, mert a jelenlegi csúcs-üzemi bizottság azokból a tagokból áll, akik annak idején a Futura, a METESZ és a Mezőgazdák üzemi bizottsági tagjai voltak. Ezért a csúcs-üzemi bizottság tudomással bírt arról, hogy a Központ hogyan kívánja a szervezési kérdéseket megoldani.

Kiss Imre kijelenti, hogy az üzemi bizottság vallomásából az volt megállapítható, hogy ők erről nem tudtak.

Dr. Kerék Mihály kijelenti, hogy igenis tudomása volt a csúcs-üzemi bizottságnak a szervezési kérdésekről, ezzel nem azt mondja, hogy azt mindenben elfogadták. De viszont az ügyrendi összeállítás megfelel a vállalat érdekeinek. Majd felkéri az Elnököt, hogy a levelét a bizottság előtt ismertesse, mert abban részletesen kifejtette a kérdésben elfoglalt álláspontját.

Elnök felkéri a jegyzőkönyvvezetőt a szóbanforgó levél ismertetésére.

Jegyzőkönyvvezető az alábbi szövegű levelet felolvassa a bizottság előtt:

Országos Kereskedelemügyi Döntőbizottság, Budapest

A Mezőgazdasági Szövetkezeti Központ csúcs-üzemi bizottsága részéről beadott panasz ügyében folyó évi október 24-én megtartott tárgyaláson nem állt módomban álláspontomat kifejteni. A folyó évi október 30-ra kitűzött tárgyalásra pedig – ha hivatalos utamról nem tudok visszaérkezni – ugyancsak nem jelenhetek meg, ezért írásban terjesztem

elő az ügy érdemére vonatkozó mondanivalómat. Valószínűnek tartom, hogy az MSZK részéről megidézték az alábbi észrevételeket már részben előadták, szükségesnek tartom azonban, hogy álláspontomat ebben a kérdésben a t. Bizottság tudomására hozzam.

Nem kétséges, hogy az üzemi bizottságok hatásköre még nem alakult ki teljesen. Ebben a kérdésben az eddig megjelent jogszabályok sem tartalmaznak határozott és vitathatatlan intézkedéseket. Szinte ahány vállalat, annyiféle az üzemi bizottságok ingerenciája. Ebből természetesen sok vita, igen sok súrlódás származik, ami nem válik a nyugodt termelőmunka javára. Mivel a jelenlegi helyzet bizonytalansága az üzemi bizottságok és a vállalati vezetők viszonyában olyan légkört teremt, amely szinte állandó nyugtalanság forrása – arról nem is beszélve, hogy a vállalati vezetők idejének és energiájának nagy részét is leköti az üzemi bizottsággal való vitatkozás és többnyire meddő tanácskozás –, feltétlenül szükséges, mégpedig a lehető legsürgősebben olyan üzemi alkotmánynak a kidolgozása, amely határozottan és félreérthetetlenül megszabja az üzemi bizottságok hatáskörét. Ez a kérdés a koalíciós pártok között is diszkusszió tárgya, és a jelek szerint a kibontakozás során ebben is megállapodás jön létre. Hangsúlyozom, hogy nem arról van szó, hogy bárki is csorbítani akarná az üzemi bizottságok jogait, viszont a beavatkozásnak feltétlenül határt kell szabni, mert különben a vállalatok vezetése lehetetlenné válnék, és olyan zűrzavar jönne létre, amelyet nyilván a dolgozó társadalom sem kívánhat.

Megítélésem szerint az MSZK csúcs-üzemi bizottsága túllépte azt a határt, ameddig a vállalat ügyeiben beavatkozhatik. A 14.700/1945. K. K. M. sz. rendeletből sehol sem lehet kiolvasni, hogy az üzemi bizottságnak joga volna a vállalatok belső személyzeti beosztása tekintetében akaratát a vállalatra rákényszeríteni. Nem vitatom az üzemi bizottságnak azt a jogát, hogy ebben a kérdésben javaslatot tegyen és észrevételeit az igazgatóság elé terjeszthesse, ez a joga azonban nem terjedhet odáig, hogy az üzemi bizottság javaslatait az igazgatóság köteles legyen figyelembe venni. Ha ez a joga elismertetnék, akkor a vállalatvezetés csődbe kerülne, és az igazgatóságnak nem lenne többé jelentősége. Amíg az igazgatóság felelős a vállalat vezetéséért, addig azt a jogát, hogy a vállalat tisztviselői közül kit milyen helyre állít, nem lehet csorbítani, különösen nem olyan tényező részéről, amely a felelősségben nem osztozik. A jelen esetben az üzemi bizottság tehát kétségtelenül túl messzire ment a 14.700-as rendelet alapján egyáltalán alá nem támasztható jogainak önkényes kiterjesztésével.

De ezenkívül van egy másik szempont is, amelyet nem lehet figyelmen kívül hagyni. Az MSZK panaszt tevő csúcs-üzemi bizottságát nem tekinthetjük legális szervnek, mert nem választás, hanem egyoldalú kijelölés alapján működik. A Kisgazdapárt folyó évi augusztus 21-én átiratot intézett a Szakszervezeti Tanácshoz, amelyben kérte a többi intézet összeolvadása folytán megalakult Mezőgazdasági Szövetkezeti Központnál az üzemi bizottság választásának elrendelését. A Szakszervezeti Tanács szeptember 10-én kelt levelében közölte a Kisgazdapárttal, hogy a „Mezőgazdasági Szövetkezeti Központ üzemi bizottságának megválasztását és összetételét vizsgálat tárgyává tette, és neki is az álláspontja, hogy a munka zavartalansága érdekében ki kell küszöbölni minden zavaró momentumot”. Ennek a zavaró momentumnak a kiküszöbölése azonban mind a mai napig nem történt meg. Olyan fontos kérdésben, mint amit az üzemi bizottság panasz tárgyává tett, tehát feltétlenül kívánatos volna megvárni azt az időt, amikor a választás útján létrejön az MSZK legális üzemi bizottsága, és annak módjában lesz a belső szervezeti megoldással szemben észrevételeit megtenni. Megítélésem szerint a későbbi időpont bevétele semmi veszedelemmel nem jár, sem a dolgozókra, sem a vállalatokra nézve, mert hiszen kétségtelenül bebizonyítható, hogy azok a vezető tisztviselők, akik ellen az üzemi bizottság panaszt emel, munkájukat a körülményekhez képest jól látják el. Egyébként pedig nem tehetünk arról, hogy az üzemi bizottság választása – minden sürgetés ellenére – mind ez ideig nem rendeltetett el, és hogy a

vállalat vezetősége nincsen abban a helyzetben, hogy demokratikus alapon létrejött üzemi bizottsággal működhessek együtt.

Fentiek alapján arra kérem tehát a Döntőbizottságot, hogy a szóbanforgó ügyben a döntést az új üzemi alkotmány megalkotásáig, illetőleg a Mezőgazdasági Szövetkezeti Központ üzemi bizottságának megválasztásáig felfüggeszteni szíveskedjék.

Kerék Mihály s. k.
nemzetgyűlési képviselő, ügyvezető alelnök

Kiss Imre megkérdi, hogy az egyeztetés céljából kiküldött 5-ös bizottság az utasítást kitől kapta.

Erre vonatkozóan Dr. Kerék Mihály kijelenti, hogy a bizottságot maga a koalíciós összetételű igazgatóság saját kebeléből küldte ki.

Kiss Imre megkérdi, hogy az igazgatóság döntéseiért, mint felelős ügyvezető, vállalja-e a felelősséget még akkor is, ha az üzemi bizottságnak a személyi kérdésekben más az álláspontja.

Dr. Lengyel László felolvassa az igazgatóság üléséről készült ama jegyzőkönyvet, amely az 5-ös bizottság kiküldésére vonatkozik.

Kiss Imre megkérdi továbbá, hogy Dr. Kerék Mihály alelnök tud-e arról, hogy az üzemi bizottsági rendelet előírja, hogy az üzemi bizottság ellenőrzi a vállalat összes gesztióit, és hogy a döntőbizottságnak van olyan határozata, amely úgy intézkedik, hogy addig bizonyos gesztiók nem is joghatályosak, amíg az üzemi bizottság hozzá nem járul, s hogy az bizonyos jogi következményeket von maga után, ha a vállalat az üzemi bizottság működését lehetetlenné teszi.

Erre vonatkozóan Dr. Kerék Mihály kijelenti, hogy elismeri, hogy a döntőbizottság az üzemi bizottság és a vállalat vezetősége között felmerült vitákban jogosult dönteni. Azonban a fent ismertetett döntőbizottsági elvi határozat jogszerűségét vitatni lehet, mert a döntőbizottság csak olyan határozatot hozhat, amely megfelel a 14.700-as rendelet szellemének. Majd hangsúlyozza, hogy a szervezeti kérdések rendezésével tovább várni nem lehetett. Azokat, akiket az egyes helyekre állítottak, meg kellett erősíteni tisztségükben. A szervezeti kérdések helyes megoldásától függött, hogy a vállalat meg fog-e felelni a terménybeszolgáltatás lebonyolításával kapcsolatos feladatoknak.

Dr. Varannai Aurél megkérdi, hogy mi volt az oka annak, hogy az üzemi bizottság előbb nem alakult meg.

Telkes Imre a feltett kérdésre azt válaszolja, hogy mindegyik beolvadó vállalat hatalmas alkalmazotti létszámmal bírt, az egyes vállalatok üzemi bizottsága a saját vállalatuk alkalmazotti ügyeit jobban ismerte, és egészen június 28-ig mindegyik külön-külön fejtette ki működését.

Dr. Varannai Aurél megkérdi az üzemi bizottsági elnöktől, hogy tudja-e, hogy az üzemi bizottságot a rendelet szerint választani kell, s miért halasztották el a választást. A megalakulástól egészen június 28-ig lett volna erre idő.

Telkes Imre erre vonatkozóan azt válaszolja, hogy célszerűbbnek látszott egyelőre, hogy mindegyik beolvadó vállalat üzemi bizottsága fejtsse ki a működését, ezt kívánta az egyes beolvadó vállalatok alkalmazottainak érdeke is.

Nágai Lajos kijelenti, hogy mivel mindhárom beolvadó vállalatnak a 14.700-as rendelet alapján választott üzemi bizottsága volt, a megválasztott üzemi bizottságokból nyert összeállítást a csúcs-üzemi bizottság. A Szaktanács ezt a megoldást tartotta a legelfogadhatóbbnak, s az alkalmazottak szempontjából is a legjobban biztosítottak, hogy az összes beolvadó vállalatok alkalmazottainak érdekei megfelelően képviseltetnek.

Ezután Dr. Kerék Mihály kijelenti, hogy a Szaktanács a delegált üzemi bizottság összeállításánál nem volt tekintettel a Szövetkezeti Központnál dolgozóakra. Az üzemi bizottságban három szociáldemokrata és négy kommunista kapott helyet, azonban nincs közöttük kiskazda, holott a dolgozók nagyobb része ezekből áll. Megítélése szerint jelenlegi összetételében nem látszik biztosítottnak, hogy a dolgozók álláspontját a csúcs-üzemi bizottság képviselni fogja. A Szaktanács teljesen egyoldalúan állította össze a delegált üzemi bizottságot. Ezért kérte a Központ vezetősége, hogy rendelje el a szakszervezet az üzemi bizottsági választásokat demokratikus alapon. Az ismertetett okoknál fogva az igazgatóság nem ismeri el illetékesnek a jelenlegi üzemi bizottságot, ezért a jelenlegi üzemi bizottság által előterjesztett panasz sem bírálható eljogosult panaszsnak.

Elnök megkérdi, hogy mikor történt az MSZK cégbejegyzése.

Dr. Zlinszky György azt válaszolja, hogy 1946 februárjában.

Telkes Imre üzemi bizottsági elnök megjegyzi, hogy a 2.330-as rendelet előírja, hogy a rendelet megjelenésétől számított 60 napon belül meg kell alkotni a szövetkezet alapszabályát. De ez a végleges formájában még mindig nem történt meg, továbbá a fúzió sincs befejezve. Ezért is szükség volt arra, hogy a beolvadó vállalatok üzemi bizottságai a működés tényleges megkezdéséig önállóan fejtsék ki munkájukat, és ellenőrizzék a helyi érdekeket. Ők mindig azt hangoztatták, hogy politikát ne vigyenek a vállalat életébe. Őket nem mint politikusokat választották meg, hanem tisztán az alkalmazottak érdekeinek képviselőiként.

Kiss Imre megállapítja, hogy bizonyos ellentmondásokat lát a levél és a Központ vezetőségének bizonyos ténykedései között. Míg ugyanis a levélből az olvasható ki, hogy az igazgatóság a jelenlegi üzemi bizottságot nem ismeri el illetékesnek, addig, amikor arról van szó, hogy az üzemi bizottságnak felelősséget kell vállalni, akkor elismeri. Utal itt a kollektív szerződés hatálya alá nem tartozó alkalmazottak illetményeivel, továbbá a B-listázásokkal kapcsolatosan közreműködésükre, stb., majd felteszi a kérdést, hogy ilyen esetekben miért ismeri el a vezetőség a jelenlegi üzemi bizottságot.

Dr. Kerék Mihály kijelenti, hogy megítélése szerint a választást már eddig meg kellett volna tartani, nem lehet várni arra, míg az összes várható fúziók teljesen befejeződtek, mert az még hosszú hónapokig is eltarthat. Ha megtartják a rendes választást a vállalatnál, megnyugtatóbb helyzetet teremtett volna. Kijelenti továbbá, hogy a vezetőség nem azért ült le a jelenlegi üzemi bizottsággal más ügyekben tárgyalni, mintha jogérvényesnek ismerte volna el, hanem tisztán a békesség kedvéért. A vezetőség csak áthidaló megoldásként fogadja el, azt azonban hangoztatja, hogy a most tárgyalt fontos kérdésben nem ismeri el a delegált üzemi bizottság illetékességét. Ehhez az kellene, hogy demokratikus alapon megválasztott üzemi bizottsággal álljon szemben a vezetőség.

Kiss Imre megkérdi, hogy milyen utasítást adott az ügyrend sokszorosítására.

Dr. Kerék Mihály azt válaszolja, miszerint ő kiadta, hogy az igazgatóság által jóváhagyott ügyrendet sokszorosítsák.

Kiss Imre megkérdi, hogy milyen értelmű volt az utasítás, olyan, hogy akkor is nyomják ki, ha azzal szemben az üzemi bizottságnak kifogása lenne.

Nágai Lajos megjegyzi, hogy tudomása szerint, amikor Zlinszky vezérigazgató-helyettes bejelentette neki, hogy az ügyrenddel nem ért egyet az üzemi bizottság, olyképpen nyilatkozott, hogy ettől függetlenül is nyomtassák ki.

Erre vonatkozóan Dr. Kerék Mihály azt válaszolja, hogy nem ilyen formában adta ki az utasítást.

Minthogy a bizottság tagjai részéről több kérdés nincs az ügyben, a kihallgatások befejeződtek. Ezután a bizottság zárt ülésen folytatja az ügy megvitatását.

Először Dr. Varannai Aurél kér szót. Megállapítja, hogy az ügyben történt kihallgatások után tisztán lehet látni, hogy itt ismét a sokat vitatott elvi kérdéssről van szó.

Minthogy az üzemi bizottsági rendelet szerint a döntőbizottság hatásköre nincs pontosan megállapítva, a szóbanforgó panasz ügyében megnyugtatóan dönteni nem lehet. Helyteleníti, hogy ebből kifolyólag a munkáltatói tagok a munkavállalói tagok közötti egyenetlenség látszatát keltik.

Nágai Lajos hangoztatja, hogy a kérdés eldöntését nem lehet az üzemi bizottsági rendelet módosításáig eldöntetlenül hagyni. A döntőbizottságnak a jelenlegi keretben kell az ügyben meghozni a döntést. Hogy az elvi kérdés eldöntése a hatáskörébe tartozik, az igazságügy-miniszter átirata igazolja. Kéri ezért a bizottságot, hogy az ügyben hozza meg a határozatot.

Elnök az idő előrehaladott voltára tekintettel a vita befejezését javasolja. Javasolja továbbá, hogy mivel a döntőbizottsághoz időközben néhány kisebb jelentőségű panasz is beérkezett, a legközelebbi ülésen először ezeket döntsék el, s csak azután döntsenek az MSZK ügyében.

A bizottság Elnök javaslatát elfogadja.

Ezután Elnök az ülést berekeszti, s a legközelebbi tárgyalás napjául november hó 7-ét tűzi ki.

SZKL 1. f. 6/758. ő. e.

1946. november 28.

**JEGYZŐKÖNYV AZ ORSZÁGOS KERESKEDELMI ÜZEMI DÖNTŐBIZOTTSÁG ÜLÉSÉRŐL,
TÁRGYALÁS A MEZŐGAZDASÁGI SZÖVETKEZETI KÖZPONT (MSZK) ÜZEMI
BIZOTTSÁGÁNAK PANASZÁRÓL**

Jegyzőkönyv

felvétel 1946. évi november hó 28-án délelőtt ½ 9 órakor
a Kereskedelem- és Szövetkezetügyi Minisztérium III. tanácstermében megtartott
Országos Kereskedelmi Üzemi Döntőbizottság tárgyalásáról

Elnök: Dr. Lányi Béla, a döntőbizottság elnöke, jelen vannak munkáltatói részről Dr. Siklóssy István, Dr. Varannai Aurél, Gerő Sándor és Artner Alajos, munkavállalói részről Kiss Imre, Ligeti László, Lauer István és Monostori Ferenc, és Dr. Arató Jánosné jegyzőkönyvvezető.

Elnök az ülést megnyitja, üdvözli a megjelent döntőbizottsági tagokat, majd indítványozza, hogy az ülést a bizottság a legutóbbi ülés óta beérkezett panaszok tárgyalásával kezdje meg, és csak azután térjen át a Mezőgazdasági Szövetkezeti Központ /MSZK/ ügyének folytatólagos tárgyalására.

[...]

Ezután a bizottság megkezdje az MSZK ügyének folytatólagos tárgyalását.

Elnök kéri a bizottság tagjait, hogy a most már több ízben teljes részletességgel megvitatott ügyben hozza meg a bizottság a döntést. Olyan döntést, amely mindkét félnek megnyugtatóan rendezi a kérdést. Hangoztatja, hogy a határozatnak olyannak kell lennie, hogy az a gyakorlatban keresztülvihető legyen. Mert az csak a döntőbizottság presztízsének ártana, ha olyan határozatot hozna a bizottság, amely a gyakorlatban nem volna

végrehajtható. Éppen ezért ismételten kéri a bizottságot, hogy ne foglalkozzon a bizottság a múltbeli dolgokkal, hanem igyekezzenek olyan határozatot hozni, amellyel egyenes vágányra viszik az ügyet. Mert ha szigorúan jogi szemüvegen keresztül bírálják az ügyet, akkor mindkét részből súlyos hibákat kell megállapítani, amelyekhez viszont bizonyos konzekvenciák fűződnek. Nem tartaná azt sem helyesnek, ha a határozatban élesen kihangsúlyoznák a mulasztásokat, vagy pedig, hogy rövid terminust szabjanak választás megtartására. Olyan határozat meghozatalát javasolja, amellyel egyfelől felhívja a bizottság a figyelmet az üzemi bizottsági rendelet vonatkozó szakaszára, amely előírja, hogy a vállalatoknál a megalakulástól számított 60 napon belül az üzemi bizottsági választásokat meg kell tartani, másfelől pedig a vállalat vezetőségét, hogy a panasz tárgyát képező ügyrendi kérdést az új üzemi bizottsággal tárgyalja majd le. Vagy pedig a legutóbbi ülésen Hardi Miklós bizottsági tag által tett javaslatot fogadja el a bizottság, amely az volt, hogy a döntőbizottság írjon fel a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszterhez a rendelet 1. paragrafusának módosítása ügyében, hogy mi történjék több vállalat fúziója esetén az üzemi bizottság megalakítása tekintetében.

Először Kiss Imre bizottsági tag szól a kérdéshez. Kijelenti, hogy Elnök által tett javaslatához részben hozzájárul. Részben azonban nem ért egyet. Hangoztatja, hogy azt előírni, hogy meghatározott időn belül választás tartassék meg, a Szaktanácsnak a döntőbizottság nem írhatja elő. Egy ilyen értelmű döntés egyben azt is jelentené, hogy az ideiglenes csúcs-üzemi bizottságot nem ismerik el érvényesnek, ami viszont gyakorlatban azt jelentené, hogy a választásig 3000 dolgozó jogi és gazdasági érdekvédelem nélkül maradna. A vállalatra óriási feladatok hárulnak az ország közellátása terén, éppen ezért lehetetlenség volna az, hogy egy ilyen nagy vállalatnak ne legyen üzemi bizottsága. Éppen ezért a feltett javaslatot nem fogadhatja el. Nem engedhető meg, hogy 3000 dolgozó kulturális, szociális és gazdasági érdekvédelem nélkül maradjon, de nem engedhető ez meg az ország egész népessége szempontjából sem. Mert hogy jól látja el a feladatát az MSZK, az az egész országra kihatással lehet. Ezután hangoztatja, hogy maga a vállalat vezetősége részéről vetődött fel a delegált központi üzemi bizottság gondolata. És elfogadja tárgyaló partnerként akkor, ha az üzemi bizottságnak olyan hatósági bejelentéseket kell aláírni, amelyekért az üzemi bizottságnak is vállalni kell a büntetőjogi felelősséget. Hangoztatja, hogy itt egészen speciális esetről van szó, amelyet nem lehet a rendelet hiányossága miatt más újonnan alakult vállalattal összehasonlítani. Az MSZK-t kormányrendelet hozta létre, a vállalat vezetősége a három nagy beolvadó vállalat vezetőségéből tevődik össze, miért ne lehetne akkor a három beolvadt vállalat választott üzemi bizottságainak elnökeiből összeállított üzemi bizottsága? Javasolja, hogy ismerje el a bizottság a jelenlegi összetételében a csúcs-üzemi bizottságot jogérvényesnek az új választás megtartásáig. Kéri továbbá, hogy az üzemi bizottság panaszának adjon helyt a bizottság.

Ezután Dr. Varannai Aurél szól a kérdéshez. Hozzászólásában hangoztatja, hogy nem a szövetkezetek érdekeiért száll síkra, amikor bizonyos jogállapot alapján bírálja a kérdést. Előadja, hogy megítélése szerint a bizottságnak arra az álláspontra kell helyezkednie, amelyet a rendelet megszab, a bizottságot a Szakszervezeti Tanács döntései nem befolyásolhatják. Ha a rendelet szerint bírálják el a kérdést, akkor azt kell megállapítani, hogy a vállalatnak nincs érvényes üzemi bizottsága, mert jogérvényesnek csak akkor volna nevezhető, ha az a rendelet előírásainak megfelelően, szabályszerűen, a demokrácia szellemének megfelelő választással jött volna létre. Ha viszont elfogadjuk, hogy jelenleg legális az MSZK üzemi bizottsága, akkor a döntőbizottságnak joga, de kötelessége is, hogy a rendelet végrehajtását követelje. Megítélése szerint arról, hogy az említett vállalatnál kellő időben az üzemi bizottság megválasztassék, arról a szakszervezetnek is gondoskodnia kellett volna. Hangoztatja, hogy arra, hogy az alkalmazottak üzemi bizottságot alakítsanak, joguk van, amelyet demokratikus jogszabályok adtak a dolgozók kezébe. Hangoztatja, hogy ahhoz, hogy a kérdésben az

egyezség létrejöjön, a maga részéről is hozzájárulna egy olyan határozat meghozatalával, amelyben felhívja a döntőbizottság a figyelmet arra, hogy a rendelet szellemének megfelelően választás útján kell megalakulnia, s ebben az esetben attól eltekint, hogy a döntőbizottság záros határidőt szabjon a megalakításra.

Ligeti László szól a kérdéshez. Hangoztatja, hogy nem lehet arra az álláspontra helyezkedni, hogy azért nem legális a csúcs-üzemi bizottság, mert nem választás útján jött létre. Minthogy a vállalat sem rendes fúzió útján, hanem a rendkívüli idők rendkívüli intézkedést követelő módján, kormányrendelet útján jött létre. A csúcs-üzemi bizottság nem kijelölés útján, hanem a szabályszerűen megválasztott egyes beolvadó vállalatok üzemi bizottságának elnökeiből, a szakszervezet jóváhagyásával keletkezett. Éppen ezért sem lehet kétségbe vonni jogszerűségét. Nem tartaná helyesnek, hogy a döntőbizottság kimondja, hogy a csúcs-üzemi bizottság nem működik legálisan. Azt sem lehet a Szaktanácsnak előírni, hogy záros határidőn belül rendeltesse el a választásokat. A döntőbizottság nem szólhat bele a szakszervezet és a Szaktanács működésébe. A döntőbizottságnak állást kell foglalni egy olyan határozat meghozatalában, amelyben kimondja a döntőbizottság, hogy a vállalat vezetősége mulasztást követett el, amikor az üzemi bizottság jóváhagyása nélkül döntött fontos ügyrendi kérdésekben.

Ezután Kiss Imre szólal fel ismét. Hangoztatja, hogy demokratikusan gondolkodó egyénnek nem lehet kétségbe vonni a Szaktanács intézkedéseinek helyességét. Amikor jóváhagyta az egyes vállalatok üzemi bizottsági elnökeiből alakult csúcs-üzemi bizottságot, ezt is azért tette, mert demokratikus szempontból ez a megoldás látszott a legcélravezetőbbnek, amelyet maga Dr. Zlinszky vezérigazgató-helyettes proponált, s a vállalat vezetősége csak a panaszemelésnél vonta kétségbe a csúcs-üzemi bizottság legális voltát. A vállalat vezetősége arra hivatkozik, hogy azért nem kérdezte meg az ügyrendi kérdések eldöntésénél a csúcs-üzemi bizottságot, mert az csak június 28-án alakult, s az ügyrendi, szervezeti kérdések megoldásával várni nem lehetett, mert a vállalatnak július 1-re minden tekintetben fungálni kellett. Ha ennek az érvnek helyt adunk, akkor fennáll a másik lehetőség, hogy ott voltak az egyes szabályszerűen választással alakult helyi üzemi bizottságok. Azokat miért nem vonta be a vállalat vezetősége a tárgyalásokba? Mivel ezt nem tette, a hozott intézkedése az üzemi bizottság hozzájárulása nélkül nem joghatályos. Hangoztatja továbbá, hogy nem azért nem vonták be a központi üzemi bizottságot, illetve a helyi üzemi bizottságokat a tárgyalásokba, mert nem tartották legálisnak az üzemi bizottságot, hanem abból indultak ki, hogy arra nincs joga az üzemi bizottságnak, hogy beleszól a vállalat ügyeibe. Majd hangoztatja, hogy a vezérigazgató-helyettes vallomása szerint a vállalat vezetősége a csúcs-üzemi bizottságot elismerte, csak Kerék Mihály alelnök nem. Ez kitűnik a döntőbizottsághoz intézett leveléből is, amikor azt írja, hogy a vállalat szervezeti ügyeibe nincs joga beleszólni az üzemi bizottságnak. Helyes az volna, ha a döntőbizottság a levélben foglaltak ellen foglalna állást. Hangoztatja, hogy ha figyelembe veszik azt a körülményt, hogy egyes vállalatok még a mai napig is megtartották jogi önállóságukat, mert a cégtörés a mai napig sem történt meg, akkor el kell ismerni az egyes vállalatok üzemi bizottságát is. Hangsúlyozza továbbá, hogy nem tudna olyan határozat meghozatalához hozzájárulni, hogy a döntőbizottság előírja, hogy az új üzemi bizottságot záros határidőn belül meg kell választani. Ez azt jelentené, hogy a döntőbizottság nem ismeri el a jelenlegi központi üzemi bizottságot jogérvényesnek, amiből következne, hogy a csúcs-üzemi bizottság nem legális. Ilyen határozattal a Szaktanács által jóváhagyott központi üzemi bizottság legális voltát nem ismerné el az üzemi döntőbizottság.

Ezután Elnök az elhangzott vitához szólva kijelenti, hogy a Kerék Mihály-féle álláspontot nem tudja magáévá tenni. A kihallgatás során az az impresszió alakult ki, hogy a vállalat vezetősége elismeri a csúcs-üzemi bizottságot, de akkor, amidőn vállalat belső ügyeit érintő kérdéssről van szó, nem ismeri el. Elnök hangsúlyozza, hogy véleménye szerint az ad

hoc alakult csúcs-üzemi bizottságot, amelyet a Szaktanács is jóváhagyott, figyelembe kellett volna venni akkor, amidőn az ügyrendi kérdéseket tárgyalták, s hogy ezt nem tette, feltétlenül nem járt el helyesen. Azonban nézni kell a kérdés másik oldalát is, azt, hogy 60 napon belül meg kellett volna szabályszerűen a rendelet értelmében választani a végleges központi üzemi bizottságot. Márpedig ez nem történt meg. Ezért ugyancsak mulasztás történt ez oldalról is. Hangoztatja továbbá, hogy a döntőbizottság, amely meghatározott keretek között működik, nem mondhatja, hogy a rendelet valamely intézkedéseit nem lehet végrehajtani, A döntőbizottság bizonyos mértékig bírói fórum, hozott intézkedéseiért anyagilag és erkölcsileg egyaránt felelősségre vonható. Nem mondhatja ki a döntőbizottság éppen ezért, hogy a központi üzemi bizottság megalakítása mindenben megfelel a rendelet intézkedéseinek. Kéri ezért a bizottságot, hogy ne jogi szemszögből nézzék a kérdést, mert akkor olyan döntést kell hozni, amely mindkét részlől mulasztást állapítana meg, továbbá fontos az, hogy a döntőbizottság olyan határozatot hozzon, hogy az a gyakorlatban is végrehajtható legyen.

Dr. Siklóssy István hangoztatja, hogy a döntőbizottságnak meghozandó döntéseinél a rendelet kereteihez kell alkalmazkodnia. A döntőbizottság jogszabályellenes intézkedést nem szankcionálhat. Hangoztatja továbbá, hogy a döntőbizottságnak joga van arra, hogy az üzemi bizottsági rendeletnek érvényt szerezzen.

Minthogy a döntőbizottság a határozat szövegében megállapodni nem tud, Elnök indítványozza az ülés felfüggesztését. A bizottság ülésen kívül folytatja a vitát, majd az alábbi indítvány szövegében állapodik meg a bizottság egyik része:

1./ A rendelet 9. §-a kimondja, hogy a bizottság hatásköre a következő: ellenőrzi az alkalmazottak munkaviszonyából folyó jogainak érvényesítését /munkaidő, munkabér, fizetési szabadság, alkalmazás, elbocsátás, nyugdíjazás, újból alkalmazás, stb./ Ebből következik, hogy a vállalat vezetősége az üzemi bizottságot az alkalmazottakat érintő kérdésekben, különösen az alkalmazás kérdésében is meghallgatni köteles. Ez a meghallgatás a konkrét esetben nem történt meg.

2./ A rendelet 3. §-a szerint az üzemi bizottságot új vállalatnál a vállalat tényleges működésének megkezdését követő 60 napon belül meg kell választani.

Felhívja a döntőbizottság egyrészt a vállalat vezetőségét, másfelől az üzemi bizottságot, hogy a 14.700/1945. K. K. M. sz. rendeletben foglalt intézkedések végrehajtásáról, illetve betartásáról gondoskodják.

Minthogy a bizottság a határozat szövegét a fenti formában sem fogadja el, a bizottság úgy határoz, hogy a határozat szövegét a legközelebbi ülésen újból megvitatja.

Elnök ezután az ülést berekeszti, a legközelebbi tárgyalás napjául 1946. december 5-ét tűzi ki.

SZKL 1. f. 6/758. ő. e.

1946. november 15.

**NAGY MIKLÓS IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUMI OSZTÁLYVEZETŐ LEVELE RÓNAI SÁNDOR
KERESKEDELEM- ÉS SZÖVETKEZETÜGYI MINISZTERHEZ A SZAKSZERVEZETEK
JOGÁLLÁSÁRÓL**

Magyar Igazságügyminiszter

65.243/1946. I. M. IX.

Tárgy: A szakszervezetek jogi személyiségének és iparúzésének kérdése.

Véleményemet az alábbiakban közlöm Miniszter Úrral.

A szakszervezetek mint szervezett személy egyesületek magánjogi jogképességét az egyesületek jogképességére vonatkozó magánjogi szabályok szerint kell megítélni.

Az állandó bírói gyakorlatban kialakult jogszabály szerint ahhoz, hogy több személy egyesülés által jogi személlyé alakuljon, s mint ilyen jogképes legyen, sem írott alapszabály, sem kormányhatósági jóváhagyás nem szükséges, hanem elegendő, ha az egyesülés szabályos szervezet mellett megengedett célra megalakult és külön képviselő alatt áll. Egyesületi magánjogunk értelmében tehát a fizikai személyek egyesüléséből előálló magántestület magánjogi jogképességének voltaképpen csak egyetlen feltétele van: a megfelelő szervezet. E szervezet lényege pedig a megengedett, állandó célkitűzés, a változó taglétszám és a képviselőszerv létesítése.

Nem lehet kétséges, hogy a szakszervezetek mindhárom követelménynek megfelelnek. Célkitűzésük – a munkabérből élő társadalmi rétegek érdekeinek védelme – nemcsak megengedett, de közérdekű, taglétszámuk változó, mert a be- és kilépés szabad, végül rendelkeznek olyan képviselő szervvel is, amelynek cselekményei harmadik személyekkel szemben a szakszervezet cselekményeinek számítanak. A szakszervezetek tehát a magyar magánjog szabályai szerint jogképes személyegyesületek, jogi személyek.

A szakszervezetek jogképességének elismerését nem gátolják az 1938: XVII. tc. 1. és 2.§-ának rendelkezései sem. Bár egyes szakszervezetek tudomásom szerint a belügyminiszter által láttamozott alapszabályok nélkül működnek, s a szakszervezetek jogállását eddig egyetemes érvényű jogszabály sem rendezte, számos jogszabály azonban a szakszervezetekre igen sok, nagyjelentőségű közfeladat ellátást ruházta /igazolás, népbíráskodás, munkaközvetítés, stb./, s így a szakszervezeteket a jogalkotás útján elismert szervezeteknek kell tekinteni. Az 1938:XVII. tc. rendelkezései pedig nyilván nem az ilyen, hanem a törvénnyel szembehelyezkedő, illetőleg rejtett vagy burkolt alakban működő szervezetek működését kívánták meggátolni.

A szakszervezeteket az egyesületek többi csoportjaitól a célkitűzés érdekvédelmi jellege különíti el. E célkitűzés alapján a szakszervezeteket valóban az egyesületek sajátos fájának lehet tekinteni. Ennek a minősítésnek azonban a szakszervezet jogképessége s a jogképesség terjedelme szempontjából nincs jelentősége. A szakszervezeteknek mint általában a jogi személyek jogképessége kiterjed mindazokra a jogviszonyokra, amelyek természetüknél fogva nincsenek az egyes ember személyéhez kötve. Eszerint magánjogi szabály nem állja útját annak, hogy a szakszervezet gazdasági /kereskedelmi/ jellegű jogviszonyban jogosultként vagy kötelezettként szerepeljen. A szakszervezetek iparúzését, továbbá iparjogi s általában közigazgatási jogi jellegű jogszabály sem akadályozza. Jogi személyek ugyanis – az 1922:XII. tc. 4.§-ának második bekezdésében foglalt korlátok között – ipart üzhetnek. Minthogy pedig – a kifejtettek szerint – a szakszervezet jogi személy, iparjogi szempontból nincs akadálya annak, hogy a szakszervezetek iparjogosítványban részesíttessenek. Annak megítélése azonban, hogy a gazdasági /kereskedelmi/ tevékenység, s nevezetesen az iparúzés

a szakszervezetek céljai körébe esik-e, s hogy ennél fogva a szakszervezetek gazdasági /kereskedelmi/ jellegű tevékenységet valóban folytassanak-e, már nem a jog, hanem lényegében a Miniszter Úr irányítására bízott gazdaságpolitika feladata. Az állásfoglalás tehát ebben a kérdésben meghaladja hatáskörömet.

Végül felhívom Miniszter Úr figyelmét arra, hogy a belügyminiszter úr a Magyar Szabad Szakszervezetek és a Szakszervezeti Tanács jogállásáról szóló rendelettervezetét 25.895/1946. B. M. I. szám alatt a Minisztertanács elé terjesztette, a Minisztertanács azonban a tervezetet az 1946. évi május hó 10. napján tartott ülésében napirendjéről levette. Ez a rendelettervezet a szakszervezet iparúzésére vonatkozóan nem tartalmaz rendelkezést. Nyilvánvaló azonban, hogy a Miniszter Úr által felvetett kérdéseket előreláthatólag jogszabály fogja rendezni.

Budapest, 1946. november 15.

A miniszter rendeletéből:

dr. Nagy Miklós s.k.
miniszteri tanácsos
ügyosztályvezető

SZKL 1. fond 6/129. ő. e.

[1946. november]

ÖSSZESÍTŐ JELENTÉS A TERMELÉSI BIZOTTSÁGOK 1946. NOVEMBER HAVI MUNKÁJÁRÓL

A termelési bizottságok szaktanácsai és szakszervezeti megbízottainak eddig beérkezett jelentései a következők:

Kohászati termelési bizottság:

A normák megállapítása gyorsan halad előre. Az üzemekben általában a normákat fel akarják emelni, vagyis könnyebben elérhetővé akarják tenni. Ennek eredménye két helyen munkabeszüntetésre vezetett, amit a szakszervezet igazított el. A salgótarjáni öntödében a hangulat nem nyugodt, a komoly termelő munka felé alig tettek lépéseket. A gyár vezetősége nem megfelelő, s amíg azt ki nem cserélik, javulás nem remélhető. Az öntödékben időmérés azért nem indult meg, mert a szakszervezeti titkár ezt elhárította. Meg kell állapítani, hogy a fejteljesítmény javulóban van, egyes helyeken elérték a békebelit, sőt azt túl is haladták. Van egy erős törekvés, amely szerint mindenki akkordban akar dolgozni, még olyan helyen is, ahol a munka nem akkordírozható. Baj az, hogy sok helyen a szakszervezet a kapcsolt akkord elszámolást engedélyezte.

Gyengeáramú és finommechanikai termelési bizottság:

A munka megindításakor csak a Tungsramban és a Standardban volt mód bevezetni a teljesítményi bérrendszert. A többi vállalatokat kényszeríteni kellett, hogy a kalkulációs előfeltételeket teremtsék meg. Ebben a munkában az üzemi bizottságok nyújtották a legnagyobb segítséget. Még ma is probléma és nincs megoldva a nem akkordírozható, de értékes munkák bérezése (kutatóműhelybeli, kísérleteket végző, laboráns személyek). Kifogásoljuk azt, hogy a bizottságok sem a Termelési Tanács, sem a Szakszervezeti Tanács vonalán nincsenek kellőképpen összefogva. A teljesítménybér-rendszer bevezetése és rendszeres ellenőrzése 15 nagyüzemben 8959-es munkáslétszámmal, 785 műszaki és 1738 kereskedelmi és 155 kollektíven felüli tisztviselővel történt meg. A 15 üzemben az összmunkás létszámból 52% dolgozik akkordban, és ezek november végére elért teljesítménye 100 százalékos.

Fémfélgyártmány termelési bizottság:

Kilenc nagyüzem tartozik a hatáskörébe, amelyekben a kijelölt munkát maradéktalanul végrehajtották. Repülőbizottságokkal ellenőrzik az engedélyezett ideiglenes normákat. Megkezdték a racionalizálási kérdésekkel való foglalkozást. Az átlagos teljesítményi százalék 95-120.

Vasszerkezeti termelési bizottság:

11 nagyüzemet látogattak le. S megállapítják, hogy ezekben az üzemekben a normák 10-15 százalékkal nagyobb időértékben vannak megállapítva, mint békében voltak. Ehhez hozzájárul még az állandó munkavállalói nyomás is. Tekintettel arra, hogy a normák időméréseivel szemben a munkavállalók részéről igen erős ellenállás mutatkozik, és sok vita keletkezik, javasolják, hogy a Termelési Tanács keretében működve egy kísérleti műhely gépekkel és szakszeméllyel beállítható legyen, ahol minden kérdéses norma megállapítása, vagy a vitás kérdések tisztázása történne. A Rába szervizben megállapított autójavítási normák, amiket a Közlekedési Minisztérium adott ki, helyenként 100-200 százalékkal nagyobb időket ad meg, mint amilyenvel már a 113 százalékos átlagteljesítményt elérték.

Üvegipari termelési bizottság:

Az üvegyárakban a normákról fogalmuk sem volt. Éppen ezért komoly munkát kellett kifejtetni ezeknek a bevezetése terén. A gyáraknál jelenleg az a nagy nehézség, hogy az egyéni akkordhoz nem voltak hozzászokva.

Papíripari termelési bizottság:

8 gyárat ellenőriztek le, hátra van még 4 nagyobb gyár és több kisebb üzem. A papírgyáraknál a teljesítmény 100-120% között mozog. Papírválogatásnál, ipari munkáknál, ahol egyéni teljesítményben dolgoznak, 70-180 százalékgig.

Élelmezésiipari termelési bizottság:

Az élelmezési ipar hét-nyolcezer üzemet foglal magába. A különböző ismert nehézségek miatt a foglalkoztatás 25-30%. Az akkord csak kevés helyen volt bevezetve. Éppen ezért a bizottságoknak komoly munkát kellett folytatni, különösen propaganda terén. A malomiparban eddig egyáltalán nem volt akkord, a három vezető budapesti malomban már a munkásoknak 75 százalékát sikerült akkordba beállítani. A baromfiiparban nagyon nagy nehézségekbe ütközött az akkord bevezetése. Egyes üzemek 3-5 forintos órabérekért fizettek, és amikor ezt a kifizetést a termelési bizottság letiltotta, például Hódmezővásárhelyen, munkabeszüntetésre vezetett. Végeredményben azonban a szakszervezettel együtt sikerült elfogadtatni. Általában véve az élelmezési iparban az akkord bevezetését a munkásság szívesen vállalja, és már növekedett az egyéni teljesítmény is. Az akkord kérdésének lezárásával a következőkkel kívánnak foglalkozni: racionalizálás, munkalehetőségek megteremtése, hulladékfeldolgozás kérdése, bér munkák. Különösképpen fontosnak tartják az üzemek egészségügyi viszonyainak felülvizsgálását, ez általában az élelmezési iparban igen rossz.

Textilipari termelési bizottság:

A textilipari termelési bizottság novemberben elsősorban két kérdéssel foglalkozott, a kapcsolt akkord és a kisipari normák megállapításával. Az albizottságoknak kiadta az utasítást, hogy foglalkozzanak szakmai ágazatuk termelési helyzetének számszerű megállapításával. Kíváncsún tartják, hogy a Termelési Tanács a textilipar számára sorozatos oktató tanfolyamokat tartson, és alkalmazzon egy szűk létszámú gárdát a szakmunkák elvégzése céljából. Szeptember 1-től november 30-ig 199 üzemet vizsgáltak felül egyszer, 40 üzemben kettőnél többször szálltak ki, 6 üzemet levélben elintézték, kb. 60-70 üzem van hátra.

SZKL 1. f. 6/317. ő. e.

1946. december 2.
JEGYZŐKÖNYV A GÉPJÁRMŰVEZETŐK SZABAD SZAKSZERVEZETÉNEK ÉS A
KÖZHASZNÁLATÚ GÉPJÁRMŰVÁLLALATOK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK (KÖGE)
BÉREGYEZTETŐ BIZOTTSÁGI TÁRGYALÁSÁRÓL

Jegyzőkönyv

felvétel a „Béregyeztető Bizottság” 1946. december hó 2-án, a Magyar Közhasználatú Gépjárművállalatok Országos Egyesületének helyiségében /VIII. Vajdahunyd u. 3./ megtartott üléséről.

A Bizottság dr. Endrényi Tivadar KÖGE-ügyészt kéri fel az elnöklésre. Az ülést megnyitja, felkéri Samák László urat, a Gépjárművezetők Szabad Szakszervezete egyik kiküldöttjét, ismertesse azokat a vitás pontokat, amelyeknek tisztázására a Béregyeztető Bizottság összeült. A vitás pontok a következők:

1. a fizetett ebéridővel kapcsolatos panaszok
2. a vasárnapi 100%-os munkák, azok túlóráinak kérdése, továbbá a szabadnapokon berendelt munkáért járó díjazás
3. javítás alatt álló kocsik vezetőinek foglalkoztatása, illetőleg az időleges munkacsökkenés kérdése
4. az 1.28 – 1.53 forintos bérkategóriák közötti beosztás
5. a téli ruházat kérdése
6. kocsimosás kérdése
7. vacsorapénz kérdése
8. kalauzok kérdése magánautóbusz-vállalatoknál.

A Bizottság a felvetett kérdéseket sorrendben tárgyalja és azokban az alanti határozatokat hozza:

- 1./ A fizetett ebéridővel kapcsolatos panaszok.

Samák László, a Gépjárművezetők Szabad Szakszervezete részéről kiküldött béregyeztető bizottsági tag előadja, hogy az érdekeltek részéről az a panasz hangzott el, miszerint egyes vállalatok a 8 órás munkaidőn túl fizetendő 30 perces ebéridőt vonakodnak elismerni. Többek részéről történt hozzászólás után a béregyeztető bizottság kimondja és megegyeznek abban, hogy az érdekelteknek ezt a jogát a kollektív szerződés már biztosítja, így nem vitás az, miszerint a munkavállalót – tekintet nélkül annak beosztására – a 8 órás munkaidőn túl 30 perc fizetett ebéridő, egész napi távollét esetén pedig 16 órás munkaidőn túl ugyancsak 30 perc fizetett ebéridő illeti meg.

2./ A vasárnapi 100%-os munkák, azok túlóráinak kérdése, továbbá a szabadnapokon berendelt munkákért járó díjazás.

Ebben a kérdésben a Bizottság az alábbi határozatot hozza: a vasárnapi, illetőleg a kollektív szerződésben meghatározott ünnepnapokon 100%-os díjazással fizetendő. 8 órás munka után végzett túlórai rendes túlórapótlékkal fizetendő. A munkavállalót megillető szabadnapon munkára történt berendelés esetén – tekintet nélkül arra, hogy szabadnapra, hétköznapra, vagy vasárnapra esik – 100%-os díjazás illeti meg. Nyolc órán túli munkavállalás esetén részére a rendes túlórapótlék is elszámolandó.

3./ Javítás alatt álló kocsik vezetőinek foglalkoztatása, illetőleg az időleges munkacsökkenés kérdése.

Ebben a kérdésben – tekintettel arra, hogy a hozzászólók rávilágítottak arra a tényre, hogy a javítás alatt álló kocsik munkálatainál, illetőleg a munkák ellenőrzésénél a gépkocsivezetők

foglalkoztatása legtöbb esetben biztosítva van – megegyeztek abban, hogy a kollektív szerződésben lefektetett rendelkezések továbbra is irányadók és érvényesek.

4./ Tárgytalan.

5./ A téli ruházat kérdése.

A Gépjárművezetők Szabad szakszervezete kiküldöttjei – jóllehet a kollektív szerződés a téli ruhák beszerzését nem teszi kötelezővé – javasolják a vonatkozó rendelet módosítását olyképpen, hogy a téli bunda beszerzése kötelező legyen. Több hozzászólás után – arra való hivatkozással, hogy a textil-, illetőleg bundabeszerzési lehetőség nem javult még annyira, hogy a gépkocsivezetőknek bundával történő ellátása minden különösebb akadály nélkül keresztülvihető legyen – megegyezik a Bizottság abban, hogy a kollektív szerződés e kérdést szabályozó pontja továbbra is érvényben marad. Teszik ezt abban a reményben, hogy a munkaadók – ha erre lehetőség nyílik – igyekeznek a munkavállalót téli ruházattal ellátni.

6./ A kocsimosás kérdésében megegyezik a Bizottság abban, hogy erre a gépkocsivezetőt a munkaadó nem kötelezheti, s a kocsimosásnak elvégzése a munkaadó és munkavállaló között külön megegyezés tárgyát képezi.

7./ Vacsorapénz kérdése. Ebben a kérdésben a Béregyeztető Bizottság az alábbiakat határozza el:

A magánalkalmazásban álló munkavállalókat, amennyiben munkaidejük az esti 20 órát meghaladja, úgy más díjazástól függetlenül 5 forint vacsorapénz illeti meg. Vidéki utaknál pedig az ellátási díjakat szabályozó szövegezés az alábbiak szerint módosul: „Vidéki utaknál teljes ellátás, napi háromszori megfelelő étkezés és lakás jár a vezetőnek, vagy az ezzel felmerült pénzkiadás megtérítése, ami azonban 20 forintnál több nem lehet.” A 20 forint napi költség részletezése: reggeli 2 forint, ebéd 4 forint, vacsora 4 forint és szállás 10 forint.

8./ Kalauzok kérdése magánautóbusz-vállalatoknál.

A kalauzok díjazásával kapcsolatosan – tekintettel azok különféle foglalkoztatására – a Béregyeztető Bizottság megegyezik abban, hogy a kalauzok fizetését gyakorlati idejük szerint a megfelelő gépkocsivezető órabérekhez viszonyítják azzal, hogy a

0-2 évi gyakorlattal rendelkezők részére az órabér 0.86 forint

2-5 évi gyakorlattal rendelkezők részére az órabér 1 forint

5 éven felüli gyakorlattal rendelkezők részére az órabér 1.16 forint.

Egyéb tárgy nem lévén, a Bizottság az ülést befejezi.

SZKL 1. f. 6/247. ő. e.

1947. január 13-20.

A TEXTILIPARI PARÍTÁSOS EGYEZTETŐ BIZOTTSÁG HATÁROZATAI

A Paritásos Bizottság 1947. január 13-i ülésének határozatai:

1./ A Paritásos Bizottság kimondja, hogy ha akár nyersanyag-, akár szénhiány miatt a munkát az üzemekben részlegesen csökkenteni kell, a kieső munkaórákat 48 óráig 50%-os bérrel kell díjazni, azonban olyan módon, hogy a részlegesen dolgozó munkavállalók keresete 48 órát alapul véve, legalább 75% legyen.

Azon üzemekben, ahol a munka egész héten szünetel, a berendelt munkások kivételével a munkások 48 órára számított keresetük 70%-át kapják.

Teljes leállás esetén a bérek kiszámításának alapja a teljesen kidolgozott előző 4 bérhét egyéni átlaga.

Részleges leállás esetén az illető munkahéten elért átlagkereset képezi alapját a kieső órák díjazásának.

A fizetett ebédidő csak azokra a napokra jár, amelyet a munkás az üzemben töltött.

Ez a határozat egyelőre a február 1-jével végződő bérhétig érvényes azzal, hogy a még ki nem fizetett bérhétre is alkalmazandó.

2./ A kapcsolt akkord kérdésében Gács László titkár a szakszervezet részéről ismerteti ez ügyben a Szakszervezeti Tanács átiratát a szakszervezethez és a szakszervezetnek ezen átiratra adott választát.

A Paritásos Bizottság előtt elfekvő kapcsolt akkord kérelmek, helyesebben bejelentések ügyében a Bizottság olyképp határoz, hogy annak részletes felülbírálatát Koncz Richárd és Maly titkárokra bízva azzal, hogy az erre vonatkozó tárgyalások az illető szakághoz tartozó ipari, illetve szakszervezeti szakértők bevonásával folytatandók le.

A Paritásos Bizottság 1947. január 16-i ülésének határozatai:

1./ A Bizottság folyó hó 13-án hozott határozata a részleges üzemszünetek esetén kieső munkaórák díjazása tekintetében csak azokra az üzemekre vonatkozik, amelyek 1946. december 23-a óta csökkentették munkaidejüket anyag-, vagy szénhiány miatt.

2./ A Bizottság megállapítja, hogy a fizetett ünnepnapok bérezése oly módon eszközendő, hogy a munkavállalók előző 3 heti keresetéből megállapított átlagos órakereset 8-szorosát kell kifizetni.

3./ A Bizottság a vetülékkiadó előmunkás akkord-alapbérét 65 fillér + 15%-ban állapítja meg.

4./ A gyapjúipari munkavállalók részéről panasz érkezett atekintetben, hogy egyes vállalatok magasabb béreket fizetnek. Az egyeztető bizottság ezért olyképp határoz, hogy a Magyar Posztógyár Rt., Hazai Fesűsfonó- és Szövőgyár Rt., Első Magyar Gyapjúmosó- és Finomposztógyár Rt., Lódenposztógyár Rt. és a Mechanikai Szövőgyár Rt. cégektől bekéri a 47, 48, 49, 50-es bérhetekre vonatkozó bérkönyveket ellenőrzés céljából.

5./ A Bizottság hozzájárul ahhoz, hogy a Magyar Posztógyár Rt.-nél alkalmazott üzemfenntartó munkások közül: Bognár Lajos lakatos, Pálkás Lajos esztergályos, Kudar András asztalos, Matulai Pál lakatos és villanyszerelő, a gyárban eltöltött hosszú szolgálati idő alatt a textiliparban szükséges különleges szaktudásuk elismeréseképpen, segédmesteri javadalmazásban legyenek részesíthetők. A szolgálati idő beszámítása szempontjából a kollektív szerződésnek a mesteri kategóriákra vonatkozó rendelkezései az irányadók.

6./ A Magyar Posztógyár Rt. előterjesztésére a Bizottság hozzájárul ahhoz, hogy a gyár újjáépítése kapcsán az említett munkavállalók által eszközölt különleges, rendkívüli munkák egyszeri jutalma fejében az alábbi összegek kerüljenek kifizetésre:

Gryzelko Ferenc: 500 Ft.

Rosenbach Károly: 250 Ft

Klós Elemér: 250 Ft

továbbá: Szolga József, Perge József, Szabó János, Teller József, Gryzelko Ferenc összesen 750 forint;

Jambrikovits Rezső, Krettinger Márton, Helle István, Balázs Antal, Teichter Alfréd és Bakos József munkásoknak összesen 400 forint.

7./ A Sárközi Kenderipar Kft., január 8-án kelt előterjesztésével kapcsolatban a Bizottság felkéri a vállalat üzemi bizottságát, hogy a kérdéses ügyben véleményét juttassa el a Paritásos Bizottsághoz.

8./ A Danubia Textilelőkészítő Rt. január 8-i kérelmével kapcsolatban az alábbi bértételeket állapítja meg:

- a. a gőzölő kazánnál foglalkoztatott betanított munkások akkordalapja 57 Ft/óra
- b. a travella /kreppelőgépekhez használt futóka/ készítésére betanított munkás akkordalapja: 51 Ft/óra
- c. az orsótisztító – bár munkája nem tekinthető szakmunkának, de igen nagy gondot igényel – akkordalapja 45 Ft/óra
- d. mosónő, akinek nehéz munkája nem vitatható, fix órabérben 1,08 Ft összeggel fizetendő.

9./ A Kispesti Selyemszövőgyár Schiel Testvérek Rt. múlt év december 30-i kelettel a mesterek és technikusok termelési prémiumára történő újabb előlegfolyósítás tárgyában előterjesztéssel fordult az egyeztető bizottsághoz.

A Bizottság tekintettel arra, hogy hivatkozott ügyben az Országos Munkabérmegállapító Bizottság a legrövidebb időn belül amúgy is határozni fog, a kérelem teljesítéséhez nem járul hozzá.

10./ A Bajai Posztó- és Takarógyár Rt. Petriti Pál, Juhász Lajos, Gyukiti János mesteri kategóriába tartozó munkavállalói bérkorrekciójára vonatkozólag tett javaslatot. A Bizottság felhívja a vállalatot, hogy nevezett munkavállalók fizetését folyó év január 3-án közzétett és a textilipari kollektív szerződés II. számú függeléke alapján rendezze.

11./ A Magyar Textilfestőgyár Rt. január 2-án az üzemfenntartó szakmunkások bérezése szempontjából tett előterjesztéssel kapcsolatban a Bizottság felhívja a vállalatot, hogy nevezett munkavállalóinak kapcsolt akkordban történő díjazására vonatkozólag az előírásoknak megfelelően tegyen javaslatot.

12./ A Kender-, Juta- és Textilipar Rt. üzemi bizottságának azt a kérelmét, hogy a vállalatnál foglalkoztatott és a beadványban név szerint felsorolt 14 üzemfenntartó szakmunkás segédmesteri javadalmazásban legyen részesíthető, a Bizottság teljesíthetőnek nem találta.

13./ A Magyar Textilfestőgyár Rt. január 3-i, a portások havi fizetésére vonatkozó előterjesztését a Bizottság lehetőség hiányában teljesíthetőnek nem találta.

14./ A Grab-féle Textilipar Rt. január 11-én előterjesztett azon kérelmével kapcsolatban, hogy Csendes Gyula és Unger József mesteri munkavállalói magasabb javadalmazásban legyenek részesíthetők, a Bizottság megállapítja, hogy nevezett munkavállalók fizetése a textilipari kollektív szerződés folyó év január 3-án megjelent II. számú függeléke alapján rendezendő.

15./ A Perutz Testvérek cég január 18-án kelt előterjesztésével kapcsolatban a Bizottság megállapítja, hogy a kérdéses előterjesztésben említett építőmunkásoknak karácsonyi szövetjuttatás nem jár.

16./ A Budakalászi Textilművek Klinger Henrik Rt. cég január 3-i előterjesztésével kapcsolatban a Bizottság megállapítja, hogy egészségtelen munka címén pótlékok az érvényben lévő kollektív szerződés értelmében nem fizethetők. Amennyiben a tetővászón kikészítésével foglalkozó munkavállalók bértételei helytelenül volnának megállapítva, úgy az illető munkavállalók ezirányú megfelelően indokolt konkrét kérelmükkel forduljanak a szakszervezethez.

A Paritásos Bizottság 1947. január 20-i ülésének határozatai

1./ A Paritásos Bizottság múlt év október 11-én oly értelmű határozatot hozott, hogy a textilgyárak munkavállalóinak saját szükségletükre gyártmányaikból a nagykereskedők felé megállapított gyári eladási áron textilárut adhatnak el a következő feltételek mellett:

- a. a munkavállaló évi keresetének 5%-a, de legfeljebb 200 Ft erejéig vásárolhat az üzemben;
- b. a vásárolt áruk ellenértékének legalább 25%-a készpénzben, a fennmaradó 75%-a indokolt esetben az üzemi bizottság és a munkáltató megegyezése alapján legfeljebb 8 heti részletben törlesztendő;
- c. a vásárlás előfeltétele a vásárlást közvetlenül megelőző az üzemben eltöltött legalább 6 havi munka.

Fenti határozat eddig nem volt érvényesíthető. Az érvényesítéshez a Paritásos Bizottság most hozzájárul azzal a feltétellel, hogy a vállalat az ily módon a munkavállalóknak kiadni kívánt árumennyiségre az engedélyt az Anyag- és Árhivaltól előzetesen megszerzi, továbbá kimondja, hogy fenti kedvezményben csak azok a munkavállalók részesíthetők részletfizetés esetén, akiknek összetartozása az áruvásárlás értékének betudásával együtt az egyheti keresetet meg nem haladja.

2./ A Paritásos Bizottság hozzájárul a Hubertus Kötött- és Szövöttárugyár Rt. Békéscsaba üzemében dolgozó Filipinyi Mihályné, Kocziha Judit, Mokos Ida és Szaszák Jánosné felügyelőnök 420 Ft havi fizetéséhez. A Bizottság határozata a GYOSZ és a Szaktanács hozzájárulása után válik jogerőssé.

3./ A Viktória Kötő- és Szövőgyár Rt. január 15-i beadványával kapcsolatban a Bizottság megállapítja, hogy a textilipari kollektív szerződés értelmében kapcsolt akkordban részesíthetők mindazok a munkavállalók, akiknek részére a textilipari kollektív szerződés akkordbéréket állapít meg, A kapcsolás mértéke és módozatai tekintetében a kollektív szerződés 3-as számú függeléke intézkedik, és a javaslatok ennek értelmében terjesztendők a Paritásos Bizottság elé.

4./ A Bizottság egyes gyapjúipari vállalatok bérezésének ellenőrzése céljából olyképp határoz, hogy felkéri a Termelési Bizottság gyapjúipari albizottságát, hogy a normákat és az ezzel kapcsolatos bérezést az alábbi öt vállalatnál vizsgálja felül:

Magyar Posztógyár Rt.

Hazai Fésűsfonó- és Szövőgyár Rt.

Első Magyar Gyapjúmosó és Finomposztógyár Rt.

Lódenposztógyár Rt.

Mechanikai Szövőgyár Rt.

5./ A szakszervezet kiküldöttei kérik, hogy a katonai behívások folytán munkájukban akadályozott munkavállalók bére közös megegyezéssel szabályoztassék. A Bizottság véleménye szerint e kérdés szabályozása nem tartozik hatáskörébe, arra kormánytényezők illetékesek, miértis olyképp határoz, hogy a kérdés rendezése ügyében a munkavállalói érdekeltség a Szakszervezeti Tanácshoz, a munkaadói érdekeltség pedig a GYOSZ-hoz fordul.

6./ A Goldberger Sám. és Fiai Rt. január 13-i beadványában azzal a kérelemmel fordult a Bizottsághoz, hogy egyes munkavállalói részére bizonyos különleges munkák egyszeri jutalma fejében az ott javasolt összegeket fizethesse ki munkavállalóinak. Tekintettel arra, hogy a kérelemből nem tűnik ki világosan, hogy a megjutalmazandó munkavállalók tulajdonképpen milyen különleges teljesítményért kapnák a jutalmat, a kérelmet előterjesztő cég utasítandó, hogy beadványát konkrét formában ismételje meg.

7./ A Standard-, Rand-kötők akkord alapbérét a Bizottság 60 fillérben állapítja meg.

8./ A Goldberger Sám. és Fiai Rt., a Magyar Pamutipar Rt., a Magyar Textilfestőgyár Rt., a Kispesti Textilgyár Rt. és a Budakalászi Textilművek Klinger Henrik Rt. filmnyomóinak és festékkészítőinek azon kérelmét, hogy havi fix fizetéssel mesteri csoportba soroltassanak, a Bizottság nem találta teljesíthetőnek.

9./ A Bizottság hozzájárul a Grab-féle Textilipar Rt-nél alkalmazásban álló Csendes Gyula mester havi 625, Unger József havi 530 forintos béréhez. A Bizottság határozata a GYOSZ és a Szaktanács hozzájárulása után válik jogerőssé.

TEXTILMUNKÁSOK SZABAD SZAKSZERVEZETÉNEK KÖZPONTI VEZETŐSÉGE

SZKL 1. fond 6/250. ő. e.

1947. március 12.

A SZAKSZERVEZETI TANÁCS LEVELE BÁN ANTAL IPARÜGYI MINISZTERHEZ A SZAKSZERVEZETI MUNKAKÖZVETÍTÉS NEHÉZSÉGEIRŐL

Miniszter Úr!

A szakszervezeti munkaközvetítés tökéletes lebonyolítása az ország egyetemes érdeke, amióta ezt a munkát a szakszervezetek végzik, minden erejükkel azon vannak, hogy feladatukat ezen a téren tökéletesen elvégezzék.

Ezt a munkát azonban a legsúlyosabb nehézségekkel kellett elvégezniük, mert olyan minimális az az összeg, amelyet a kormány erre a célra ezideig engedélyezett, hogy a jelenleg fennálló munkaközvetítő hivatalokat is csak a legnagyobb nehézségek mellett tudjuk működtetni.

1946. évi augusztus 1-től 1947. évi július 31-ig személyi és dologi ellátmányra az állami költségvetésben 1.032.000 forint, ugyanezen időre beszerzési és felszerelési tárgyakra 168.000 forint, tehát összesen 1.200.000 forint áll rendelkezésünkre. Ebből az összegből a ma fennálló irodáink és azok létszáma szerint igényeltünk személyi és irodafenntartási költségek címén 494.788 forintot. Első berendezési és felszerelési beszerzésre 41.570 forintot, összesen 536.358 forintot, mely összeget teljes egészében felhasználtuk.

A Szakszervezeti Tanács Munkaközvetítő Osztálya 32 budapesti és 23 vidéki munkaközvetítő irodát tart fenn. Ezen irodák jelenlegi létszáma a budapesti központi irodával együtt 122 fő.

Ezek a számok mutatják, hogy a jelenleg fennálló munkaközvetítési apparátus nagyon kicsi ahhoz, hogy ezt a hatalmas feladatot jól el tudja látni.

Fel kell hívnunk a Miniszter Úr figyelmét, hogy a munkaközvetítő hivatalok egész sorának a felállítására van szükség, mert hatalmas munkás létszámmal rendelkező helységek egész sora van az országban, ahol nincs munkaközvetítő iroda.

Ugyanakkor a munkaközvetítő alkalmazottai a mai viszonyokhoz képest nagyon rosszul vannak dotálva, ami feltétlenül a munkateljesítmény rovására megy. Most, amikor a közeljövőben a munkáspártok 3 éves állami gazdasági terve a gyakorlati megvalósítás stádiumába fog kerülni, a munkaközvetítő hivatalokra óriási feladat vár a munkaerő-gazdálkodás terén.

Mindezek alapján kérjük Miniszter Urat, szíveskedjék odahatni, hogy a szakszervezeti munkaközvetítésre előirányzott évi 1.200.000 forintból ezideig általunk igénybe nem vett összeg 1.000.000 forinttal emeltessék fel 1946. évi augusztus 1-től 1947. évi július 31-ig terjedő időre. Ezen felemelt összeget kérjük a következő 4 hónapban egyenlő részletekben havonta a Tanács Munkaközvetítő Osztálya rendelkezésére bocsátani, hogy már augusztus 1.

előtt, tehát a 3 éves gazdasági terv gyakorlati megvalósításának kezdeti időpontja előtt hozzáláthassunk a munkaközvetítő hivatal felállításához, amelyre vonatkozó tervezetet külön át fogjuk nyújtani.

Amikor ezt kérjük, arra is meg kell kérnünk Miniszter Urat, hogy a munkaközvetítésre előirányzott összeg 1/12 részét a Tanács Munkaközvetítő Osztálya havonta pontosan kapja meg, mert ezideig a Pénzügyminisztérium ötletszerűen és rendszertelenül utalta ki a fenntartási összeget, ami azt vonta maga után, hogy az alkalmazottak fizetésüket rendszerint későn kapják meg, ezenkívül jelenti még azt is, hogy nehezíti a munkaközvetítő hivatalok tervszerű munkáját.

Kérésünket még egyszer megismételve, maradtunk tisztelettel:

Vas Miklós
főtitkár h.
Kossa István
főtitkár

SZKL 1. f. 6/133. ő. e.

1947. március 20.

JEGYZŐKÖNYV A SZAKSZERVEZETI TANÁCS ELNÖKSÉGÉNEK ÜLÉSÉRŐL, TÁRGYALÁS A SZAKSZERVEZETEK BÉRÜGYI ELŐTERJESZTÉSEIRŐL

JEGYZŐKÖNYV

Felvétetett a Szakszervezeti Tanács Elnökségének 1947. március 20-án megtartott üléséről.

Jelen vannak: Kisházi Ödön, Kossa István, Halász Alfréd, Vas Miklós, Piros László.

Az Elnökség hozzájárul, hogy az üzemektől folyamatosan beérkező bérkimutatások feldolgozása céljából a Bér- és Statisztikai Osztály alkalmazottai egy hónapi időtartamra naponta 4 túlórárt teljesítsenek, délután 4 órától kezdve, amely túlórákat a Tanács külön fogja díjazni. Ezzel a munkával kapcsolatosan szükségesnek tartja az Elnökség 1 darab új számológép beszerzését a Statisztikai Osztályra, 1 darabot pedig a munka befejezéséig bérbe kell venni. A beérkező anyag feldolgozása maximálisan 1 hónapot vehet igénybe.

Az Építőmunkások Szakszervezete beadványban kérte az Elnökség hozzájárulását az építőiparban az idénypótlék bevezetéséhez. Az Elnökség elvben nem tartja ezt keresztülvihetőnek, de figyelembe vette, hogy az építőipari munkások nagy része egy évben csak 4-5 hónapot dolgozhat, azonkívül az akkordírozás csak egyes helyeken vezethető be, és ezen indokok alapján hozzájárul, hogy a jelenleg érvényben lévő kollektív szerződés bértételei módosíttassanak, még pedig úgy, hogy az alsó kategória maximálisan 20%-kal emelhető, és ebből kiindulva arányosítani kell a többi bérkategóriákat. Ez a módosítás azonban nem vonatkozik azokra az építőmunkásokra, akik valamely üzemben egész évben foglalkoztatva vannak. A bértételek módosításának végrehajtásában az Elnökség megbízta Vas Miklóst, Piros Lászlót és a Bérosztályt.

A Kereskedelmi Alkalmazottak kérték, hogy bértételeiket az Elnökség ugyanúgy módosítsa, mint a Magánalkalmazottakét. Tekintettel arra, hogy az Elnökség nem kapott pontos kimutatást arról, hogy mennyiben azonos az egyes kategóriákba besorolt

munkavállalók munkaköre a Magánalkalmazottakéval, utasítja a Bérosztályt, hogy a következő ülésre részletes javaslatot dolgozzon ki.

A Hírlapterjesztő Munkások előterjesztést tettek az expedíciós munkások, expeditorok és adrémasok fizetésének felemelésére. Az Elnökség ezt a javaslatot a Bérosztály előterjesztésének megfelelően módosította és fogadta el.

A gyógyszerészek fizetésemelési kérelmét az Elnökség a Bérosztály javaslata szerint elfogadta.

Az Édesipari Munkások Szakszervezete előterjesztést tett a bértételek módosítására. Az Elnökség megbízza Vas Miklóst, Piros Lászlót és a Bérosztályt, hogy együttesen vizsgálják meg a kérdést és hajtsák végre a módosítást.

Az Üvegipari Munkások Szakszervezete az Elnökség tudomására hozta, hogy a Salgótarjáni Üvegyárban nyersanyaghiány miatt 2 hétig üzemszünet volt, és ezalatt az ott dolgozók két hét fizetett szabadságot vettek ki. Tekintettel arra, hogy az átiratban közlik, hogy az üzem előreláthatólag még két hétig nem indulhat meg, az Elnökség hozzájárul, hogy maximálisan kétheti időtartamra a gyár munkásai és alkalmazottai fizetésük 75%-át megkapják. Egyben az Elnökség felszólítja az Üvegipari Munkások Szakszervezetét, hogy az üzem megindítását a munkáltatóknál szorgalmazza.

Az Elnökség úgy határozott, hogy a közmunka-megváltást mindenütt a munkáltatók tartoznak megfizetni, annál is inkább, mert a kalkulációba a közmunkaváltság összegét beszámítják. Az Elnökség megbízza Kossa Istvánt, hogy ez ügyben intézzon átiratot a Gazdasági Főtanácshoz.

Az Elnökség úgy döntött, hogy az üzemektől beérkező olyan kérelmeket, amelyek a heti 18 órán felüli túlórák engedélyezését kérik, a Bér- és Statisztikai Osztály bírálja el és csak különleges esetekben forduljanak a Főtitkársághoz állásfoglalás végett.

Az Elnökség Turai Józsefet, az Üzemi Bizottsági Osztály vezetőjét, akinek próbaideje március 15-én lejárt, állásában véglegesítette.

Vaszátka Irma végleges alkalmaztatásához az Elnökség hozzájárult havi 350 forint fizetéssel.

Az Elnökség Tánczos Jolánt egyhavi próbaidőre alkalmazza a Titkárságra. A próbaidő tartamára havi 350 forint fizetést állapít meg az Elnökség.

A Könyvkiadó Osztályon alkalmazott Taksz Márton bejelentette, hogy a Tanács alkalmazásából március 21-ével kilép. Az Elnökség a bejelentést tudomásul vette, egyben hozzájárult, hogy a Könyvkiadó Osztály új munkaerő beállítására tegyen javaslatot. Amennyiben a Főtitkárság a javasolt személyt megfelelőnek tartja, úgy próbaidőre alkalmazhatja.

Az Elnökség megbízza a Főtitkárságot, hogy a Magdolna utcai garázshoz egy 3000 literes benzintartályt építtessen az Elnökségnek bemutatott költségvetés összege erejéig.

Az Elnökség megbízza a Főtitkárságot, hogy a Vidéki Osztályra egy kommunista és egy szociáldemokrata alkalmazottat felvegyen. A kommunista részről az Elnökség alkalmazza Vincze József elvtársat április 1-től kezdődően 1 havi próbaidőre 520 forint fizetéssel.

Az Elnökség hozzájárult, hogy Csaplár Péter mellé a Főtitkárság egy kommunista helyettest alkalmazzon, ezzel kapcsolatban megbízza Kossa Istvánt, hogy a következő ülésen tegyen személyi javaslatot.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést berekeszti.

K. m. f.
Kossa István
Kisházi Ödön

SZKL 1. f. 4/58. ő. e.

1947. március 31.

**A GYOSZ LEVELE A SZAKSZERVEZETI TANÁCSNAK A FIZETETT ÜNNEPNAPOK
ELSZÁMOLÁSÁRÓL**

T.
Szakszervezeti Tanács,
Budapest

Egyik tagvállalatunk beküldötte hozzánk a Magyar Mérnökök és Technikusok Szabad Szakszervezete által hozzá küldött, ide másolatban csatolt levelet.

E levélben foglaltak szerint a t. Tanácsnak az lenne az álláspontja, hogy olyan vállalatoknál, ahol hétfőtől péntekig ledolgozzák a heti munkaidőt, a március 15.-i /és nyilvánvalólag ugyanígy az április 5-i/ fizetett ünnepnappal kapcsolatban a szóban forgó heteken a hétfőtől péntekig terjedő munkanapokon 8 órán túl teljesített órákért „a kollektív szerződésben előírtak szerint” túlóradíjat kell folyósítani.

Tisztelettel kérjük a t. Tanácsot, szíveskedjék velünk közölni, hogy a kollektív szerződés mely rendelkezésére hivatkozással méltóztatott ezt az álláspontot elfoglalni.

Egyúttal a t. Tanács szíves figyelmét fel kell hívnunk arra, hogy amennyiben az üzemeknek ilyen kötelezettsége állana tényleg fenn, ez a kötelezettség nemcsak a műszaki alkalmazottakkal, hanem a fizikai munkavállalókkal kapcsolatban is fennállana, mert hiszen a 48 órás munkaidőt azokban az üzemekben nemcsak a műszakiak, de a fizikai munkavállalók is hétfőtől péntekig terjedő napokon teljesítették.

Amennyiben a t. Tanács tényleg ezt az álláspontot kívánta érvényesíteni, kérjük annak szíves mérlegelését is, hogy a fizetett ünnepnapok bevezetésével ilyen formában a szóban forgó heteken a szellemi és a fizikai munkavállalók túlóradíjra való jogának megállapításával a termelési költség a termelés emelkedése nélkül milyen mértékben emelkednék.

Tudjuk, hogy abban az esetben, ha a fizetett ünnepnap valamely héten szombatra esik, a szombati napra az alapórabérnek 8 órára számított összegét azok is megkapják, akik szombaton dolgoztak volna, és azok is, akik szombaton nem dolgoztak volna, vagyis az egyébként szombaton is dolgozók részére ez az összeg a kiesett munkáért adott munkabérmegtérítésnek tekinthető, viszont vitán felül áll, hogy akik hétfőtől péntekig a 48 órát ledolgozták, azok ezért a 48 óráért munkabérüket teljes mértékben megkapták és a szombatért – bár ezen a napon munkát teljesíteni nem voltak kötelesek és nem is teljesítettek – még külön is megkapták az alapórabér 8 órára számított összegét. Álláspontunk szerint nincs olyan körülmény, amely megokolná tenné, hogy a hétfőtől péntekig dolgozók részére a 48 órából 8 óra, amelyért a rendes munkabért a munkaadó már kifizette, még külön túlórapótlékkal is megterhelte.

Kérjük a t. Tanácsot, szíveskedjék e kérdésben sürgősen állást foglalni, arról bennünket értesíteni, és addig is, amíg e kérdés érdemben el nem dől, az ide mellékelte levélben foglaltak végrehajtásának felfüggesztése tárgyában a szakszervezetek részére értesítést adni.

Teljes tisztelettel:

MAGYAR GYÁRIPAROSOK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE

Alap-
igazgató

Knob
vezérigazgató

SZKL 1. fond 6/163. ő. e.

1947. május 8.

**PIROS LÁSZLÓ, A SZAKSZERVEZETI TANÁCS FŐTITKÁRHELYETTESÉNEK VÁLASZLEVELE A
GYOSZ-NAK**

T.
Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége,
Budapest

Folyó évi március hó 31-én kelt átiratukra válaszolva az alábbiakban közöljük a Szakszervezeti Tanács Elnökségének álláspontját:

Az olyan vállalatoknál, ahol hétfőtől péntekig ledolgozzák a heti munkaidőt, tehát a 48 órát, és a fizetett ünnepnap szombatra esik, a magánalkalmazottaknak és a fizikai munkásoknak egyaránt a rendes, illetve a ledolgozott munkaidőre járó fizetést kell folyósítani. A kollektív szerződésben biztosított fizetett ünnepnapra pedig az egy napra eső rendes órabért, a teljesítménybérben dolgozóknak pedig az átlagbért kell kifizetni.

Az az álláspontunk, hogy általában helytelen az 5 napos munkahét, és amennyiben a fizetett ünnepnap valamely hétköznapra esik, az egyes üzemek csak a 40 órát dolgozzák le.

Átiratuk azon részére válaszolva, amelyben hivatkoznak Bérosztályunk e tárgyban kiadott, a Mérnökök és Technikusok Szakszervezetéhez intézett levelére, tisztelettel közöljük, hogy a kérés annak idején ad hoc merült fel, és a Szakszervezeti Tanács Elnökségének ebben a gyakorlati problémában még nem volt döntése.

Kérjük, hogy a Szakszervezeti Tanács Elnökségének eme határozata tárgyában észrevételüket velünk közölni szíveskedjenek és maradunk

tisztelettel

Piros László
főtitkár h.

SZKL 1. f. 6/163. ő. e.

1947. május 6.

**ZALA FERENC, A SZAKSZERVEZETI TANÁCS KÖZGAZDASÁGI ÉS STATISZTIKAI OSZTÁLYA
VEZETŐJÉNEK FELJEGYZÉSE A SZAKSZERVEZETI GAZDASÁGI MUNKAKÖZÖSSÉGEK
LÉTREHOZÁSÁRÓL**

Feljegyzés
szakszervezeti munkaközösségek életre hívása tárgyában

A szakszervezetek gazdaságpolitikájának egységes irányítására, a szakszervezetek új feladatainak maradéktalan végrehajtására, a hároméves terv előkészítésére és majd a végrehajtására szükségesnek és célszerűnek látjuk szakszervezeti munkaközösségek életre hívását. Ma az a helyzet, hogy a szakszervezetek nincsenek felkészülve állásfoglalásra bér-,

ár- és termelési kérdésekben. A szakszervezeti vezetők között nem áll egy megbízható szakértői gárda, akikre támaszkodhat a fenti kérdésekben a szakszervezeti vezetőség, a szakszervezetek és a Szakszervezeti Tanács. Ilyen munkaközösség létesült már és igen jól funkcionál a bőriparban és a textiliparban.

Mik lennének a szakszervezeti munkaközösségek általános feladatai:

1. A szakszervezetek gazdaságpolitikájának szakszerű támogatása.
2. A szakszervezetek beépülésének elősegítése a gazdasági élet irányításába.
3. A termelési bizottságok munkájának támogatása (teljesítményi bér és norma).
4. A helyes bérrendszer szakmai kimunkálása, a bérszínvonal ellenőrzése.
5. A bérek, a termelés és a teljesítmény összhangjának biztosítása.
6. Az iparág helyzete a munkaerő szempontjából.
7. Az iparág problémáinak átfogó ismerete és a kérdésekkel szemben állásfoglalás.
8. Az iparág-kapacitás kihasználása és a kapacitás fejlesztésének lehetőségei (szűk keresztmetszetek).
9. A racionalizálás lehetőségei, javaslatok (termelési bizottsággal szoros együttműködésben).
10. Az iparág termelésének felmérése.
11. Az iparág anyagellátottsága (nyersanyaghiány, kül- és belkereskedelmi lehetőségek).
12. Az iparág forgótőke-helyzete és a hitelkérdés.
13. Az árproblémák, kalkulációk és a regie.
14. A bérek és az önköltségi árak viszonya.
15. A reálbérek emelésének lehetőségei.

A szakszervezeti munkaközösségek szervezeti felépítése a következő lenne:

Tagok: illetékes szakszervezet, magánalkalmazottak, mérnökök és technikusok, termelési bizottság (szakszervezeti emberek), üzemi bizottságok és egyéb üzemiek.

A szakszervezeti munkaközösségek általában a szakszervezetek irányítása alatt működnek. Központi irányítás a Szakszervezeti Tanács részéről csak korlátozott mértékben lenne meg. A szakszervezeti munkaközösség a szakszervezetnek a szerve. A munkaközösségnek megalakulásakor munkaprogramot kell készítenie. Egy rövidebb és egy hosszabb időre szólót. A hosszabb időre szóló általában kijelölné az elvégzendő feladatokat, A rövidebb időre szóló a konkrét feladatok elvégzését határidőre tűzné ki. A szakszervezeti munkaközösség működéséért és munkájának az elvégzéséért egy szakszervezeti titkárnak kell felelősnek lenni. A szakszervezeti munkaközösség általában ritkán ülésezik, havonként legfeljebb egyszer vagy kétszer, az ülésekre az anyagot kisebb munkabizottságoknak kell előkészíteni,

A szakszervezeti munkaközösségek életre hívását, illetve szervezeti megerősítését egyelőre a következő szakmákban láttuk szükségesnek: bőripar, élelmezési ipar, építőipar, faipar, textilipar, vasipar és vegyipar. Az egyes összetett iparágakban mint pl. élelmezési ipar, vagy vegyipar, több munkabizottságra lesz szükség.

Zala Ferenc

SZKL 1. fond 6/254. ő. e.

[1947. május]

A SZAKSZERVEZETI GAZDASÁGI MUNKAKÖZÖSSÉGEK MŰKÖDÉSI SZABÁLYZATA

SZAKSZERVEZETI TANÁCS

Közgazdasági és Statisztikai Osztály

A szakszervezeti gazdasági munkaközösségek működési szabályzata

1.

A szakszervezeti gazdasági munkaközösségek általános feladatai a következők:

- a) A szakszervezetek gazdaságpolitikájának tervszerű irányítása és a szakszervezetek beépülésének előmozdítása a gazdasági életbe; gazdasági káderek képezése.
- b) Az árszint kialakításának irányítása, a kalkulációk felülvizsgálása és ellenőrzése.
- c) A termelés felmérése, a racionalizálás elősegítése és az üzemkihasználás fejlesztése.
- d) A bérszínvonal ellenőrzése, a teljesítményi bérrendszer kiszélesítése.
- e) A hároméves terv előkészítése és végrehajtásának irányítása szakszervezeti vonatkozásban.

2.

A szakszervezeti gazdasági munkaközösségek 10-15 tagból állanak. A tagok felét az illetékes szakszervezet, másik felét egyenlő arányban a mérnökök és technikusok, továbbá a magánalkalmazottak szakszervezete delegálja a megfelelő szakosztályából.

3.

A szakszervezeti munkaközösségek szakértőként a termelési bizottságok szakszervezeti és szakszervezeti tanácsi tagjait igénybe venni kötelesek. Ezenkívül szakértőként bevonhatják az üzemi bizottságokat és más üzemi embereket.

4.

Azoknak a szakszervezeteknek, amelyeknek munkaterülete közös, az egyöntetű működés és nagyobb szervezeti erő céljából közös szakszervezeti gazdasági munkaközösséget kell létrehozniuk. Ebben a munkaközösségben a tagság egyformán oszlik meg, s a vezetést a legnagyobb létszámú szakszervezet látja el.

5.

A munkaközösségek egyes feladatok /részletfeladatok/ elvégzésére 2-3 tagú munkabizottságokat küldhetnek ki. A megbízás általában csak meghatározott időre szólhat.

6.

Azokban az iparágakban, ahol két vagy több szakszervezet munkaterülete ütközik: állandó jellegű munkabizottságot kell felállítani. Döntéseket és határozatokat a két vagy több szakszervezeti munkaközösség együttesen, vagy az ezekből kiküldött munkabizottság hozhat. Az ilyenfajta munkabizottság működésére ugyanazok a feltételek vonatkoznak, mint a szakszervezeti munkaközösség működésére.

7.

A munkaközösség irányítását szervezetileg és adminisztratív az illetékes szakszervezet végzi, a szakszervezet által kijelölt és a munkaközösség működéséért felelős titkárokon keresztül.

- a) A munkaközösségek előre meghirdetett időben, legalább havonta kétszer üléseznek. A napirendet és a napirend tárgyait a vázlatos tájékoztatást a felelős titkár az ülés előtt legalább kettő nappal köteles kiküldeni a munkaközösség tagjainak és a Szakszervezeti Tanácsnak.
- b) A munkaközösség üléseiről jegyzőkönyvet kell vezetni, s annak másolatát az ülést követő legkésőbb 5 napon belül a Szakszervezeti Tanácsnak meg kell küldeni.

- c) A munkaközösségeknek havonta, minden hó 10-ig az elmúlt hónapról jelentést kell beküldenie a Szakszervezeti Tanácsnak. A jelentésnek tartalmaznia kell a 9. pontban meghatározott munkaterv által kijelölt eredményeket és hiányosságokat. Tartalmaznia kell a munkaközösség munkájának nehézségeit, s adatokkal alátámasztott helyzetjelentést a munkaközösség működése alá vont iparágakról részletesen.

9.

- a) A munkaközösségeknek előre meghatározott munkaterv szerint kell működniük. A munkatervnek egyelőre két hónapra szól, s tartalmazzák az elvégezendő feladatokat.
- b) A munkatervnek részleteiben és a határidő megjelölésével is tartalmazni kell az egyes feladatokat, továbbá a feladatok végrehajtásáért felelős személyek nevét, címét, beosztását és szakszervezeti tagságát.

10.

A munkaközösségeknek gondoskodni kell a működésükhöz elengedhetetlenül szükséges adatok beszerzéséről és kiértékeléséről. Ezen adatokat egyes példányban beérkezésük után, felszólítás nélkül a Szakszervezeti Tanács rendelkezésére kell bocsátani.

11.

A munkaközösségek és a munkabizottságok tagjai és állandó szakértői csak szakszervezeti tagok lehetnek. Ideiglenesen, bizonyos feladatok elvégzésére egyéb szakértőket is igénybe lehet venni.

12.

A munkaközösségek ülései zártak, azon csak a tagok, szakértők és alkalmanként a meghívottak vehetnek részt.

13.

A Szakszervezeti Tanács a beérkezett jegyzőkönyvek, jelentések és adatok alapján megfelelően tájékoztatja a munkaközösségeket a gazdasági helyzet alakulásáról és a többi munkaközösség munkájáról, elért eredményeiről. A munkaközösségek az így szerzett értesülésüket csak bizalmasan használhatják fel. A Szakszervezeti Tanács hozzájárulása esetén ez a tájékoztatás nyilvánosságra kerülhet.

14.

A munkaközösség javaslatokat tehet és intézkedéseket fogantathat hatáskörén belül közvetlenül is. Az eredmények biztosítására a munkáltatókkal és a kormányzatszervekkel közvetlenül tárgyalhat. Ezekről a tárgyalásokról a jegyzőkönyvmásolatokat, határozatokat stb. kötelesek a Szakszervezeti Tanácsnak megküldeni. Az egész iparágra átfogó jellegű intézkedést, határozatot, vagy javaslattételt csak a Szakszervezeti Tanács hozzájárulásával fogantathatnak.

15.

A szakszervezeti munkaközösségek üzemi gazdasági munkaközösségekre támaszkodnak. Az üzemi munkaközösségek 3-7 tagból állnak, tagjaik: az üzemi bizottság, illetve megbízottai a magánalkalmazottak, továbbá a mérnökök és technikusok szakszervezetének megbízottai és szakértőkként egyéb üzemi emberek. Működésükért az üzemi bizottságok felelősek. Az üzemi munkaközösségeknek hivatalból tagja a szakszervezeti munkaközösség. Munkájukat közvetlenül a szakszervezeti munkaközösség irányítja, jegyzőkönyv-másolatok, havi jelentések és adatok a szakszervezeti munkaközösségnek küldendők be. Egyebekben működésükre ugyanaz vonatkozik, mint a szakszervezeti munkaközösségekre, azzal az eltéréssel, hogy a Szakszervezeti Tanács helyett mindenütt szakszervezeti munkaközösségek értendők. Üzemi munkaközösséget minden 30 munkavállalónál többet foglalkoztató üzemben kell csak létrehozni. A 30 munkavállalónál kevesebbet foglalkoztató üzemekben egy-egy üzemi gazdasági megbízottnak kell működni. Ezeket közvetlenül a szakszervezeti munkaközösségek irányítják.

16.

Vidéken a Szakszervezeti Tanács megyei titkárságán állítandók fel vidéki szakszervezeti gazdasági munkaközösségek. Irányítója a Szakszervezeti Tanács megyei titkára, aki a gyakorlati munka elvégzésére helyettest jelölhet ki. A vidéki munkaközösségek 10-12 tagból állanak. Tagjai: a Szakszervezeti Tanács megyei titkára és helyettese, a helyileg jelentősebb szakmák képviselői, a magánalkalmazottak, továbbá a mérnökök és technikusok szakszervezetének megbízottai. Működésükre ugyanazok az irányelvek mérvadók, mint a szakszervezeti munkaközösségekre. Felelősséggel közvetlenül a Szakszervezeti Tanácsnak tartoznak. Jegyzőkönyvet, jelentéseket, adatokat a Szakszervezeti Tanácsnak kell beküldeniük. Az egyes szakmákat érintő kérdésekben közvetlenül a szakszervezeti munkaközösségekkel állanak összeköttetésben.

17.

Az ipari gócpontokon 3-7 tagú állandó jellegű munkabizottság működik az üzemi munkaközösségek mintájára, közvetlenül a vidéki szakszervezeti munkaközösségekkel tartanak fenn kapcsolatot.

18.

A szakszervezeti munkaközösségek és vidéki munkaközösségek a gazdasági káderképzés céljából szakszervezeti tagok számára tanfolyamokat rendezhetnek. A tanfolyamok megrendezéséhez a Szakszervezeti Tanács előzetes hozzájárulása szükséges. Ezért be kell küldeni a tanfolyam előadásainak tervezetét, az előadók nevét, címét és hivatali elfoglaltságát.

19.

A Szakszervezeti Tanács hivatalból minden munkaközösségnek, a Szakszervezeti Tanács megyei titkárai az illetékességi területükön minden munkaközösségnek hivatalból tagjai.

20.

A munkaközösségek felállításának 1947. június 10-ig kell megtörténni. A megalakulást és a működést be kell jelenteni a Szakszervezeti Tanácsnak. A bejelentéseknek tartalmaznia kell a szakszervezet által megbízott felelős titkár nevét és címét, továbbá a tagok nevét, címét, beosztását és szakszervezeti tagságukat.

SZKL 1. fond 6/254. ő. e.

1947. május 22.

**JEGYZŐKÖNYV A NÉPJÓLÉTI MINISZTERIUM HADIFOGLYOK HAZATÉRÉSÉT ELŐKÉSZÍTŐ
BIZOTTSÁGA MUNKAÜGYI ALBIZOTTSÁGÁNAK ÜLÉSÉRŐL**

Jegyzőkönyv

**A HADIFOGLYOK HAZATÉRÉSÉT ELŐKÉSZÍTŐ BIZOTTSÁG
Munkaügyi Albizottságnak 1947. május 22-én tartott első ülésről**

Jelen vannak:

Népjóléti Minisztérium részéről:

Dr. Benedek Jenő min. tan. Dr. Hetényi Károly min.
tan. Dr. Klaniczay Gyula min. o. tan. Dr. Domonkos

Pál Péter min. o. tan. Várady Károly min. titkár,
Luttor Ignác igazgató, Kiss Károlyné előadó.

Építés- és Közmunkaügyi Minisztérium részéről:

Dr. Possler László közmunkaügyi főfelügyelő

Pénzügyminisztérium részéről:

Dr. Kosztolányi Tibor miniszteri osztálytanácsos

Közellátásügyi Minisztérium:

Dr. Ajtay Kovács Barna min. osztálytanácsos

Kereskedelemügyi Minisztérium:

Vermes Szigfrid miniszteri titkár

Iparügyi Minisztérium részéről:

Jakab György miniszteri tanácsos

Földművelésügyi Minisztérium:

Kausay Tibor min. osztálytanácsos, Balla
munkaügyi főfelügyelő

FÉKOSZ részéről:

Herencsár Lajos

Hadifogoly Szövetkezet:

Szendró László

Szakszervezeti Tanács részéről:

Vincze József

MNDSZ részéről:

Andrics Gabriella és Kormos Mária

Munkaszolgálatosok Országos Antifasiszta Szövetsége részéről:

Erdős Tihamér

Földhivatal részéről:

Dr. Kovács János miniszteri osztálytanácsos

Volt Hadifoglyok és Hadirokkantak Szövetsége:

Ernst Sándor

Szentpétery Józsefné jegyzőkönyvvezető

Elnök üdvözli a megjelenteket, az albizottság
ülését megnyitja.

Napirend előtt:

Dr. Hetényi Károly bejelenti, hogy az osztály
felszólításra közölte a bizottságban résztvevők
neveit, mely szerint a IV. főosztály részéről a
főosztályvezető, akadályoztatása esetén
helyettese és a IV/2. osztály vezetője küldettek ki.

Elnök a bejelentés alapján Várady
Károly miniszteri titkárt az albizottság
ülésén való részvétel alól felmenti.

Elnök: ezután az albizottság feladatkörét ismertette előadja, hogy ide tartozik a hazatért munkaképes hadifoglyok régi munkahelyének biztosítása, új munkaalkalmak közvetítése, állami egyedárusági jogosítványok egy részének fenntartása a hazatértek részére, kereskedelmi és iparjogosítványok kiadásánál és kisipari hitel nyújtásánál előnyök biztosítása részükre, a volt hadifoglyok iparosok és kereskedők anyagellátásának kérdése, földhözjuttatás, a középítkezések és közmunkáknál a hazatértek munkaerejének felhasználása.

A feladatkör szerint kitűzendő munka a tárcák között a következőképpen osztódnék meg: munkaképes hadifoglyok munkahelyének biztosítása Iparügyi Minisztérium és a Szakszervezeti Tanács, minthogy előbbi képviselője még nincs jelen, a következő pontra tér át, ez az állami jogosítványok egy részének fenntartása a hazatérők részére, ami a Pénzügyminisztérium, továbbá a kereskedelmi és ipari jogosítványok kiadásánál előnyök biztosítása részükre, ami a Kereskedelemügyi Minisztérium hatáskörébe esik, részint az iparügyi tárca keretében, a hazatért kisiparosok és kereskedők anyagellátásának kérdése a IV. főosztály és a létesítendő szövetkezet feladata volna, a földhöz juttatás a Földművelésügyi Minisztérium és a földhivatal ügykörébe tartozik, a közmunkáknál a hazatértek munkaerejének felhasználása ügyében javaslattétel az Építés- és Közmunkaügyi Minisztérium hatáskörével kapcsolatos kérdés.

Rátérve az egyedárusági jogosítványok egy részének hazatérők számára való fenntartására, kéri a pénzügyminiszter kiküldöttjét, hogy a kérdésben az albizottságot tájékoztassa.

Dr. Kosztolányi Tibor előadja, hogy az egyedárusági jogosítványok elnyerésénél a hazatértek részére kedvezmény rendeletileg biztosítva ugyan nincs, de intézkedés történt aziránt, hogy a pénzügyigazgatóság létszám szerint tartson fenn helyeket ezek számára, ahol minden italmérési jogosítvány kiadott, és a község lakosságának száma elbírná további engedély kiadását, ott szaporítani fogják a létszámot, természetesen gondosan ügyelve arra, hogy a megélhetésük mind a régebbi, mind pedig az új jogosítványok tulajdonosainak – lehetőleg –

biztosítva legyen. Intézkedés történt oly irányba is, hogy a felemelés, illetve szaporítás gyorsított eljárás szerint történjék. A szesz vonal nehezebb, mert a rum- és likörgyártási engedélyek kiadását egyelőre leállították, mert számuk az 1938-as létszámhoz képest igen felduzzadt, s egy részük, akkor, amikor megfelelő szeszkontingenssel elláthatók lesznek, amúgy is ki fog hullani, esetleg ezután lehet majd a volt hadifoglyokat ilyen jogosítványokhoz juttatni olyképpen, hogy többeket szövetkezetekbe tömörítve részükre egy jogosítvány adatik ki. Az áttelepülőknél is ez a helyzet, hogy több engedményes tömörül és részükre egy engedményt adnak.

A mezőgazdasági szeszfőzdeknél elv az, hogy nemcsak szövetkezeti tömörülés, de bizonyos meghatározott mezőgazdasági ingatlanjuttatás legyen.

Az élesztő elosztó engedélyeknek a hazatérők részére való kiadása szintén biztosítva lesz.

A dohányárusítást jogosítványok kiadásánál nem történt még intézkedés, de hasonlóképpen kívánják itt is megoldani a kérdést, itt elsősorban azonban a hadirokkantak jönnek tekintetbe.

Dr. Hetényi Károly és

Dr. Domonkos Pál Péter kéri a pénzügyminiszter kiküldöttjét, szíveskedjék legalább hozzávetőleges tájékoztatást nyújtani arra nézve, hogy hány italmérési jogosítványra lehetne számítani.

Dr. Kosztolányi Tibor rámutat arra, hogy pontos összeállítást erről készíteni nem lehet, mert a számszerű adatok állandóan változnak, hiszen tekintetbe kell venni az áttelepülők ily irányú kérelmeit is. Mindamellet fel fogja hívni a pénzügyigazgatóságokat a tekintetbe jöhető jogosítványok számának és helyének megyék szerinti közlésére.

Ezután ismerteti a kisipari hitelekre vonatkozó, már megtörtént intézkedéseket, amely szerint 1500–2000 forintig garancia nélkül, attól feljebb garanciával folyósíthatók hitelek.

Az albizottság határozatilag kimondja, hogy a munkának az a része, amely a pénzügyi tárca hatáskörébe tartozik letárgyaltatott és az intézkedések elvileg megtörténtek.

Erdős Tihamér annak tisztázását kéri, hogy a most szóban lévő kedvezményekre való jogosultság kiterjed-e a már régebben hazatért hadifoglyokra, vagy csak az azután hazatérőkre vonatkozik.

Elnök közli, hogy ez azokra vonatkozik, akik ezután fognak hazatérni, mert hiszen azok, akik régebben hazajöttek, már minden bizonnyal elhelyezkedtek. Egy intern rendelkezés szerint a jelentkezéstől számított 3 hónapon belül jogosultak a kedvezmények élvezésére, természetesen ez nem jelenti azt, hogy amennyiben ügyük három hónap alatt elintézés nem nyer, tovább már nem foglalkoznak velük, ez áll azokra is, akik valamely hosszabb betegség után kéri szociális gondozásba vételüket, s jelentkezésük óta három hónapnál hosszabb idő telt el.

Rátérve ezután a tárgysorozat következő pontjára, kérdezi az iparügyi miniszter és a Szakszervezeti Tanács megbízottait, hogy a hadifoglyok elhelyezése ügyében milyen intézkedések megtételét látnák szükségesnek.

Rámutat arra, hogy a múltban volt egy jogszabály, amely előírta, hogy a bevonultakat leszerelésük után régi munkahelyüknek vissza kellett venni. Felveti, hogy nem lehetne-e ezt a jogszabályt tartalommal megtölteni.

Jakab György rámutat arra, hogy a gyárak csak annyi munkást alkalmazhatnak, amennyit ténylegesen foglalkoztatni tudnak, a munkanélküliséget a gyárakon belül előidézni azzal, hogy a gyárakat kényszerítenék ezeknek visszavételére, nem volna kívánatos. Majd ha a hároméves terv kapcsán a gyárak a termelést fogják tudni fokozni, ez nagyobb munkásmennyiséget fog követelni. Megállapítja, hogy szakmunkásoknál nincsen munkanélküliség, ezeket azonnal el tudják helyezni. Az elhelyezés a Szakszervezeti Tanács munkaközvetítőin keresztül történik. Van bizonyos várakozási listájuk, itt azt a kedvezményt lehetne nyújtani, hogy a hadifoglyok a várakozási lista elejére kerüljenek. Kéri a legközelebbi ülésre a szakszervezeti munkaközvetítő részéről Petri Miklós meghívását.

A régi munkahelyekre való visszavétel kapcsán felmerül a fizetési szabadság kérdése. A múltban a kötelező fizetési szabadság nem volt biztosítva, de most a fennálló rendelkezések

értelmében a már eltöltött időt úgy kell tekinteni, mintha megszakítás nem lett volna, s a fogságban töltött idő így a szabadság megállapításánál a régi munkahelyre történő visszavételkor beszámít.

Vincze József figyelmeztet arra, hogy a régi munkahelyre való visszavételnél nagyon elasztikusan kell eljárni, mert a termelés szempontjából figyelembe kell venni azt, hogy milyen szakmunkásra van a gyárnak szüksége.

Dr. Domonkos Pál Péter utal a törvény szellemére, melynek értelmében igenis vissza kell venni a hadirokkantakat.

Jakab György a felszólaló tévedésére figyelmeztet, mert hiszen most nem hadirokkantokról van szó.

Elnök három csoportba oszthatja a hazatérőket: 1./ munkaképes szakmunkások, 2./ munkaképes nem szakmunkások, 3./ csökkent munkaképességű szakmunkások és nem szakmunkások.

Jakab György szükségesnek tartja a debreceni átadó állomáson a vonatkozó kérdőívek kitöltését, mert a munkaerőgazdálkodás alapja az, hogy tudják, milyen szakképesítésű és milyen gyakorlati képességű munkások állnak rendelkezésre, ez nemzetgazdasági szempontból is igen fontos.

Elnök kimondja, hogy az albizottság felkérésére

az Iparügyi Minisztérium kiküldöttje a szükséges lépéseket megteszi a tekintetben, hogy a szakmunkásoknak hazatérésük után az elhelyezkedéskor bizonyos prioritás biztosíttassék.

Javasolja továbbá, hogy az albizottság

azt a kérdést, hogy a hadifoglyok hazatérésük után meddig részesíthetők szociális támogatásban és hogy a kedvezmények a már hazatértek, vagy az ezután hazatérőkre vonatkozik-e, a nagybizottság elé utalja.

A nem szakmunkás hadifoglyok ügyének tárgyalása során Elnök felhossa, hogy a hároméves terv 400.000 hadifoglyot vett számításba. Havonként pedig csak 20.000-nek visszatérésével lehet számolni.

Jakab György szerint csak a harmadik év folyamán fog a termelés annyira emelkedni, hogy munkaerőhiányról lesz szó.

Elnök az építés és közmunkaügyi miniszter kiküldöttjét kéri, hogy a nem szakmunkás

hadifoglyok elhelyezését a folyó és a meginduló közmunkáknál tekintetbe vegye oly módon, hogy részükre elsőbbségi jogot biztosít.

Dr. Possler László ezt kilátásba helyezi és ismerteti az átképzés lehetőségét is, amelynek segítségével, mint önálló háziiparosok szintén megélhetési lehetőségekhez juthatnának a hazatérők.

Kausay Tibor hozzászólásában kifejti, hogy azoknak a mezőgazdasági cselédeknek elhelyezéséről is gondoskodni kell, akik a földreform folytán munkahelyüket elvesztették. Itt lépések történtek már a tekintetben, hogy a FÉKOSZ először a hadifoglyokat közvetítse ki. Feltétlenül kell kérni a vízügyi munkálatok, csatornázás stb.-nél való alkalmazását az említett kategóriának, mert itt bizonyos felesleg lesz.

Elnök mielőtt a harmadik kategóriára, a csökkent munkaképességű szakmunkások és nem szakmunkások ügyére áttérne, megállapítja, hogy

a szakképzett munkások elhelyezéséről az Iparügyi Minisztérium a Szakszervezeti Tanács segítségével gondoskodik, a nem szakképzett munkások a közmunkáknál és középítkezéseknél helyezhetők el, a mezőgazdasági munkások elhelyezését pedig a Földművelésügyi Minisztérium vállalta magára.

A volt levontak, akik részben tanoncok, részben tanulók, ügyében az albizottság megkeresi a kultuszminisztériumot, illetőleg az Iparügyi Minisztérium gondoskodik elhelyezésükről.

Elnök kéri a földművelésügyi miniszter kiküldöttjét, vázolja a földhözjuttatás kérdését.

Dr. Kovács János ismertette a kérdést előadja, hogy a 600-as rendelet megjelenése után rendelkezés történt a tekintetben, hogy az egyes községek bizonyos mennyiségű ingatlant tartalékoljanak a hadifoglyok részére. Ezek a tartalék ingatlanok egyes községekben meg is vannak, de olyan helyeken, ahol nagyobb az igénylés és kevesebb föld állott rendelkezésre, nincsenek, esetleg nem volt olyan tekintetbe jöhető távollevő hadifogoly, akinek részére tartalékolni kellett volna, vagy fiatalok voltak, akik juttatásra amúgy sem számíhattak volna. A probléma kettős. Az otthonlévő családtagok sok

esetben igényeltek földet, és meg is kapták. Kérdés, hogy akik még nem igényeltek és a nőtlenek részére milyen földterület legyen juttatva. A tartalékolt terület 60.000 kat. hold. Ebből elsősorban azok részére a hadifoglyok részére fognak juttatni, akik bevonulásuk előtt is mezőgazdasági foglalkozást űztek, más a juttatásra nem jogosult. Ezek az ingatlanok az áttelepítéstől teljesen függetlenül állnak. A technikai módja a juttatásnak az, hogy az igénylő a községi előjárásához nyújtja be igényét, ha a községben juttatandó föld van, a községi előjáróság azt jelenti, a különös érdek felemlítésével a megyei földhivatalnak és az határoz a juttatás tekintetében. Ha helyben nem volna föld, úgy a megyei földhivatal áttelepítéssel oldja meg a kérdést.

Dr. Domokos Pál Péter tájékoztatást kér arról, hol vannak juttatandó ingatlanok és hol nincsenek, hogy erre nézve felvilágosítást nyújthasson.

Dr. Kovács János a tájékoztatást kilátásba helyezi.

Erdős Tihamér felveti azt a súlyos problémát, mi fog történni azokkal, akiktől politikai vagy vallási üldözés miatt vették el ingatlanaikat, ha visszajönnek.

Dr. Kovács János utal a 600-as rendelet rendelkezéseire és megjegyzi, hogy amennyiben foglalkozásukra nézve földművelők voltak, nemcsak ingatlanaikat, hanem lehetőség szerint felszerelést is kaphatnak vissza, avagy csereingatlant igényelhetnek.

Elnök ezután felvázolja, hogy eddig a bizottság mit tárgyalt le:

1./ szesz és dohány egyedárusági jogosítványok kiadásánál az intézkedések folyamatban vannak.

2./ szakképzett munkások elhelyezésére van kilátás.

3./ nem szakképzettek elhelyezése a közmunkáknál lesz biztosítható.

4./ földtartalékolás is megtörtént, hogy földhöz juthassanak.

Maradt azonban egy tekintélyes tömeg, akik egyik kategóriába sem tartoznak: az önálló kisiparosok, kiskereskedők stb. Ezek megsegítésére szolgálnának a kisipari hitelek, de ez nem lesz elégséges, hatékonyabb támogatásra lenne szükség. Ezután ismerteti az Építés és Közmunkaügyi Minisztériummal folytatott

tárgyalásait, előadja, hogy amikor az Építés és Közmunkaügyi Minisztérium felvetette 24.000 falusi ház építésének tervét, a következő megállapodás jött létre Veres Péter miniszter úrral. A múltban ezeket az építkezéseket a közbizalmi szervezetek bonyolították le, s a megállapodás szerint ezeknek a szervezeteknek építési tevékenységét megszüntetnék és újjászervezve, országos népbizalmi szervezet néven a csökkent munkaképességűek gazdasági talpraállításának célját szolgálnák. A múltban már alakult ilyen szervezet a hadigondozottak számára, ezt is beleolvasztanák, s ezzel megerősítve, összedolgozva próbálnák a problémát megoldani. Kéri a kereskedelem- és szervezetügyi miniszter képviselőjét, hogy támogassa törekvést azzal, hogy a nem szorosan a szervezeti törvény szerint megalakuló szervezet létrehozását támogassa, tudja, hogy a szervezeti politika bizonyos irányt követ, ettől eltérő szervezet megalakulásához a tárca nem járul hozzá, a tárgyalásoknál a minisztérium szervezetpolitikai osztályáról is jelen volt két képviselő, akik figyelemmel a különleges célra méltányolták a törekvést. Szükségtelen hangsúlyoznia, milyen roppant fontos érdek fűződik a szervezet megalakulásához, és lényegesebb eltérés nem is volna a szervezeti törvény és a megalakítandó szervezet szabályai között, csupán a szervezet igazgatóságába delegálna a Népbizalmi Minisztérium tagokat, mert a szervezet bizonyos ellátmányt fog kapni, hogy addig is, míg az öntevékeny tömörülésre megerősödnek a szervezeti egységek, a nyújtott állami támogatás felhasználása megfelelően ellenőriztessék és irányítottassék, ez biztosíték volna, hogy a nyújtott támogatás arra használtatik, amire az állam adta. A részletek tárgyalásába nem akar bocsátkozni e helyen, csak jelzi az önálló existenciáknak, akiknek munkaképessége csökkent, gazdasági támogatását ezen a felállítandó szervezeten keresztül kívánja a bizottság biztosítani, s a vonatkozó rendelet-tervezet elkészítése folyamatban van. Kéri a terv keresztülviteléhez a kereskedelem- és szervezetügyi miniszter kiküldöttjének támogatását.

Vermes Szigfrid kifejti, hogy a termelés biztosítása a legfontosabb, mert kereskedelem csak akkor lehetséges, ha megfelelő termelvények

rendelkezésre állnak. A szövetkezetügyi miniszter úr a legmesszebbmenően támogat minden szövetkezeti tömörülést, s annak megvalósítása érdekében mindent elkövet. Remény van arra, hogy a kérdésben is segítségre lesz.

Elnök azután áttér az ipari jogosítványok kérdésére. A fennálló rendelkezések szerint, ha az iparos huzamosabb ideig nem gyakorolja iparát, a jogosítvány érvényét veszti. Azt az elvi megállapodást javasolja, hogy azoknál az iparendedélyeknél, amelyeknél a család az ipart nem gyakorolta, a hadifogoly kérhesse az iparnak folytatását.

Albizottság a javaslatot elfogadja.

Erdős Tihamér szóvá teszi a hadifoglyok különböző beadványainak bélyeg- és illetékmentességét, mert sokat jelent a bélyegköltség.

Dr. Hetényi Károly bejelenti, hogy ebben az ügyben történtek már lépések, és kéri az érdekelt miniszteri kiküldöttek segítségét.

Elnök rámutat arra, hogy az albizottságok azért alakultak, hogy minden albizottsági tag a tárcáját érintő ügyeket maga indítja el és kezdeményezi a szükséges rendelettervezet kiadását, hogy az eljárás ezáltal is gyorsíttassék. Kéri ezért, hogy az iparok továbbfolytatása ügyében az iparügyi tárca kiküldöttje is tegye meg a szükséges intézkedéseket.

Kausay Tibor kéri a következő bizottsági ülésre a Földművelésügyi Minisztérium szövetkezetügyi osztályának és a mezőgazdasági ipari osztály kiküldöttjének meghívását.

Ernst Sándor addig is, míg a megalakítandó úgy szövetkezet megkezdheti működését, kéri a meglévő szövetkezet támogatását, hogy a sürgős követelményeknek megfelelhessen, mert máris jelentkeznek támogatásra szorulóknak, akiket nem tud megfelelő fedezet híján ellátni, az ellenőrzés kérdése a vármegyei szociális szakszolgálat útján amúgy is biztosítva van.

Dr. Kosztolányi Tibor rámutat arra, hogy nagyobb összegű támogatás csak a Gazdasági Főtanács hozzájárulásával lehetséges.

Elnök a kérdést az áttelepülők szövetkezetéhez hasonlóan tartaná megoldhatónak addig, míg az új szövetkezet meg nem alakul.

Herencsár Lajos megkérdezi, hogy mi lesz azokkal a hadifoglyokkal, akik mint

mezőgazdasági munkások mentek el, s mint szakmunkások jönnek vissza, de okmányokkal erre vonatkozóan nem rendelkeznek.

Szendrő László a régi üzlethelyiségek visszaigénylését teszi vita tárgyává.

Hosszas vita.

Elnök felkéri

Albizottság felkéri az iparügyi tárca megbízottját a kérdés tanulmányozására és jelentéstételre.

a kereskedelmi és iparügyi tárcák képviselőit, kezdeményezzék a 4000-es rendeletnek oly módon való kiegészítését, hogy elsősorban a hazatérő hadifoglyokat kell üzlet- vagy műhelyhelyiséghez juttatni. Visszajuttatható legyen az az üzlethelyiség, amit hatósági igényléssel vettek el. Ha a probléma kidolgozásával készen vannak, kérjék az albizottság összehívását.

Elnök Kiss Károlyné tag indítványára a visszatérő magántisztviselők elhelyezésének kérdését teszi szóvá.

Jakab György megjegyzi, hogy itt lesznek a legnagyobb bajok, mert ebben a kategóriában már most is meglehetősen nagy a munkanélküliség. Úgy véli, hogy átképzés útján és esetleg a közmunkáknál lehetséges lesz munkaalkalmat biztosítani részükre.

Luttor Ignác felszólalásában kitér a napokban megjelenő hadifogoly-tájékoztató füzetre és szükségesnek tartaná, hogy az függelékkel láttassék el az újabban felmerült tudnivalókra vonatkozóan.

Elnök közli, hogy ezeket a kérdéseket az I/2. osztály összegyűjti, kimunkálja és a községi jegyzőknek a megfelelő utasítást megadja arra vonatkozóan, mi a teendője a hazatért hadifogolynak.

Erdős Tihamér eszmei síkon abban rezulálhatná az egészet, hogy a hadifogolynak éreznie kell azt, hogy vele törődnek és hogy neki egész darab kenyér jár.

Dr. Kosztolányi Tibor megjegyzi, hogy a gazdasági lehetőségek sajnos igen nehezek.

De. Hetényi Károly arról biztosít, hogy a hadifogoly érezni fogja, hogy vele másképpen törődnek és másképpen kezelik.

Elnök javasolja, hogy ha a felvetett problémákat kitárgyalják, akkor jöjjenek ismét össze, de ha

valamelyik bizottsági tag szükségét látja, kérheti előbb is a bizottság összehívását.

Az albizottság elnök javaslatot helyesléssel tudomásul veszi.

Elnök ezután megköszöni a tagok részvételét és az ülést berekeszti.

K.m.f.

Szentpétery Józsefné
jegyzőkönyvvezető

Másolta: Lajtay Olga I/2. o.

SZKL 1. f. 6/51. ő. e.

1947. június 28.

FELJEGYZÉS A KENYÉRFEJADAGOK MEGÁLLAPÍTÁSÁRÓL TARTOTT ÉRTEKEZLETRŐL

Feljegyzés

a Közellátási Minisztérium 1947. június 28-án megtartott értekezletről

Tárgy: A Gazdasági Főtanács határozata értelmében a jövő évi kenyérgabona-forgalom és a kenyérfejadag megállapítása, és ezzel kapcsolatban /a készletek előrelátható elégtelensége miatt/ a jelenleg érvényben lévő kenyérár megtartása mellett a mutatkozó árdifferencia kiegyenlítésének áthárítási lehetősége a tehetősebb rétegekre.

A Gazdasági Főtanács elvben állást foglalt a kérdésben oly módon, hogy a vonatkozó különbözetet a szabadforgalomból kívánja fedezni.

A különböző érdekképviseltek hozzászólása kapcsán az értekező elvi állásfoglalása a következőkben foglalható össze:

A Szakszervezeti Tanács álláspontja szerint minden, a kollektív szerződés hatálya alá tartozó fizikai, szellemi munkavállaló, mezőgazdasági ellátatlannak minősülő, jegyrendszer alapján juthasson fejadagja birtokába. A fejadag a jelenleginél magasabban állapítandó meg, a jelenleg érvényben lévő kenyérárak mellett. Súlyt helyez a Szakszervezeti Tanács arra, hogy a készletek figyelembevételével, a kenyér minősége az úgynevezett félbarna kenyér formájában készíttessék; továbbá súlyt helyez arra, hogy a fejadag megállapításánál a fenti dolgozók minimális alapfejadagja 25 dkg legyen /családtagokat is beleértve/, a pótftheadagok megállapításánál, amennyiben a készletek lehetővé teszik, szintén magasabb fejadag megállapítását tartja szükségesnek. Azzal a kérdéssel szemben, mely szerint a mintegy másfél milliónyi, a fenti megállapítás alá nem vonható ellátatlan kenyérellátását illeti – pénzügyi és készletgazdálkodási okokból –, összefoglalóként arra a megállapításra jutott az értekező, hogy az ezek részére kiadandó jegyeket megváltási áron kell birtokba juttatni /ezalatt azt

értelmezték, hogy a tehetősebb rétegek a kenyérjegy átvételével egyidejűleg magasabb, későbbben megállapítandó árat fizessenek/.

A Szakszervezeti Tanács kiküldötte fenti állásfoglalásának leszögezése mellett hangsúlyozta, hogy a megoldás módozatait az illetékes Közellátási Minisztérium, illetve kormányzati feladatnak tartja.

Miután számszerű adatok sem a gabonabeszolgáltatásra vonatkozólag, sem pedig egyéb relációban ezen az értekezleten nem álltak rendelkezésre, így az értekezlet végső fokon úgy döntött, hogy július 1-jén kedden délelőtt 11 órakor az értekezlet résztvevőiből alakított szűkebb bizottság megfelelő adatok felhasználásával kidolgozza a felmerült kérdések módozatait. A Közellátásügyi Minisztérium megbízottja kérte a Szakszervezeti Tanács kiküldöttjét, közölje a kollektív szerződés hatálya alá tartozó valamennyi munkavállaló /fizikai, szellemi, mezőgazdasági/ országos viszonylatú létszámát, mely kiindulási alapot képez az egész kérdés megoldásához.

Meg kell jegyezni még, hogy a Gazdasági Főtanácsnak az az elgondolása, mely szerint a jegyre történő kenyérkiszolgáltatáson kívül megállapítandó magasabb áron jegy nélkül is lehessen kenyeret vásárolni, az értekezlet megállapítása szerint minden vonatkozásában merőben lehetetlen, mert egyrészt ellenőrizhetetlen, másrészt kétségtelenül az árak emelkedéséhez vezetne. Fenti kérdéssel kapcsolatban szükségesnek mutatkozik a Szakszervezeti Tanács határozott állásfoglalása, annál is inkább, mert mindenkoron a kenyéráraknak, illetve fejadagok szétosztásának döntő szerepe volt a gazdasági élet kialakításában. Különösen szükséges ez akkor, amikor az új kollektív szerződés bértételei a hároméves terv, tehát az egész gazdasági élet komplexumába kapcsolódnak.

SZKL 1. f. 6/139. ő. e.

1947. július 7.

JEGYZŐKÖNYV A SZAKSZERVEZETI TANÁCS ELNÖKSÉGÉNEK ÜLÉSÉRŐL, HATÁROZAT A FIZIKAI ÉS AZ ÉRTELMISÉGI DOLGOZÓK FIZETÉSÉNEK ARÁNYÁRÓL

JEGYZŐKÖNYV

Felvétetett a Szakszervezeti Tanács Elnökségének 1947. július 7-én megtartott üléséről.
Jelen vannak: Kossa István, Vas Miklós, Piros László.

Zala Ferenc elvtárs tájékoztatta az Elnökséget az értelmiségi fizetések megállapítására kiküldött bizottság munkájáról. A tájékoztatás alapján az értelmiségi és fizikai dolgozók fizetésarányára vonatkozólag az Elnökség úgy határozott, hogy az új kollektív keretszerződésben ugyanazokat az arányokat kell fenntartani az órabérben dolgozó fizikai munkások és az értelmiségiek fizetése között, mint 1946. augusztus 1-jén.

Folyó évi július 18-19-én a Szakszervezeti Tanács kétnapos üzemi bizottsági konferenciát rendez, amelyre kb. 700 üzemi bizottsági tagot hív meg Budapestről és vidékről. A konferencia a Vasasok nagytermében lesz megtartva. Napirend: az üzemi bizottságok feladata a hároméves tervvel kapcsolatban, valamint az üzemi bizottságok eddigi munkájának kiértékelése. Előadók: Bán Antal és Gerő Ernő elvtársak. A konferencia megrendezéséért az Üzemi Bizottsági Titkárság, a Vidéki Osztály és a szervezési titkár felelősek.

Böhm Vilmos elvtárs a Szakszervezeti Tanácshoz fordult azon javaslatával, hogy Svédországba 3-5000 mezőgazdasági és néhány száz ipari munkás kivitelére van lehetőség. Az Elnökség ehhez elvben hozzájárul és a szükséges további intézkedéseket és tárgyalásokat a jövőben fogja eszközölni.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést berekeszti.

K. m. f.
Kossa István
Vas Miklós

SZKL 1. f. 4/73. ő. e.

1947. augusztus 12.

**JEGYZŐKÖNYV A SZAKSZERVEZETI TANÁCS RENDKÍVÜLI ÜLÉSÉRŐL, TÁRGYALÁS AZ
ELŐLEGEK ÉS GYORSSEGÉLYEK KIFIZETÉSE ELLENI FELLÉPÉSRŐL**

JEGYZŐKÖNYV

Felvétetett a Szakszervezeti Tanács 1947. augusztus 12-én megtartott rendkívüli üléséről.

Jelen voltak: Kisházi Ödön elnök, Csaplár Péter és Nemes Dezső titkárok, Völgyes Ferenc, Villám János, Virág Sándor, Köves András, Török János, József Móricz, Apró Antal, Rác Gyula, Béki Ernő, Kovács Imre, Maróthy Károly, Zgyerka János, Bartha Bertalan, Tuli István, Szász Ferencné, Zentai Béla, Lukács Kálmán, Halász Alfréd, Kőműves József, Haimann János, Sárossy István tanácsstagok.

Kisházi Ödön elnök üdvözli a megjelenteket, megállapítja a határozatképességet, az ülést megnyitja.

Rendkívüli ülés összehívását az tette szükségessé, hogy a legtöbb üzemben gyorssegélyeket, előlegeket adnak. Ezek a kifizetések a hároméves terv indulása előtt a stabilizációra nagy veszélyt jelentenek. A NIK és MÁSZ üzemek ezt nem bírják követni. Az árfronton ilyen nagy összegű pénz megjelenése komoly veszedelmet okozhat. Ebben a súlyos kérdésben a Tanácsnak állást kell foglalnia. Felkéri Nemes Dezsőt a kérdés részletes ismertetésére.

Napirend előtt szót ad Csaplár Péternek.

Csaplár Péter kifogásolja, hogy az 1-jén megjelent egyes szaklapokban csak az egyik munkaspárt jelöltjeit ismertették. Javasolja, hogy a legközelebb megjelenő számokban ez a hiba korrigáltassék. Helyteleníti továbbá, hogy Nemes Dezső a hozzá látogatába érkezett külföldi vendégeket nem mutatta be.

Nemes Dezső a szaklapokra vonatkozóan Csaplár szempontjait indokoltnak találja és indítványozza, hogy minden ilyen ügyben érkező panaszt közösen beszéljenek meg.

Köves András előadja, hogy a két külföldi vendéget ő Tolnai Györgynek bemutatta, aki megérdeklődte, hogy milyen pártiak. Amikor közölték, hogy kommunisták, tovább nem tárgyalt velük. Ezután vitte a vendégeket Nemeshez.

Kisházi Ödön helyteleníti Tolnai viselkedését, miután a Szakszervezeti Tanácshoz érkező vendégeket szakszervezeti szempontból kell nézni, nem pedig pártszempontból.

Nemes Dezső rátér a napirend ismertetésére. Részletezi, hogy ezekből a rendkívüli segélyekből a munkásságnak sem politikai, sem anyagi effektív haszna nincs, csak a reakciónak. Foglaljon állást a Szakszervezeti Tanács erősen ebben a kérdésben, és a két munkáspárt, valamint a Függetlenség Front álljon ki e mögé a nyilatkozat mögé. Határozatunk elfogadása és nyilvánosságra hozatala után a két munkáspárt hasonló értelmű nyilatkozattal lesz segítségünkre abban, hogy álláspontunkat a tömegekkel megértessük. Felolvassa az elkészített határozati javaslatot és kéri annak elfogadását.

Halász Alfréd kétségtelennek tartja, hogy a GYOSZ zavaró szándékkal adott instrukciót a segélyek kifizetésére a hozzá tartozó üzemeknek. Veszélyesnek tartja azonban, hogy ismét a Tanács álljon szembe ezekkel a követelésekkel. Javasolja, hogy a Minisztertanács adjon ki olyan értelmű rendelkezést, hogy a 15%-on túl semmilyen címen kifizetéseket nem lehet eszközölni. Így nem a szakszervezeteknek kellene magukra venni az ódiumát annak, hogy ismét ők akadályozzák meg, hogy a munkásság pénzhez jusson. Indítványozza, hogy hozzon a Tanács alternatív határozatot fenti értelemben, de rendelkezést a Minisztertanács adjon, amit azután a Szaktanács és a pártok alá fognak támasztani. A határozati javaslatban domboríttassék ki az a követelés, hogy az árak emelésével szemben a kormányzat erősen intézkedéseket tegyen. Ha nem a kormányzat hoz ki rendelkezést, akkor a GYOSZ meg fog vádolni bennünket azzal, hogy mi foglaltunk állást a munkásság érdekeivel szemben.

Apró Antal egyetért Halász indítványával, megemlíti, hogy sok esetben a szakszervezeti vezetők és üzemi bizottságok is élére álltak a segélyek kifizetése iránti követeléseknek. Javasolja, hogy a jövőben keményen kell ellenőrizni a kalkulációt és az ármegállapítást, hogy a tökések ne rendelkezhessenek felesleges összegek felett, amelyekből az ilyen kifizetéseket eszközlik. A határozati javaslatot elfogadja azzal, hogy a két munkáspárt vezetői hassanak oda, hogy ebből kormányrendelet legyen.

Zentai Béla az egész akciót a demokrácia elleni támadásnak minősíti, amelyet le kell leplezni, és ebből a szempontból a határozati javaslat szöveget nem tartja elég erősesnek.

Kisházi Ödön rövid felszólalásokat kér.

Zgyerka János ismerteti a MAORT-nál lévő helyzetet és intézkedést kér.

Szász Ferencné A Hangya szövetkezetről eszközölt kifizetést helyteleníti.

Haimann János hangsúlyozza a munkásegység fontosságát, egyetért Halász Alfréd javaslatával.

Nemes Dezső helyesli, hogy a Tanács határozatának alternatív jellege legyen. Indítványozza, hogy Kisházi és Apró pártjaikkal még a mai nap folyamán tárgyalják le ezt a kérdést.

Kisházi Ödön helyesnek tartja, hogy a kormány részéről történjék intézkedés, amelyet azután a Tanács alátámaszt. Indítványozza, hogy a Tanács bízza meg négy tagját a határozati javaslat szövegén megejtendő módosítások keresztülvitelével, ugyancsak ez a négy elvtárs tárgyalja meg Rákosi és Szakasits elvtársakkal, hogy a Szakszervezeti Tanács nyilatkozatának nyilvánosságra hozatalával várjunk a Minisztertanács határozatáig, vagy már holnap kihozzuk.

A Tanács a határozati javaslatot egyhangúan elfogadja a szövegen végrehajtandó módosítások megejtésére, valamint a szükséges intézkedések megtételére kiküldi Halász Alfréd, Nemes Dezső, Apró Antal és Kisházi Ödön elvtársakat.

Kisházi Ödön elnök megköszöni a megjelentek részvételét, majd több tárgy nem lévén, az ülést berekeszti.

K. m. f.

Kossa István
Kisházi Ödön
Nemes Dezső

Lukács Kálmán
Köves András

SZKL 1. f. 2/42. ő. e.

1947. augusztus 14.

**KNOB SÁNDORNAK, A GYOSZ VEZÉRIGAZGATÓJÁNAK LEVELE KOSSA ISTVÁNNAK A
KOLLEKTÍV KERETSZERZŐDÉSRŐL FOLYÓ TÁRGYALÁSOK MIATT A GYOSZ-T ÉRT
SAJTÓTÁMADÁSRÓL**

KEDVES BARÁTOM !

Nem volnék őszinte, ha azt írnám, hogy a tegnapi sajtóroham nem ért váratlanul bennünket. Igenis váratlanul ért, s hozzá kell tennem: meg is döbbsentett. Álláspontunkat az a levél foglalja össze, amelyet még tegnap este eljuttattunk Bán Antalhoz, s amelynek a másolatát idecsatoltan sietek Neked is megküldeni. Neked ezt a levelet el sem kell olvasnod, s ennek ellenére tudod, hogy ebben az egész afférban nekünk van igazunk, s a támadás jogtalanul és méltatlanul ért bennünket. Ti most ellenünk fordított fegyverekkel próbáltok feltartóztatni egy folyamatot, amelynek a veszélyessége tekintetében nincs közöttünk véleménykülönbség. Azonban azt írtam ma Vajda Imrének a Tervhivatal kommunikációjával kapcsolatban, hogy azon a sokak számára nagyon is átlátszó taktikai fogáson túl, amit a tegnapi támadás jelent, a tömegek felé a mostaninál több őszinteséggel, bátorsággal és erővel kell fellépni, s rámutatni az utolsó hetekben egyre aggasztóbbá váló magatartásuk súlyos következményeire.

A köztünk lévő viszony – úgy érzem – feljogosít arra, hogy ezt Neked is teljes nyíltsággal megmondjam.

Szíves köszöntéssel
igaz híved:
Knob Sándor

Melléklet!

1947. augusztus 13.

IGEN TISZTELT MINISZTER ÚR!

A munkáspártok sajtójában – s e sajtónak a Miniszter úrhoz közelálló egyik orgánumban is – ellenünk ma reggel támadások láttak napvilágot. E támadásokkal kapcsolatban legyen szabad Miniszter úr mint az ipari termelés dolgaiért elsősorban felelős kormányzati és politikai tényező előtt tisztelettel a következő megállapításokat tennünk:

1. Miniszter úr, aki a kollektív szerződéssel kapcsolatos tárgyalások fejleményeiről és azok minden részletéről pontosan tájékozva volt, tudja a legjobban, hogy abból a vádból, mintha a GYOSZ a kollektív szerződések megkötését „megakadályozta” volna, egyetlen szó sem igaz. A GYOSZ vezetősége ugyanis a Szakszervezeti Tanács

elnökének jelenlétében július 30-án reggel közölte Miniszter úrral, hogy a szerződéseket hajlandó aláírni.

2. Ugyancsak nem felel meg a valóságnak, hogy a szerződés megkötését az árak emelésétől tettük volna függővé. A tárgyalások során az árak kérdéséről érthetően szó volt, és mi kötelességszerűen felhívtuk a kormányzat figyelmét arra, hogy egyes iparágakban, amelyekben a munkabér a termelési költség jelentős százalékát teszi ki, a bérek emelésének az áralakulásra minő kihatásai lesznek. A július 30-án tartott tanácskozáson azonban Miniszter úr előtt és a Szakszervezeti Tanács elnöke jelenlétében kijelentettük, hogy az árkérdés rendezésétől függetlenül hajlandók vagyunk a kollektív keretszerződés megkötésére.
3. Ugyancsak nem felel meg a tényeknek, mintha a GYOSZ a legutóbbi napokban „legfeljebb egy heti bér” kifizetésére utasította volna tagjait, vagy bárminő formában ilyen értelmű akciót kezdeményezett volna. Nem tettünk egyebet, mint annyit, hogy közöltük a GYOSZ kötelékébe tartozó iparvállalatokkal azt a leiratot, amelyet Miniszter úr 24.728/IV.a./1947. sz. alatt intézett hozzánk, amiben Miniszter úr ismertette velünk az egy heti munkabért meghaladó összegű segélyek kifizetésére vonatkozó álláspontját. A leiratban foglaltakat ellenben a szakszervezetek és a gyárak dolgozói úgy értelmezték, hogy e leirat értelmében egy heti rendkívüli segélyre feltétlen igényük van. Meg kell ismételni azonban, hogy ebben az ügyben a szerepünk a már említett leirat közlésére szorítkozott, s külön is figyelmeztettük vállalatainkat a leirat megszorító rendelkezéseire.
4. Tökéletesen egyetértünk a munkáspártok ma közreadott nyilatkozatának azzal a mondatával, hogy a bérek névleges emelése bizonyos mértéken túl nem javítja, hanem rontja a dolgozók életszínvonalát. Tökéletesen tisztában vagyunk azokkal a veszélyekkel is, amelyeket a forint vásárlóerejének meggyengülése magával hozna, s éppen ezért nem egyszer juttattuk kifejezésre az ország nyilvánossága előtt, hogy a stabilizációhoz az ipari tőkének legalább olyan érdekei fűződnek, mint a dolgozó tömegeknek. Az az állítás ennél fogva, mintha a GYOSZ-t a forinttal szemben valami fondorlatos, ártó szándék vezetné, nem egyéb, mint a most divatos közgazdasági vérvádak egyik változata.
5. Ami a GYOSZ-nak a hároméves tervhez való viszonyát illeti, Miniszter úr tud róla – mert erről Miniszter úrral külön is tárgyaltunk –, hogy folyó évi június hó 12-én tartott közgyűlésünk nyilvánossága előtt felajánlottuk szolgálatainkat és közreműködésünket a hároméves terv munkájának irányításában. A kérdésről beható megbeszélést folytattunk a Szakszervezeti Tanács főtitkárával is abban a meggyőződésben, hogy aktív közreműködésünk a terv sikerének egyik döntően fontos tényezője. Ezek után joggal állíthatjuk tehát, hogy a hároméves tervvel kapcsolatos magatartásunkat illető vádak ugyancsak légből kapottak.

Kötelességszerűen még csak azt jelentjük be, hogy Miniszter úrhoz intézett e levelünk másolatát megküldöttük ma a Szövetségünk kötelékébe tartozó összes vállalatainknak is.

Kiváló tisztelettel
MAGYAR GYÁRIPAROSOK OKSZÁGOS SZÖVETSÉGE

Dr. Knob Sándor s.k.
vezérigazgató

Fellner Pál s.k.
elnök

SZKL 1. f. 6/163. ő. e.

1947. szeptember 6.

**JEGYZŐKÖNYV A SZAKSZERVEZETI TANÁCS KÖZPONTI GAZDASÁGI MUNKAKÖZÖSSÉGÉNEK
ÜLÉSÉRŐL**

SZAKSZERVEZETI TANÁCS

Közgazdasági és Statisztikai Osztálya,
Budapest, VIII. Fiumei út 4.

JEGYZŐKÖNYVI KIVONAT

A Szakszervezeti Tanács központi gazdasági munkaközösségi üléséről.
Budapest, 1947. szeptember 6-án

Zala Ferenc /Szakszervezeti Tanács/ beszámolója

Tisztelt Elvtársak!

A szakszervezeti munkaközösségek az elmúlt hetekben nem tudták kellőképpen ellátni a feladatukat közismert okokból. Az eddigi akadályok elhárultak, s most már fokozott erővel kezdhethetünk neki a munkának, hogy végre célkitűzéseinket megvalósíthassuk.

Az elmúlt idők alatt az illetékes szervek is felfigyeltek a szakszervezeti munkaközösségek munkájára és azt a legnagyobb mértékben igénybe kívánják venni, így pl. a Tervhivatal a havi tervek összeállításánál feltétlenül számít a szakszervezeti munkaközösségek javaslataira, különösen pedig a vidéki munkaközösségek javaslataira. Ez gyakorlatilag annyit jelent, hogy a szakszervezeti munkaközösségeknek minden hónapban a birtokukban levő adatok és egyéb ismeretek alapján a munkaterületükre vonatkozóan a következő hónapra el kell készíteni javaslatukat. Az egyöntetűség kedvéért a javaslatokat a Szakszervezeti Tanácshoz kell beküldeni minden hónap 15-ig, és mi fogjuk aztán ezeket összesítve továbbítani.

A szakszervezeti munkaközösségek munkáját megerősíti az is, hogy a közeljövőben megjelenő tervmegbízotti rendelet szerint a tervmegbízotti havi jelentés másolatát az üzemi bizottságok is megkapják, és ezeken keresztül a szakszervezeti munkaközösségeknek is rendelkezésére fog állni. Szükséges már most az, hogy a szakszervezeti munkaközösségek megszervezzék ezeknek a jelentéseknek a begyűjtését /természetesen ez csak az említett rendelet megjelenése után lehetséges/. Ugyancsak a szakszervezeti munkaközösség munkáját segítik elő azok a tárgyalások, melyeket most a Tervhivatallal folytatunk. Arról van szó, hogy egy aránylag igen részletes havi ipari termelési kérdőívet rendszeresíttessünk, mely a termelési, anyagfelhasználási, létszám, munkaidő, bér, stb. adatokat tartalmazza.

Ezeknek a kérdőíveknek egy másolati példányát a Szakszervezeti Tanács is meg fogja kapni, és természetesen a munkaközösségek rendelkezésére fogja bocsátani.

A munka beindítása, de főleg a munka megjavítása érdekében a munkaközösségeknek egy egész sor szervezeti feladatot kell végrehajtani. Szorosabb kapcsolatot kell teremteni a munkaközösségeknek a Szakszervezeti Tanáccsal. Gondoskodni kell arról, hogy a Szaktanács minden munkaközösségi ülésre meghívót kapjon részletes napirenddel. Minden ülésről a jegyzőkönyvet a szabályzatban előírt határidő betartásával be kell küldeni. Emellett minden hónap 10-ig a munkaközösség elmúlt havi munkájáról részletes jelentést kell beküldeni. Külön fel kívánom hívni a figyelmet arra, hogy ezek a jelentések feltétlenül tartalmazzák a

munkaközösség munkaterületére vonatkozó helyzetjelentést, pl. milyen a nyersanyagellátás, miben van hiány, miért maradt vissza a termelés egyes ágazatokban, stb.

A szakszervezeti központi és a vidéki munkaközösségeket meg kell erősíteni, ezért szükségesnek tartom, hogy a munkaközösségek értelmiségi tagjait fokozottabban kapcsoljuk be a munkába. Ugyanígy helyes az is, hogy minden munkaközösségnél egy-egy hites könyvvizsgáló és különösen az elosztási kérdésekkel kapcsolatosan egy-egy kereskedelmi alkalmazott is dolgozzon. A munkaközösség munkáját meg kell javítani még abban az értelemben is, hogy a munkaközösségi ülések rendszeresek legyenek, s szükség esetén még esetleg sűrítethetjük is őket, s hetenként legalább egy munkaközösségi ülést tartsunk. Különösen fontos ez az első időkben. A munka további megjavítása céljából szükséges a munkaterületnek a felosztása. Munkabizottságokat kell életre hívnunk, és ezeket a munkabizottságokat az egyes reszortmunkákért felelőssé kell tenni. Ilyen munkabizottságot hozhatunk létre pl. az árak-kalkulációk terén, a munkaerő terén, a termelés terén, a 3 éves terv terén stb.

Szükségesnek mutatkozik most már az is, hogy a munkaközösségek a különböző hivatalos szervekkel, minisztériumokkal, Tervhivatallal, Anyag- és Árhivatallal stb. közvetlenül is teremtsék meg a kapcsolatot és építsék ki az összeköttetést.

A munkaközösségeknek fokozottan kell biztosítani a tömegekkel és az étellel való kapcsolatot. Ebből a célból meg kell szervezni, hogy a tervmegbízottakkal állandó összeköttetésben legyenek. Emellett a munkában az üzemi bizottságokat is fokozottan kell bekapcsolni. Ugyanígy a munka során a megbízható üzemi szakértőket is igénybe kell venni, és a munkaközösség szervét, az üzemi munkaközösségeket ki kell építeni. Most már elérkezett az az idő, amikor sor kerül az üzemi munkaközösségi hálózat teljes kiépítésére. A munkaközösségeknek a dolgozókkal, a tömegekkel biztosítani kell a szerves és élő kapcsolat megteremtését. Ez történhet üzemi értekezleteken, sajtón, stb. keresztül.

A munkaközösségek munkája csak akkor lesz eredményes, ha megfelelő káder áll rendelkezésre. Ezért a szakszervezetekben és az üzemekben fokozott kádermunkát kell végezni. Meg kell szervezni a rendszeres gazdasági oktatást, tanfolyamokat kell rendezni és biztosítani kell a továbbképzés lehetőségét. Az első ilyen tanfolyamoknak legkésőbb október 15-ig meg kell indulni.

A munkaközösségeknek megfelelő propagandával és felvilágosító munkával kell dolgozni. A feladatokat ismertetni kell az üzemi munkaközösségekkel, sőt magukkal a dolgozókkal is. Az elért eredményeket ki kell értékelnünk és ugyancsak ismertetnünk kell. E célok elérése érdekében rendszeresen igénybe kell venni a szakszervezeti lapokat, a napi sajtót és a különböző szaklapokat. Brossúrákat, szakkönyveket kell a munkaközösségeknek kiadni.

A szervezeti feladatok mellett a tárgyi feladatok elvégzése is igen fontos. Körülbelül 7-8 olyan nagyobb munkaterület van, ahol a munkaközösségeknek rendszeresen dolgozni kell.

1. Árak és kalkulációk

A gyári eladási árakat rendszeres vizsgálat alá kell vonni és nyilvántartást kell vezetni róluk. A szakma minden fontosabb gyári eladási árát hetenként egyszer /lehetőleg szerdai napon/ fel kell venni, s ki kell munkálni ezeknek az áraknak indexbe való átültetését. Ugyanígy a szakmához tartozó fogyasztói árakat, elsősorban a közszükségleti cikkekre vonatkozóan ugyancsak nyilvántartásba kell venni és rendszeresen kell vizsgálni. A vidéki munkaközösségek minden fontosabb helységben a megélhetési költségek alakulásáról, a Szaktanács által közlendő forma és séma szerint, hetenként legalább egyszer /ügyszintén szerdai napon/ nyilvántartást kell hogy vezessenek. A kalkulációkat rendszeresen ellenőrizni

és vizsgálni kell, ugyanígy a különböző kalkulációs tényezőket /anyag, üzemanyag, bér, regie, haszon, stb./. A munkaközösségeknek minden területen először a legfontosabb cikkeknél ki kell dolgozni egy módszert a termelési költségek /és így az önköltségi ár/ tervszerű csökkentésére. Meg kell vizsgálni a munkaközösségnek a termelői ár /gyári ár/ és a fogyasztói ár közötti árrést és ugyancsak tervet kell kidolgozni ennek a csökkentésére. Igen fontos az, hogy a munkaközösség már a részleteredményekről, illetve a részletmunkákról megfelelően tájékoztassa az illetékes szerveket és a Szakszervezeti Tanácsot, hogy az árleszállítási akció minél előbb megindulhasson.

2. Munkabérek, kollektív szerződések

A szakszervezetek mindezekig meglehetősen elhanyagolták a bér- és fizetési színvonalnak akár alkalmankénti, akár pedig rendszeres vizsgálatát. A munkaközösségeknek erre a kérdésre a jövőben sokkal nagyobb súlyt kell fektetni. Meg kell szervezni, hogy a munkaközösségek a fontosabb nagyüzemekben, sőt esetleg a kisiparban is ellenőrző vizsgálatokat tegyenek. Fel kell tární a munkaközösségeknek és ellenőrizniük kell a munkaterületükhöz tartozó vállalatoknál a természetbeni juttatások, segélyek és előlegek mértékét. Ugyanígy vizsgálatot kell rendszeresíteni a szociális és a szerződéses terhek megállapítására vonatkozóan. Munkakörönként a reálbérek alakulását állandó ellenőrzés alatt kell tartani. A kollektív szerződések alkalmazásával kapcsolatban megfelelő ellenőrzést kell gyakorolni, hogy ezzel pro és kontra a visszaéléseknek elejét vehessük. A munkaközösségeknek rendszeresen kell foglalkozni a kollektív szerződések hibáinak feltárásával, javaslatokat kell tenni azok kiküszöbölésére, és az új kollektív szerződésekre vonatkozóan már a következő esztendőre is megfelelő helyzetet kell teremteni, megfelelő tervezetet kell készíteni. Szorgalmazni kell a munkaközösségeknek a teljesítményi bérezést és a mutatószámok teljesítményi bérezésnek kiszélesítését /idetartozik a teljesítményi normák általános ellenőrzésének a kérdése is/. A kollektív szerződések mellett nem hanyagolhatják el a munkaközösségek a kollektíven felüliek fizetésének és mellékjárandóságának vizsgálatát sem, különösen pedig az ellenőrzését.

3. Munkaidő

A munkaközösségeknek ellenőrizniük kell a túlórákat, a mulasztott munkaórákat és a munkaórák megoszlását. Javaslatokat kell készíteniük az új műszakok beiktatására.

4. Munkaerő, munkapiac

A munkaerőgazdálkodás igen fontos szakszervezeti kérdés, s így a munkaközösségeknek is foglalkozni kell ezzel. Elsősorban meg kell állapítani a dolgozók létszámát, ennek változását és a változás okait. Meg kell vizsgálni általánosságban és üzemenként a közvetlen termelőmunkán részt vevők /produktív munkaerők/ létszámát. Tervet kell készíteni ezek arányszámának a növelésére. Meg kell vizsgálni általánosságban és üzemenként a szellemi és a fizikai munkavállalók arányát, s ahol ez szükséges, javaslatot kell tenni az arány megjavítására. Figyelemmel kell kísérni a betölthető munkahelyek számát és javaslatot kell tenni ezek betöltésére. A szakma, iparág foglalkoztatottságára nézve indexszámot kell készíteni. Fel kell tární a szakmunkás- és szakmunkaerő-hiányt, vagy esetleg többletet, ennek pótlására, illetve levezetésére javaslatot kell tenni. Ki kell munkálni a szakmunkás-kérdést és gyakorlati kivitelezését.

5. Termelés, termelési kérdések

Fel kell mérni a termelést és ennek rendszeres vizsgálatára termelési indexet kell vezetni. Ott, ahol ennek szüksége mutatkozik, megfelelő javaslatokat kell tenni a termelés irányítására. Foglalkozni kell az iparág nyersanyag-, segédanyag- és félkészáru-kérdésével, megfelelő javaslatokat kell hozni erre vonatkozóan. Ugyanígy vizsgálni kell az üzemanyag- és az energiakérdések, az erőgépek kérdését. Meg kell nézni, hogy az egyes üzemek kapacitásukat mennyire használják ki. Javaslatot kell hozni, terveket készíteni a kapacitás fejlesztésére vonatkozóan. A munkaközösségeknek foglalkozni kell éppen a termelés olcsóbbítása érdekében az egységesítés és a szabványosítás problémájával is. Hatalmas területet jelent a racionalizálás. Ez a terület még nincs kimunkálva. A munkaközösségeknek itt igen sok a tennivalója, éppen ezért elő kell segíteni az újításokat is. A teljesítményt rendszeresen mérni és ellenőrizni kell, és meg kell állapítani a 100 forint munkabérre eső termelési értéket.

6. A 3 éves terv

Már az eddig elmondott feladatok is jelentékeny mértékben utalnak arra, hogy a munkaközösségek munkájának nagyobb részét a terv végrehajtásával és ellenőrzésével kapcsolatos feladatok teszik ki. A munkaközösségeknek minden vonalon ellenőrizni kell a terv teljesítését. A termelés, az anyagfelhasználás, a beruházás, a kapacitás, a munkaerő, a munkabér, a termelési költség, stb. vonalán foglalkozni kell a terv teljesítésének a rendszeres vizsgálatával és ellenőrzésével. A tervvel kapcsolatosan a munkaközösségeknek elsősorban előkészítő, véleményező és ellenőrző feladatuk van. A terv eredményeit ki kell értékelni, s a következő hónapra vonatkozóan az általános irányelvek szerint kell elkészíteni a munkaközösség javaslatát. A tervmegbízotti jelentéseket a munkaközösségeknek kell véleményezni. Ezeken a feladatokon kívül a tervvel kapcsolatban egy sor szervezeti feladatot is el kell végezni. Ilyenek pl. a terv és a terv eredményeinek ismertetése és népszerűsítése. A terv előkészítő és ellenőrző munkálataiban minden dolgozót be kell kapcsolni.

7. Elosztási, fogyasztási és közellátási kérdések

A munkaközösségeknek foglalkozni kell a termelt készáruk, félkészáruk elosztásával. Meg kell vizsgálniuk a kontingenseket és meg kell nézni az elosztási szervek munkáját. Szükség szerint javaslatokat kell tenni az elosztás megváltoztatására, átszervezésére, vagy esetlegesen új rendszer létesítésére vonatkozóan. Fel kell mérni a munkaközösségeknek a jelentkező fogyasztás mértékét, különös tekintettel a közszükségleti cikkekre vonatkozóan. A jelentkező szükséglet alapján javaslatot kell tenni szükség szerint a termelési terv esetleges megváltoztatására vonatkozóan. Végül foglalkozni kell a munkaközösségeknek az iparágakat érintő export–import kérdésekkel is.

A munkaközösségek munkája tehát igen sokrétű. Ezek azonban azok az elsőrendű feladatok, melyeket nekik okvetlenül el kell végezni. Ehhez természetesen szükséges az adminisztráció megjavítása, munkaerők beállítása. Az anyagi fedezetről a munkaközösségeknek maguknak kell gondoskodni. Ennek megoldására többféle lehetőség van, amit mindig az adott viszonyok szabályoznak.

Az ipari munkaközösségeken kívül vannak még egyéb speciális munkaközösségek, pl. a kereskedelmi munkaközösség, a pénzügyi munkaközösség, stb. Az ipari munkaközösségek feltétlenül vegyék igénybe ezeknek a segítségét, mikor speciális kérdésekhez jutnak el.

A legfontosabb feladatunk most már a munkánk megszervezése, megindítása minden területen s a munkaprogramok elkészítése.

1947. szeptember 29.

**A SZAKSZERVEZETI TANÁCS ÉS A GYÁRIPAROSOK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE KÖZÖTT
MEGKÖTÖTT KOLLEKTÍV KERETSZERZŐDÉS**

Kollektív keretszerződés,

mely egyrésről a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége, másrésről a Magyar Szabad Szakszervezetek Országos Szövetsége (Szakszervezeti Tanács), mint a csúcs-érdekképviseltek között a mai napon a következőkben jött létre:

I. Általános rész

1. E kollektív keretszerződésben lefektetett megállapodások az ország összes gyáripari és bányaiipari munkáltatóira és azok munkavállalóira kötelező erejűek, tekintet nélkül arra, hogy a munkáltató vagy a munkavállaló tagja-e vagy sem a kollektív szerződéseket megkötő valamely érdekképviselőnek.

2. A szerződő csúcs-érdekképviseltek megállapodnak abban, hogy a gyáripar és a bányaiipar egyes szakmáira illetékes munkáltatói egyesületek és a szakszervezetek haladéktalanul megkötik a szakmai kollektív szerződést. A szakmai kollektív szerződés e keretszerződés rendelkezéseitől csak akkor térhet el, ha valamely szakma különleges kérdését rendezi, és az eltéréshez alulírott csúcs-érdekképviseltek hozzájárulnak.

3. A szerződő csúcs-érdekképviseltek megállapodnak abban, hogy a szakmai kollektív szerződések megkötése után a gyáripar és a bányaiipar egyes iparágaira illetékes munkáltatói egyesületek és a szakszervezetek haladéktalanul megkötik az iparág kollektív szerződését. Az iparág kollektív szerződése az illető iparágban alkalmazott összes fizikai és a kollektív szerződés hatálya alá tartozó szellemi munkavállalókra (tehát az ott foglalkoztatott idegen szakmabeliekre is) joghatályos, azok munka- és munkabérfeltételeit rendezi. Rendelkezései e keretszerződéstől csak akkor térhetnek el, ha valamely iparág különleges kérdését rendezik, és ezt a szerződést megkötő csúcs-érdekképviseltek jóváhagyták. A kollektív keret-, a szakmai és az iparági, valamint üzemi szerződések védelméről a mindenkor érvényben lévő és idevonatkozó kormányrendeletek intézkednek.

4. A szakmai, illetve iparági kollektív szerződés, úgyszintén az arra vonatkozó módosítások és függelékek érvényességéhez az alulírott csúcs-érdekképviseltek együttes, előzetes hozzájárulása szükséges. A hozzájárulás kérdésében elfoglalt álláspontjukat a szerződő felek a szerződés, valamint a módosítások és függelékek beérkezésétől számított 8 napon belül közlik az Országos Munkabérmegállapító Bizottság elnökével.

5. Alulírott szerződő felek a keretszerződés rendelkezéseit pontosan betartják és gondoskodnak arról, hogy a hozzájuk tartozó érdekeltségek és érdekeltek a keretszerződést, valamint a rájuk érvényes kollektív szerződés rendelkezéseit szigorúan betartsák.

6. E szerződés érvénybelépése napjától a szerződő felek, úgyszintén a gyáripari, illetve bányaiipari szakmai munkáltató egyesületek és a szakszervezetek között fennálló keret, illetve szakmai (üzemi) kollektív szerződések érvényessége megszűnik. Ugyane naptól hatályukat veszítik a munkáltató és a munkavállaló között esetleg fennálló egyezség olyan

intézkedései, amelyek a jelen kollektív keretszerződés rendelkezéseitől eltérnek, ilyen egyezség kötése a kollektív keretszerződés érvényességének tartama alatt tilos.

7. Szerződő felek a termelés zavartalansága érdekében megállapodnak abban, hogy valamely kollektív szerződésről, függelékről, módosításról alulírott szerződő felek, illetőleg a kollektív szerződést kötő felek hivatalos közlést a munkáltató, az üzemek, üzemi bizottságok, bizalmiak vagy a munkavállalók részére csak akkor tehetnek, ha az Országos Munkabérmegállapító Bizottság elnöke a csúcs-érdekképviselők által hozzájárulásukkal benyújtott szerződés ellen, a benyújtástól számított 3 napon belül, kifogást nem emel.

8. Ha a munkáltató – az illetékes munkáltató egyesület véleményezése alapján –, vagy a nála alkalmazott munkavállalók többsége az illetékes szakszervezetek véleményezése alapján kéri, az alulírott csúcs-érdekképviselők előzetes hozzájárulása után az illető üzemre és annak fizikai és a kollektív szerződés hatálya alá tartozó szellemi munkavállalóira érvényes üzemi kollektív szerződés köthető. A vállalat vezetősége és az üzemi bizottság javaslata alapján a vállalatra illetékes iparági munkáltató egyesület és a szakszervezet (szakszervezetek munkaközössége) között létrejött üzemi kollektív szerződés és annak esetleges függeléke érvényességéhez alulírott csúcs-érdekképviselők együttes hozzájárulása szükséges. A szerződés felterjesztése kérdésében a 4. bekezdés rendelkezései alkalmazandók.

9. Az üzemi kollektív szerződés megkötésével a szakmai, illetőleg iparági kollektív szerződések eltérő rendelkezései az üzemi kollektív szerződés hatálya alá tartozó munkavállalókra nem vonatkoznak.

II. Munkaidő

A) Általános rendelkezések

1. A fizikai munkavállalók rendes munkaideje heti 48 óra.

2. A fizikai munkavállalók heti 48 óra munkaideje úgy osztandó be, hogy a rend szerinti napi 8 órától eltérő is lehet, de a napi 9½ órát csak az illetékes munkáltatói érdekképviselő és az illetékes szakszervezet budapesti központja előzetes hozzájárulásával haladhatja meg. A napi munkaidő lehetőleg osztatlan legyen. Az ugyanezen fejezet 4. bekezdés szerint járó napi 30 perces fizetett étkezési és tisztálkodási szünet esetén a munkaidő osztatlannak, ennél hosszabb étkezési és tisztálkodási szünet esetén osztottnak tekintendő.

3. Mind a fizikai, mind a szellemi munkavállalók napi rendes munkaidő-beosztását, kezdetének és befejezésének időpontját, a munkáltató az üzemi bizottsággal (bizalmival) és az érdekelt bizalmiak bevonásával együttesen állapítja meg, ugyancsak ők kötelesek megállapítani azt, hogy a folyamatos üzemekben a vasárnap vagy az azt megelőző nap (ünnepnapi, vagy az azt megelőző nap) melyik órájától számított 24 órán belül végzett munka tekintendő és díjazandó vasárnapi, illetőleg ünnepnapi munkának.

4. A munkavállalót arra a napra (akár munkanap, akár vasárnap, akár ünnepnap), amelyen legalább ténylegesen 8 órát dolgozott (illetőleg a heti 48 órás munkaidő egy napra eső hányadát ledolgozta), 30 perces együttes fizetett étkezési és tisztálkodási idő illeti meg. Ha a hét valamely munkanapján a rendszeres munkaidő 8 óránál kevesebb, az esetben a 30 perces együttes fizetett étkezési és tisztálkodási idő erre a napra akkor illeti meg a munkavállalót, ha azon a napon legalább 4 órán át dolgozott. Ezt a 30 percet lehetőleg úgy kell beosztani, hogy az étkezési szünet az aznapi rendes munkaidő felébe, vagy első kétharmada és utolsó harmada közé essék.

Miután a harmadik műszakban dolgozó 30 perces együttes fizetett étkezési és tisztálkodási ideje nem iktatható be, az előző mondat rendelkezései szerint ők az étkezést úgy tartoznak elvégezni, hogy azzal a folyamatos termelőmunkát ne akadályozzák.

5. A 30 percért járó fizetés alapja a munkavállaló folyó heti bére, illetve túlórapótlék nélküli órakeresete. (II. B. 4. bekezdés)

6. A szellemi munkavállalók munkaideje ugyancsak 48 óra. E munkavállalók heti munkaideje 44 óra csak ott lehet, ahol a szellemi munkavállalók jelenléte nélkül a termelőmunka akadály nélkül folytatható.

7. A heti 48 órát, illetve 44 órát rendszeresen teljesítő szellemi munkavállalókat ugyancsak megilleti a 4. bekezdés értelmében a 30 perces együttes fizetett étkezési és tisztálkodási szünet. Ennek díjazása a havi fizetésben bennfoglaltatik.

B) Túlóra, túlórapótlék, vasárnapi és ünnepnap munká

1. Valamely munkanapon a heti rendes 48 órás munkaidőnek és a 30 perces fizetett étkezési és tisztálkodási szünetnek aznapra eső hányadán túl (I., II. A. 3. bekezdés), vagy a rendes munkaidő megkezdése előtt a munkáltató vagy megbízottja rendelkezése folytán teljesített munka túlórapótlékkal díjazandó. Az a munkavállaló, akinek heti rendszeres munkaideje 48 óránál kevesebb, csak a heti 48 óra utáni munkájáért igényelhet túlórapótlékot. Ha valamely munkahéten a munkavállaló a napi rendszeres munkaidején túli munkaidejével együttesen kevesebb munkaidőt teljesített, mint amennyi összesen az illető heti munkanapok rendszeres munkaideje, túlórapótlék nem illeti meg. (Az igazoltan mulasztott órák ebből a szempontból munkaóráknak tekintendők.) Ugyancsak túlórapótlékkal díjazandó – az ugyanezen fejezet 7., 8., 9. bekezdésében felsorolt kivételektől eltekintve – a vasárnapon, vagy az ugyanezen fejezet 13. bekezdésében felsorolt ünnepek valamelyikén a munkáltató vagy megbízottja rendelkezése folytán teljesített munka.

2. Valamely munkavállaló heti 4 napon túlmenő és a 4 napon belül naponta 2 órán túl termelőmunkát csak akkor végezhet túlórában, ha a munkáltató és az üzemi bizottság (bizalmi) erre vonatkozóan az illetékes szakmai munkáltató egyesülettel és a szakszervezettel megállapodott.

3. A napi 8 és fél órai (beleértve a félórás étkezési szünetet) munka után további 3 és fél órai túlórázás után újabb 30 perces, 50%-os túlórapótlékkal fizetett étkezési időre van joga a munkavállalónak. Minden további 3 és fél órai túlórázás után újabb 30 perces, 100%-os túlórapótlékkal fizetett étkezési szünet illeti meg a munkavállalót. Az utolsó 3 és fél órás túlórára járó fizetett étkezési időt a munkavállaló nem köteles a munkahelyén eltölteni.

4. Az órabérben dolgozó munkavállaló túlórapótlékának kiszámítási alapja az illető bérhétre az öt megillető órára. A teljesítménybérben dolgozó munkavállaló túlórapótlékának alapja a bérfizetési időszakban teljesített rendes munkaórái egységére (vagyis egy munkaóra) eső keresetrész (órakereset). A havi fizetésüknél a túlórapótlék kiszámítási alapja a havi fizetés 210-ed része, tekintet nélkül arra, hogy a rendes heti munkaideje 44 vagy 48 óra-e. A heti fizetésüknél a heti fizetés 48-ad része. A „szerzett jogok és természetbeni járandóságok” fejezet rendelkezései alapján járó juttatások a túlórapótlék alapjának, illetve összegének megállapításánál nem vehetők figyelembe.

5. A túlórapótlék a napi munkaidőt követő első és második órára az egy órára eső kereset 25-25 százaléka, a harmadik és negyedik órára az egy órára eső kereset 50-50 százaléka, az ötödik és minden további túlórára az egy órára eső kereset 100-100 százaléka (a 4. bekezdés szerint).

6. Vasárnapon, úgyszintén a vasárnap helyett a hétköznapon járó heti szabadnapon végzett munkáért, tekintet nélkül a munkaórák számára, minden órára a rendes órabér, illetve órakereset és ezen felül ennek 100%-os pótléka (vasárnapi pótlék) jár a munkavállalónak. Azokon az ünnepnapokon, amelyeken az üzem munkát rendszeresen nem végez, a munkavállalókkal esetleg végeztetett munkáért a rendes (4. bekezdés) munkabér és a

vasárnapi pótlék fizetendő. Külön túlórapótlék tehát a vasárnapi 100%-os pótlékon felül a jelen bekezdés szerint végzett munkáért nem számítható fel.

7. A folyamatos üzemben dolgozó azon munkavállaló, akinek rendszeres munkabeosztása olyan, hogy a heti 48, illetőleg a megállapított heti munkaórákon belül vasárnap is dolgozni köteles a folyamatos üzem biztosítása céljából, akkor nem tarthat igényt a vasárnapi pótlékra, amennyiben az előírt heti szabadnapját megkapja. (Például a közhasználatú villamosművek energiafejlesztő telepein, a gyárak elektromos központjaiban, gázfejlesztőiben, szivattyútelepein, vegyészeti, bányászati és kohászati folytonos üzemekben teljesített munka, kapusi őrszolgálat, stb.)

8. A vásár- és ünnepnap rendszeresen dolgozó munkavállaló munkaideje úgy osztandó be, hogy minden hónapban a heti szabadnapok közül lehetőleg kettő vasárnapra essék.

9. A nem folytonos üzemekben, illetve nem folytonos munkán dolgozók vasárnap és ugyanezen fejezet 13. bekezdésében felsorolt ünnepnapokon termelőmunkát csak akkor végezhetnek, ha ahhoz a szakmai, iparági szerződést megkötő felek előzetesen hozzájárultak.

10. A portás, éjjeliőr, stb. rendszeres munkaideje, túlórapótlék-mentesen akként állapítható meg, hogy az egyik héten 48 óránál többet, a másik héten 48 óránál kevesebbet dolgozik, azzal a megszorítással, hogy a két egymást követő hét együttes munkaideje a 96 órát nem haladhatja meg. A kétheti 96 órának egy napra megállapított rendszeres munkaidő-hányada felett teljesített munka túlmunkának számít, és az túlórapótlékkal (4., 5. bekezdés) díjazandó. Minden esetben biztosítani kell azonban az ilyen munkavállalóknak hetenként a 36 órás megszakítás nélküli szabadidőt.

11. A munkáltató vagy megbízottja által elrendelt, $\frac{1}{2}$ órán alul teljesített túlmunka $\frac{1}{2}$ órának, az ezen túl végzett munka teljes órának számít.

12. Az este 10 (22) óra utáni időben teljesített munka esetén, legalább 6 óra pihenés biztosítandó a következő munkanap megkezdéséig. Ez alatt a pihenési idő alatt a munkavállaló munkára nem vehető igénybe.

13. Január 1., március 15., április 4., május 1., Úrnapja, augusztus 20., és karácsony mindkét napja – amennyiben nem esik vasárnapra – fizetett ünnepnap. Ezekre a napokra a fizikai munkavállaló a folyó heti túlórapótlék nélküli órabérnek, illetve órakeresetének (4. bekezdés) 8 órára számított összegét kapja munkateljesítés nélkül. A heti, illetve havi fizetésűek munkateljesítés nélkül a fizetett ünnep” külön díjazására nem tarthatnak igényt. Ezekre a napokra a munkáltató vagy megbízottja rendelkezése folytán akár a fizikai, akár a szellemi munkavállalók által végzett munka esetén a munkavállalót megilleti az aznap teljesített munkaóráiért (teljesítményéért) járó bér, illetve kereset és annak 100%-os pótléka.

14. Alulírott szerződő felek megállapodnak abban, hogy túlóráztatást a munkáltatók csak a legszükségesebb esetekben rendelnek el. (I. 9. bekezdés)

III. Munkabérek és fizetések

A) Általános rendelkezések

1. Alulírott szerződő felek megállapodnak abban, hogy ebben a keretszerződésben úgyszintén a szakmai, iparági, üzemi kollektív szerződésekben rögzített megállapodásoktól eltérő feltételeket és igényeket sem a munkavállalók, sem azok érdekeinek képviselői nem támaszthatnak, és a munkáltatók ki nem elégíthetnek, kivéve XII. fejezet B. 1. pontjában foglalt esetet.

2. Alulírott szerződő felek megállapodnak abban, hogy sem a munkavállalók, sem azok érdekeinek képviselői visszamenőleges hatályú fizetést nem követelnek, a munkáltatók nem teljesítenek, ilyen megállapodást nem kötnek. Kivételt képez az az eset, amikor a

munkavállaló a kollektív szerződés téves, vagy helytelen értelmezéséből kifolyólag nem kapta meg a kollektív szerződés szerint őt megillető bérét.

3. A bérezés az országban 3 területi csoport szerint történik. A területek és a helységek beosztását a csoportokban az Országos Munkabérmegállapító Bizottság eszközli. Az Országos Munkabérmegállapító Bizottság határozatát a szerződő felek magukra nézve kötelezőnek ismerik el.

4. A munkavállaló bérét, illetve fizetését időbérben vagy teljesítménybérben (mutatószámos teljesítménybér) kapja.

5. A munkáltató tartozik a munkavállalónak minden bérfizetési napon keresetéről a bérfizetéssel együtt olyan részletes írásbeli elszámolást adni, melyből megállapítható a heti munkaidő (külön a rendes, külön a túlóra), a teljesítményszázalék, az órakereset, a levonás és a kifizetésre kerülő összeg.

6. Az időnyomunka díjazását a szakmai, illetőleg iparági kollektív szerződések szabályozzák.

7. Az egyes munkavállalók fizetésének megállapításánál az érdekelt munkavállalók bizalmiai is meghallgatandók. A megállapítást a munkavállalókkal írásban közölni kell.

B) Fizikai munkavállalók munkabére és fizetése

1. A fizikai munkavállalók időbérét és teljesítménybérét a következőkben rendezzük területi csoportok szerint:

a) órabérben dolgozók órábérére

	I.	II.	III.
szakmunkás	130-262	124-269	110-223
betanított munkás	112-165	106-157	95-140
segédmunkás	100-146	95-139	85-124

b) tanoncok

1 éves: a szakmája szerinti kezdő szakmunkás 30%-a
2 éves: a szakmája szerinti kezdő szakmunkás 50%-a
3 éves: a szakmája szerinti kezdő szakmunkás 70%-a
4 éves: a szakmája szerinti kezdő szakmunkás 80%-a

c) teljesítménybérben dolgozó fizikai munkavállalók órakeresete a norma (100%-os teljesítmény) elérése esetén területi csoportok szerint

	I.	II.	III.
szakmunkás	124-210	118-199	105-179
betanított munkás	101-176	96-167	86-150
segédmunkás	98-161	93-153	83-137

d) ebből a teljesítménybérben dolgozó fizikai munkavállalók biztosított órakeresete 80%-os teljesítménynek megfelelően területi csoportok szerint

	I.	II.	III.
szakmunkás	99-168	94-159	84-143
betanított munkás	81-141	77-134	69-120

e) Alulírott szerződő felek megállapodnak abban, hogy azokra a munkahelyekre vonatkozólag, ahol a teljesítményi normát szakszerűen, pontos időfeltételekkel, vagy tudományos idő- és munkaelemzéssel, tehát a D. 3. bekezdés szellemének maradéktalan alkalmazásával állapították meg, és ahol az ilyen megállapítás alapján a normát a termelési bizottság véglegesnek mondotta ki, a teljesítménybérezés szabályozására, alulírott szerződő felek e keretszerződés kihirdetésétől számított 15 napon belül megállapodást fognak létesíteni.

2. Minden szakmai, iparági, illetve üzemi kollektív szerződésben pontosan meghatározandó az, hogy kit kell a kollektív szerződés szempontjából szakmunkásnak, illetve betanított munkásnak tekinteni.

3. A munkavállaló mindenkor arra a bérre, fizetésre jogosult, amely az általa végzett munkára alkalmazott bérrendszer szerint, tényleges munkakörének megfelelően a reá érvényes szakmai, ipari, illetve üzemi kollektív szerződés rendelkezése szerint megilleti.

4. Az 1. bekezdésben meghatározott alsó és felső bérhatárok között, pontosan kidolgozott foglalkozási ágak és munkakörök szerint, a részletes bértételeket a szakmai, iparági, illetve üzemi kollektív szerződések (azok függelékei) rendezik. Azok megállapításához, módosításához és érvénybelépéséhez az alulírott csúcs-érdekképviseltek együttes előzetes hozzájárulása szükséges.

5. Azok az időbérben dolgozó szak-, illetve betanított munkások, akik különleges, kiemelkedő szaktudással rendelkeznek, vagy különleges munkakörben dolgoznak, az 1. bekezdés szerinti béreknél magasabb bérezésben részesülhetnek. Erre javaslatot – az alábbiak szerint – csak a fenti feltételeknek minden tekintetben megfelelő szakmunkásokra és betanított munkásokra csak szórványos esetekben lehet tenni.

6. Az 5. pontban említett kiemelési kérelmet az egyeztető bizottsághoz kell benyújtani. Egyeztető bizottsági határozat nélkül kiemelés nem hajtható végre és előleget folyósítani a javasolt magasabb bérre nem lehet. A javasolt magasabb bér csak a kiemelési határozat jogérvényre emelkedése után fizethető. Ezen a címen visszamenőleges fizetés nem folyósítható és nem követelhető.

7. Az 5. bekezdésben körülírt kiemelési kérelemnek a következőket kell tartalmaznia:

1. a munkavállaló neve,
2. foglalkozása,
3. gyakorlati ideje,
4. munkakörének részletes körülírása,
5. a kérelem részletes indokolása,
6. a munkavállaló órabére,
7. a javasolt új órabér,
8. a vállalat alkalmazásában álló összes fizikai munkavállalók
 - a) létszáma,
 - b) az utolsó 4 bérhétben
 1. ledolgozott összes munkaórák száma,
 2. az 1. alatti munkaórákra kifizetett túlórapótlék nélküli keresete.
9. A munkavállaló kategóriájával (szakmunkás, betanított munkás) azonos kategóriába tartozó összes munkavállalók
 - a) létszáma,
 - b) az utolsó négy bérhétben
 1. a ledolgozott összes munkaórák száma,
 2. az 1. alatti munkaórákért kifizetett túlórapótlék nélküli órakeresete összesen.
10. A kérelem beadásáig

- a) hány munkavállaló kiemelését kérte már a vállalat,
- b) hány munkavállaló kiemelését engedélyezte a bizottság.

A fenti adatokat tartalmazó kérelmet két példányban kell benyújtani.

8. A kiemelési kérelmet a munkáltató és az üzemi bizottság (vagy bizalmi), és ha ilyen van, a munkaverseny-bizottsággal egyetértésben nyújtja be az egyeztető bizottsághoz. Az egyeztető bizottság a javaslatát a szerződő csúcs-érdekképviselőhöz küldi fel jóváhagyás végett. Csak ezek jóváhagyása után emelkedik jogérvényre az egyeztető bizottság határozata. A csúcs-érdekképviselői állásfoglalásnak az egyeztető bizottsági határozat beérkezésétől számított két héten belül kell megtörténnie.

9. Teljesítménybérben dolgozó munkásokra vonatkozó kiemelési kérelem nem terjeszthető fel, és ilyen címen a teljesítménybérben dolgozó munkások részére magasabb bér nem igényelhető és nem folyósítható.

10. Csoportvezetőknek minősülő munkavállalók 8-15 százalékig terjedő csoportvezetői pótlékban részesülhetnek. Az, hogy ki tekintendő csoportvezetőnek, és hogy mint csoportvezető milyen pótlékban részesíthető, a szakmai, iparági, illetve üzemi kollektív szerződés határozza meg.

C) Magánalkalmazottak, műszaki alkalmazottak és hasonló munkakörben foglalkoztatottak fizetése

1. A magánalkalmazottak (tisztviselők) havi fizetését területi csoportok szerint a következőkben rendezzük:

Magánalkalmazottak	I.	II.	III.
tisztviselők	227-900	216-855	191-765

2. A műszaki alkalmazottak (mérnökök és technikusok, művezetők és egyéb műszakiak) havi fizetését a következőkben rendezzük, területi csoportok szerint:

Műszaki	I.	II.	III.
alkalmazottak	273-1000	269-950	242-850

3. A részletes fizetési feltételeket az 1. és 2. bekezdésben körülírt alsó és felső bérhatárok közötti foglalkozási ágak és munkakörök szerint külön a magánalkalmazottakra (tisztviselőkre), kereskedelmi, stb. alkalmazottakra, és külön a műszaki alkalmazottakra vonatkozólag egyrészt az alulírott munkáltató érdekképviselő, másrészt a most említett alkalmazottakra illetékes szakszervezet között létrejött kollektív szerződés, illetőleg az iparági vagy üzemi szerződés rendezi. Ezek megállapításához, módosításához és érvénybelépéséhez az alulírott szerződő csúcs-érdekképviselők együttes hozzájárulása szükséges.

Az iparági, illetőleg üzemi szerződést egyrészt az iparágra illetékes munkáltatói érdekképviselő és az alulírott munkáltatói csúcs-érdekképviselő kiküldöttjei együttesen, másrészt az iparágra illetékes szakszervezet és a szellemi munkavállalókra illetékes szakszervezet (pl. a MOSZ, műszaki, stb.) együttesen kötik meg. Amennyiben akár az alulírott munkáltatói csúcs-érdekképviselő kiküldöttje, akár a szellemi munkavállalói szakszervezet kiküldöttje a szerződés valamelyik pontját nem fogadja el, a vitás kérdésben alulírott csúcs-érdekképviselők döntenek.

4. Azok a magán-, illetve műszaki alkalmazottak, akik kiemelkedő teljesítményűek, különleges szaktudásúak, vagy különleges munkakörben dolgoznak, az 1. és 2. bekezdés szerinti fizetéseknél magasabb díjazásban részesülhetnek. Erre javaslatot csak a fenti feltételeknek minden tekintetben megfelelő munkavállalókra, és csak szórványos esetekben lehet tenni.

5. A 4. bekezdésben említett kiemelési kérelmet az illetékes kollektív szerződés alapján működő egyeztető bizottsághoz kell benyújtani. Egyeztető bizottsági határozat nélkül kiemelés nem hajtható végre, és előleget folyósítani a javasolt magasabb fizetésre nem lehet. A javasolt magasabb fizetés csak a kiemelési határozat jogérvényre emelkedése után fizethető. Ezen a címen visszamenőleges fizetés nem követelhető és nem folyósítható.

6. A 4. bekezdésben körülírt kiemelési kérelemnek a következőket kell tartalmaznia:

1. a munkavállaló neve,
 2. foglalkozása,
 3. gyakorlati ideje,
 4. munkakörének részletes körülírása,
 5. a kérelem részletes indokolása,
 6. a munkavállaló órabére,
 7. a javasolt új munkabér,
 8. a vállalat alkalmazásában álló összes szellemi munkavállalók
 - a) létszáma,
 - b) az utolsó 4 bérhétben
 1. ledolgozott összes munkaóráik száma,
 2. az 1. alatti munkaórákra kifizetett túlórapótlék nélküli keresete.
 9. A szellemi munkavállaló kategóriájával (szakmunkás, betanított munkás) azonos kategóriába tartozó összes munkavállalók
 - a) létszáma,
 - b) az utolsó 4 bérhéten
 1. a ledolgozott összes munkaórák száma,
 2. az 1. alatti munkaórákért kifizetett túlórapótlék nélküli órakeresete összesen.
 10. A kérelem beadásáig
 - a) hány szellemi munkavállaló kiemelését kérte már a vállalat,
 - b) hány szellemi munkavállaló kiemelését engedélyezte a bizottság.
- A fenti adatokat tartalmazó kérelmet két példányban kell benyújtani.

7. A kiemelési kérelmet a munkáltató és az üzemi bizottság (illetékes bizalmi), ha ilyen van, a munkaverseny-bizottsággal egyetértően nyújtja be az egyeztető bizottsághoz. Az egyeztető bizottság a javaslatát a szerződő csúcs-érdekképviselésekhez küldi fel jóváhagyás végett. Csak ezek jóváhagyása után emelkedik jogérvényre az egyeztető bizottság határozata. A csúcs-érdekképviselési állásfoglalásnak az egyeztető bizottsági határozat beérkezésétől számított két héten belül kell megtörténnie.

D) Teljesítménybérezés

1. A munkáltató semminemű olyan munkamódot nem vezethet be, amely alkalmas volna a munkavállalók fizikai vagy szellemi leromlását előidézni.

2. Minden olyan munkát, amely teljesítmény-bérrendszerben végezhető el, teljesítmény-bérrendszerben kell elvégeztetni. Alulírott szerződő felek, vállalják, hogy a teljesítménybérezés (mutatószámok teljesítménybérezést is beleértve) kiszélesítését mindenütt, ahol az a termelési viszonyok mellett tehetséges és célszerű, szorgalmazzák.

3. A teljesítmény-bérrendszer alapja azon teljesítményeknél, amelyek közvetlenül felmérhetők: az a teljesítmény, amelyet a jól begyakorolt, átlagos képességű munkavállaló kellő szorgalom kifejtése mellett munkaerejének leromlása nélkül tartósan teljesíteni tud. Ezt a 100 százalékos teljesítményt nevezzük normál teljesítménynek (továbbiakban: teljesítményi norma). A teljesítményi normát pontos időmérésekkel kell a szükséges veszteségi, fáradtsági és egyéb pótlékokkal, valamint a minőségi és gazdaságossági tényezők figyelembevételével

megállapítani. Ilyen címen (pl. selejt, hulladék, minőségi prémium, stb.) külön juttatás nem számolható el.

A teljesítményi norma megállapításánál a 30 perces étkezési és tisztálkodási szünetet figyelmen kívül kell hagyni. Ezért az időért a munkavállaló által az illető bérhéten elért teljesítménybér-kereseten felül e keresetnek a 30 percre eső részét köteles a munkáltató kifizetni minden ledolgozott 8 órai munka után.

4. Egy iparágra vagy üzemre megállapított teljesítményi normáknak azonos termelési feltételek mellett összhangban kell lenni.

5. Az ugyanezen fejezet 3. bekezdés rendelkezése szerint felmért teljesítményi normákat az illetékes termelési bizottság ellenőrzi és hagyja jóvá. A termelési bizottság ezen munkájához szükséges minden adatot a munkáltató tartozik az üzemi bizottság (bizalmi) ellenjegyzésével, esetleges külön véleményével együttesen rendelkezésére bocsátani. A teljesítményi normák ily módon történt szakszerű megállapításáért és azok alkalmazásáért a munkáltató felelős. A teljesítményi normát a munkáltató köteles az érdekelt munkavállalók bizalmiai meghallgatásával megállapítani, és a megállapítástól számított 8 napon belül az illetékei termelési bizottsághoz bejelenteni.

6. A szakmai kollektív szerződés kihirdetéséig megállapított teljesítményi normákat – amennyiben nem az ugyanezen fejezet 3. bekezdése szerint állapítottak meg – az illetékes termelési bizottságnak ellenőrzésre és felülvizsgálásra egy hónapon belül akkor is be kell jelenteni, ha azt a múltban már jóváhagyták. Ezt a bejelentést a munkáltató az üzemi bizottság (bizalmi) ellenjegyzésével, illetőleg esetleges különvéleményével köteles megtenni.

7. Mindaddig, amíg az illetékes termelési bizottság a normát nem ellenőrzi, és nem hagyta jóvá, az 5-6. bekezdés csak ideiglenesen alkalmazható és ideiglenesnek tekintendő. Minden olyan teljesítményi normát, amelyet nem a 3. bekezdés szerinti feltételek mellett, hanem becsléssel, vagy a nem teljes értékű statisztikai adatok, stb. alapján állapítottak meg, a 3. bekezdés szerinti felmérés alapján a termelési bizottság útján ellenőrizni kell, és ha az ellenőrzés eredményei nem igazolják azokat, az így kapott eredmények alapján a normákat bármikor meg lehet változtatni.

8. Az ideiglenes teljesítményi normákat legfeljebb a bejelentés esedékessége napjától számított három hónapig lehet alkalmazni. A három hónap elteltével az ideiglenes normával elszámolást eszközölni tilos.

9. Az ideiglenes teljesítményi norma érvényességi határidejének meghosszabbítását a munkáltató részletes indokolással, az üzemi bizottság (bizalmi) ellenjegyzésével és véleményével az illetékes termelési bizottságtól kérheti. A kérelmet 3 példányban kell beterjeszteni. Szerződő felek az Ipari Termelési Tanácsot felkérlik, hogy a meghosszabbítási kérelmek tárgyában a termelési bizottságok haladék nélkül határozzanak és a határozatokról az érdekelt munkáltatót, üzemi bizottságot, szakszervezetet és munkáltatói érdekképviselőit írásban sürgősen értesítsék. A kérelem benyújtásának halasztó hatálya nincs, ezért a halasztási kérelmet az ideiglenesen alkalmazott teljesítményi norma érvényességi lejártá előtt legalább két héttel kell benyújtani, amennyiben azt folyamatosan a jövőben alkalmazni kívánják.

10. A leellenőrzött és újonnan jóváhagyott teljesítményi normák (végleges teljesítményi normák) érvényességi ideje a szakmai, iparági, üzemi kollektív szerződés érvényességi idejével esik egybe. A végleges teljesítményi normák csak az esetben változtathatók meg, ha az üzemben, üzemrészben, műhelyben vagy munkahelyen a normamegállapítás alapjául szolgált körülmények, műszaki vagy szervezeti adottságok megváltoznak.

11. Ha a munkavállaló teljesítménybérben dolgozik, úgy a részére a III. B. 1/c. pontban megállapított órabért a 100 százalékos teljesítmény elérésekor (a norma teljesítésekor) kapja meg. A teljesítménybérben dolgozó munkavállaló biztosított alap-

órakeresete órabérének 80 százaléka, amit 80 százalékos és ennél alacsonyabb teljesítménynél kap meg (III. B. 1/d.). A 80 és 100 százalékos teljesítmény között a munkavállaló bére a teljesítményével egyenesen arányos, a norma 80 százalékat meghaladó (például 81, 82, 90, 95 százalék, stb. százalékos) teljesítmény esetén minden százalék többleteljesítményért a III. B. 1/d. pont alatti órakereseten felül a III. B. 1/c. alatti összkereset 1-1 százaléka illeti meg a munkavállalót. A 100 százalékon felüli teljesítmény esetén a munkavállalónak minden százalék többleteljesítményért a 100 százalékos teljesítményért kapott bér egy és negyed százaléka jár.

12. A szakmai, iparági, illetve üzemi kollektív szerződés a 3., illetve 11. bekezdésében megállapított rendszertől eltérő rendelkezéseket csak az alulírott szerződő csúcsszervezetek hozzájárulása esetén állapíthat meg. A 100 százalékon felüli teljesítményért százalékonként egy és negyed százaléknál kisebb kereset valamely üzemben, vagy valamely munkáért csak akkor adható, ha a szakmai, iparági, vagy üzemi kollektív szerződés ilyen rendelkezést tartalmaz. Ilyen rendelkezés esetén akár a munkáltató, akár az üzemi bizottság vagy bizalmi a másik fél véleményezésével együttesen az illetékes munkáltatói egyesületnél, illetve szakszervezetnél terjesztheti elő a kérelmét. A munkáltatói egyesület és a szakszervezet az illetékes termelési bizottság, illetőleg esetleg más szakértő véleményének beszerzése után határoz a kérdésben. Amennyiben a munkáltatói egyesület és a szakszervezet a kérdésben megállapodni nem tudna, alulírott csúcs-érdekképviseltek döntenek.

13. Mutatószámos teljesítmény-bérrendszerben bérezhető valamely egyén, vagy csoport (csoportok) olyan munkateljesítménye, amely közvetlenül nem mérhető ugyan, de amelynek értéke az egyén, vagy csoport (csoportok) teljesítményére jellemző tényezők, illetőleg az általa (általuk) létrehozott és értékelhető gazdasági eredmények figyelembevételével viszony számmal kifejezhető, és tényleg ki is fejeztetik.

14. A mutatószámos teljesítmény-bérrendszer azokra a munkavállalókra, akik munkájukkal a termelés vezetésében, irányításában, ellenőrzésében vesznek részt, abban az esetben terjeszthető ki, ha az általuk végzett munka, illetőleg teljesítményeredmény, és az arra a munkára vagy teljesítményre fordított munkaidő mérhető, és így a munkateljesítmény értéke viszony számmal ugyancsak kifejezhető, és tényleg ki is fejeztetik.

15. A mutatószámos teljesítmény-bérrendszerben 100%-os (mutatószám norma) az a teljesítményérték, amelyet a jól begyakorolt, átlagos képességű munkavállaló (illetőleg ilyen munkavállalókból álló csoport) kellő szorgalom kifejtése mellett, munkaerejének leromlása nélkül tartósan el tud érni.

16. A mutatószám maga az a jelzőszám, amely azt juttatja kifejezésre, hogy az egyén, vagy csoport (csoportok) valamely időben végzett munkateljesítménye a mutatószám normák (ugyanezen fejezet 15. bekezdés), vagyis a 100%-os teljesítménynek milyen hányada. Például 80, 90, 110, 120, stb. százaléka.

17. A teljesítményre jellemző mutatószámokat (ugyanezen fejezet 13., 14. bekezdés) a munkáltató köteles az üzemi bizottság (bizalmi) és az érdekelt munkavállalók bizalmiainak bevonásával szakszerűen kidolgozni, és a termelési bizottságoknak haladéktalanul bemutatni.

18. A szakmai kollektív szerződés kihirdetéséig alkalmazott mutatószám-normát a kollektív szerződés életbelépésének időpontjától számított két héten belül az illetékes termelési bizottsághoz a munkáltató köteles az üzemi bizottság (bizalmi) ellenjegyzésével, esetleges különvéleményével bejelenteni.

19. A megállapított mutatószám-normákat az illetékes termelési bizottságok ellenőrzik és hagyják jóvá. A termelési bizottságok ezen munkájához szükséges adatot a munkáltató tartozik az üzemi bizottság (bizalmi) ellenjegyzésével, esetleges különvéleményével együtt rendelkezésre bocsátani. Mindaddig, amíg az illetékes termelési bizottság a mutatószám-normát nem ellenőrizte és nem hagyta jóvá, az ideiglenesen alkalmazandónak tekintendő.

20. Ideiglenesen sem alkalmazható az olyan mutatószám-os rendszer, amelynél a mutatószám-norma a teljesítmény-bérendszerben dolgozó munkavállalók keresetéhez, illetve teljesítményszázalékához van kapcsolva.

21. A termelési bizottság által használatra nem engedélyezett mutatószám-os javaslat alapján fizetés nem követelhető és nem eszközölhető.

22. A termelési bizottság által ideiglenesen engedélyezett mutatószám-normákat legfeljebb az engedélyezés közlésétől számított két hónapig lehet alkalmazni. A mutatószám-norma ideiglenes alkalmazására, illetőleg alkalmazásának meghosszabbítására ugyanaz az eljárás alkalmazandó, mint az ugyanezen fejezet 8. 9. bekezdésében az ideiglenes teljesítménynormákra, azzal, hogy az alkalmazásnak a határideje ebben az esetben legfeljebb két hónap. A végleges mutatószám-norma hatálybalépésének időpontja a véglegesnek elfogadott mutatószám-norma benyújtásának időpontjánál korábbi nem lehet. Ennek alapján visszamenőleges hatályú elszámolást igényelni vagy folyósítani nem lehet.

23. A munkavállaló részére a mutatószám-norma minden százalékának teljesítéséért a teljesítménybér 1%-a jár.

24. Azokban a szakmai, iparági, üzemi kollektív szerződésekben, ahol ez szükségesnek mutatkozik, az azonos munkán dolgozó, azonos képesítésű munkavállalók részére 100 százalékos teljesítményért járó teljesítménybért azonos összegben lehet megállapítani akként, hogy az illető munkát végző munkavállalók részére a rájuk vonatkozó kollektív szerződésben megállapított alsó és felső bérhatarösszegek számtani közepesét vesszük. Ez a rendelkezés csak az egyéni teljesítmény-bérendszerben dolgozó munkavállalókra vonatkozhat.

25. A tanonc teljesítmény-bérendszerben (mutatószám-os bérendszerben) csak tanoncidéjének utolsó félévében foglalkoztatható. Tanoncot teljesítménybérben csak annak beleegyezésével, és az üzemi bizottság vagy bizalmi testület ifjúsági tagjának javaslatára lehet foglalkoztatni. Ebben az esetben a tanoncot a szakmája szerinti kezdő szakmunkás teljesítménybére illeti meg. Ettől eltérő megállapodást a szakmai, iparági vagy üzemi kollektív szerződés csak az alulírott csúcs-érdekképviselők hozzájárulásával tartalmazhat.

26. Az elfogadott és az üzemekben bevezetett mindazon újításokat, új munkamódszereket, amelyek még eddig az illető vállalatnál alkalmazásban nem voltak, és amelyek a termelékenységét, a termelt áruk mennyiségét gyarapítják, a termelés gazdaságosságát elősegítik, a munkavállalók testi épségét szolgálják, általában a munkafolyamatot megkönnyítik, értéküknek megfelelően jutalmazni kell. Jutalmazni lehet az újítás értékének megfelelően egyszeri jutalmazással az újítóra vagy újító csoportra nézve, továbbá az érvényben volt norma további hat havi alkalmazásával. A többi munkavállalóra vonatkozóan az újítás bevezetésével az új norma lép érvénybe. A jutalmazás tényéhez és mértékéhez előzetesen az egyeztető bizottság jóváhagyását kell megszerezni.

27. A teljesítményi (mutatószám-os is) bérendszer kidolgozásának és bevezetésének szakszerű és a munkavállalók érdekeinek megfelelő biztosítására az üzemi bizottság (bizalmi) a Szakszervezeti Tanács hozzájárulásával szakértőt vagy szakintézetet igénybe venni jogosult.

E) Készenléti szolgálat díjazása

Csak a munkáltató vagy felelős megbízottja által elrendelt készenléti szolgálati órák díjazandók. A munkavállaló a lakáson eltöltött készenléti szolgálati idő minden órájáért a folyó heti túlórapótlék nélküli, egy órára számított órabérének, órakeresetének, havi fizetése 210-ed, heti fizetése 48-ad részének 20 százalékát, a munkahelyen töltött készenléti szolgálati idő minden órájáért az előbb körülírt órabér, illetve keresetrész 50 százalékát kapja. Ha a készenléti szolgálatban lévő munkavállalót munkára igénybe veszik, az igénybevétel idejét

teljes órabérrel, illetve órakeresettel és túróra esetén a túlórapótlékkal kell díjazni. Ezen belül ettől eltérő rendelkezés alulírott csúcs-érdekképviseltek hozzájárulásával a szakmai, iparági, illetőleg üzemi kollektív szerződés tartalmaz.

F) Éjjeli munkabérpótlék

1. Éjjel alatt az este 10 (22) óra és a reggel 8 óra közötti idő értendő.
2. Azok a munkavállalók, akik munkájukat szakmai vagy egyéb szempont miatt, vagy váltórendszerben éjjel végzik, az éjszakára eső munkaórájukért pótlékot kapnak. Egy hétnél rövidebb ideig tartó éjjeli munkáért a folyó heti túlórapótlék nélküli órabér, illetőleg órakereset (E. fejezet) 10 százaléka, az egy hétnél tovább tartó éjjeli munkáért a most körülírt órabér, illetve órakereset 20 százaléka fizetendő.

G) Kisegítőmunka díjazása

1. Kisegítő munkának nevezzük azt, amelyre a munkavállaló kifejezetten ilyen címen van alkalmazva. A kisegítő munka rendszerint nem haladhat meg egy hetet.
2. A kisegítő munkavállaló bérét a kollektív szerződés szerint az illető munkavállalót megillető bér 50 százalékaival, a harmadik nap után 25 százalékaival kell pótlékolni.
3. Ettől eltérő megállapodást az alulírott csúcs-érdekképviseltek együttes hozzájárulásával a szakmai, iparági, illetőleg üzemi kollektív szerződés tartalmazhat.

H) Időleges munkaidő-rövidítés

1. Időleges munkaidő-rövidítés esetén a munkaidő egyenlő elosztását a munkáltató, az üzemi bizottság – szükség esetén a bizalmi – bevonásával foganatosítja.
2. Amennyiben a munkáltató egész napon át nem tudja biztosítani a munkát, tartozik ezt az érdekelt munkavállalókkal az előző napon közölni.
Ha a munkáltató ezt elmulasztja, köteles a heti munkaidő egy napra eső hányadának megfelelő keresetet az illető munkavállalónak kifizetni.
3. Amennyiben a munkavállaló a napi munkáját már megkezdte, az időközben önhibáján kívül bekövetkezett munkaszüneteltetés esetén a munkáltató köteles az aznapi 8 órai munkaidő hátralévő részét a munkavállalónak a folyó heti átlagos túlórapótlék nélküli keresetével kifizetni.

J) Kiküldetés

Ha a munkavállalónak az alkalmazásából részére kijelölt munkahelyen kívül kell dolgoznia, részére kiküldetési pótlék jár. Általában nem tekintendő kiküldetésnek az, ha az illető arra van alkalmazva, hogy állandóan az üzem telephelyén kívül végezzen munkát. A közlekedésért és kiküldetésért járó díjazás módját és mértékét a szakmai, iparági, illetve üzemi kollektív szerződés külön szabályozza. A helybeli kiküldetési pótlék nem haladhatja meg a folyó heti túlórapótlék nélküli órabér, illetőleg órakereset (E. fejezet) 10 százalékát, a vidéki pedig ugyanezen órabér, illetve órakereset 15 százalékát.

K) Vegyes rendelkezések

1. Nem vonható le a munkabérből, a fizetésből az az idő, amelyet a szoptatós anya gyermekének táplálásával eltölt, feltéve, hogy az illető munkavállaló csecsemője a vállalat bölcsődéjében van elhelyezve, vagy a szoptatás az üzem területén, illetőleg erre a célra

kijelölt helyen történik. A szoptatás idejét a vállalati vagy OTI (MABI, bányatárspénztári) orvos állapítja meg.

2. Amennyiben a fizikai munkavállalók bérfizetése a munkaidőn túl egy órával tovább tartana, az egy óránál hosszabb várakozási idő munkabérrel fizetendő, kivéve, ha a késedelem a munkáltatón vagy annak megbízottján kívül álló okból következik be. A várakozás idejének díjazásánál az E. fejezet szerint megállapított órabért, illetőleg órakeresetet kell alapul venni.

3. Amennyiben a nem kisegítőképpen alkalmazott fizikai munkavállaló az illetékes OTI (MABI, bányatárspénztári) orvos bizonyítványával igazolja, hogy legalább 7 napig keresőképtelen volt, az OTI (MABI, Bányatárspénztár) szabályzata szerint őt megillető táppénznek megfelelő összeget a munkáltató köteles a munkavállaló keresőképtelenséggel járó betegsége első három napjára megfizetni mindaddig, amíg a társadalombiztosító intézeteket erre törvényes intézkedés nem kötelezi.

4. A munkavállaló béréből (fizetéséből) és pótlékaiból három óra mulasztott idő nem vonható le, ha a munkavállaló előzetes bejelentés mellett, kivételes esetekben utólag, de mindkét esetben okmánnyal igazolja, hogy az alább felsorolt ügyekben kellett eljárnia, ami a munkaidőn kívüli időben nem végezhető, és érte kártérítést, díjazást nem kap (nem kapott):

- a) katonai ellenőrző szemle és sorozás,
- b) családtag halála (házastárs, gyermek, szülő),
- c) a munkavállaló önhibáján kívül felmerülő ügyekből származó hatósági vagy bírósági idézés,
- d) törvényes választójog gyakorlása.

Más vagy ennél hosszabb ideig tartó mulasztásért a munkavállaló díjazást nem igényelhet.

IV. Adóterhek

A kollektív szerződés alapján kifizetésre kerülő munkabérek, illetőleg keresetek és természetbeni juttatások után fizetendő illetményadó, OTI-, MABI-, családi pótlék – járulék, stb., közmunkaváltság a munkáltatót terheli, de csak olyan mértékben, mintha a munkavállalónak a kollektív szerződés alapján a munkáltatótól járó keresetén kívül más keresete vagy jövedelme nem volna.

V. Szerzett jogok és természetbeni juttatások

1. A „III. Munkabér” fejezet rendelkezései szerint járó illetményen felül – azon a címen, hogy az az 1939. évet megelőzőleg legalább 5 esztendőn át személy szerint megillette a munkavállalót, vagy valamely meghatározott munkahelyet betöltő munkavállalót – csak az a juttatás igényelhető, amely az egész szakmában szokásos volt, és amelyet a szakmai, iparági, illetve üzemi kollektív szerződés kifejezetten előírt, és amelyhez az alulírott csúcs-érdekképviseltek hozzájárultak. Ilyen juttatás általában csak a fennálló korlátozások keretei között nyújtható, zárolt cikk csak abban az esetben, ha a kiutalást az illetékes hatóságok erre megadták.

2. Nem tekinthető szerzett jognak a szakmára nézve az olyan juttatás vagy más egyéb szokás, amely csak egyes üzemekben volt érvényben. Ezeket az előírt hozzájárulások mellett (I. fejezet 3. bekezdés) csupán az illető üzemre érvényesen az üzemi kollektív szerződés állapítja meg.

3. A szerzett jogok és a természetbeni juttatások figyelembevételével a különböző iparágakban dolgozók béreit a szakmai, iparági, illetőleg üzemi kollektív szerződésekben összhangba kell hozni.

4. Azoknál a vállalatoknál, üzemeknél, ahol intézményes étkeztetés van, az ott étkező munkavállalóknak az önköltségi árnál többet nem számíthat fel a munkáltató. A tanoncok részére a munkáltató az intézményes étkeztetés keretén belül az ebédet ingyen adja.

VI. Szabadságidő

Szerződő felek megállapodnak abban, hogy a szabadságidő kérdésének rendezésére vonatkozólag jelen keretszerződés megkötése után a tárgyalásokat folyamatba teszik, mindaddig, míg ezek a tárgyalások be nem fejeződnek, s az 1946-47. évben érvényben lévő kollektív keretszerződés következő rendelkezései maradnak változatlanul érvényben:

A szabadságidő végleges rendezéséig a következők alkalmazandók: hat hónapos foglalkoztatás után hat munkanap fizetett szabadság jár, mely havonként az eltöltött munka után egy nappal emelkedik úgy, hogy egy évi foglalkoztatás után a szabadságidő 12 munkanap. Egy év után a szabadságidő minden további év elteltével egy nappal emelkedik 25 munkanapig. Hat hónapnál rövidebb ideig tartó munkavállalás esetén minden betöltött hónap után egy fizetett munkanap jár. A szabadságidő meghatározásánál a munkavállalónak egy vagy több munkaadónál eltöltött szolgálati ideje beszámítandó úgy, hogy ha jelenlegi munkaadójánál legalább egy éve van alkalmazásban, akkor az előző munkaadójánál eltöltött szolgálati éveiből három év (tehát három nap) beszámítandó, három év után öt év, négy éven túl pedig a teljes szolgálati idő beszámítandó.

A fiatalok (18 éven aluli ifjúságúak) szabadságidejét a 3680/1945. M. E. számú rendelet szabályozza. Ezt az időt a szolgálati év kiszámításánál figyelmen kívül kell hagyni.

A fizetési szabadságot a munkáltató lehetőleg május 15. és szeptember 15. között adja ki.

Azonban, ha az üzemmenetben ennek hátránya mutatkoznék, úgy az időpont kérdésében a munkáltató és az üzemi bizottság szükség esetén a bizalmiak bevonásával közös megegyezés alapján dönt.

VII. Egészségügyi és szociális intézkedések

1. A munkáltató tartozik gondoskodni, hogy az egészségre káros és veszélyes munkánál (melegmunka, savas, gázos, stb.) a munkavállalók az Országos Közegészségügyi Intézet által élettanilag szükségesnek véleményezett védőételeket megkapják. Ennek minőségét és mértékét nevezett Intézet állásfoglalása alapján a szakmai, iparági, illetőleg üzemi szerződések (függelék) rendezik.

2. A munkáltató tartozik megfelelő nagyságú, jól szellőztethető, jó világítású és hőmérsékletű munkahelyiségekről a lehetőséghez képest gondoskodni.

3. A munkáltató tartozik gondoskodni, hogy azokban a munkahelyiségekben, amelyekben a levegő tisztán- és frissentartása természetes szellőzéssel nem oldható meg, vagy a munkatermek levegője az egészségre ártalmas porral, gőzzel, gázzal vagy füsttel szennyeződik, megfelelő elszívó berendezés legyen. Ha ez technikailag vagy átmenetileg nem oldható meg, a munkáltató minden munkavállaló részére az iparhatóság rendelkezésének megfelelően por ellen védő álarcról, vagy gáz, füst, stb. ellen védő készülékről tartozik gondoskodni.

4. A munkáltató tartozik gondoskodni, hogy azokon a munkahelyeken, ahol hő- és fénysugár, maróanyagok, nedvesség vagy bármilyen más, a foglalkozással összefüggő ártalom veszélyezteti a munkavállalók egészségét, a hatóságilag előírt védőberendezés (védőszemüveg, azbesztkötény, munkaruha, gumikesztyű, páratlanító berendezés, stb.)

meglegyen. Az üzemi bizottság (bizalmi) viszont köteles gondoskodni arról, hogy a munkavállalók a meglévő védőberendezéseket le ne szereljék, illetve azokat használják.

5. A munkáltató köteles a létszámnak megfelelő, kellően felszerelt mosdó- és fürdőhelyiségekről, továbbá tisztálkodási eszközökről a lehetőségekhez képest gondoskodni. Az üzemi bizottság (bizalmi) köteles gondoskodni arról, hogy a munkavállalók a mosdó, fürdő, stb. helyiségeket használják is.

6. A munkáltató köteles megfelelő öltözőhelyiségekről, ebédlőhelyiségekről és WC-ről gondoskodni.

7. Az egészségre káros munkakörülmények körött dolgozó munkavállalók részére a munkáltató köteles lehetővé tenni, hogy a társadalombiztosító intézetéknél megejtendő időszakos orvosi vizsgálatokon részt vehessenek. A munkáltató az orvosi vizsgálatok vele közölt eredményéről nyilvántartást köteles vezetni.

8. Amennyiben az időszakos orvosi vizsgálatból megállapítható, hogy a végzett munka a megvizsgált munkavállalók vagy a többi munkavállaló egészségét veszélyezteti, a munkáltató köteles az egészségre káros körülmények megváltoztatásáról gondoskodni. Ott, ahol az technikailag megoldhatatlan, gondoskodni kell az ezen munkahelyen foglalkoztatott munkavállalók ezen munkahelyen eltöltött munkaidejének megrövidítéséről, illetőleg a munkahely időleges megváltoztatásáról.

9. Amennyiben a munkavállalók bejelentése alapján úgy látszik, hogy valamely velük együtt dolgozó munkavállaló fertőző gyanús, úgy a munkáltató köteles az illető munkavállalót a munkából azonnal kiállítani, részére munkaadói igazolványt kiadni, és utasítani, hogy az illetékes társadalombiztosító intézetnél, orvosnál vagy rendelőintézetben vizsgálatra haladéktalanul jelenjék meg. A további intézkedést az orvos véleménye alapján kell foganatosítani. A munkáltató a munkaadói igazolványra köteles fent feljegyezni: „Fertőző gyanús!”

10. A munkáltató köteles a foglalkozási betegségben szenvedő, de munkaképes munkavállalót orvosi előírásra olyan munkahelyre beosztani, amely a munkavállaló egészségének további romlását megakadályozza.

11. A munkáltató gondoskodni köteles az előírt balesetelhárító rendelkezések pontos betartásáról és a balesetelhárító berendezések felszereléséről, valamint minden nagyobb üzemszében jól felszerelt mentőszekrény elhelyezéséről és üzemképes állapotban tartásáról. Az üzemi bizottság (bizalmi) gondoskodni tartozik arról, hogy ezeket a védőberendezéseket le ne szereljék, illetve azokat a munkavállalók használják, és a mentőszekrényeket meg ne rongálják.

12. Mindazokban az üzemekben, ahol a munkáltató a jelen fejezetekben felsoroltakról nem intézkedett, köteles erről gondoskodni. Ott, ahol ez azonnal nem valósítható meg, a munkáltató az üzemi bizottsággal (bizalmival) a teljesítés határidejében, a hároméves terv keretében a vállalatot terhelő kötelezettségek figyelembevételével megállapodik. A megállapodásról köteles a munkáltató és az üzemi bizottság az illetékes munkáltatói szervezetet és a kollektív szerződést aláíró illetékes szakszervezetet írásban értesíteni. A megállapodás határidejének betartását a fent említett érdekképviselők ellenőrzik. Ahol nem tudnak megállapodni, az egyeztető bizottság dönt.

13. Minden olyan gyárüzem, amely 500 és 2000 között foglalkoztat rendszeresen munkavállalókat: 1; amely 2-5000 között foglalkoztat rendszeresen: 2; amely 5-10.000 között foglalkoztat rendszeresen: 3; amely 10.000-en felül foglalkoztat rendszeresen: 5 gyárgondozónőt köteles alkalmazni, aki a Szakszervezeti Tanács és az OTI által szervezett tanfolyamot eredményesen elvégezte.

VIII. Kulturális szükségletek

Az egy munkahelyen legalább 50 munkavállalót foglalkoztató munkáltató tartozik üzemi alkalmazottai részére olyan helyiségről gondoskodni, amelyet az üzemi alkalmazottak önképzés, szakmai továbbképzés, társas összejövetelek, munkavállalói értekezletek, stb. céljára használhatnak. E helyiségek fenntartási és rendbentartási költsége a munkáltatót terheli.

IX. Tanoncok alkalmaztatása

1. Azt, hogy valamely iparág egyes üzemeiben mi legyen a tanoncok legkisebb, illetőleg legnagyobb száma, valamint azt, hogy mely létszám mellett kell tanműhelyt fenntartani, a szakmai, iparági, illetőleg üzemi kollektív szerződés szabályozza.

2. A tanoncszerződés megkötése előtt a hatósági orvosi vizsgálat kötelező. Szerződő felek fenntartják az illetékes szakszervezet és szakmai munkáltató egyesület részéről a tanoncszerződés kötésénél a szerződés ellenőrzésének a jogát. E célból a munkáltató köteles a szerződés másolatát az illetékes szakmai szakszervezetnek és a munkáltató egyesületnek a szerződés aláírása előtt bemutatni.

3. A munkáltató köteles gondoskodni arról, hogy a tanonc emberséges bánásmódban részesüljön, és a szakmáját teljesen elsajátíthassa. A tanoncot kizárólag szakmai munkára lehet igénybe venni. Ha a kiképzés szakszerűségi vagy egyéb szempontból nincs biztosítva, a munkáltatót a tanoncok további alkalmazásától el kell tiltani.

4. A tanonc munkaideje heti 48 óra, amelyen túl semmiféle címen dolgoztatni nem szabad. A munkaidejébe a tanonciskolában eltöltött idő, úgyszintén a napi fél órai étkezési szünet beszámít, és ez az idő is munkabérrel fizetendő.

X. Bér- és fizetési kimutatások

1. Az alulírott csúcs-érdekképviseltek, illetőleg a szakmai, iparági vagy üzemi szerződő felek valamelyikének kívánságára a munkáltató köteles a valamely munkavállalójának adott pénzbeli, természetbeni vagy egyéb juttatás mértékét, mennyiségét és minőségét közölni.

2. Összes munkavállalóiról tartozik az öt munkavállalónál többet foglalkoztató, továbbá az ennél kisebb létszámú, de gyáripari jellegű üzem munkáltatója az alulírott szerződő felek által kiadandó forma szerint február hónapról (4-8. bérhetek) március végéig, május hónapról (17-20. bérhetek) június végéig, augusztus hónapról (31-34. bérhetek) szeptember végéig, és november hónapról (44-47. bérhetek) december végéig a fizikai munkavállalókra vonatkozólag, illetőleg ugyanezen határidőig a szellemi munkavállalókról az előző hónapra vonatkozóan munkabér- és fizetési kimutatást küldeni az összes pénzbeni és természetbeni szolgáltatások kimutatásával.

3. Minden 20 munkavállalónál többet foglalkoztató munkáltató köteles havonta a következő hónap 15-ig összefoglaló kimutatást küldeni a munkavállalók számáról, munkavállalói részére az előző hónapban kifizetett bérek, fizetések összegéről és a ledolgozott munkaórák számáról, külön a fizikai, műszaki és magánalkalmazottakról.

4. A 3. bekezdés alatti összefoglaló kimutatást a 2. bekezdésben megjelölt hónapokban (március, június, szeptember, december) nem kell beküldeni.

5. A kimutatásokat az üzemi bizottság (bizalmi) ellenjegyzésével kell ellátni.

6. A negyedévi kimutatási űrlapokat a csúcs-érdekképviselteknek lehet beszerezni. A havi kimutatási űrlapokat az előírt formában negyedév papíron a munkáltató készíti el.

7. A bér- és fizetési kimutatásokat a Szakszervezeti Tanácshoz, az illetékes munkáltatói érdekképviseltekhez és az illetékes szakszervezet budapesti központjához kell megküldeni.

8. Ha a munkáltató a kimutatást a határidő végéig nem küldi be, alulírott csúcs-érdekképviseltek az adatokat a munkáltató költségére kiküldendő közegük útján szerezhetik be.

XI. Vitás kérdések elintézésének módja

A) Vitás kérdések

1. Amennyiben a szakmai, iparági, üzemi kollektív szerződés alkalmazása tekintetében a munkáltató és a munkavállaló között vitás kérdés merülne fel, azt szóbeli tárgyalás útján a gyárban, a munkahelyen működő üzemi bizottság (ahol ilyen nem működik, a munkavállalók bizalmia), szükség esetén a bizalmiak bevonásával, közvetlenül intézze el a munkáltatóval, vagy annak tárgyalásra meghatalmazott képviselőjével. A munkáltató tartozik meghatalmazott képviselőjét (képviselőit) név szerint előre kijelölni. A bejelentett sérelmek, panaszok ügyében három napon belül határozatot kell hozni, és a határozatot az érdekeltekkel 24 órán belül írásban kell közölni. Az érdekelt munkavállaló a határozat ellen, annak közlésétől számított 8 napon belül az üzemi bizottságnál, illetve a munkáltatónál benyújtandó panasszal élhet.

2. Amennyiben valamely vitás kérdés általános érdekű, illetőleg elvi jelentőségű, úgyszintén, ha az 1. bekezdésben körülírt vitás kérdés elintézése a gyáron, munkahelyen belül nem sikerül, a munkáltató köteles az ügyet a szakmai, illetőleg az iparág szerinti munkáltató egyesülethez, az üzemi bizottság pedig az illetékes szakszervezethez terjeszteni, írásban, két-két példányban, melyből egy-egy példányt az érdekképviselő a másik érdekképviselőhez köteles juttatni.

3. A 2. bekezdés szerinti vitás kérdésekről, úgyszintén ha az érdekelt munkavállaló az üzemi döntés ellen panasszal (1. bekezdés) élt, a panaszról az érdekelt üzemre a termelés jellege szerint illetékes szakmai, illetőleg az iparági kollektív szerződést megkötő érdekképviseltek egyeztető bizottsága tárgyal és dönt.

B) Egyeztető bizottságok

1. Az egyeztető bizottságok feladata a hozzá beérkező panaszok felülvizsgálása, letárgyalása és határozatok hozatala.

2. Az egyeztető bizottságba a munkáltatói érdekképviselőt illetőleg a szakszervezet egyenlő arányban egy-egy elnököt és három-három, legfeljebb 5-5 tagot küldenek.

3. Ha valamely iparágra, vagy üzemre iparági, illetőleg üzemi kollektív szerződés van érvényben, az egyeztető bizottságnak valamely más szakmához vagy szellemi munkavállalói szakszervezethez tartozó munkavállaló ügyében kell döntenie, az egyeztető bizottságba az előző mondatban kijelölteken felül az érdekelt más szakszervezet, úgyszintén fizikai munkavállaló ügyében az érdekelt más munkáltatói érdekképviselőt, szellemi munkavállalók ügyében alulírott csúcs-érdekképviselőt küld ki 1-1 tagot.

4. Ha az egyeztető bizottságnak a XI. B. 3. bekezdésben körülírt kérdésben kell döntenie, a döntés csak akkor érvényes, ha ahhoz az idegen szakmabeli, illetve a szellemi munkavállaló illetékes szakszervezetének és munkáltatói érdekképviselőtének kiküldöttje hozzájárul. Ellenkező esetben határozat nem jöhet létre, ilyen a felekkel nem közölhető, és az egyeztető bizottság köteles a kérdést döntés végett az alulírott csúcs-érdekképviseltekhez felterjeszteni.

5. Az elnökök az egyeztető bizottsági üléseket havonta felváltva vezetik.

Ha a XI. B. 3. bekezdés szerinti ügyet kíván az egyeztető bizottság tárgyalni, köteles a tárgyalandó ügy megjelölésével az idegen szakmabeli, illetve szellemi munkavállalói szakszervezettel, valamint a munkáltatói érdekképviselettel a napirendre tűzött ügy érdekeltjei nevét és az ügy rövid ismertetését a meghívóban közölni.

Az ülések azon érdekképviselet által megjelölt helyen tartandók, amely érdekképviselethez a soros elnök tartozik.

6. A szavazásban a szakmai, illetőleg iparági szerződő felek képviselői egyenlő számban vesznek részt. Csak olyan ügyet lehet tárgyalni, amelyet az egyeztető bizottság valamely elnökéhez írásban benyújtottak. Kivételt képeznek azok a sürgős esetek, amelyeket az alulírott csúcs-érdekképviselések, vagy a szakmai, illetőleg iparági kollektív szerződést, megkötő érdekeltségek valamelyikének kívánságára soronkívül kell tárgyalni.

7. Az egyeztető bizottság a tárgyalásokba bevonhatja az érdekelt munkáltató megbízottját, valamint az üzem üzemi bizottságának tagjait, illetve bizalmiait.

8. Ha a szakmai, illetőleg az iparági egyeztető bizottság olyan ügyet tárgyal, amely valamely üzem kollektív szerződés hatálya alá tartozó munkavállalója és a munkáltató között merült fel, minden esetben köteles az érdekelt munkáltatót és az üzemi bizottságot a tárgyalásba bevonni.

9. Az egyeztető bizottságok csak olyan feladatokkal foglalkozhatnak, illetőleg csak olyan ügyben hozhatnak határozatot, amelyet a keretszerződés, vagy szakmai, iparági, illetőleg üzemi kollektív szerződés kifejezetten hatáskörébe utal, így különösen a munkavállaló besorolása, a kategóriából való kiemelése, a kollektív szerződés alkalmazása, az újítások jutalmazása.

10. Az egyeztető bizottságok elvi jelentőségű határozatát – akkor is, ha ezt csak egy konkrét ügyben hozta – köteles kihirdetés, illetőleg közlés előtt alulírott csúcs-érdekképviseltekkel közölni. Az ilyen határozat csak alulírott csúcs-érdekképviseltek hozzájárulása után érvényes, annak az érdekeltekkel való közlése a hozzájárulás előtt tilos.

11. Az egyeztető bizottság minden olyan kérdésben hozott határozatai, amelyek a kollektív keretszerződésben a szakmai, iparági, illetőleg az üzemi kollektív szerződésben nincsenek rendezve, illetőleg a keretszerződéssel, szakmai, iparági vagy üzemi szerződéssel ellentétesek, csak az alulírott szerződő csúcs-érdekképviseltek hozzájárulásával lépnek életbe.

12. Az egyeztető bizottság a hozzá, beterjesztett kéréseket a beterjesztéstől számított 7 napon belül köteles tárgyalás alá venni.

13. Az egyeztető bizottság üléseiről felvett jegyzőkönyv egy-egy hitelesített másolati példányát elvi jelentőségű kérdésben 4, más kérdésekben 10 napon belül (az egyeztető bizottsági üléstől számítva) kell az alulírott csúcs-érdekképviseltekhez megküldeni.

14. A nem a 10. (11.) bekezdés alá tartozó határozatait köteles az egyeztető bizottság a jegyzőkönyv aláírásától számított 48 órán belül az érdekeltekkel azzal közölni, hogy a határozat egyhangúlag avagy szótöbbséggel hozatott-e. Az érdekeltek a szótöbbséggel hozott határozat ellen a kézbesítéstől számított 8 napon belül panaszt nyújthatnak be a szakmai kollektív szerződést aláírt felek bármelyikéhez. A szakmai érdekképviselet köteles a panasz beérkezésétől számított 48 órán belül értesíteni a panasz beérkezéséről a másik szerződő felet, és a panaszt ugyanakkor az Országos Munkabérmegállapító Bizottság elé terjeszteni, és a szerződő csúcs-érdekképviseltek erről értesíteni.

15. Az egyhangúlag hozott, úgyszintén a szótöbbséggel hozott, de panasszal meg nem támadott egyeztető bizottsági határozat – amennyiben az aláíró csúcs-érdekképviseltek megerősítését nem igényli – jogerős és végrehajtandó. A bérkérdésben hozott egyeztető bizottsági határozattal jogerősen megállapított munkabért a munkáltató a kifizetés időpontjában érvényben levő bértételek szerint köteles a munkavállalónak kifizetni.

16. Akár a szerződés értelmezése, akár annak alkalmazása tekintetében felmerült vitás kérdéseket, amelyekben az egyeztető bizottság tárgyalása során megegyezésre jutni nem tudott (szavazategyenlőség), a kérdés bizottsági tárgyalásában részt vett szakmai érdekképviseltek kötelesek az egyeztető bizottság tárgyalása sikertelenségének megállapításától számított legkésőbb 48 órán belül a szerződő csúcs-érdekképviseltek elé terjeszteni. Amennyiben ezt bármelyik csúcs-érdekképviselő az Országos Munkabérmegállapító Bizottság elé terjeszti, köteles erről a másik szerződő felet írásban azonnal értesíteni.

17. Az Országos Munkabérmegállapító Bizottság döntése az érdekképviseltekre és érdekeltekre kötelező erejű.

XII. Vegyes rendelkezések

A) Bizalmi egyén jogköre

1. A bizalmi a szervezett munkavállalók megbízottja. Megválasztását tartozik a munkáltatónál, illetőleg annak megbízottjánál bejelenteni. A munkáltató csak azt a bizalmi ismerheti el, aki a minőségét az illetékes szakszervezet igazolványával a munkáltatónál igazolta. A bizalmi személye ellen a munkáltató az illetékes szakszervezetnél indokolt esetben kifogással élhet.

2. A munkáltató a bizalmi a kollektív szerződés és a munkavállalók érdekeinek védelme körül kifejtett szabályszerű tevékenysége miatt állásából el nem bocsáthatja és át nem helyezheti, egyéb okból is csak az illetékes szakszervezet hozzájárulásával, kivéve, ha nyereségvágyból eredő bűncselekményt, vagy a munkáltató vagy felelős vezetői valamelyike ellen tetteles bántalmazást követ el. Ebben az esetben azonnal elbocsátható, azonban az illetékes szakszervezet azonnal értesítendő.

B) Szerződés egyes tételeinek megváltoztatása

1. Szerződő felek megegyeznek abban, hogy amennyiben a gazdasági helyzetben változás következne be, a bértételek felülvizsgálása, illetőleg szükség esetén azok megváltoztatása céljából bármelyik szerződő fél kívánságára – függetlenül a jelen kollektív szerződés lejáratától – 8 napon belül tárgyalásokat kezdenek.

2. Egyes kollektív szerződés bármely rendelkezéseinek megváltoztatása csak alulírott szerződő csúcs-érdekképviseltek együttes hozzájárulásával érvényes.

C) A szerződés érvényességi ideje

Ez a szerződés 1947. szeptember 29-én 0 órakor lép életbe, és 1948. július 31-én 24 óráig érvényes.

A szellemi munkavállalóknál az érvénybelépés ideje 1947 október 1.

D) A szerződés felmondása

1. A szerződés felmondási ideje egy hónap. Ha a szerződést 1948. június 30-án déli 12 óráig 1948. július 31-re a szerződő felek egyike sem mondja fel, a szerződés a XII. C. pontban megállapított érvényességi idő lejáratától számított további egy évre érvényes.

2. Jelen kollektív keretszerződés felmondása az összes ennek alapján létrejött szakmai, iparági, illetve üzemi kollektív szerződésekre is vonatkozik.

Budapest, 1947. szeptember 29.

MAGYAR SZABAD SZAKSZERVEZETEK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE
SZAKSZERVEZETI TANÁCS
Kisházi Ödön s. k.

MAGYAR GYÁRIPAROSOK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE
Alapy Victor s. k.

Közli: Szakszervezeti Közlöny, 1947. szeptember 27., 1-11. o.

1947. október 9.

**A TEXTILIPARI MUNKÁSOK SZAKSZERVEZETÉNEK LEVELE A SZAKSZERVEZETI
TANÁCSNAK A TEXTILIPARI SZAKMAI KOLLEKTÍV SZERZŐDÉS VITATOTT PONTJAIRÓL**

T.
Szakszervezeti Tanács
Elnöksége

A Textilmunkás Szakszervezet az új kollektív szerződés előkészítésével a keretszerződés megjelenése előtt már foglalkozott. Konkrét tervezetet készítettünk, amelyet a Szakszervezeti Tanács által kötött új keretszerződés megkötése után /1947. szeptember hó 29./ ismét átdolgoztunk.

Tárgyalásainkat a Szakszervezeti Tanács megbízottaival szeptember hó 30-án kezdtük meg, tekintve, hogy a Textil-GYOSZ-szal folytatandó tárgyalásaink előtt a Szakszervezeti Tanács álláspontját ismerni akartuk. Október hó 8-án tárgyalásaink Bölcsházi és Zala elvtársakkal több kérdésben holtpontra jutottak.

Lényegében a tervezett szakmai szerződésünk megegyezik a keretszerződés előírásaival, csupán ott kívánunk módosításokat eszközölni, ahol arra a keretszerződés a szakmának lehetőséget ad, illetve a szakma speciális körülményei azt megkívánják.

Tekintve, hogy mi a legrövidebb időn belül kollektív szerződést akarunk kötni, szükségesnek látjuk a t. Elnökséget tájékoztatni azokról az eltérésekről, amelyek az előzetes tárgyalások folyamán felmerültek.

Az alább felsorolt pontokban alakult ki véleménykülönbség:

1./ A Szakszervezeti Tanács megbízottai állást foglaltak az irányban, hogy a heti 48 órás munkaidőt – annak ellenére, hogy a keretszerződés módot ad az üzemi bizottságoknak és vállalatvezetőségeknek, hogy az üzem kívánalmainak megfelelően osszák be – úgy látják helyesnek, hogy csak heti 6 nap alatt lehessen teljesíteni.

Ezzel szemben szakszervezetünk álláspontja az, hogy azokban az üzemekben, ahol a munka körülményei azt szükségessé teszik, a heti 48 órás munkaidőt heti 5 nap alatt is ledolgozhassák.

Indokoljuk ezt a kívánságunkat azzal, hogy különösen a kikészítő üzemekben jelentős szénmegtakarítás és egyéb jelenleg nehezen megszerezhető vegyszer-megtakarítás is elérhető az általunk javasolt módon azon keresztül, hogy a munka folytonosságát nem kell megszakítani. Évtizedes gyakorlat ez a textilipar egyes ágazataiban és az elmúlt reakciók esztendőiben is alkalmazták gazdaságos volta miatt. Nem tartjuk közömbösnek abból a

szempontból sem – most a téli fűtési idény beállta előtt –, hogy azokban az üzemekben, ahol egy műszakban dolgoznak, a heti 5 nap alatt teljesített 48 munkaóra esetén egy napi fűtésre felhasználható szén szükséglet is kiesik, amely nemzetgazdasági szempontból nem lehet közömbös.

2./ A Szakszervezeti Tanács megbízottai a tárgyalások folyamán ragaszkodtak ahhoz, hogy az éjjel végzendő munkáért a textiliparban is a keretszerződés által előírt munkabérpótlékot alkalmazzuk.

Szakszervezetünk álláspontja az, tekintve, hogy éjjeli munkát főleg a textiliparban végeznek rendszeresen, hogy az éjjeli munkáért, tekintet nélkül arra, hogy váltószakmányban, vagy állandóan éjjel végzik a munkát, 20%-os éjjeli bérpótlék legyen fizetendő.

Indokoljuk azzal, hogy az éjjel dolgozó munkavállalóknak többszöri étkezésre van szükségük, az éjjeli munkánál a teljesítményük a mutatkozó nehézségek miatt kisebb, ezen keresztül kevesebb bérhez jutnak. Ha figyelembe vesszük, hogy a textiliparban főleg nők dolgoznak, akik a nappali családjuk ellátására kell, hogy fordítsák, így a munkába fáradtan mennek, szükségesnek látszik a kieső bér pótlása azzal, hogy 20%-os bérpótlékot alkalmazzunk. Nem közömbös az sem, hogy a vállalatoknak a regieköltség megtakarítása a több műszakban dolgozó vállalatoknál jelentős, tekintve, hogy az üzemfenntartó személyzet létszáma több szakmány esetén sem lesz számszerűleg emelve. A vállalatok hasznát éjjeli munka esetén még az is emeli, hogy a tőkebefektetés a gépeket és épületeket illetőleg csak 1/3-a annak, mintha hasonló kapacitással csupán egy műszakban kívánnának termelni.

Azért is ragaszkodunk az éjjeli 20%-os bérpótlék fizetéséhez, mert szakszervezetünk ezt a kérdést az elmúlt év folyamán harci kérdésként kezelte és presztízs szempontból is szükséges volna, ha a mi álláspontunk kerülne a kollektív szerződésbe.

A munkáltatók részéről az elmúlt év folyamán gyakran tettek kijelentéseket a munkavállalók felé, amelyek szerint ők maguk is méltányosnak látnák a 20%-os éjjeli munkabérpótlékot – mint ahogy mi kívánjuk –, sőt azon túlmenően 30% állandó éjjeli munkabérpótlék fizetését találnák szükségesnek.

3./ A Szakszervezeti Tanács képviselői az időleges munkaidő-rövidítés, illetve a munkás akadályoztatása folytán előálló munkakiesés kérdésében azt az álláspontot foglalták el, hogy a kieső munkaórákat, amelyeket a munkás az üzemben tölt el – akkor is, ha teljesítménybérben dolgozik a munkavállaló –, csak a részére megállapított fix órabérrel lehet fizetni.

Szakszervezetünk álláspontja az, hogy az általunk mellékelt 1-es számú kivonat szerint kell megoldani a munkaidő-kieséseket a szakma speciális körülményeire való tekintettel.

Megjegyezzük még, hogy az eddig megjelent 3 kollektív szerződésünkben a munkakiesések ezek szerint a feltételek szerint voltak díjazva, ahogy jelenleg is kívánjuk.

Ha ezt az álláspontunkat nem tudnánk keresztülvinni, az jelentős kiesést és a munkásság között komoly elégedetlenséget váltana ki.

4./ Az eddig szokásos textiláru-juttatást a munkavállalók részére gyári áron meg kívánják szüntetni a Szakszervezeti Tanács megbízottai.

Szakszervezetünk álláspontja az, hogy a textilmunkás részére szerzett jognak számít ezen vásárlási lehetőség, amit, amióta a textilipar fennáll, állandóan gyakorolnak, így az elmúlt esztendőben is.

Hogy ezen kívánságunk indokolt legyen, csatoljuk a II-es számú mellékletet, mely a kollektív szerződés tervezetében meghatározott vásárlási feltételeinket tartalmazza.

5./ A fizetési szabadság kérdésében az volna a kívánságunk, hogy a szabadságidő kiadás szempontjából ez év tartamára alkalmazhassuk a textilipari Egyeztető Bizottság május 29-i határozatát, mely mindazokat a kérdéseket rendezi, amelyek a szabadságidő kiadásával kapcsolatban a keretszerződés e pontra vonatkozó részének hiányossága miatt rendezve nincsenek.

Tekintve, hogy ebben az esztendőben 50-52.000 dolgozó az Egyeztető Bizottság határozatai szerint kapta meg szabadságát, méltánytalan volna, ha a még hátralévő 2-3000, főleg fonodai munkavállaló, aki termelési okok miatt a mi kívánságunkra halasztotta el szabadságát, esetleg másként lenne elbírálva, mint akik már kivették szabadságukat.

Természetesen az 1948. január 1-től kiadandó szabadságolásoknál a keretszerződés szövege szerint, illetve a kiadandó rendelet szövege szerint kívánunk eljárni.

6./ A keretszerződés szövege előírja, hogy a természetbeni járandóság értékét nem lehet a túlóra bérezésnél az alapfizetéshez hozzáadni, illetve abba külön beleszámítani.

Szakszervezetünk álláspontja, tekintve, hogy a szövetjárandóság értékének megfelelő munkabér-levonást alkalmaztunk a textilipari bérek megállapításánál, és ezen keresztül az évi teljesített munkaóráknak megfelelő bérből a szövetjárandóság levonásba került, igazságtalannak találjuk, hogy a túlórák a csökkentett bérrel legyenek díjazva annak ellenére, hogy a túlórák számának megfelelő szövetrészt a munkás nem kapja meg.

A fent közöltek alapján arra kérjük a Szakszervezeti Tanács t. Elnökségét, hogy ezeket a kérdéseket érdemben, kellő mérlegeléssel a f. hó 10-én tartandó elnökségi ülésen letárgyalni szíveskedjenek, és az Elnökség állásfoglalásáról szakszervezetünket írásban értesítsék.

Elvtársi üdvözléssel:
a Textilmunkás Szakszervezet Elnöksége
megbízásából
Koncz Richárd
titkár

SZKL 1. f. 6/250. ő. e.

1947. október 18.

PIROS LÁSZLÓ VÁLASZLEVELE A TEXTILIPARI MUNKÁSOK SZAKSZERVEZETÉNEK

T.
Koncz Richárd elvtársnak
Textilipari Munkások Szakszervezete titkára
Budapest

A Textilipari Munkások Szakszervezete által megkötendő szakmai kollektív szerződés egyes pontjainak tárgyában az Elnökség elé terjesztették kívánságaikat.

Az Elnökség az előterjesztést megvizsgálta, annak 4. pontját a textiljuttatások gyári áron való vásárlására vonatkozólag azzal a módosítással fogadta el, hogy: „Az a munkavállaló, aki valamely üzemben már 6 hónapot eltöltött, jogosult saját szükségletére a gyár termelvényeiből nagykereskedői áron évi 150 Ft értékig vásárolni.”

Az előterjesztés többi pontjait elnökségünk nem hagyta jóvá.
Kérjük a fentiek szíves tudomásul vételét és maradunk

elvtársi üdvözzettel

Piros László
főtitkár h.

SZKL 1. f. 6/250. ő. e.

1947. október 23.

**FELJEGYZÉS A KALAPOSMUNKÁSOK SZAKSZERVEZETE, A MAGYAR KALAP- ÉS
KALAPTOMPGYÁRTÓK ORSZÁGOS EGYESÜLETE ÉS A TEXTILIPARI TERMELÉSI BIZOTTSÁG
TÁRGYALÁSÁRÓL A KALAPOSIPARI SZAKMAI KOLLEKTÍV SZERZŐDÉSRŐL**

A Magyar Szabad Szakszervezetek Országos Szövetségének
Budapest

A Textilipari Termelési Bizottság Tomp- és Kalapipari Albizottsága, valamint a Magyar Kalaposmunkások Szabad Szakszervezete és a Magyar Kalap- és Kalaptompgyártók Országos Egyesülete tanácskozásokat folytatott a Szakszervezeti Tanács és a GYOSZ által folyó évi szeptember hó 29-én aláírt kollektív keretszerződés alapján létesítendő szakmai kollektív szerződés megkötéséről. A szakmai kollektív szerződés azonban nem volt megköthető, mert a keretszerződésben rögzített feltételek, elsősorban a megállapított óra- és teljesítménybér-határok mellett a munkavállalók heti-, illetve átlagos évi keresete egyrészt a jelenlegi keresetük szintje alá süllyedne, másrészt nem biztosítaná még a legszerényebb megélhetésüket sem.

Épp ezért a fent nevezett egyesületben tömörült gyáriparosok is csatlakoztak a munkavállalóknak azon sürgető kérelméhez, hogy a tomp- és kalapgyártó szakma különleges adottságainak figyelembe vételével a keretszerződésben rögzített órabérek, teljesítménybérek és fizetések felső határa módosíttassék a következő feltételek és célkitűzések megvalósítását biztosító mértékben:

1./ Biztosíttassék a munkavállalók részére legalább oly évi átlagos kereset, amely mellett kellő szorgalom kifejtését feltételezve *munkaerejük leromlása nélkül* képesek legyenek a 3 éves terv keresztülviteléhez szükséges átlagteljesítményt kifejtteni.

2./ Ez az évi átlagkereset akkora kell legyen, hogy a teljesítmény-*normák* a keretszerződés III/D. 3. pontjában rögzített elveknek megfelelően a munkavállalók tényleges átlag-teljesítőképesége és az üzemi berendezések által megszabott termelő lehetőségek pontos mérésekkel ellenőrzött összhangba hozásának *valóságos* eredményeként legyenek megállapíthatók, és ugyanakkor kiküszöböltesse a normamegállapításoknál mutatkozó visszasságok és hamisítások.

3./ Az 1./ és 2./ alattiak következményeként tétessék lehetővé, hogy az üzemek termelése az 1938-39. évi, sőt ezt meghaladó szintre emelkedjék, és az ily módon keletkező többletermelés a forint értékállóságának veszélyeztetése nélkül nyújtson fedezetet a munkavállalók részére biztosítani kívánt magasabb életszínvonalat nyújtó többletkeresethez.

Ezen célkitűzések megvalósítása a tomp- és kalapgyártó iparban ezen iparág *egyedülállóan különleges adottságai* miatt a keretszerződésben közölt órabérek, teljesítménybérek és fizetések mellett *nem volna lehetséges*, miért is kérünk kell, hogy ezeket a keretszerződésben rögzített felső értékhatároknál

30%-kal magasabban

állapíthassuk meg, és az ily módon helyesbített értékek számításba vételével köthessük meg most már legsürgősebben a szakmai kollektív szerződést.

Azok a különleges és összességükben egyedülálló adottságok, melyek kérelmünket indokolják, a következők:

a./ a tomp- és kalapgyártás minden egyes munkamenete csakúgy, mint a gépi és szerszámberendezése – eltekintve az anyagelőkészítő, kártoló és festőberendezéseknél mutatkozó hasonlatosságoktól – merőben eltér a textilipar minden más ágától. Ennélfogva nemcsak a szakmunkások, hanem a betanított és segédmunkások részéről is oly speciális szakmai gyakorlatot, valamint anyag- és áruismeretet igényel, ami egyrészt egyedülálló, másrészt a textiliparnak egyéb ágazatában nem hasznosítható. Igen sok, egyébként kiváló munkavállaló nem képes ezt a sajátos szakmai gyakorlatot elsajátítani, és ezért a világviszonylatban is első helyen álló magyar tomp- és kalapipar súlyt helyez arra, hogy munkavállalói a csökkent foglalkoztatottságú idény alatt se lépjenek ki más szakmában való elhelyezkedés céljából.

b./ A szakma foglalkoztatottsága ez idő szerint ugyanis kifejezetten *idényjellegű*: évenként 6 erős foglalkoztatottságú, 2 közepes és 4 gyenge foglalkoztatottságú hónapra oszlik. A munkavállalók termelőképessége tehát rajtuk kívülálló okokból minden év 4-6 hónapjának tartamára csökken, és ennek megfelelően csökken a heti keresetük is. Ezen az adottságon részleges felmondásokkal az előzőekben előadott okokból és egy rég kialakult szakmai szolidaritásból segíteni nem lehet. Ez idő szerint még nem szüntethető meg a foglalkoztatottság idényjellege sem, mert a szakmabeli cégek tőkeszegénysége nem teszi lehetővé, hogy a vállalatok 5-6-7 hónapon át egyenletes ütemben raktárra gyártsanak, és gyártmányaik ellenértéke csak ily hosszú idő múltán a rövid lejáratú idény beálltával térüljön vissza. Hozzájárul az egyenlőtlen foglalkoztatottsághoz az is, hogy a kalap vidéken éppúgy mint a fővárosban, kisebb-nagyobb mértékben divatcikk, aminek változása rendszerint csak közvetlenül az idény beállta előtt alakul ki.

A 3 éves terv céltudatos keresztülvitele előreláthatólag lehetővé teszi az évi foglalkoztatottság bizonyos fokú kiegyenlítését, illetve az exportlehetőségeket is figyelembe véve a termelésnek oly mértékű fokozását, hogy a foglalkoztatottságban a 4-6 hónapos csökkenés túlnyomórészt kiküszöböltesse. Ennek fokozatos keresztülvitele lehetővé teszi majd, hogy a most kért 30%-os többlettel szemben a tomp- és kalapipari munkavállalók óra- és teljesítménybére a textilipar más ágában foglalkoztatottakéval megközelítően egy szintre hozassék.

Ez idő szerint azonban a kért 30%-os emelés minden körülmények között szükséges, mert enélkül hiábavaló minden arra irányuló igyekezetünk, hogy a teljesítménynormák meghamisítását kiküszöböljük. A teljesítménynormák meghamisítása a kollektív keretszerződés által szolgált célok szempontjából vitathatatlanul erkölcstelen és a 3 éves terv sikerének hátráltatásával egyenértékű. De még ennél is erkölcstelenebb és a 3 éves tervnek a többtermelésben rejlő sikerét még inkább veszélyezteti az, ha a munkavállalók éhbérért dolgoznak, és nem kapják meg munkájuknak, valamint teljesítménytöbbletüknek megélhetésüket biztosító méltányos ellenértékét. Erkölcstelen ez a szociális és emberi szempontokon kívül azért is, mert elkerülhetetlenül a termelés visszaesésére, a kapacitások hiányos kihasználására, és ennélfogva inflációra vezetne.

c./ az órabérek, teljesítménybérek és fizetések kért 30%-os emelése a tomp- és kalapiparban sem a termelvény önköltségének, vagy árának emelkedését, sem pedig fedezetlen vásárlóerő szaporulatát nem jelenti!

A tényleges teljesítőképeséget tükröző, de csakis megfelelően díjazott munkateljesítmény esetén megállapítható teljesítménynormák rendszeresítése képezi a termelés fokozásának biztosítékát! Az emelkedő termelés pedig annyit jelent, hogy a gyártás úgynevezett fix költségei, de részben még a progresszív gyártási költségek viszonylag is és számszerűen is csökkennek a termelt áruk egységnyi mennyiségében, tehát minden egyes tomp és kalap önköltségében.

A munkabérek 30%-os emelése tehát a produkció fokozását jelenti oly módon, hogy a munkavállalók óra- és teljesítménykeresete emelkedik – bár évi átlagban előreláthatólag ekkor sem haladná meg a textilipar más ágaiban foglalkoztatottak keresetét – anélkül, hogy az óra- és teljesítménybérek emelkedése a készáru önköltségét vagy árát növelné! A keresettöbbséggel mint vásárlóerő-szaporulattal pedig szemben áll a produktív többletnek ezt meghaladó értéke.

Mindezt a szakmabeli üzemeknek a gyártási költségekről vezetett kimutatásai is igazolják.

Annak igazolására, hogy a szakmabeli vállalatok az általuk is kért 30%-os béremelést nem ilyen címen végrehajtani kívánt áremeléssel óhajtják ellensúlyozni, szolgáljon az a tény, hogy a tomp- és kalapipar volt talán az ipari termelésnek egyetlen olyan ága, amelyik eladási árait a stabilizáció után önként leszállította és az egyéb termelési költségeknek időközben beállott kétségtelen drágulását az eladási árakra mind a mai napig nem hárította át.

d./ Kérelmünket alátámasztó szakmai sajátosságként kell rámutassunk arra is, hogy a tomp- és kalapipar a legkevésbé mechanizált iparágak közé tartozik és kifejezetten *kézműipar jellegű* munka, ezek között pedig a legnehezebb munkák közé sorolható. Az anyagelőkészítő /farkasoló, kártoló/ gépeken kívül a gépberendezésnek minden egyéb munkafázist végző egysége csupán segédeszköz, vagy bizonyos mértékig mechanizált szerszám, ami azonban még korántsem önmagában dolgozó és csupán ellenőrzésre szoruló mechanizmus, vagy pláne automata. A tompokat és kalapokat az ilyen berendezés igénybevételével a munkavállalók kifejezetten kézimunkájukkal állítják elő, és a felhasznált nyersanyagokon túlmenően ennek a kézimunkának a mikéntje, tehát minden egyes tompra és kalapra ráfordított, szakmai gyakorlattal és állandó minőségi ellenőrzéssel párosult fizikai erőfeszítés mennyisége szabja meg az előállított tompnak vagy kalapnak minőségét. Amíg például a fonó- és szövőiparban a gép mellett dolgozó munkavállaló a túlnyomórészt gépindítás- és állításból, valamint fonalösszekötésből álló munkáját kellő figyelem és gyorskezüesség mellett rendszerint már tökéletesen el tudja látni, addig ezek a tulajdonságok a tomp- és kalapgyártásnál még korántsem elegendők. Ez az iparág a kellő gyakorlathoz kívül rátermettséget, sajátos szakmai „érzéket” és a munkafolyamatok tartama alatt mindvégig igénybevett minőségi elbíráló képességet igényel. A munkavállalók ugyanis a kézzel végzett munkájuk közben általában maguk állapítják meg azt, hogy a kezeik között kialakuló tomp vagy kalap mikor érte el azt a tömörséget, szilárdságot, rugalmasságot, egyenletességet, megfelelő felületet, stb., ami a készárut piacképessé és jó minőségűvé teszi.

A szükséges munkameneteket azonban nemcsak az jellemzi, hogy azokat a munkavállalók a fentebb ismertetett körülmények között túlnyomórészt szabadkézzel végzik, hanem ezenkívül forró-gőzös, forró-vizes, és savas közegben, majd pedig magas hőfokra felhevített szerszámokkal. Mindez annyit is jelent, hogy a tomp- és kalapgyári munka a fentebb ismertetett egyedülálló sajátosságain kívül *nehéz* és sok tekintetben egészségtelen munka is, olyannyira, hogy ennek még a 30%-kal emelt munkabér is csak igen szerényen számított ellenértékét képviseli.

Budapest, 1947. évi október hó 23-án

SZKL 1. f. 6/247. ő. e.

1947. december 22.

**A GYÁRIPAROSOK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK LEVELE A SZAKSZERVEZETI TANÁCSNAK
AZ ÜZEMI BIZOTTSÁGI TAGOK DÍJAZÁSA ÜGYÉBEN A GYOSZT-T ÉRT SAJTÓTÁMADÁSRÓL**

T.

Szakszervezeti Tanács

Budapest

A Szabad Nép december 21-i száma harmadik oldalán Szabó Károly, a Hazai Fésűsfonó üzemi bizottsági elnökének levelét közli azzal a címmel – s körülbelül azzal a tartalommal –, hogy „A GYOSZ meg akarja vesztegetni az üzemi bizottságokat”. A levél a Szakszervezeti Tanács Üzemi Bizottsági Osztálya vezetésére is hivatkozik, mint ahol – a levélíró szerint – az üzemi bizottsági tagok díjazásáról szóló 216. sz. körlevelünkkel kapcsolatban ezt a vádat megerősítették.

Nagy sajnálatunkra nem először történik meg, hogy felelőssé próbálnak tenni bennünket olyan jelenségek vagy intézkedések miatt, amelyek előidézésében a világon semmi részünk nem volt; most is ez történt. A Szakszervezeti Tanács azonban oly nagy fontosságú szerve gazdasági életünknek, hogy fel kell tennünk a kérdést, vajon helyesen adta-e vissza a levélíró az üzemi bizottságban hallottakat; hiszen a tőlünk függetlenül létrejött jogszabályokat az Üzemi Bizottsági Osztálynak is ismernie kell.

Mellékeljük szóban levő körlevelünk egy példányát. Ebből kitűnik, hogy ebben az ügyben a magunk részéről semmi egyebet nem tettünk, mint hogy minden kommentár nélkül szó szerint közöltük az iparügyi miniszter úrnak ez ügyben kiadott 33.166/1947. számú rendeletét.

A t. Szakszervezeti Tanács előtt természetesen ismeretes – és így idéznünk is felesleges – az üzemi bizottságokról szóló alaprendeletet (55.000/1945. Ip. M. sz., lásd Kossa-Szakasits-Sipeki-féle kiadás 37. oldal). Ennek 16. szakasza második bekezdése már a szakmunkási fizetést állapítja meg minden, a termelő munka alól felmentett üzemi bizottsági tag számára.

Ezt az intézkedést tovább kiterjeszti az iparügyi miniszter úrnak a Közgazdasági Értesítő című hivatalos lap november 2-i számának 1588. oldalán megjelent 33.166/1947. sz. rendelet, amely szerint:

„A termelő munka alól felmentett, működést kifejtő üzemi bizottsági tag munkabére, illetménye a megbízatás tartama alatt az üzemen alkalmazott

legmagasabb szakmunkás fizetéssel egyenlő, tekintet nélkül az üzemi bizottsági tag szakképzettségére és arra, hogy a termelő munka alól való felmentése előtt milyen beosztásban /üzemrészben, stb./ dolgozott. Az üzemben alkalmazott szakmunkás legmagasabb fizetése az, amit az órabér, az akkordteljesítmény és az esetleges túlóradíj elszámolásának együttes összege tesz ki.”

Körlevelünk ezt a rendeletet idézte szó szerint, s ebből a tényből talán még nem indokolt a GYOSZ ellen a megvesztegetés szándékának vádját kovácsolni. Ha a rendeletet nem közzétettük volna, akkor talán az a szemrehányás ért volna bennünket, hogy késleltetjük az üzemi bizottságok tagjai jogszerű díjazásának folyósítását, mert hiszen magát a Közgazdasági Értesítőt nem minden tagunk olvassa, s a rendelkezés a hivatalos lapban nem jelent meg.

Lekötelezne a t. Szakszervezeti Tanács, ha ezt a tényállást lenne szíves a Szabad Nép szerkesztőségénél a maga részéről is megerősíteni, mert nagy súlyt vetünk rá, hogy az üzemi béke ne zavartassék felesleges módon, s arra is, hogy Szövetségünket ne érje vád olyan intézkedések miatt, melyek megtételében semmiféle szerepe nincsen.

Kiváló tisztelettel
MAGYAR GYÁRIPAROSOK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE
Lengyel Géza
igazgató
Knob Sándor
vezérigazgató

SZKL 1. f. 6/163. ő. e.

1948. január 8.

**KNOB SÁNDOR LEVELE KOSSA ISTVÁNNAK AZ ÜZEMI BIZOTTSÁGI TAGOK DÍJAZÁSA
ÜGYÉBEN A GYOSZT-T ÉRT SAJTÓTÁMADÁSRÓL**

IGEN TISZTELT BARÁTOM!

A Szabad Nép január 4-i számában voltál szíves legalább részben nyilvánosságot adni annak a levelünknek, amelyet a Szakszervezeti Tanácshoz az üzemi bizottsági tagok díjazása ügyében intéztünk. Nem akarom ezt a vitát a nyilvánosság előtt folytatni, nincsen okom rá, de módomban sem volna, mert nekünk nem állanak rendelkezésünkre újsághasábok. S ha figyelembe veszem, hogy ebben az ügyben a Te helyzeted sem egyszerű, mert a munkásság körében is bizonyos érdekellentétek mutatkoznak, akkor tulajdonképpen köszönetet kell mondanom azért, hogy levelünkből a Te cikked révén legalább valami a nyilvánosság elé jutott.

A Te idődet is csak azért veszem igénybe ezekkel a soraimmal, hogy nagyon nyomtatékosan közöljem Veled – azzal a feltevéseddel szemben, amely szerint mi „bizonyára tudtunk is arról, hogy a Szakszervezeti Tanács mindjárt a megjelenés után kérte a rendelet visszavonását” –, hogy semmit nem tudtunk róla, nem is tudhattunk, hiszen köztünk és a Szakszervezeti Tanács között ebben a kérdésben semmiféle megbeszélés eddig nem volt. Kérlek, hidd el ezt nekem, és hidd el azt is, hogy semmiféle sötét kapitalista szándék nem vezetett bennünket, amikor az iparügyi miniszter úr rendeletét közzétettük, hanem egyszerűen

kötelességet teljesítettünk, mert – a bár enyhébben, de mégis csak megismételt váddal szemben nekem is ismételnem kell – ha nem közöltük volna a rendeletet, akkor talán több joggal érhetett volna bennünket az a szemrehányás, hogy az üzemi bizottsági tagok egy részénél a jogos juttatások folyósítását késleltetjük.

Hidd el azt is, hogy ha talán vannak kivételesen olyan vállalatok, amelyek a bérek kisebb-nagyobb emelkedéseit aránylag könnyen elviselik, mert termelésükben a munkabérnek nincsen domináló szerepe, a túlnyomó nagy többség, amelynek képviselőit a GYOSZ hivatottnak érzi magát, már csak az árszabályozások miatt is kénytelen nagyon alaposan megnézni minden újabb terhet, s mi sem áll tőle, különösen pedig tőlünk távolabb, minthogy a terhek emelkedését „érdekében levőnek” tekintse.

Hogy a kérdés véglegesen és félreértést nem tűrő módon tisztázásra szorul, abban Veled teljesen egyetértek. És engedd meg, hogy ezt az alkalmat felhasználva felhívjam figyelmedet arra, hogy a közeljövőben ugyanezek a problémák felmerülhetnek a tervmegbízott és helyettese tekintetében is, akikre az eddigi rendszabályok olyan széles körű tennivalókat hárítanak, hogy ezek mellett a termelőmunkában a nagyobb vállalatoknál aligha tudnak részt venni.

Fogadd, igen tisztelt Barátom, megkülönböztetett nagyrabecsülésem kifejezését, mellyel vagyok

tisztelő igaz híved
Knob Sándor

SZKL 1. f. 163. ő. e.

1948. január 14.

KOSSA ISTVÁN VÁLASZLEVELE KNOB SÁNDORNAK

Igen tisztelt Barátom!

Vettem folyó hó 8-i, kissé gunyoros hangú leveledet, melyből azt a részt, hogy „legalább részben nyilvánosságot adtam levelednek”, nem köszönetnek, hanem szemrehányásnak vettem.

Meg kell mondanom, hogy szerintem éppen időszerű volt a kérdésről nyilvánosság előtt beszélni, mert egyrészt amiről szoltam a komám úrnak, abból értett a komámasszony is, másrészt tények bizonyítják azt, hogy sajnos még mindig elég gyakori eset, amikor a munkáltatók az üzemi bizottságokat, vagy a bizalmiakat használják fel arra, hogy a béreket túlléphessék.

A bértúllépésért nem lehet egyszerűen a munkásságot felelőssé tenni, mert hiszen az törvényszerűleg egyénileg és összességében is törekszik a magasabb béreken keresztül magasabb életnívó elérésére. A munkásság többsége nem ismeri azoknak a tényeknek összefüggését, melyek kialakítják a bérek reálértékét, viszont a munkáltatók annál inkább. S bár jól tudják, hogy a mai árumennyiséggel szemben jelentkező aránytalanul magasabb bér az életnívó csökkenését, és nem emelését idézi elő, mégis előmozdítják a bérek emelését, sokszor talán nem is mint kezdeményezők, hanem mint akik szívesen engednek a munkásság követelésének.

Persze mi ezen túlmenőleg is tudjuk, hogy különösen egyes iparágakban – mint például textiliparban, vagy a könnyű vasiparban – miért engednek szívesen a munkáltatók a munkásság törekvéseinek. A kimutatott magasabb bérek, magasabb szociális szolgáltatások révén tudják elérni ugyanis, hogy részint ne lehessen leszállítani termékeik eladási árát, részint nem egyszer sikerül elérni az áremelések engedélyezését. Tudva azt, hogy a bérek bizonyos százaléka mindig a rezsiköltség és ugyanolyan létszámú munkásra jutó magasabb munkabér csak jelentéktelen mennyiségben emeli a tényleges rezsiköltséget, a felszámított rezsiköltségnek tehát lényegesen többlete nyereségként jelentkezik a munkáltató részéről.

Meg kell azt is mondanom, hogy számtalanul került a kezünkbe a GYOSZ-nak olyan körlevele, amely burkoltan, vagy nyíltan ösztönzést adott a munkáltatók részére kormányzatunk és a Szakszervezeti Tanács szándékaival nem egyező magatartásra, viszont nem tudok egyetlen egy esetről sem, amikor a GYOSZ a következmények kihangsúlyozásával figyelmeztette volna tagjait arra, hogy minden körülmények között a legszigorúbban ragaszkodjanak a fennálló törvényerejű rendeletek betartásához.

Azt hiszem, a fent elmondottak érthetővé teszik, amiért én az előző levélre legalább részben nyilvánosan válaszoltam.

Maradok megkülönböztetett tisztelettel

Kossa István
főtitkár

SZKL 1. f. 6/163. ő. e.

1948. február 18.

EMLÉKEZTETŐ A TÁRCAKÖZI ÉLELMISZERJEGY BIZOTTSÁG ÜLÉSÉRŐL

EMLÉKEZTETŐ

a Közellátási Hivatalban 1948. február hó 18-án tartott értekezletről.

Tárgy: A Gazdasági Főtanács határozatának ismertetése az egyes munkavállalói kategóriák pótjegyének elvonása tárgyában.

A Közellátási Hivatal vezetője ismertette a Gazdasági Főtanács határozatát, mely szerint a felsorolt 27 szakma munkavállalóitól vonják meg a testi munkás pótjegyet. A kialakult észrevételek során a Szakszervezeti Tanács képviselőjében megjelent Kiss János elvtárs azzal a megállapítással szemben, mely szerint az előző értekezletek határozata a jegyzőkönyv szerint egyhangú volt, már előjáróban megállapítja, hogy ez a beállítása a dolgoknak nem az értekezleten lezajlott és ismertetett álláspontnak felel meg, a Szakszervezeti Tanács nem mondott le arról az elvi felfogásáról, hogy a kollektív szerződés hatálya alá tartozó munkavállalót pótjegy-ellátásban kell részesíteni, miként a vonatkozó rendeletekből kitűnik.

Fentiek alapján kérte az esetlegesen így összeállított jegyzőkönyv szövegének megfelelő módon való helyesbítését. Fentieket a Közellátási Hivatal vezetője tudomásul vette és nem kifogásolta.

Az érdemi részhez szólva kifejtette, hogy a Szakszervezeti Tanács nem járulhat hozzá ahhoz, hogy a szóban forgó 27 szakma munkavállalóit teljes egészében kizárják a pótjegy-

ellátásból, mert ez egyrészt a termelésben zavart váltana ki, amelyet nem tartunk kívánatosnak. Éppen ezért amennyiben ténylegesen a gabonahelyzet ezt indokoltá teszi, és ezt kellően alátámasztani tudják, nem zárkozik el az elől, hogy egyes könnyebbnek minősíthető szakmában ez a korlátozás életbe lépjen azzal, hogy a felsorolt 27 munkavállalói kategóriát fel kell osztani legalább három kategóriára olyan értelmezésben, hogy elsősorban azok a szakmák kerüljenek pótjegykorlátozás alá, amelyekről a bizottság ezt megállapítja, mindenesetre a rugalmasságot biztosítani kell a végrehajtásnál.

A bizottság vita után úgy határozott, hogy a felsorolt 27 kategóriát három csoportra osztja be, mégpedig oly módon, hogy március hónapra kb. 14-16 könnyebbnek minősíthető munkavállalói csoportnál korlátoztassék a pótjegy, ez az úgynevezett I. csoport, a II. csoportnál pedig a következő hónapban történjék korlátozás, a III. csoportba sorolt szakmai kategóriáknál csak a legvégső szükség esetén alkalmazható a pótjegy korlátozás.

A kenyérpótjegy-megvonás ellen esetenként felszólalásnak van helye, ennek elbírálása a tárcaközi bizottság feladata. A megvonandó kenyérpótjegyeket az építőipar és a nehézipar dolgozói kapják.

A Közellátási Hivatal arra kérte, hogy a vonatkozó tárgyalási anyagot küldjék meg a tárcaközi bizottság minden egyes tagjának észrevételezés végett, és csak ezen észrevételek ismeretében hozza összhangba a tett intézkedéseket a Gazdasági Főtanács határozatával.

Hivatkozással arra, hogy a demokrácia szükségletei megkívánják a teljesítmény munkát, a munkavállalók teljesítménybérben dolgoznak, ebből önként következik, hogy a munkavállaló teljesítményének legjavát adja, ezért nem tartja indokoltnak drasztikus eszközökkel belenyúlni ebbe a kérdésbe az érintett szakmák pótjegykorlátozásának végrehajtásánál.

SZKL 1. f. 6/140. ő. e.

1948. március 13.

JEGYZŐKÖNYV AZ ORSZÁGOS MUNKAVERSENY BIZOTTSÁG ALAKULÓ ÜLÉSÉRŐL

JEGYZŐKÖNYV

Felvétetett az Országos Munkaverseny Bizottság 1948. március 13-án délelőtt 11 órakor megtartott alakuló üléséről.

Jelen vannak: Dinnyés Lajos miniszterelnök, Gerő Ernő közlekedésügyi miniszter, Vas Zoltán miniszter, Farkas Mihály, a Magyar Kommunista Párt helyettes főtitkára, Kossa István, a Szakszervezeti Tanács főtitkára, Harustyák József, a Szakszervezeti Tanács elnöke, Apró Antal, a Kommunista Párt központi vezetőségi tagja, Major Béla a Miniszterelnökségről, Karczag Imre államtitkár, Piros László, a Szakszervezeti Tanács helyettes főtitkára, Berei Andor, a Tervhivatal főtitkára, Mekis József, a Salgótarjáni Vasmű munkásigazgatója, Fekete László, a Mérnök Szakszervezet titkára. Lakatos Béla, Tóth Matild, a Szakszervezeti Tanács nőtitkára, Zgyerka János, a Bányamunkások Szakszervezetének főtitkára.

Harustyák József üdvözli a miniszterelnök urat és az összes jelenlévőket. Bejelenti, hogy a Szakszervezeti Tanács szervezése alatt egy versenybizottság létesült, mely versenybizottság

lesz hivatva az országos munkaversenyek legfelsőbb felügyeletét ellátni. Indítványozza a bizottság megalakítását. A bizottság elnökéül Kossa Istvánt, a Szakszervezeti Tanács főtitkárát javasolja, amely javaslatot az értekezlet résztvevői egyhangúan elfogadják.

Harustyák József felkéri Kossa Istvánt, hogy ismertesse a tervbizottság feladatát, valamint az ezzel kapcsolatos teendőket.

Kossa István felszólalásában a következőket mondja: „Amikor a Szakszervezeti Tanács élére állott a Csepel dolgozói által kezdeményezett centenáriumi munkaversenynek és vállalta azt, hogy a versenyt országos méretűvé fejleszti, tette ezt abban a tudatban, hogy ez a munka meg fogja nyerni az összes demokratikus szervezetek, elsősorban pedig a kormány támogatását. Azok a határozatok, amelyeket a Szakszervezeti Tanács előterjesztésére a Gazdasági Főtanács, illetve a kormány hozott, és amely határozatokban a kormány biztosította nemcsak részvételét az Országos Munkaverseny Bizottságban, de egyúttal biztosította a verseny anyagi feltételét is, azt bizonyítják, hogy Csepel dolgozóinak kezdeményezése nemcsak a Szakszervezeti Tanácsnál, de hazánk minden őszinte demokratikus polgáránál is kedvező fogadtatásra talált.

Az a hihetetlen nagyarányú érdeklődés és lelkesedés, mellyel Csepel dolgozóinak kezdeményezését más üzemek dolgozói fogadják, s melynek nyomán néhány nap alatt közel 100 üzem jelentette be részvételét a centenáriumi munkaversenyeken, biztosítéka annak, hogy a Szakszervezeti Tanács, a kormány és demokratikus szervezeteink erőfeszítése nem lesz hiábavaló. Szeretném külön kihangsúlyozni, hogy a most meginduló verseny nem felülről, hanem a tömegekből indult el, ami annak bizonyítéka, hogy demokratikus rendünk három esztendeje alatt a széles tömegek felismerték azt, hogy szabadságunk mellé jólétet csak többtermeléssel tudunk teremteni. Felismerték azt, hogy a jólét megteremtésének lehetősége a dolgozók kezében van.

Másrészt ez az alulról kezdeményezett verseny azt is bizonyítja, hogy demokráciánk fejlődése mindinkább elmélyíti a széles tömegekben demokratikus rendünk további megszilárdításáért és fokozásáért élő vágyat. És mert mindinkább, egyre jobban megbecsülik és értékelik demokratikus rendünket, ezért önkéntesen, a maguk erejéből is hozzá akarnak járulni virágzóvá tételéhez. A most meginduló verseny a legnemesebb eszköz ahhoz is, hogy a Horthy-fasizmus által a fizikai és értelmiségi dolgozók közé mesterségesen emelt válaszfal utolsó maradványait is ledöntsék, és a két dolgozó réteg teljes összeforrását a szabad munkában biztosítsa. Az a nagy érdeklődés, amely országszerte a parasztság körében is megindult a munkaverseny iránt, és amely verseny élén a FÉKOSZ és UFOSZ áll, azt is biztosítja, hogy az 1848-as nagy szabadságharc legméltóbb megünnepléseként megindított munkaverseny az ország második legnagyobb nemzetközi szektorában, a mezőgazdaságban is nagyszerű eredményeket fog produkálni.

E nemes verseny, amelyben nem lesz legyőzött, hanem csak győztes, s amelynek legnagyobb győztese az egész magyar nép lesz, amelynek legfőbb vezetését az elnökletem alatt álló bizottság vállalta, legyen magyar népünknek, új hazánknak építő, nagyszerű győzelme. Ebben a reményben köszönöm meg a bizottság elnökévé történt választásomat, és arra kérem a bizottság minden tagját és az általuk képviselt összes intézményeket és szervezeteket, hogy a verseny tartama alatt a legteljesebb támogatást biztosítsák számunkra. Szabad legyen előterjesztést tennem a bizottság további működésére vonatkozólag:

1./ Javaslom, hogy a bizottság mondja ki, hogy az országos centenáris munkaverseny feladatainak megoldására versenyirodát állít fel a Szakszervezeti Tanács vezetésével, és e versenyiroda felelős vezetőjéül Piros László országgyűlési képviselőt, a Szakszervezeti Tanács helyettes főtitkárát nevezi ki.

2./ Szíveskedjenek felhatalmazást adni, hogy minden esetben, amikor a versenyiroda vezetője ezt szükségesnek látja, javaslatára az elnök a versenybizottságot összehívhassa.

3./ Ettől függetlenül javaslok egy ilyen előterjesztés hiányában, hogy a bizottság legközelebb a május 1. előtti napokban újra jöjjön össze, hogy a verseny addigi eredményeit kiértékelje és a további teendőkre az irányt megszabja.

4./ Javaslok továbbá, hogy tartson a bizottság rendes ülést a verseny befejeztével, amikor a verseny végleges kiértékelése és győzteseinek megállapítása, valamint a díjazás meghatározása legyen a napirend.”

A jelenlévők az elhangzott javaslatokat egyhangúlag elfogadják.

Dinnyés Lajos felszólalása: Mélyen tisztelt Bizottság! Csepel dolgozóinak felhívását a kormány a legnagyobb örömmel üdvözölte és megadott minden lehetőséget ahhoz, hogy az országos munkaverseny elinduljon. Örömmel vette a kormány, hogy a Szakszervezeti Tanács kipróbált vezetői vállalkoztak a munkaverseny irányításának feladatára, amelynek kiterjesztése és a széles rétegek körében való publikálása máris biztosítva van, és nemcsak a gyárok munkássága, hanem a parasztság is részt vesz ebben.

A dolgozók nem tudnák méltóbban megünnepelni az 1848-as forradalom százéves évfordulóját, mint e nemes versennyel, amelyben összefognak, és vállvetve minél többet akarnak termelni, hogy az eredményeket fokozni tudják. A Függetlenségi Frontban tömörült pártok vezetői is mindent el fognak követni, hogy e verseny felülmúlja a várakozást. A verseny anyagi feltételeit a kormány minden körülmények között biztosítani fogja, és a bizottságnak, valamint a dolgozóknak sok sikert és szép eredményt kíván.

Kossa István elnök az ülést bezárja, és az előterjesztett javaslatokat elfogadottnak nyilvánítja.

SZKL 1. f. 6/557. ő. e.

1948. március 24.

JEGYZŐKÖNYV A BŐRIPARI EGYEZTETŐ BIZOTTSÁG ÜLÉSÉRŐL

Jegyzőkönyv
mely felvételre 1948. március 24-én, déli 12 órakor
a bőrgyári egyeztető bizottság üléséről.
/Budapest VII. Dob utca 90./

Jelen vannak: a munkavállalók részéről Németh János, Derzsi Lajos, Móczi András, Lajti Tibor, Bakonyi Gyula, a munkáltatók részéről Szalay Rezső, Diósy Pál, dr. Morvay Oszkár.
Németh János: elnök.

dr. Morvay Oszkár: jegyzőkönyvvezető.

1./ Kiemelési kérelmek.

A bizottság az Első Pécsi Bőrgyár folyó évi március 8-án kelt, a Fried Bern. Bőrgyár Rt. Simontornya folyó évi március 22-én érkezett, a Csillag Tibor és Tsa év március 3-án kelt, a Wolfner Bőrgyár év március 19-én kelt, az Olympia Bőrgyár újpesti cég március 10-én kelt

kiemelési kérelmeit részletesen letárgyalta, azokhoz kivétel nélkül hozzájárult és elhatározta azoknak a munkabérmegállapító bizottsághoz való felterjesztését.

2./ Börművek Rt. kérése kollektíven felüli csoportvezető engedélyezése iránt.

Az egyeztető bizottság a nevezett cégnek azt a kérését, hogy 87 munkavállaló után 6 csoportvezetőt foglalkoztathasson, nem találta teljesíthetőnek, mert az a kollektív szerződésbe ütközik.

3./ Börművek Rt. jutalmazási javaslata.

Az egyeztető bizottság megállapítja, hogy főgépész jutalmazásáról lévén szó, az ügy nem tartozik hatáskörébe, hanem a Magyar Vasművek és Gépgyárak Egyesülete és a gépgyári munkavállalók között létrejött egyeztető bizottság elé tartozik, miről a cég értesítendő.

4./ Wolfner Bőrgyár újpesti cég megkeresése Jámbor Imre, Pruzsninszky Ferenc, Sipos István és Süveg József munkavállalók külön jutalmazása tárgyában.

Az egyeztető bizottság a maga részéről hozzájárul ahhoz, hogy a levélben ismertetett mentési munkákért Jámbor Imrének 200 Ft, Pruzsninszky Ferenc, Sipos István és Süveg József munkavállalóknak egyenként 70-70 Ft külön jutalom folyósíttassék, ez a határozat azonban csak az Országos Munkabérmegállapító Bizottság jóváhagyása után hajtható végre.

5./ Wolfner újpesti cég megkeresése Kígyósi János és Pál Lajos munkavállalók jutalmazása tárgyában.

Az egyeztető bizottság megállapítja, hogy egyes munkavállalóknak a dolgozók polgári iskolájának elvégzése körül szerzett érdemek megjutalmazása nem tartozik ezen bizottság hatáskörébe, miről a Wolfner cég értesítendő azzal, hogy ilyen jutalmak ügyében legfeljebb az Országos Munkabérmegállapító Bizottsághoz fordulhat.

6./ Weisz és Tull bőrgyár megkeresése /Székesfehérvár/.

Nevezett cég értesítendő arról, hogy teljesítménybérben csak a teljesítményben végzett munka díjazható, míg a munkavállaló által végzett egyéb munka csak az időbérben megállapított munkára érvényes munkabérek szerint fizethető.

7./ Szombathelyi bőrgyár megkeresése szoptatási segély tárgyában.

Nevezett cég értesítendő, hogy szoptatási segély folyósítására a kollektív szerződés nem nyújt módot, azt csupán az OTI-tól igényelhet.

8./ Fried Bern. Bőrgyár megkeresése.

Nevezett cég értesítendő arról, hogy az egyeztető bizottság munkaruha és üzemi lábbeli tárgyában folyó évi február 6-án határozatot hozott, amelyet az OMB még nem hagyott jóvá. Azonban az egyeztető bizottság álláspontja szerint tovább intézkedésig alkalmazható, mivel a szakmai kollektív szerződésnek megfelel.

9./ Portások, főportások, éjjeli őrök bérezése.

Az egyeztető bizottság f. évi február 6-án kelt határozatának megfelelően és figyelemmel az OMB-nek a szörmeipari egyeztető bizottsághoz intézett 3619/48. számú leiratára, megállapítja, hogy a portások és főportások a gyáripárban kialakult gyakorlat alapján a betanított munkásokra vonatkozó II. bércsoportba, a kapuőrök és éjjeli őrök a segédmunkások III. bércsoportjába sorolhatók be.

10./ A szakszervezeti iskolára kiküldött munkavállalók fizetése.

A bizottság a maga részéről hozzájárul ahhoz, hogy azok a munkavállalók, akiket a szakszervezeti iskolába kiküldtek, és akiket az erre a célra az üzemi bizottság a szakszervezet jóváhagyásával kijelölt, az iskolán való részvétel ideje alatt a rendes munkabérüket a vállalattól megkapják, és pedig abban az összegben, amely a megelőző 4 heti átlagnak megfelel. Ez a javaslat az OMB-hez felterjesztendő.

Egyéb tárgy hiányában az elnök az ülést berekeszti.

1948. április 9.

**JEGYZŐKÖNYV AZ ÉLELMEZÉSI MUNKÁSOK SZAKSZERVEZETE ÉS A BUDAPESTI SÜTŐK
IPARTESTÜLETE EGYEZTETŐ BIZOTTSÁGÁNAK ÜLÉSÉRŐL**

Jegyzőkönyv

felvétel 1948. április 9-én a Budapesti Sütők Ipartestülete székházában megtartott egyeztető bizottsági tárgyalásról.

Jelen vannak: A Magyar Élelmezési Munkások Szabad Szakszervezete részéről Payner János, Buncsics János, Boldizsár József, Adamik László, Winkler János. A Budapesti Sütők Ipartestülete részéről: Kapcsos János, Gyürey Rezső, Nagy István, Stanzel József és Vályi József.

Elnök: Winkler János

Jegyzőkönyvvezető: Boda Zoltánné

Hortobágyi János és Kiss István ügye

Hortobágyi János sütőmester elnök kérdésére előadja, hogy Kiss István nála tanulta ki a szakmát, azonban olyan erőszakos fellépésű, hogy az már a többi munkások terhére is megy. A szabad bucihoz nem engedett kukoricát keverni, a szappanjárandóságra kijelentette, hogy ha az egy fél óra múlva az asztalon nem lesz, akkor a munkát befejezi. A másik bizalmi is ő váltatta le, teljesen összeférhetetlen, így kérem a leváltását.

Winkler János: A pelyhet illetően bizonyára téves információja volt, azért nem engedte azt a buciba keverni. Telefonálni kellett volna a szakszervezetbe, vagy a testületbe és megkérdezni a keverési arányt. Ez nem olyan ok, ami igazolná az elbocsátását. A többi indokokat illetően, mint pl. a szappan, tudni kellett volna, hogy a kollektív szerződés előírja annak a beszerzését.

Hortobágyi János: Akármilyen is csinálom, nem lehet vele kijönni, annyira összeférhetetlen.

Kapcsos János: Hortobágyi barátom tényleg volt nálam és előadta ezeket a dolgokat. A buciira vonatkozóan lehet találni magyarázatot, arra azonban nem lehet kötelezni a mestert, hogy a szappant feketén szerezze be a munkásai számára.

Gyürey Rezső: Hogy a munkás kéri a szappant, abban semmi különös nem találom, még a keverési arány ellen is tiltakozhat, itt a modor és a hang részéről van a kifogás, ez a bizalmi nem áll az állása magaslátán, ha nem tudja a kötelességét, akkor nem is méltó erre a tisztségre.

Buncsics János: Ezért mégsem lehet őt elbocsátani, egy fiatal gyerek, nekünk kell őt utasítani, hogy megváltozzon.

Adamik László: Ha egy sütőmesternél a tanonc felszabadul, nem indok arra, hogy elküldje.

Boldizsár János: Bizonyára a nevelésében van a hiba.

Hortobágyi János: Szentelen és agresszív, a feleségemet sértegette ennek dacára én megbocsátottam neki, sőt én voltam az, aki kértem a korábbi felszabadulását.

Kiss István bizalmi: elnök kérdésére elmondja, hogy én nem viselkedem durván, nem vagyok szemtelen, hanem csak vitatkozni szoktam a főnökkel. A szappant, amit kértem, az két hónapra járt és meg is kaptam.

Winkler János: Minden hónapban jogod van követelni a szappant, de az elmúlt havi szappant nem lehet kérni. Miért kérted a 15% csoportvezetői díjat?

Kiss István: Nem voltam jól informálva és ugyanez az eset a keverési arányra is. Ezt csak egy esetben mondtam, a legközelebb már az előírás szerint csináltuk a bucit.

Kapcsos János: Ha nézeteltérések vannak, azt úgy kell elintézni, hogy ne legyenek veszekedések, mert ha belekerül Kiss István egy államosított üzembe, ott is megkívánják, hogy fegyelmes legyen és tudja a munkáját. Ha vitáról van szó, nem kell olyan hangot használni, amiben injekció van.

Nagy István: Mit vett fel szombatos Kiss Istvan fizetést?

Kiss István: 108 forintot kaptam.

Egyeztetői határozat: Hortobágyi Jánost kérelmével elutasítja a bizottság azzal a feltétellel, hogy ha a szakszervezet megfelelő embert fog találni, akkor Kiss Istvánt leváltja tisztségéről, de addig is a szakszervezet kezelésbe veszi Kiss Istvánt és oktatni fogja a bizalmi teendőiről. Felek tudomásul veszik.

Nits István és Kmellár Benedek ügye

Nits István: Kmellár Benedek üzemünkbe kisegítőnek lett felvéve 1947. november végén. A kollektív szerződés szerint 8 nap múlva a kisegítő díj megszűnik, ezt én fizettem neki tudatlanul egészen a múlt hétig. Felmondtam neki, amit ő nem akart tudomásul venni. Kértem a szakszervezetet, hogy azt a 25%-ot, amit felvett eddig jogtalanul, tudják bele a most folyó elszámolásokba. Januárban a termelés csökkent, el akartuk küldeni, de bement a szakszervezetbe, ahonnan azzal jött vissza, hogy addig tartsuk meg, amíg a termelés a 80% alá nem esik. Először szerdán mondtam fel, azután pénteken. Kérem a Bizottságot, hogy döntsék el, hogy visszamenőleg jár-e bér Kmellár Benedeknek.

Gyürey Rezső: A felmondást megkapta és kifizette?

Nits István: Felmondtam, de nem fogadta el. Bementünk a szakszervezetbe, ahol azt mondták, hogy nem muszáj neki visszajönni dolgozni, így azt nem fizettem ki neki.

Kapcsos János: Mikor lépett be Kmellár mint kisegítő?

Nits István: 1947. november végén, egyhuzamban dolgozott, megkapta a karácsonyi segélyt, megkapta állandóan a 25%-ot. Szombaton már nem jött be dolgozni.

Winkler János: Nits István elmulasztotta azonban lerögzíteni, hogy miután kisegítőnek lett alkalmazva, felmondásra igényt nem tarthat. Felmondás nem jár, csak az elvégzett munka után a különbözet.

Egyeztetői határozat: A bizottság egyhangúlag megállapítja, hogy Kmellár Benedek sütőmunkás mint kisegítő volt alkalmazva és kilépése napjáig a 25% kisegítődíjat felvette, tehát felmondásra igényt nem tarthat, és így a kollektív szerződés szerint visszamenőleg a munkabér különbözetet a 25% nélkül kapja meg a törzsfizetése után. Felek a határozatot tudomásul veszik.

Pluhár Tóbiás és Hollai Adolf ügye

Hollai Adolf sütőmunkás: Egyszer már voltam itt ebben az ügyben és akkor is elmondottam, hogy betegségem ideje alatt a főnök visszaküldte a könyvemet azzal, hogy én kiléptem.

Winkler János: Kérem az OTI-igazolást a betegségére vonatkozóan, illetve annak tartamára.

Hollai Adolf nem tudja igazolni a betegsége idejét.

Pluhár Tóbiás: Hollai Adolf követelését az utolsó fillérig kifizettem. Tizenegy hónap alatt, amióta elment, sohasem jött azzal hozzám, hogy én tartozom neki, sőt a tartozását is megadta. 1947. január 7-én hozzám jött azzal, hogy tovább nálam nem dolgozik, mert egy jobb helyet talált, de mondom azt mindenkinek, hogy ő fizetett szabadságon van.

Winkler János: 1946-47 évben mennyi ideig dolgozott Önnél?

Pluhár Tóbiás: Ezt a könyveim nélkül nem tudom pontosan megmondani.

Winkler János: Januártól júniusig megfizette a szabadságpénzt?

Pluhár Tóbiás: Ez olyan ember, akinek nem is lehet tartozni.

Winkler János: 1947 januárjában hogyan lépett ki Öntől Hollai?

Pluhár Tóbiás: Bejelentette, hogy kiáll a munkából, mert jobb helyet talált. Tíz hétre kért beteglapot.

Hollai Adolf: Egyből hazudik. /Az elnök rendreutasítja Hollait./

Winkler János Pluhár Tóbiáshoz: Mit mondott, hová megy dolgozni?

Pluhár Tóbiás: Úgy emlékszem, hogy Bozárthoz, de az OTI-ellenőr leellenőrizte, hogy Hollai nem beteg, hanem dolgozik.

Winkler János: Tekintettel, hogy bizonyítékokra van szükség, írásban tessék bizonyítani, hogy Hollai mikor kért beteglapot, Hollai pedig bizonyítsa be, hogy mikortól meddig volt beteg.

Egyeztetői határozat: A bizottság a tárgyalást elnapolja addig, amíg a szükséges iratokat a felek be nem mutatják. Tudomásul szolgál.

Dalnoki Jenő és Sólyom János ügye

Sólyom János sötömunkás: Bevonultam katonának 1947. március 10-én, leszereltem 1948. február 26-án, 1948. február 26-án visszamentem a mesterhez, de tudtam azt, hogy nem vesz fel, mert három segédje van, kértem a könyvemet, nem kaptam meg, bementem a szervezetbe, ahol azt mondták, hogy vissza kell venni a mesternek, vagy kifizetni a felmondást. Vissza is vett, de azonnal felmondott. Az első hétre 75,34 forintot, a második héten 58,60 forintot kaptam. A fizetési differenciát kérem.

Dalnoki Jenő: Amikor jelentkezett nálam, megmondtam, hogy most nem tudom visszavenni, mert nálam családos munkások vannak, de ha zsemlye lesz, azonnal visszaveszem. Megmondtam, hogy a fizetési differenciát megfizetem, ha az új kollektív szerződés megjelenik.

Egyeztetői határozat: Tekintettel arra, hogy Sólyom János jelentkezett a munkahelyén, viszont a munkaadó szabálytalanul mondott fel neki, azért Sólyom Jánosnak a Bizottság 1 heti különbözet és 2 heti kollektív szerződés szerinti bérkiegyenlítés címén 181,60 forintot szavaz meg. Tudomásul szolgál.

Klimoff Anasztáz, Frisch János, valamint Balogh Imre ügye

Klimoff Anasztáz: Levélben bejelentette, hogy lecsökkentett termelése miatt a jelenleg alkalmazásban lévő 2 munkásának felmondott, és egy olyan munkavállalót akar alkalmazni, aki minden munkát egyedül el tud végezni. A bemutatott termelési ív szerint oly csekély a termelés, hogy arra egy ember is elég.

Egyeztetői határozat: A bizottság a felmondást tudomásul vette.

Kmft.
Boda Zoltánné s.k.
jegyzőkönyvvezető
Winkler János s.k.
elnök

SZKL 1. f. 6/246. ő. e.

[1948. május]

JELENTÉS AZ ORSZÁGOS MUNKABÉRMEGÁLLAPÍTÓ BIZOTTSÁG (OMB) 1948. MÁJUS HAVI MUNKÁJÁRÓL

Országos Munkabérmegállapító Bizottság
Titkárság
Előadó: Zala Ferencné

Jelentés
1948. május hóról

A munkabérszínvonal ellenőrzése és egységesítése terén az OMB Titkársága május hónapban fokozott munkát fejtett ki.

A gyáripari átlagos bérszínvonal a következőképpen alakult:

1948	január	február	március	április	május
Időbérben	1.94	2.26	2.25	2.26	-
Teljesítménybérben	2.86	2.76	2.93	2.98	-
Mutatószámos teljesítménybérben	2.19	2.65	2.69	2.77	-
Gyáripari átlag	2.45	2.61	2.70	2.76	2.94

1./ A fenti táblázat a gyáriparban az átlagos órakereseteket mutatja be, túlórapótlékkal együtt. Az időbérben dolgozók átlagos órábéré januárról februárra 16,5%-kal emelkedett. Ennek az az oka, hogy a legtöbb iparágban 1948 januárjában számolták el első ízben az új kollektív szerződések alapján járó órábéréket. Világosan látszik, hogy a következő hónapban az órábérések keresete már változatlan maradt. A teljesítménybérben dolgozók átlagos órakeresete január hónapról február hónapra 3,5%-kal csökkent. Ennek nagyjából a kollektív keretszerződés II. számú Függeléke az oka. A normák visszahúzása februárban, a bérek 3,5%-os átlagos csökkenését vonta maga után.

Az új normák bevezetése, továbbá a március közepén megindult országos munkaverseny következtében a termelés emelkedésével párhuzamosan a teljesítménybérek emelkedése is megindult. Januártól áprilisig a teljesítménybérek 4,2%-kal, a februári mélyponttól áprilisig 8%-kal emelkedtek. Jelentékeny emelkedés mutatkozik a mutatószámok teljesítmény-bérrendszerben dolgozóknál is. Januártól februárra az emelkedés mértéke 21%. Ennek magyarázatát elsősorban abban találhatjuk, hogy a kapcsolt akkord megszüntetésével és a magasabb akkord-alapbérek /új kollektív szerződés/ életbeléptetésével az átlag is emelkedett. Februártól kezdve a mutatószámok bérek nagyjából egyforma ütemmel emelkedtek a teljesítménybérekkel. Kétségtelen, hogy a mutatószámok teljesítmény-bérrendszerben dolgozók órakeresete emelkedett a legnagyobb mértékben, 26%-kal. A gyáripari átlagra vonatkozóan már előzetes májusi adatok is állanak rendelkezésünkre. Ezek szerint az átlagos gyáripari bérszínvonal:

januártól májusig	20%-kal
A munkaverseny megindulása óta	9%-kal
Az államosítás óta	
6,5%-kal emelkedett.	

A munkabérek alakulására igen jellemzőek azok a számok, amelyeket a jelentés I. számú függeléke tartalmaz. Ebből kiderül, hogy például a textilipar államosított szektorában az átlagos bérszínvonal magasabb, mint a magánszektorban. Kiderül ebből a kimutatásból az is, hogy az államosítás óta a bérek úgyszólván kivétel nélkül emelkedtek.

2./ A fizetése szabadság

A Titkárság előkészítette a hónap folyamán a következőket: a fizetési szabadság megváltásának szabályozásáról szóló határozatot, amely a Hivatalos Értesítő 113. számában meg is jelent /május 20./. A határozat eltiltja a szabadság pénzbeli megváltását. Erre azért volt szükség, mert igen sok helyen nem használták ki a kollektív szerződésekben előírt és a szakszervezetek által kiharcolt teljes szabadságidőt. A szabadságidő letöltése fontos érdeke a dolgozónak és a termelésnek egyaránt, s azt a célt szolgálja, hogy a leromlott egészséget állítsa helyre.

3./ A vezető állásúak rendelete

A Titkárság készítette elő az OMB vezető állásúakkal kapcsolatos határozatát, mely határozat intézkedik az egyes vállalatok besorolásáról /megjelent: Hivatalos Értesítő 114. szám, május 21./

A Titkárság ugyancsak előkészítette a vezető állásúak javadalmazásáról szóló rendeletet is.

A Titkárság az ellenőrzés és az elbírálás terén hatalmas munkát végzett. A bejelentések alapján készült el a rendelet. Ezt megelőzően 2072 vállalat tett bejelentést határidőre, határidő után 186. Ezen kívül 101 olyan vállalat volt, amelynél a Titkárság a besorolástól eltekintett /érdekképviseltek, munkaközösségek, stb./. A Magyar Közlönyben a Titkárság 1785 vállalat besorolását tette közzé. [...]

A vállalatok 16,5%-a fellebbezte meg a besorolást, a fellebbezéseknek ez idáig 76%-át intéztük el, mégpedig a 16,5%-ból a felszólalásnak helyt adtunk a vállalatok 7 százalékánál, a többit visszautasítottuk /előzetes adatok/. A vezető állásúak besorolása, felülvizsgálata még folyamatban van.

4./ Üdültetési Alap létesítése

Az OMB 34.858/1948. szám alatti üdültetési rendelete a munkavállalók egészségének fokozott védelmét szolgálja. A határozatnak megfelelően a vállalatok beadták igénylésüket az üdültetési alap létesítésére vonatkozóan.

Üdültetési alap létesítése engedélyezve 551 vállalatnál, ezen vállalatok 1948. március hónapban kifizetett összes munkabére és illetménye: 236.991.482 Ft.

Üdültetési alapok céljaira igényelve: 25.688.956 Ft.

Engedélyezett üdültetési alap: 17.399.338 Ft.

Az üdültetési alapra igényelt összegből törölve: 8.289.619 Ft.

Engedélyezve lett az egy havi munkabérnek 7,3%-a.

Engedélyezve lett az igényelt összegnek 67,7 %-a.

Az 551 vállalat egy havi munkabérének átlaga: 430.000 Ft.

A vállalatok által igényelt összegek átlaga: 46.000 Ft.

Engedélyezve lett vállalatonkénti átlag: 31.575 Ft.

Az OMB által kiadott üdültetési határozatot ki kellett egészíteni /Hivatalos Értesítő 119. szám, május 27./. A vállalatok túlnyomó többsége már a múltban a dolgozók gyermekének üdültetéséről is gondoskodott. Erre vonatkozóan az első OMB határozat nem intézkedett. A második határozat alapján az üdülési alapokat 20%-kal lehetett felemelni, s a gyermeküdültetésből származó többletet ebből fedezhették a vállalatok.

5./ Sütőipari normák

A sütőiparban szakszerűen megállapított, időmérésen alapuló normák nem voltak a múltban. A megfelelő új normákat a nagy kenyérgyárak előkészítették, s csak úgy lehetett bevezetni, ha ezt a sütő kisipar is végrehajtja. Ezért volt szükség az OMB-határozatra /Hivatalos Értesítő 121. szám, május 30./.

6./ Üzemfenntartó munkások díjazása

A Titkárság munkája során mind gyakrabban visszatérő kérdés az üzemfenntartó munkások díjazása. Tudvalevő, hogy az üzemfenntartók nagyjából a legjobb, legképzettebb munkások. Jelenleg vagy órábérben, vagy mutatószámok teljesítménybérben díjazák őket. A munkaverseny eredményeképpen jelentkező termelés-emelkedés a teljesítménybéreket jelentősen növekedését, ha nem is hozta magával, s ehhez képest az üzemfenntartó munkások bérei lemaradtak. Az érdekeltekkel egyetértésben ezért szükség mutatkozik olyan javaslat kidolgozásának, ami az üzemfenntartó munkások kérdését, ha nem is véglegesen, de legalább átmenetileg rendezi.

7./ Minőségi munka díjazása

A normák ellenőrzése alkalmával a Titkárság megállapította, hogy a minőségi munkára ösztönző tényezőket a norma elkészítésénél figyelmen kívül hagyják. A minőségi tényező alkalmazásának szükségessége azonban így is jelentkezik, s néhány nagy textilgyárunk a Titkárság engedélye nélkül külön prémiumokat fizetett ki ezen a címen. A kérdés felderítésénél a Titkárság az érdekeltek bevonásával, elsősorban a textiliparban a minőségi munka díjazására megfelelő javaslatot dolgozott ki. A jövőben a Titkárság irányt vesz egyúttal arra is, hogy a normák elbírálásánál a minőségi tényezőt minden esetben külön figyelemmel kísérje.

8./ Építőipari teljesítménybérezés

Külön nehézségek jelentkeztek az építőipari teljesítménybérezés területén. Ennek okát elsősorban abban találhatjuk, hogy az építőipari országos normák még mind a mai napig nincsenek megnyugtatóan rendezve. Ezért a Titkárság az illetékeseknél ennek elkészítését a legerőteljesebben szorgalmazza, s a legkirívóbb eseteket a saját hatáskörében kijavítja.

9./ Mérlegpénz

A mérlegpénzek ellenőrzése terén a Titkárság ugyancsak fokozott tevékenységet fejt ki. Május hónapban 12 vállalat 46 alkalmazottja részére kérte 20.312 forint értékben mérlegpénz kifizetésének engedélyezését. A Titkárság a felülvizsgálat után 5.449 forint kifizetését feleslegesnek tartotta, s így csupán 14.863 forint kifizetését engedélyezte, s azt is csak 42 munkavállaló részére. Így egy-egy munkavállaló részére átlagosan kért 441 forint helyett 356 forint kifizetését engedélyezte. Elutasította a Titkárság – mert indokolatlannak tartotta – a Leszámítoló Bank mérlegpénz-kérését is /10.236,47 forint, 158 fő részére/.

10. Időmérő tanfolyam

A bőriparban, mint az köztudomású, különösen a kis- és középüzemekben a szakszerű norma ismeretlen fogalom, s ennek következtében az átlagos bérszínvonal indokolatlanul magasabb, mint a gyárakban. Ezért a Titkárság időmérő tanfolyam megindítását kezdeményezte az iparban, amelyen az üzemekből mintegy 30 munkás vesz részt. Ezek fogják biztosítani, hogy a cipő kis- és középiparban is szakszerű időmérésen alapuló normák lesznek.

11./ Röviden az eddig említetteken kívül, a Titkárság még a következő kérdésekkel foglalkozott:

- a kis- és középöntődekben a II. számú Függelék végrehajtása,
- a gyári tűzoltók bérezése és túlórája,
- a kohóművesek üdültetése,
- a vasipari fizikai munkavállalók kiemelése,
- a 10-20.000 forintos havi keresetűek ellenőrzése,
- a mérlegpénz korlátozása,
- a fővárosi közüzemek ellenőrzése,
- a gépkocsik és vezetőik hétvégi /weekend/ igénybevétele,
- egyed. szállítómunkás-csoportok indokolatlan bérkövetelésének ellenőrzése,
- időmérők kiképzésére javaslat.

A Titkárság rendszeresen visszatérő, mindennapos munkájának főbb eredményeit a következőkben vázoljuk:

Az OMB Titkárságának munkáját a normák és mutatószámok terén a felülvizsgálás és jóváhagyás, különösképpen pedig az ellenőrzés jellemzi. Az ellenőrzés terén még mindig jelentkeznek komoly nehézségek. A munkaversenyre való tekintettel a legmesszebbmenő körülményekkel folynak le a vizsgálatok. Ennek ellenére a nehéziparban, s a vasipar többi ágazataiban az üzemi szervezetek, vállalatvezetők, stb. az ellenőrzést lehetetlenné teszik, noha a súlyos hibák már ez ideig is komoly zavarokat okoztak. Így például éppen a WM-gyárban derült ki, hogy a mintaasztalosoknál a II. számú Függelék mind a mai napig nem hajtották végre és a régi alacsony bérrel számolnak el, amire egy rendszeres és állandó pótlékot adnak. Ha a II. számú Függelék alkalmazták volna, a zavarok régen megszűntek volna.

Az OMB Titkárságának tapasztalatai azt mutatják, hogy a régebben – 1948. január hó előtt – jóváhagyott normák lazák. Ezeket többnyire még az egyes termelési bizottságok hagyták jóvá, amelyek közül csak kevés működött teljesen kielégítően. A munkaverseny harmadik hónapjában az újonnan és a régebben jóváhagyott normák között mintegy 30%-os különbség jelentkezett ugyanazon munkálatokra vonatkozóan és ez komoly feszítőerőt jelent.

Általában a vállalatok a normák megállapítását elhanyagolják. Ennek oka többnyire arra vezethető vissza, hogy a vállalatok még ma sem rendelkeznek kellő felkészültséggel és szervezettel a normák és mutatószámok megállapítására. Ennek tanúságaként az irányt arra kellene venni, hogy az időmérő tanfolyamok rendszere kiépítésre kerüljön, és hogy a kellő szakirodalom rendelkezésre álljon.

Az OMB Titkárságához benyújtott normajavaslatok hibája rendszerint az, hogy hiányosak, olyan adatokat nélkülöznek, amelyek a tárgyilagos elbíráláshoz alapvetően szükségesek.

Sok vállalatnál olyan munkahelyekre készítenek mutatószámokat, ahol normákat is lehet megállapítani. A kisüzemek képtelenek normákat készíteni. E hiányosság kiküszöbölésének érdekében az országos iránynormákat minden ilyen területen ki kellene dolgozni az arra hivatott szervezetek.

12./ Mutatószámok javaslata

1948. május hónapban elbírálás alá került összesen 1521 norma és mutatószámok javaslata. Ebből érdemben elintézésre került 821, végleges visszautasításban részesült 244, elintézetlen maradt 193. A többi más módon került elintézésre /részletes felsorolás a mellékletben/.

Az elintézés módja szerint százalékos megoszlásban a norma és mutatószámok javaslataiból

jóváhagyva	32%
módosítással jóváhagyva	2,4%

kiegészítésre visszaküldve	5,4%
módosításra visszaküldve	11,9%
ideiglenesen engedélyezve	19,6%
véglegesen visszautasítva	16%
elintézetlen maradt	
12,7%	

A fenti számok igen jól jellemzik az OMB Titkárságának munkáját a normák és mutatószámok jóváhagyása terén. Sok panasz van, hogy az OMB lassan végzi a munkáját. Az elintézetlenül maradt javaslatok száma mindössze 12,7%, s ezeknek túlnyomó része a hónap utolsó napjaiban került beadásra, úgyhogy ezt feldolgozni már május hónapban nem tudtuk. Lényegében érdemi elintézésre került valamilyen formában a beérkezett javaslatok 54%-a, s véglegesen visszautasítani mindössze 16%-ot kellett.

13./ Kiemelések

A kollektív szerződések felső bérhatárai fölé való kiemelések rendszerét a kollektív szerződések írják elő. A kiemelésekkel kapcsolatban a fizikai munkavállalóknál megejtett rendszeres vizsgálatok azt bizonyítják, hogy igen sok esetben a kiemelések indokolatlanok voltak, s akikre a kiemelést kérték, azok teljesítménybérben dolgoztak. Így például az Óbudai Hajógyárban az engedélyezett 108 kiemelést teljes egészében, ez okból meg kellett semmisíteni. A kiemelésekkel kapcsolatosan sok zavar is jelentkezik. Ezért szükségesnek tartjuk, hogy a kérdést teljesen előlről és újból rendezzük, amint az OMB munkaerői kellőképpen felszabadulnak.

A kiemelés mértéke – amit a Titkárság engedélyez – átlagosan 20-30%-os. Ez idáig a kiemelések elbírálására – éppen azok sokrétűsége miatt – egységes irányelveket kidolgozni nem lehetett. A műszakiak és a magánalkalmazottak kiemelési kérdésénél jelentkezik újabban a vezető állásúak fizetésének kérdése is. Nem egy esetben előfordult, hogy a kiemelt munkavállaló bére meghaladta az osztályvezetője bérét.

A leggyakrabban a következő munkakörökben kérnek kiemelést: osztályvezető, főkönyvelő, könyvelő, főpénztáros, export-import levelező, titkárnő, személyzeti osztályon dolgozó, bizalmi munkakörben foglalkoztatott hivatalsegéd, üzemfenntartó munkás, revizor, áruátvevő.

1948. május hóban az OMB Titkárságához 1219 munkavállalóra vonatkozóan érkezett be kiemelési kérelem. Ebből az indokok alapján 1090 munkavállalónak engedélyezte a Titkárság a kiemelést.

14. Túlórák

A 3010-es kormányrendelet megjelenése óta a Titkárság igen nagy mennyiségű túlórakérelmet bírált el. A tapasztalatok azt mutatják, hogy csak kevés esetben van ténylegesen szükség a túlórázásokra, s lényegében burkolt béremelés jelentkezik a kérelmek mögött. Gyakran előfordult – mint a vizsgálatok kiderítették –, hogy a túlórázásokhoz a vállalatok egyáltalán nem kérnek engedélyt. Sajnos kénytelenek voltunk azt is tapasztalni, hogy az iparigazgatóságok stb. nem kezelik a kérdést kellő erővel, sőt hozzásegítik a vállalatokat a túlórázásokhoz. Így feltűnően magas a túlórák száma például a NIK-nél és általában a NIK-vállalatoknál.

Május hónapban főleg a következő esetekben kértek túlórákat: államosításokkal és tervkészítéssel kapcsolatos adminisztratív munkák, üzemfenntartási munkák, idénymunkák, jóvátételi munkák, gépjárművezetők, portások, éjjeli őrök, tűzoltók, tankönyvek sürgős elkészítése, Nemzetközi Vásár, pénzintézetek átszervezése, stb.

Május hónapban 1126 esetben kértek összesen 264.415 túlórát. A Titkárság a kért túlóráknak 61%-át hagyta jóvá, 38,1%-át elutasította, s 0,9%-a elintézetlenül maradt. A kért túlórákból 1120 újabb munkavállalót, s az engedélyezett túlórákból 760 újabb munkavállalót lehetett volna munkába állítani.

15. Segélyek, kölcsönök, előlegek, jutalmak, stb.

A segélyekkel, stb.-vel kapcsolatban a Titkárság tapasztalata az, hogy a vállalatoknak csak kisebb része kér engedélyt. Ezért az ellenőrzést ezen a téren meg kell szigorítani. A

beérkező kérelmek főbb okai a következők voltak: házasság, szülés, kórházi kezelés, jutalmak, egyesületi ünnepek, hadifogságból való visszatérés, lakásvásárlás, jubileum.

A Titkársághoz 120 esetben fordultak a vállalatok májusban ilyen kérelemmel. A kért összeg 473.692 forintot tett ki /ebből a Goldberger-gyár előleg-rendezése 1946-47-ből egyedül 340.000 forintot jelentett/. A Titkárság 393.370 forint kifizetését engedélyezte, s 80.322 forint kifizetését megtagadta. A kért segélyekből, stb. tehát 82,8%-ot engedélyezett és 17,2%-ot elutasított.

16. Május 1-i költségek elbírálása

A 32.194/1948. számú határozat értelmében az államosított és állami kezelésben levő üzemeknek az OMB engedélyét kellett kérni a május 1-i ünnepekkel kapcsolatos kiadások eszközzésére vonatkozólag.

A Nehézipari Központ, a Magyar Állami Szénbányák és az Államosított Villamosművek Rt-hez tartozó vállalatok nélkül 651 vállalat nyújtotta be kérvényét a fenti költségek engedélyezésére vonatkozólag.

Az említett 651 vállalat összesen 3.472.725 Ft-ot kért, engedélyeztünk összesen 2.538.417 Ft-ot, tehát 934.308 Ft-tal kevesebbet az eredetileg kért összegnél, ami 37%-os csökkenést jelent.

Az említett összegben nem szerepel a három nagy államosított üzem, amelyek részére előzetes megbeszélés alapján a következő költségeket engedélyeztük:

A Magyar Állami Szénbányákhoz tartozó üzemek munkavállalói részére

fejenként	2,67 Ft-ot,
összesen	160.000 Ft-ot.

A Nehézipari Központhoz tartozó vállalatoknál

fejenként	4 Ft-ot,
összesen	328.000 Ft-ot.

Az Államosított Villamosműveknél pedig

fejenként	5 Ft-ot,
összesen	45.000 Ft-ot.

A NIK-üzemek előirányzata	5 Ft,
megállapodás alapján	4 Ft-ra csökkentettük,
megtakarítás	82.000 Ft.
A MÁSZ-üzemek előirányzata	3,5 Ft,
ez lecsökkentve	2,67 Ft-ra,
megtakarítás	49.000 Ft.
Az ÁVIRT előirányzata	7,50 Ft,
ez lecsökkentve	5 Ft-ra,
megtakarítás	22.500 Ft.

A kérelmezett összeg összesen	4.160.225 Ft.
-------------------------------	---------------

Az engedélyezett összeg	3.071.417 Ft.
-------------------------	---------------

Megtakarítás összesen

1.088.608 Ft.

17. KÖRRENDELETEK

Megjelent 5 körrendelet május hó folyamán.

- 20. számú körrendelet: az ügyiratkezelés szabályozása.
- 21. számú körrendelet: a vállalati díjazások.
- 22. számú körrendelet: a szakértői munkakör megmagyarázása.
- 23. számú körrendelet: az ellenőrző-óra kötelező használata.
- 24. számú körrendelet: elvi kérdések gyakorlati megoldása.

18. Az eddig felsoroltakon kívül egész sor kisebb és nagyobb jelentőségű munkát végzett el a Titkárság. Rendszeresen látogatjuk az üzemeket és vállalatokat, s ellenőrizzük, hogy a kollektív szerződésnek és az illetmény szabályzatoknak megfelelően történnek-e a bérfizetések. Az ellenőrzéseket, figyelemmel a termelésre és a munkaversenyre, a legnagyobb körültekintéssel végezzük el.

Tervbe vettük a jelentésben már említetteken kívül a mezőgazdasági bérmegállapítás szervezetének kiépítését, a fizikai és szellemi munkavállalók kiemelésének felülvizsgálását, a különböző juttatások központi ellenőrzését és szükség esetén egységesítését, stb.

A Titkárság munkájának elmélyítése és az eredményesség biztosítása érdekében megteremtettük a legszorosabb kapcsolatokat a szakszervezetekkel és az iparigazgatóságok túlnyomó többségével. Az együttműködést a továbbiakban még fokozottabb mértékben kívánjuk kiépíteni, hogy az OMB Titkárságára háruló feladatok eredményes elvégzése a termelés és a dolgozók életszínvonalának emelkedéséhez hozzájáruljon.

Dr. Almay György
miniszteri tanácsos,
az OMB főtitkára

SZKL 1. f. 6/316. ő. e.

1948. június 11.

ÉRTEKEZLET A HORTOBÁGYI PÁSZTOROK BÉRÉNEK RENDEZÉSÉRŐL

Jegyzőkönyv

Készült Debrecenben a Hajdú Vármegyei Állami Gazdasági Felügyelőség hivatalos helyiségében 1948. évi június hó 11-én.

Jelen vannak: A Termelési Bizottság elnöke és a Hajdú vármegyei FÉKOSZ megbízásából Nehocsics József központi titkár, valamint a Gazdasági Felügyelőség részéről Artner Géza m. áll. gazd. munkaügyi felügyelő, a bizottság előadója.

Tárgy: A Hortobágyon szolgálatot teljesítő pásztorok bérének rendezése.

Előadó ismerteti a földművelésügyi miniszter 50.952/1948. IX. 1. sz. rendeletét és a mellékletként leadott a Földmunkások és Kisbirtokosok Országos Szövetségének átiratát.

A Bizottság részletesen megbeszélte a Hortobágy és a Hortobágy jellegével bíró legelőterületek pásztorainak bérét, életmódját és teendőjét. A részletes vita után kéri, az Országos Munkabérmegállapító Bizottság hagyja jóvá a Hortobágy és a Hortobággal hasonló legelőterületekre a pásztorok részére az idénymunkások bére alatt fixírozott 400 forintos havibért, valamint a pótdíj címén havonként juttatandó 1 mázsa búzát, illetve, ha a közellátási rendelkezések korlátozzák, annak készpénzbeli egyenértékét, és ezt kiegészíteni javasolja havonta ősszel fizetendő /október hó 1-jén/ 1 mázsa csöveskukoricával és ugyancsak havonta 50 kg szokványminőségű szemesárpával.

A Bizottság ezen plusz javadalmat azzal indokolja, hogy a pásztorok kora tavasztól késő őszig, beverésig éjjel-nappal, megszakítás nélkül végzik munkájukat a rájuk bízott állatok körül, s ezért az állatért jóformán teljes anyagi garanciával tartoznak, igen sokszor pótolják az állatorvost, és a legapróbb gondossággal is a rájuk bízott jószág minden gondját vállalják és viselik, ezért, és azon körülmények miatt, hogy lakóhelyüktől rendszerint igen távol lakva meleg ételhez csak akkor jutnak, ha önmaguknak főznek, kívánja a Bizottság a pásztorok bérét a fent említett mennyiséggel úgy jutalmazni, hogy a mindennapi főzéshez szükséges szalonna, illetve zsiradék mennyisége pótolható legyen a plusz munkadíjként megállapított terményekből előállított hízóból.

Kéri a Bizottság, a fentiek méltánylása után az Országos Bizottság indokolását fogadja el és döntését mielőbb az illetékes vármegyékkel, de elsősorban Hajdú vármegyével közölni szíveskedjék.

kmft.

Nehocsics József s.k.

FÉKOSZ megyei titkár megbízásából

Szabó Miklós s.k.

termelési bizottság elnöke

Artner Géza s.k.

elnök-előadó

Ferenczy Julianna s.k.

jegyzőkönyvvezető

SZKL 1. f. 6/246. ő. e.

1948. június 14-23.

**JEGYZŐKÖNYV A VASAS SZAKSZERVEZET ÉS AZ ÁLLAMI VILLAMOSMŰVEK Rt. (ÁVIRT)
EGYEZTETŐ BIZOTTSÁGÁNAK ÜLÉSÉRŐL**

Jegyzőkönyv

Felvétetett az Állami Villamosművek Rt. és a Magyarországi Vas- és Fémmunkások Országos Szabad Szakszervezete Egyeztető Bizottságának 1948.évi június hó 14. és 23. napján a Vas- és Fémmunkások Szabad Szakszervezetének székházában /VIII., Koltói Anna u. 5-7./ tartott üléséről.

Megjelentek:

Az ÁVIRT részéről: Pikler Ferenc vezérigazgató-helyettes, Stefániái Richárd igazgató és Hönig László; a június 23-i ülésen Bíró László és Hegedűs Gyula osztályvezetők.

A Vasas Szakszervezet részéről: Sikos Róbert, Pécsi József és Lévai Sándor.

Az elnök üdvözlí a megjelenteket és megnyitja az ülést. Felkéri Sikos elvtársat, hogy ismertesse az Egyeztető Bizottság munkakörét.

Sikos elvtárs előadja, miszerint a kollektív szerződés előírja az Egyeztető Bizottság hatáskörét. A Bizottságba az ÁVIRT és a szakszervezet egy-egy elnököt és három-három tagot küld. Az elnökök az egyeztető bizottsági üléseket havonta felváltva vezetik. Az üzemek által beküldött vitás ügyeket a Bizottság tárgyalja. Az elvi kérdéseket a Szakszervezeti Tanács útján az Országos Munkabérmegállapító Bizottsághoz továbbítják, azokat a kérdéseket illetően pedig, amelyeket a Bizottság saját hatáskörében el tud intézni, annak vonatkozó határozatát a jegyzőkönyv alapján közli az érdekelt vállalatokkal.

A Bizottság megegyezik abban, hogy az összes közhasználatú villamosművek ügyei a Bizottság elé kerülnek. A Bizottság ezután megvitatta az ülések napirendjét. Elhatározták, hogy minden héten szerdán rendszeresen 10 órakor ül össze a Bizottság. Amennyiben az egy hét alatt beérkezett kérelmek nem teszik ki az egy napi tárgyalás anyagát, az ÁVIRT és a szakszervezet a beérkezett ügyeket esetleg távbeszélőn is megbeszélheti és elintézheti. Az ülések az egyik hónapban a vasasoknál, a másik hónapban az ÁVIRT-nál /V., József Attila u. 8./ tartandók.

A Bizottság ezután áttér a napirenden lévő ügyek tárgyalására.

119./ Munkaruha

A Bizottság elsősorban tárgyalja azt a kérdést, hogy mely munkakörökben foglalkoztatott fizikai munkavállalóknak jár munkaruha, bőrtalpú bakancs és fatalpú bakancs.

Az ÁVIRT körlevélben felhívta a villamosműveket kimutatás beküldésére, amelyben a villamosmű megadni tartozik, hogy az egyes munkakörökben hány fizikai munkavállalót foglalkoztat. Ezzel kapcsolatban az ÁVIRT javaslatot készített és mutatott be a Bizottságnak arról, hogy az egyes munkakörökben foglalkoztatott munkavállalók közül a munka természetének figyelembevételével kik kapjanak munkaruhát, bőrtalpú bakancsot, illetve fatalpú cipőt.

A Bizottság megállapítja, hogy a fizikai munkavállalókat mindegyik munkakörben megilleti a munkaruha, figyelembe véve a kollektív szerződés vonatkozó rendelkezését. A munkaruha használati ideje a legtisztább munkahelyen dolgozóknál általában 3 év, a kevésbé tiszta munkahelyeken 2 év, a legpiszkosabb munkahelyeken pedig 1 év.

A munkaruha a munkáltató tulajdonát képezi. Amennyiben a munkaruha a munkavállaló hibáján kívül az előírt használati időnél hamarabb megy tönkre, az a tönkrement ruha beszolgáltatása ellenében új munkaruhával kicserélendő.

Bőrtalpú bakancs kiutalása tekintetében az egyes munkaköröket illetően a Bizottság esetenként fog dönteni. Bakancsot csak azok kaphatnak, akiknek a munkaköre azt feltétlenül indokoltta teszi. A Bizottság az OMB-nek javaslatot tesz, hogy a mászóvassal oszlopra mászó munkavállalók, akiknek ez állandó munkaköre, bőrtalpú bakancsot feltétlenül kapjanak.

Fatalpú bakancsot azok kapnak, akik mint kazántisztító, kazántisztító segédmunkás, kazán alatt dolgozó salakos, rostélypiszkáló, külső salakos, szénfeladó és szénmunkás dolgoznak, valamint az ily munkakörben beosztott, betanított és segédmunkások.

Öltönyt kapnak: a portás, az altiszt, a gépkocsivezető, a gépkocsiszerelő, a vonatkozó kollektív szerződés ily értelmű rendelkezésének megfelelően. Ezek az öltönyt tulajdonul kapják.

Bundát kap /6 évi időközben/ a portás, a gépkocsivezető, a gépkocsiszerelő és a kocsis.

A tűzoltók a reájuk vonatkozó kollektív szerződés alapján munkaruhát, vászonzubbonyt, vászonnadrágot, posztónadrágot, vászoninget, csizmát, posztózubbonyt és posztóköpenyt kapnak.

120./ Védőételek

Az ÁVIRT képviselői bejelentik, hogy az ÁVIRT az Országos Közegészségügyi Intézethez fordult azzal a megkereséssel, hogy jelölje meg a közhasználatú villamosművek azon munkahelyeit, amelyeken dolgozók az egészségvédő ételekkel, illetve italokkal ellátandók.

Az ÁVIRT a maga részéről a következő munkahelyeket minősítette olyanoknak, amelyek a védőételek és italok rendelkezésre bocsátása szempontjából figyelembe jöhetnek:

a./ a kazánház és a salakpince, ha a munkahely hőmérséklete a 35°C-ot meghaladja;

b./ kén-dioxiddal érintkező munkavállalók munkahelyei.

Az Országos közegészségügyi Intézet válaszában a megállapítást helyesnek találta és az említett munkahelyeken a következő védőtáplálékok nyújtását javasolja:

1. a kazánfűtő és mindazon munkavállalók részére, akiknél a munkahely hőmérséklete a 35°C-ot átlagban meghaladja: sós ásványvizet, vagy sós süteményt, vagy híg húslevest /MAGGI, YESTOR/ és ezenkívül napi 10 dkg könnyen felszívódó szénhidrátot /cukor, krumplicukor, méz, lekvár/;
2. a salakozók részére a hőmérséklettől függetlenül napi ½ liter tejet, vagy annak megfelelő mennyiségű tejterméket /15 dkg sajt, vagy 15 dkg túró/;
3. a kén-dioxiddal érintkező munkavállalók részére, amennyiben a kén-dioxid egészségi károsodást okoz, napi ½ liter tejet, vagy annak megfelelő mennyiségű tejterméket.

A megadott mennyiségek napi 8 órai munkaidő figyelembevételével állapítottak meg.

A Bizottság a bejelentést tudomásul veszi.

121./ Phoebus Villamosművek /Trust/ Újpest

Thury János betanított munkás részére a szakmunkási besoroláshoz kéri a Bizottság hozzájárulását.

A Bizottság a felhozott indokok alapján a szakmunkási besoroláshoz hozzájárul. Mint elsőéves segéd a kollektív szerződés értelmében a szakmunkások 5. bércsoportjába sorolandó, minthogy azonban egy éves segédgyakorlattal rendelkezik, a szakmunkások 2. bércsoportjába tartozik. Ha a kollektív szerződés előbbre sorolási feltételei valamelyikének, vagy kettőnek megfelel, egy, illetve két bércsoporttal előbbre sorolható.

122./ Bánya-Villamosművek Rt. komlói villamosműve

A villamosmű a folyó évi január hó 20. óta húzódó bérfizetések rendezését kéri.

A Bizottság a villamosmű részéről az OMB-hez benyújtott folyó évi május 12-i beadvány alapján foglalkozott a kéressel és megállapítja, hogy a hétvonalas mutatószámok teljesítménybérézésnél az egyes mutatószámoknál a szakmunkásokra, valamint a betanított és segéd-munkásokra vonatkozóan adódó különböző bértényezők a mutatószámoknak megfelelő teljesítménykeretek megállapítására szolgálnak. Azzal tehát, hogy ugyanazon mutatószámoknál az egyes munkakategóriák részére különböző bértényezők adódnak, egyik munkakategóriát sem éri sérelem.

A Bizottság a villamosművel közölni fogja, hogy az egyvonalas csoportos mutatószámok teljesítménybérézési rendszere kidolgozás alatt áll, amelyet az ÁVIRT az OMB-hez fog benyújtani jóváhagyás végett. Ezen teljesítménybérézés jóváhagyása után mindegyik villamosmű annak alapján tartozik a teljesítménykereteket megállapítani.

123./ Dorog-tatabányai távvezeték átépítése

Az ÁVIRT bemutatja a dorogi és tatabányai erőmű közti távvezeték átépítési munkálataival kapcsolatos munka- és prémium-tervezetet jóváhagyás végett.

A Bizottság a mutatószámok alapon kidolgozott, a Dorog és Tatabánya közti 20 kV-os nagyfeszültségű távvezetéknek 60 kV üzemfeszültségre való átszerelési munkálataira, továbbá a dorogi munkálatok keretében építendő 20 kV-os távvezeték munkálataira vonatkozó prémiumtervezetet annak figyelembevételével, hogy a bemutatott mutatószámok javaslat lényegében helyes és ösztönző hatású, az OMB-nek elfogadásra javasolja.

124./ A mátrai erőmű és a budapesti népliget-i állomás közti 100 kV-os távvezeték

Az ÁVIRT ezen távvezeték építésével kapcsolatos, mutatószámok teljesítménybérézési javaslatát bemutatja jóváhagyás végett.

A Bizottság a tervezet felülvizsgálásának eredményeként az OMB-nek annak jóváhagyását javasolja azzal a változtatással, hogy a vezető mérnök 2,4 egységgel, a mérnök-technikusok 2,0 egységgel és a művezető főszerelő 1,6 egységgel részesüljenek a gazdasági előnyökből adódó juttatásokból, ami e három kategóriánál azt jelenti, hogy a mutatószám nem a kiemelési pótlékot növeli meg, hanem az elszámolás a napi keresetre történik.

125./ Drávavölgyi Villamos Áramszolgáltató Rt.

Az üzemi bizottság elnöke panasz tárgyává teszi, hogy a munkáltató Tóth Miklós munkavállalóját, akit még 1943. május 1-jével művezetővé nevezett ki, 1947. december 10. napjával körzeti főszerelővé minősítette át, és mint ilyent a kollektív szerződés szakmai névsorának figyelembevételével a szakmunkások 6. bérosztályába sorolta, és az „Utasítás” figyelembevételével két bérosztállyal előre, a 8. bérosztályba helyezte.

A munkáltató ezen intézkedését azzal indokolja, hogy nevezett 1946. augusztus 1-től 1947. február haváig az installációs munkák ellenőreként volt alkalmazva. 1947. februártól szeptemberig mint körzetszerelő Nagyatádon dolgozott, 1947. szeptemberétől pedig ugyancsak körzetszerelői minőségben Baracskán működött és így besorolása a tényleges munkakörének felel meg.

A Bizottság akként határoz, hogy tekintettel arra, miszerint az üzemi bizottság elnökének folyó évi március hó 9-i előterjesztése az üzemigazgatóság folyó évi április 19-i bejelentésével ellentétes megállapításokat tartalmaz, az üzemi bizottság elnökét felhívja, hogy az üzemigazgatósággal együttesen az alábbiakra vonatkozóan közölje a tényleges helyzetnek megfelelő adatokat:

1. Mi volt Tóth Miklós munkaköre és fizetése 1946. augusztus 1-jén?
2. Mely kollektív szerződés alapján és milyen bérrel történt a besorolása?
3. Az 1947. szeptember 29-én életbelépett új kollektív szerződéssel kapcsolatban mely munkakörnek megfelelően milyen fizetés állapított meg Tóth részére?
4. Végül kéri a Bizottság annak közlését is, hogy a villamosmű munkavállalóit a mutatószámok teljesítmény-bérrendszer szerint bérezte-e, vagy pedig a sima órabér képezte a munkavállalók fizetésének alapját?

126./ Budafoki Villamossági Rt. üzemvezetősége

Név szerint felsorolt 12 munkavállalóját 3-3 bérosztállyal kívánja előre sorolni, és ehhez kéri a Bizottság hozzájárulását.

A Bizottság megállapítja, hogy a kollektív szerződés értelmében csak méltánylást érdemlő kivételes esetben lehet egyes munkavállalókat három bérosztállyal előre sorolni. A Bizottság a kollektív szerződés ezen

rendelkezésre azzal hívja fel a villamosmű figyelmét, hogy az előterjesztésében szereplő 12 munkavállaló közül nevezze meg azt a legfeljebb 3 munkavállalót, akiknek három bérosztállyal való előbbre sorolását javasolja, tekintettel arra, hogy a Bizottság az adott esetben legfeljebb három munkavállaló három bérosztállyal való előbbre sorolásához járul hozzá.

127./ Budafoki Villamosság Rt.

Kéri, hogy a Diósd-törökbálinti távvezeték munkálatainál résztvettek részére, akik a nagy súlyú vasbeton vezetéktartó oszlopok áthelyezésénél különleges eljárást alkalmaztak, jutalomban részesüljenek.

A Bizottság a kérelmet az előterjesztett formában – tekintettel arra, hogy jutalmazni csakis az újítás feltalálói lehet, de nem azokat, akik ennek kivitelezésénél és alkalmazásánál részt vettek – elutasítja, egyben felszólítja a villamosművet, hogy a Bizottság ezen állásfoglalásának figyelembevételével tegyen a jutalmazásra megfelelő újabb javaslatot.

128./ A Phoebus Villamosművek üzemi bizottsága, Újpest

Hozzájárulást kér ahhoz, hogy az 5. alpbérosztályba sorolt 24 szakmunkását, akiket már két bérosztállyal előbbre sorolt, egy harmadik bérosztállyal előbbre sorolva a szakmunkások 8. bérosztályába helyezhesse.

A Bizottság a kérelmet a besorolások helytelen, indokolatlan voltára tekintettel elutasítja.

129./ Phoebus Villamosművek, Újpest

Hozzájárulást, illetve intézkedést kér a szakmai kollektív szerződés I. számú mellékletének III. fejezetében foglalt „Utasítás” oly értelmű módosításával, hogy amennyiben az annak alapján történő kedvezőbb besorolásra vonatkozóan a 4/a. pont szerinti veszélyesség feltétele fennforog és ezen felül a b./ alatti előfeltételek egyike is fennáll, további 2, tehát összesen 3 ponttal legyenek az illető munkavállalók előbbre sorolhatók.

A Bizottság megállapítja, hogy 1, vagy 2 bérosztállyal előbbre sorolást az üzemi bizottság és a vállalat vezetősége együttes felelősség mellett saját hatáskörében eszközölhet. A 3 bérosztállyal való előbbre sorolást csak kivételes, méltányos esetekben és az Egyeztető Bizottság előzetes hozzájárulásával lehet eszközölni.

130./ Hódmezővásárhelyi villamostelep „a város kezelésében”

A beadványában felsorolt munkahelyeken dolgozó fizikai munkavállalói részére a munkaruhára való igényjogosultság megállapítását kéri.

A Bizottság annak megállapítása mellett, hogy az érvényben lévő kollektív szerződés előírja, hogy mely munkahelyeken adandó a fizikai munkavállalók részére munkaruha, felhívja a vállalat vezetőségét, hogy ezek részére a munkaruhát soron kívül bocsássa rendelkezésre. A munkaruha a kollektív szerződés rendelkezése értelmében a vállalat tulajdonát képezi. A Bizottság felhívja végül a vállalat vezetőségének figyelmét arra, hogy saját ruházat elhasználódásának megváltása címén, vagy más címen visszamenőleges megváltás nem engedélyezhető.

131./ Drávavölgyi Villamos Áramszolgáltató Rt. nagykanizsai kirendeltségének üzemi bizottsága

Kéri a Bizottságot, hogy a hálózati szerelőinek és gépházi alkalmazottainak, valamint a betanított munkások részére, kiknek munkája nagyfokú szennyeződéssel jár, a munkaruhára való igényjogosultságot állapítsa meg.

A Bizottság megállapítja, hogy az ÁVIRT által kiküldendő körlevélben lefektetett elvek alapján a munkaruhát munkavállalói részére kiadhatja, és erről a Bizottság a vállalatot és az üzemi bizottságot értesíti.

132./ Battonyai Villanytelep. Fodor Pál és társai, Battonya

Kérdezi, hogy az 1946-47 évre szóló visszamenőleges fizetés az akkori, vagy a mai munkabérek alapján eszközölhető-e?

A Bizottság elsősorban utal a folyó évi március 18-i egyeztető bizottsági levélre, amelyben már közölte azon álláspontját, hogy osztott munkaidő mellett a félórai fizetett ebédidő a munkavállalókat mikor illeti meg.

Ami azt a kérdést illeti, hogy az 1946-47 évre vonatkozó visszamenőleges fizetés milyen munkabérek alapján történjék, a Bizottság utal a jelenleg érvényben lévő kollektív szerződés I. fejezetének 2. bekezdésére, amelynek értelmében a visszamenőleges fizetés csak a jelenleg érvényben lévő kollektív szerződés bérezése alapján 1947. szeptember 29-ig visszamenőleg fizetendő.

133./ Országos Villamosművek Rt., Győr

Kéri Márkus Imre körzetszerelő havibérbe helyezését.

A Bizottság a kérelemhez hozzájárul azzal megjegyzéssel, hogy a kollektív szerződésnek a havi bérbe való helyezésre vonatkozó rendelkezései tartandók be.

134./ Budapestvidéki Villamossági Rt., Pestszenterzsébet

Kéri 4 kőműves és 1 műszerész munkavállalója részére az szerszámhasználati díj folyósításának engedélyezését.

A Bizottság a kőművesekre vonatkozó szerszámdíj-folyósítási kérelemhez nem járulhat hozzá, tekintettel arra, hogy a kőművesek a MÉMOSZ kollektív szerződése szerint bírálандók el.

A műszerészre vonatkozólag a Bizottság felhívja a villamosművet, hogy közölje, milyen szerszámokat használ ez a munkavállalója.

135./ Budapestvidéki Villamossági Rt., Pestszenterzsébet

Bocskai László művezető részére új munkaruha kiszolgáltatásának engedélyezését kéri.

A Bizottság megállapítja, hogy a művezető nem tartozik a fizikai munkavállalók kollektív szerződésének hatálya alá, s így a villamosmű kérelmével a műszaki értelmiségi munkavállalók egyeztető bizottságához tartozik fordulni.

136./ Nyíregyházi Villamossági Rt.

Kéri a Bizottságot, hogy szakmunkásainak az elért munkaeredményekért egyenként 50 forint, a segédmunkásoknak pedig 30 forint pénzjutalomban való részesítését engedélyezze.

A Bizottság a kérelmet – tekintettel arra, hogy a kért összeget ezek a munkavállalók a túlórákban már megfizetve kapták – elutasítja.

137./ Vas Vármegyei Villamosművek Rt., Szombathely

Horváth Béla lakatos kéri a Bizottságtól havidíjassá való átminősítését.

A Bizottság a felhozott indokokra tekintettel a kérelem teljesítését javasolja.

138./ Kispesti villamosüzem

Sártóti László műszaki felügyelő és Till Ferenc művezető-helyettes jutalmazásának engedélyezését kéri.

A Bizottság a kérelmet mint a kollektív szerződéssel ellentétet elutasítja.

1948. augusztus 19.

JEGYZŐKÖNYV A „MINŐSÉGI TÉNYEZŐ BEÉPÍTÉSE A NORMÁBA” CÍMŰ ÉRTEKEZLETRŐL

Jegyzőkönyv

Felvétetett 1948. augusztus 19-én a Vasas Székházban, /VIII., Koltói Anna u. 5-7./ a Szakszervezeti Tanács által rendezett „Minőségi és gazdasági tényezők beépítése a normába” című értekezletről.

Jelen vannak:

A Gép- és Tömegcikkipari Igazgatóság részéről:

Finommechanikai Iparigazgatóság részéről:

Mélyépítő Iparigazgatóság részéről:

Magasépítő Iparigazgatóság részéről:

Népszavától:

Textilipari Munkások Szakszervezete részéről:

Kőbánya Iparigazgatóság részéről:

Sör-, Maláta és Édesipari Igazgatóságtól:

Üvegipari Munkások Szakszervezet részéről:

MÉMOSZ-tól:

OMB-tól:

Mérnökök és Technikusok Szakszervezetétől:

Vegyipari Munkások Szakszervezetétől:

Villamosipari Igazgatóságtól:

Dohányipari Igazgatóságtól:

Ásványolajipari Igazgatóságtól:

Munkatudományi Intézettől:

Bőripari Munkások Szakszervezetétől:

Mész-Cement Iparigazgatóságtól:

Híradástechnikai Iparigazgatóságtól:

Szeszipari Igazgatóságtól:

Állami Villamosművek Rt-től:

Szóczy Dezső

Ralla Kálmán

Katona Lajos

Markó Elek

Gács László

Fülöp György

Petőházy József

Pelle László

Fülöp János

Kiss János

Kenéz István

Török János

Forrai László

Serley Gusztáv

Kéri Tamás

Bátori Dénes

Dékány Sándor

Bergmann János

Vásárhelyi János

Philip Miklós

Szakáll András

Gazda Tamás

Hámeri Lajos

Mihályi Zoltán

Dr. Menmann Ernő

Mártonffy Rudolf

Kucsera István

Hajós Andor

Meitna Tamás

Somogyi László

Reiner István

Csákó Mihály

Fehér József

Kálmán József

Szepánszky Gábor

Móra Antal

Hönig László

Iparügyi Minisztériumtól:

Nehézipari Központtól:

Téglaipari Igazgatóságtól:

Vasas Szakszervezettől:

Szakszervezeti Tanácstól:

Dr. Szita János

Salamon József

Dr. Enghy Endre

Bisánszky Ignác

Szabó László

Mekis József

Sikos Róbert

Zbiskó József

Szakasits Gyula

Kisfaludi Ervin

Császár István

Piros László

Jegyzőkönyvvezetők:

Őri Jánosné és Tóth Ferencné

Az elnök az ülést megnyitja, üdvözlí a megjelenteket és ismerteti a gyűlés célját. Felkéri Piros elvtársat, hozzászólását tegye meg.

Piros elvtárs elmondja, hogy a Szaktanács és a szakszervezetek a felszabadulás után nagy súlyt fektettek arra, hogy bevezessék a teljesítménybérézést. Ez a törekvés, hogy a teljesítménybérézést minél előbb kiszélesítsék, igen komoly eredményeket hozott. Amellett, hogy megállapították a teljesítményi bérézést, azt is meg kell állapítani, hogy a teljesítménybérézés körül még igen sok hiba és hiányosság van, amit ki kell küszöbölni. A mai értekezleten a minőségi munka és a gazdasági tényezők szerepét kívánja leszögezni és aláhúzni a teljesítménybérézés megállapításánál. A Szakszervezeti Tanács elhatározta, hogy ezt a kérdést az új kollektív szerződésben, ahol csak lehet, meg kell valósítani, és ennek keresztülviteléhez máris hozzá kell fogni.

Hogyan vetődött fel az a probléma, hogy a gazdasági tényezőt be tudják-e vinni a teljesítménybérézésbe?

A felszabadulás után igen fontos volt, hogy egyes üzemeknél milyen minőségű munka folyik. Igen szomorú tény, hogy a selejt a munkaversenyek során nem csökkent, sőt néhány helyen növekedett. Ezért egy olyan bérézési rendszert kell kidolgozni, ahol a selejt csökkenése is érvényre jut. Kifejezésre kell juttatni, hogy egy munkavállaló mennyi selejtet csinál. Fontosnak tartja, hogy a minőségi és gazdasági tényezőknél is ilyen szempontok alapján induljunk el. Hogyha egy bizonyos munkánál meg van állapítva a selejtnorma, és ha azt valaki csökkenti, azt a bérézésben kifejezésre kell juttatni. Ennek az értekezletnek az a célja, hogy javaslatot hozzon ki, mielőtt még a szakmák ezt a kérdést feldolgoznák. A mai normahelyzet és az új feladatok elvégzésében szoros összefüggés van.

Megállapítja, hogy nekünk még nincs szakszerű normánk, csak olyanok, amelyek a II. sz. Függelékben vannak meg. Ezért arra kell törekednünk és azt kell szorgalmaznunk, hogy bevezessük és megvalósítsuk a szakszerű normát.

A szakszerű normák megállapítása és bevezetése a termelésbe egy kicsit ellanyhult.

Amikor a munkaversenyek megindultak, a Szakszervezeti Tanács egy hivatalos nyilatkozatot tett arra vonatkozólag, hogy a normákat nem fogják megváltoztatni.

Piros elvtárs kitér arra is, hogy az egyes iparágak és üzemek között igen nagy a feszültség, így például egyes helyeken 120%-os normákat fizetnek, míg ugyanazt a munkát végzők más üzemben 170%-os normák után kapják a fizetésüket.

A Szaktanács és a szakszervezetek feladata, karöltve az iparigazgatóságokkal, hogy a normatermelvényt is növeljék.

Igen sok helyen normalizálás is előfordult. Ezekkel szemben természetesen igen élesen szembe kell fordulni. Ma már nem az anarchiát akaró tőkések vannak az üzemek élén, hanem a vállalatvezetők.

Evvel kapcsolatban arra kell kérni az elvtársakat, hogy az iparigazgatóságok fokozottabb figyelmet fordítsanak a vállalatvezetők komoly és megbízható munkájára, a munka ellenőrzésére.

E javaslat elkészítése után mindent el kell követni, hogy az üzemekben a normák megállapítása a minőségi és gazdasági tényezők figyelembevételével történjék.

Piros elvtárs javasolja, hogy ebben a kérdésben szakmánként, ill. iparáganként jöjjenek össze az elvtársak, a Szaktanács, a szakszervezetek, az iparigazgatóságok és az OMB részvételével. Amennyiben általános ügyekről van szó, úgy fontos, hogy újabb értekezleten azt megvitassák.

Hozzáfűzi még, hogy az önköltség csökkenésével párhuzamosan kell haladnia a mennyiségi termelésnek.

Ezután Piros elvtárs felkéri a jelenlévőket, hogy szóljanak hozzá a tárgyhoz.

Lakatos elvtárs a Központi Versenyiroda részéről néhány gyakorlati példával kívánja alátámasztani Piros elvtárs referátumát, melyben szóvá tette, hogy a munkaverseny folyamán olyan jelenségek mutatkoztak, amelyek indokolták teszik, hogy a bérrendszerbe a minőségi és gazdasági kérdést is feltétlenül vegyük fel. Kihangsúlyozza azonban, hogy ez a probléma nemcsak a munkaversennyel egy időben keletkezett, hanem már az azt megelőző időben is megvolt, csak most került napvilágra. A munkaversennyel kapcsolatosan megemlíti, hogy komoly politikai küzdelmet kellett megvívni a munkaversenyek során és ezt a tényt a reakció rendkívüli módon igyekezett kihasználni, ami abban jelentkezett, hogy a selejtszázalék emelkedése esetén összehasonlítást tett a kifizetett munkabérekkel és megállapította, hogy a verseny magasabb teljesítményt hozott ugyan, azonban az önköltség nem csökkent és a termelés minősége sem javult.

Megemlíti a Ruggyantaárugyárat, ahol áprilistól májusig a selejt 2,5 – 2,8%-ra, majd június, július hónapokban 4% fölé emelkedett, tehát közel 50%-kal, ugyanakkor, amikor a kifizetett munkabérek összege is fölötté volt júniusban és júliusban az április és május hónapban kifizetett béreknek.

Hasonlóképpen a Magyar Waggongyár győri telepén a mennyiségi termelést 13%-kal túlteljesítették ugyan, azonban a selejtelőirányzat 2,2%-ról 3,2%-ra emelkedett. Több példát is hoz fel, hogy mit jelent a termelés mennyiségi növelése abban az esetben, hogyha a minőségi és önköltségi kérdés nincs összhangba hozva, tehát a mindenáron való túltermelés nemzetgazdasági szempontból hátrányos. Ugyancsak megmutatkozik ez a szénnél is, és az ilyen termelés nem szolgálja a nemzetgazdaságunk érdekét, hanem megdrágítja a termelést és az áru nehéz elhelyezése mellett politikai nehézségeket is okoz. Hangsúlyozza, hogy a munkaverseny rávilágít a problémára, amely már azelőtt is megvolt, ennek megoldása ma első feladatunk, s az, hogy a túlzott mennyiségi versenyt helyes irányba tereljük. Az a feladatunk tehát, hogy megvitassuk ezt a problémát és megteremtsük az alapot, amelyen elindulhatunk és megtaláljuk azt a módot, hogy e három tényező: 1./mennyiség, 2./minőség és 3./gazdaságosság tekintetbevételével olyan bérrendszert teremtsünk meg, amellyel a termelés komoly akadályozóit kiküszöbölje.

Dr. Szita elvtárs az Iparügyi Minisztérium részéről szólalt fel.
Kedves Elvtársak!

Befejezve tervgazdálkodásunk első évét, meg kell állapítanunk, hogy ez az év tanított meg bennünket arra, hogyan kell tovább is dolgoznunk. Már ebben az évben is kiemelték az önköltség csökkentésének lényegét a termelés mellett.

Az Iparügyi Minisztérium munkájában fokozatosan kerültek napirendre a további fejlődések. Munkáját két alapelv irányítja: az önköltség csökkentése és a termelés minőségi javítása. Hogy selejt van, az azt mutatja, hogy úgy az önköltség, mint a termelés valahol hibás. Igen fontos, hogy amikor rátérünk az egyik vonalra, ne tévesszük szem elől a másikat sem. Vagyis amikor az önköltség csökkentésével foglalkozunk, ne jelentse a minőség romlását. Sajnos igen sok helyen az önköltség csökkentésével a minőség romlását értük el. A termelésben olyan helyen, ahol a selejtcsökkenést is tervbe vették, visszaesés mutatkozott. Igen sok, főleg a textiliparban volt ez észrevehető.

Az államosítás azt jelenti, hogy újabb eredményeket kell elérnünk, és nekünk ezt a szempontot kell továbbterjesztenünk. Minden lehetőségünk megvan arra, hogy olyan exporttípusokat alakítsunk, amik leginkább megfelelnek, és hogy az ehhez szükséges feltételek meglegyenek, azt a bérrendszer megállapításával kell elősegíteni. Ez természetesen együtt kell, hogy haladjon az önköltség csökkentésével.

Együtt kell vinni a selejtsökkentés és a minőségi termelés elvét, mert ezeken a tényezőkön alapul a tervgazdálkodásunk. A mi feladatunk ennek a kezdeményezése és lebonyolítása is.

A normarendszer megoldása elsősorban szakszervezeti feladat. Az ipar belső vezetését megszervezték az iparigazgatóságok kialakításával, ami azt jelenti, hogy olyan feladattal állunk szemben, amelynek kidolgozásánál együtt kell a szakszervezeteknek és az iparigazgatóságoknak dolgozniuk. Komoly és egészséges munkának kell lenni, hogy a minősítés előtt nekünk csak néhány helyen kelljen az összmunkásság teljesítményét ellenőrzésképpen mérni. A jövőben egyébként az üzemekben ezt a teljesítményi százalékkal fogják rendszeresen mérni a minőség figyelembevételével. Nem lehetnek ellentétek egyes üzemek dolgozói átlagával, nem lehet komoly, lényeges eltérés. Ez nem jelenti azt, hogy máról holnapra be lehet vezetni egy olyan rendszert, ami minden téren tökéletes.

Ki lehet dolgozni olyan jelentéseket, ahol kimutatható egyes üzemek termelésének csökkenése és megállapítható egyes munkások minőségi termelése is. Pillanatnyilag ez a kérdés sincs még teljesen kidolgozva.

Javaslatot kér arra vonatkozólag, hogy milyen módon látja keresztülvihetőnek az értekezlet a minőségi és mennyiségi számok megállapítását egyes üzemek dolgozói között.

Ez a szám lesz a jövőben az ipar irányításánál a mérvadó. A vállalatvezető premizálásánál az összes munkás teljesítményének megállapítása lesz az alap.

Dékány elvtárs az Országos Munkabérmegállapító Bizottság részéről megemlíti, hogy Piros elvtárs lényegében két kérdést vetett fel, azonban úgy hangsúlyozta, hogy az elvi kérdés a minőségi és gazdasági tényezőknek a normába való beépítése. Érintette az általános normahelyzet kérdését is. Úgynevezett fontossági sorrendet a maga részéről is be szeretne tartani, és elsősorban az általános norma kérdését érinti.

Az OMB ellenőrzi az általános normahelyzetet, és a különböző helyekről befolyó, kiértékelte normahelyzetből kitűnik, hogy az ipar komoly területén egészséges arányban növekszik a teljesítmény, viszont megállapíthatjuk azt is, hogy egyes területeken és egyes üzemeken belül normalizációnak vannak, vagy jó normák alapján hamis elszámolás, ami megdrágítja az árut. Ilyen a helyzet a WM-ben, ahol sok üzemben reális teljesítmények vannak, azonban egyes üzemekben hamis elszámolást eszközölnek és meglehetősen laza állapotok vannak. Tehát nem lehet azt mondani, hogy általában lazák a normák, mégis egyes üzemekben komoly lépések vannak, és ezek sok esetben a felelőtlenség következményei, és ezért kell komolyan kezelni a kérdést.

Van egy másik eset, amikor a laza norma abból ered, hogy hamis időt számítanak, és így nem jól eszközlik a bérelszámolást. A segítséget teljesen új módszerrel kell megoldani. Hivatkozik a 15.500. számú rendelet 26. §-ára, amelynek büntető szankciói feltétlenül felülvizsgálatra szorulnak, mivel nem időszerűek, különösen a munkásigazgatókkal szemben, akik most kezdték meg működésüket, tehát nem lehet őket bebörtönzéssel sújtani. Tehát más módon kell a kérdéshez nyúlni. Elsősorban a szakszervezeteké a feladat, hogy a nevelésen keresztül alulról indítsanak akciót az ilyen hibák kiküszöbölése ellen, másrészt az iparügyi tárca, az ipari igazgatóságok kezében van a segítség módja. Felelőssé lehet tenni például a vállalatvezetőket költségvetési vonalon, a vezető állásban lévőköt kötelezni kell arra, hogy szeptember 1-ig a mutatószámot adják be. A műszaki értelmiség g./ pontja is változtatásra szorul.

Amikor ők az ellenőrzés során rávilágítottak az üzemekre a felelős vezetőknél és munkásigazgatóknál, azt a választ kapták, hogy nem lehet a kérdést megbolygatni, mert munkaverseny van, holott ez a felfogás helytelen, mert arra kell törekedni, hogy olyan árut állítsunk elő, amelynek ára a belső piacon megfelel és külföldre is exportálható. Baj az, hogy a munkabérekre nem fektetnek elég súlyt, holott tudjuk, hogy lényegében az áru értékét a

benne lévő munka határozza meg, tehát országos viszonylatban nem helyezkedhetünk a vállalatvezetők kényelmes álláspontjára, hogy a munkabér nem olyan fontos.

A másik kérdés a minőségi és gazdasági tényezőknek a normába való beépítése. Ez kettős kérdés, az egyik tisztán műszaki, míg a másik csak részben műszaki, hogy tényezőt építsünk be a normába, amely növekvő vagy csökkentő hatással van a termelésre. Ezt nem lehet mindenütt megcsinálni, csak ott, ahol számszerűen és egyértelműen kimutatható a minőségi termelés. E téren azonban komoly nehézségek vannak, mert vannak minőségi eredmények, amelyek csak hónapok múltán mutatkoznak meg, például amikor az árut már visszaküldik, és itt bizonyos utalványozási rendszerrel kellene megoldani a kérdést. A másik tehát ellenőrzési és revíziós kérdés, meg kell állapítani, hogy hol van minőségi termelés, és itt fontos munkája van az iparigazgatóságoknak, mert a jelenlegi revíziós szervezet nem alkalmas arra, hogy ezt a munkát komolyan elvégezze. Egyébként ma látta az iparügyi központban, hogy új revíziós tervezeten dolgoznak.

Az a véleménye, hogy a revíziós feladatoknál a revíziót végző munkavállalókat érdekeltté kell tenni a minőségi munka ellenőrzésében, de nagyon kell vigyázni, hogy éppen ez az érdekelt volta az ellenőrzésnél befolyással ne legyen. A kérdés megszervezésénél szakmák szerint bizottságot kellene alakítani és szakmák szerint megtárgyalni a kérdést, lépcsőzetesen, fokozatosan levinni egészen az üzemekbe.

Azt javasolja, hogy elsősorban az ipari igazgatóságok, az OMB, a Szakszervezeti Tanács és az illetékes szakszervezetek keressék a kapcsolatot és beszéljék meg alaposan a kérdést.

Mártonffy Rudolf elvtárs a Munkatudományi Intézet részéről az előbb felszólalók, döntő gazdasági problémák felvetése után szakszerűen kíván a tárgyhoz szólni.

Látjuk, hogy változtak a viszonyok, és ily mértékben módosítva kell az ügyeket intézni. Szükséges és igen fontos, hogy a kivitelező munkavállalókat teljesítményük szerint díjazzuk. Egyenlő nevezőre kell hozni a többtermeléssel, a jobb teljesítményt. A selejt, vagy hulladék és még számtalan tényező, amik igen fontosak a termelés alakításában, nem mindenesetben állapíthatók meg közvetlenül, hanem csak közvetve. A termelés mennyiségénél, a segédanyagok és üzemanyagok felhasználásánál kimutathatók ezek a hibák. Például esetleg indokolatlanul több szénnel, vagy energiával dolgoztak. Megjelenik egy érték, ami kimutatja a javak nagyobb elhasználódását. Kimutatható a munkánál, ami a legértékesebb termelési tényező, hol folyt el indokolatlanul több, mint amennyit a termelés megkíván. Egyes munkások munkájuk romlásával érnek el versenyeredményeket. Természetesen ez is helytelen, és más irányt kell venni, noha ezekből a tényezőkből látszik a többtermelés.

A mutatószámok megállapításánál a minőségi termeléshez szigorúan hozzákapcsolhatjuk a mennyiségi munkát is. Amikor 100 darab óránkénti termelésről van szó, akkor 100 darab tökéletes, jó munkáról kell beszélnünk. A gazdasági és termelési tényezőknél számításba kell venni azt is, hogy ha valaki egy azonos szerszámmal dolgozik, úgy kell állnia a normát, hogy ne használjon el felesleges szerszámokat.

A termelést minőségben is tudjuk mérni, hogy ha bele vesszük a gazdasági előírásokat. A kollektív keretszerződés megállapításánál leszögezte a Szaktanács, hogy mi értendő norma alatt, és meghatározta, hogy a mennyiségi tényező mellett a minőséget is figyelembe kell venni. Ez azonban még igen szórványosan nyert alkalmazást. A normák megállapítása igen sok helyen helytelenül történt. A kérdésben az a döntő, hogy egy olyan 100%-os teljesítménynek kell kijönni, amely magába foglalja úgy a minőségi, mint a mennyiségi gazdasági tényezők összegét.

100 darab 2% selejttel 110%-osnak,

100 darab 4% selejttel 90%-os teljesítményként nyerhet elszámolást.

Egy komoly rentabilitás-számítás adja meg, hogy mennyi mennyiségű teljesítmény egyenlő a minőségi termeléssel.

A kérdés nehezebb ott, ahol darab vagy egység normáról beszélünk. Könnyebb a mutatószámok normáknál. A biztosított alapórabér nem lehet más, mint amit a kollektív szerződés a teljesítménybérezésnél előírt, tehát 80%-os bér.

Szita elvtárs rámutatott annak a lehetőségére, mondotta Mártonffy elvtárs, hogy a termelés alakítását más vonalon ellenőrizni is lehet, vagyis figyelembe kell venni a vállalat összeredményének alakulását. Az ellenőrzésnél a megfelelő tényezőket kell egymással szembeállítani. Az így felfektetett módszer legtöbb esetben felhívja a figyelmet arra, hogy valahol lazítás történt, vagyis mutatkozik egy indexszám.

Elnök ezután hozzászólásra szólítja fel a jelenlévőket.

Kálmán József a Híradástechnika részéről a felvetett kérdéshez hozzászólva megjegyzi, hogy a minőségi és gazdasági tényezőknek a normákba való beépítésének szükségességét elsősorban az exportra dolgozó üzemekben érezték, és kísérletek is történtek, hogy ezt miként lehet megoldani. Különböző akadályokba ütköztek, és nem is sikerült mindig úgy, hogy a dolgozók azt észre is vegyék. Egy helyen, például az Egyesült Izzónál, amely exportra dolgozik s így a minőség igen fontos, csak a selejt kérdésénél tudták megfogni a dolgot, a minőségénél még nem. A normát úgy kellett megállapítani, hogy mennyi a selejt, amit el kell bírni, ami vele jár, és ha helyesen fogják meg a selejtnorma-meghatározást, akkor az eredmény nem maradhat el, ha azonban rendkívül szigorú meghatározást eszközölnék, és a munkásság nem ér el megfelelő keresetet, akkor nem fog törődni a selejttel, csak a mennyiségi termelésre helyezi a súlyt. Jellemző, hogy a rádiócső-gyártásnál egységesen komoly eredményt érnek el mennyiség és minőség tekintetében selejt nélkül. És hogy ha a dolgozó tudomást szerez arról, hogy a minőséget is külön kapja díjazva, akkor arra is vigyázni fog. Ezt mindjárt nem lehet megtudni, csak 2-3 hét múlva. A minőségi díjazást a darabos árunál is be lehet vezetni olyképpen, hogy a munkadarab átvételénél például a munkavállaló megkapja az elért 120%-ot, ha javításra adja vissza, akkor a javítással eltöltött időt levonják. Ha nagyon sok a javítás, akkor egy mínuszt kellene megállapítani ugyanúgy, mint ahogy a túltermelésre pluszt adunk, és ezzel elérhető, hogy a mennyiség mellett a minőséget is szem előtt tartják. Kifogásolja, hogy egyelőre a minőségi munkások a lehető legrosszabbul vannak bérezve, és ennek korrigálása az iparigazgatóságok feladata. Vannak üzemek, így például a kutató üzemek, ahol keresetben 20-30%-kal el vannak maradva az üzemben dolgozók mögött. A minőségi és gazdasági tényező beépítését a normába feltétlenül szükségesnek tartja.

Dékány Sándor elvtárs felszólalásában rámutatott arra, hogy a gazdasági és egyéb tényezők közrejátszásával milyen nehéz a helyes bérezést megállapítani. Legnagyobb és nehezebb feladat egyértelműen megállapítani a béreket, mert esetleg előfordulhat az is, hogy a minőségi elszámolás nem is lehetséges, vagyis az elszámolási lehetőség máskor adódik, amikor már más helyen állapítható meg. A termelvény mennyiségét nem lehet minden esetben egyenként is elszámolni, a minőséget pedig már egyenként is lehet.

Igen fontos feladat az átvitel legmesszebbmenő kiépítése. Az üzemekben sok helyen előfordul, hogy nincs raktárhelyiség és átvevő szerv. Ezen kérdések megoldásának magva a szervezés. És ha ez megvan, akkor meg fogják tudni állapítani a gazdasági és minőségi normákat. Mielőtt azonban még erre rátérünk, tisztázni kell a fogalmakat. Például a selejthulladék fogalma összefonódik a minőségi tényezőkkel, némely esetben a hulladék a selejt tömegével. Ezeket tisztázni kell, és ha ezek megvannak, könnyebb feladat lesz a norma megállapítása.

Mártonffy: a szervezés és a technikai megoldás egy másik problémát is felvet, az elszámolásnál ugyanis sok esetben egy héten belül elszámolják az előző héten termelt termelvényeket. Hogyan járjanak el ilyen esetben?

Felveti a havi elszámolás előnyét. Vagyis hetenkint is készítsenek elszámolást, illetve összesítést, de az elszámolás csak havonként történjék.

Pelle László a Kőbánya Iparigazgatóság részéről nehézséget lát a kérdésben. Mert sok helyen az anyagátvitel és elszámolás között féléves eltolódás van. A minőségi átvétel mindig az illetékes hivataltól függ, és az üzemben nem lehet átvevő személyzetet beállítani. Esetleg úgy látja megoldhatónak, hogy a minőségi faktort az átvétel megtörténte után kapja meg a munkavállaló, a minőségre járó százalékot, amelyre esetleg 5%-ot javasol megállapítani olyként, hogy a normákat, vagy mutatószámokat csökkentjük, vagy pedig pluszként lehetne a munkavállalónak juttatni.

Mekis József főtitkár néhány elvi kérdést szeretne felvetni. Elsősorban Szita elvtárs beszélt a szakszervezetek feladatairól a norma megállapításánál. Itt tisztázni kellene, hogy a feladata egyenként mi legyen a szakszervezetnek, az OMB-nek, valamint az iparigazgatóságoknak, mi a feladata ezeknek a szerveknek. E téren ugyanis változik a felfogás. Így például az OMB kiadott egy rendelkezést a MÁVAG gyári normákra vonatkozólag, amiről a szakszervezet nem tudott.

A minőségi kérdés nehéz megoldás, mert a norma terén nincs rend, és nem tudjuk, hogy milyen normákkal tudjuk bevezetni a minőségi díjazást, először tehát a normákat kellene rendezni és ezt szakmánként kellene megbeszélni, hogy mettől meddig lehetne a szakmai normakérdést nyugvópontra hozni, és miként lehet a minőségi munkást díjazni és a selejtért sújtani. Ezt nem lehet egy hónap alatt megoldani, hanem csak szívós, kitartó munkával.

Rámutat a szénbányászatra, ahol 20%-kal emelkedett a termelés és 6% a selejt, amelyet a bányásznak kifizetnek, ezzel szemben a darabos munkás amúgy is hátrányban van, mert a kifizetésnél azonnal levonják a selejtet és nem fizetnek utána, tehát nem lehet külön büntetni. Ezeket a kérdéseket szét kell választani, és nagyon szeretné, hogy ha az értekezlet anyaga nem menne ki, nehogy pánikot keltsen, hogy az alacsony normák megszigorítását és a selejt büntetését tárgyaltuk.

Ha a teljesítménybérben dolgozó munkások béreinél korrekciót hajtunk végre, akkor a mérnökök és technikusok g./ pontjánál is körül kell nézni, mert ott a selejtre sohasem voltak tekintettel. Az volna véleménye, hogy a selejt tekintetében olyan megoldást kellene keresni, hogy ahol progresszíven emelkedik a bérezés, ott egy degresszív görbét kellene készíteni a selejt részére. Visszatérve a norma kérdésére meg kell állapítani, hogy ha precízen akarjuk csinálni, nincsenek megfelelő szakembereink, elvitték a különböző hivatalokba, és az üzemek ottmaradtak szakemberek nélkül. Jó volna sürgősen szaktanfolyamokat indítani, hogy ezeket a szempontokat értelmes és erre alkalmas munkásokkal ismertessék. Olyan egyéneket kell igénybe venni, akikről tudjuk, hogy rátermettek, hiszen ez különösebb szakmai képzést nem igényel.

Reiner elvtárs a Munkatudományi Intézet részéről leszögezi, hogy sajnos még pillanatnyilag nincs elég szakember, aki a norma megállapításához értene, a tanfolyamok pedig még gyermekcipőben járnak. Jelenleg is igen sok szakmában és iparágban folynak tanfolyamok, és a Munkatudományi Intézetnek az a célja, hogy még több és jobb tanfolyamot indítsanak meg.

Az élmunkás-ülésem felvetődött az a tény, hogy a Hoffherr és Schrantz gyárban hiányosan és hibásan vannak a normák megállapítva.

Forrai elvtárs: Most, amikor a reakció mesterkedései a tetőfokra hágtak, célszerű volna az üzemi bizalmiak útján felvilágosítani az üzemek dolgozóit, hogy ez a mai értekezleten felvetett probléma a gyakorlatban is keresztülvihető.

Ismerteti, hogy a Lampart és Ferrotechnika között igen komoly viták voltak a normák különböző megállapításai miatt.

Bergmann az OMB-tól: Szerinte kétségtelen, hogy a gazdasági és minőségi tényező kérdését meg kell oldani és nem helyes vele várni, amíg a norma kérdését rendezni tudjuk, szerinte ezt égetően és sürgősen egyszerre kell rendezni és szerinte a minőség és gazdaság kérdésével egyidejűleg a normát is meg fogjuk tudni oldani. Nehézségek lesznek az elszámolásnál, mert nem tudjuk megállapítani, hol van a selejt, hol történt elcsúszás, hol kell megfogni. Így van ez például a gépgyártásnál, ahol csak jóval később derül ki, ha valami rossz. Esetleg globálisan lehetne felelőssé tenni mindenkit, aki a gyártásban részt vett, továbbá az egy hónap után történő elszámolást is helyeselné, mindenesetre ez egy olyan probléma, amit szakbizottságnak kellene kidolgozni.

Somogyi a Munkatudományi Intézet részéről úgy véli, le kell mondani arról, hogy minden problémát meg tudunk oldani. Ezek technikai problémák, amelyek vizsgálati módszert kívánnak. Így nem tudunk célhoz érni, de el kell indulnunk, ott és úgy megfogni a dolgot, ahogy a jelen pillanatban ki lehet fejezni. Minden iparágban megvannak a munkahelyek, ahol azonnal közvetlenül a minőségi munkát meg lehet állapítani. A következő fázis a bérelszámolási rendszer megváltoztatása. Kéthetenkénti vagy havi elszámolás bevezetésével meg lehet oldani a minőségi munka megállapítási idejét is. Csak ott lehet a munkavállalót a minőségi munkáért felelőssé tenni, ahol tőle közvetlenül függ aminőségi, vagy gazdaságossági eredmény emelkedése, vagy csökkenése.

Iparáganként a sajátosságoknak megfelelően kell vizsgálat tárgyává tenni, hogy hol, milyen átvevő szervet kell alkalmazni, és milyen kérdésekre kell szorítkozni. Lehet, hogy előbb a gazdaságosságra, és majd később az átvevő rendszerrel át lehet térni a minőségi vizsgálatra. Szerinte menetközben kell a kérdést megoldani. Lehet, hogy csak 6 hónap múlva jelentkezik az eredmény, de lehet, hogy már közbeeső módszerekkel is meg lehet állapítani. Ki kell dolgozni egy olyan vizsgálati módszert, hogy előre meg tudjuk állapítani, hogy a befejezett anyagból milyen minőségi anyag lesz. Ezt kell az egyes iparágaknak kivizsgálni, de nagy vonalakban már a kezdetben vannak olyan munkák, amelyekre már is meg lehet állapítani a normát. Néhány példát hoz fel.

Salamon elvtárs az Iparügyi Minisztériumból. Úgy látja, a kérdést, csak decentralizálva szakmánként lehet elintézni, viszont annyi probléma van a szakmákon belül is, hogy ilyen nagy plénum előtt eredményesen letárgyalni nem lehet. Bizonyos idő után, a munkák egymáshoz való koordinálása után szükség van arra, hogy összejöjjenek megbeszélésre. Az ügy az ipari központok feladata, ezeknek kell ezt a munkát manuálisan elvégezni. Szükség van a szakszempontok megerősítésére, megszervezni és együtt végezni a konkrét munkát. A szakszervezetnek az egész munka motorjának kell lennie. A szakszervezetek feladata kellő időben – jelen pillanatban nem, csak ha konkrét eredmények lesznek – az üzemben kellőképpen előkészíteni ennek a lépésnek az elvégzését. A maga részéről helyesnek tartaná a minőségi ösztönzés bevezetését.

Havas Miklós a Nehézipari. Központtól: A vegyi iparban nagyon nehezen állapítható meg a selejt, illetve a hulladék okozója. Vannak olyan esetek, amikor a termelvény elkészítése után jóval később mutatkozik a hiba, amit aztán igen nehéz megállapítani, hogy

mi okozta, mert lehet, hogy esetleg a nyersanyagban rejlő hiba idézi elő, és ettől függetlenül az is lehet, hogy a munkás tökéletes munkát végzett éppúgy, mintha jó anyagból csinálná.

Fülöp elvtárs sajnálattal állapítja meg, hogy a külföldi normák kidolgozását nem fordítják le, és így nem tudjuk a másutt már gyakorlatban jól bevált normákat alkalmazni. Szerinte az igazgatóságok és a többi illetékes hatóságok nem tudnak egy olyan egységes, átfogó módszert kidolgozni, ami mindenhol egységesen használható. Az iparban nagyon sok helyen találkozunk olyan esettel, amikor a minőség csak a munka folyamán állapítható meg, és figyelembe kell venni azt is, hogy az iparnak vannak olyan részei, ahol a műszaki vezetés dönti el, hogy milyen a minőség.

Fülöp elvtárs véleménye, hogy a szakszervezetek feladata csupán a bérmegállapítás legyen.

Komoly feladatuk kell kitűzni, hogy a műszaki vezetők tekintélye helyreállítsassék, mert hisz az ő feladatuk a termelés helyes megfogása.

Nagy súlyt kell fektetni arra is, hogy a normát megállapítók függetlenek legyenek az üzemektől, vagyis az üzem hangulatától. Ugyanez a javaslat a revizorokra is. Sőt az ilyen feladatokat végző embereknek még a vállalatvezetőtől is függetlennek kell lennie. Egyébként csatlakozik Mekis elvtárs felszólalásához. A szakszervezetek az üzemektől behívott munkavállalókkal dolgozzanak ki egy egységes norma-alapot a vidéki munkásságot is belevonva. Tekintettel arra, hogy ezt a problémát egy gyűlésen letárgyalni nem lehet, javasolja, hogy 2-3 alkalommal ismét hívják össze a jelenlévőket.

Szöczy Dezső, Gép- és Tömegcikk Igazgatóság részéről: a szóban forgó kérdés megoldásához elsősorban megfelelő káderek nevelését tartja szükségesnek, és az időelemző tanulásnál máris be kellene kapcsolni a minőségi tényezőt is, ugyanúgy a normák megállapításánál is.

Hönig elvtárs az ÁVIRT részéről javasolja, hogy ahol nincs, elég szakember, ott egy embert tegyenek felelőssé több üzem felett gyakorolható felügyeleti joggal felruházva.

A minőségi tényezők bevezetése egyes helyeken pedig már megtörtént. Javasolja, hogy a termelékenység és a fajlagos anyagszükséglet is figyelembe véssék a normák megállapításánál.

Mártonffy elvtárs felszólalásában a kádernevelés kérdésére válaszol. A tanfolyamoknál ahhoz a módszerhez kell folyamodni, hogy a norma-alapok megállapítása során képezzék ki a kádereket. Az illető iparigazgatóságok szólítsák fel az üzemeket, delegáljanak a norma megállapításához dolgozókat, akik azután elméleti oktatásban is részesülnek. Ezek egy vizsgán mennek keresztül, ahol megállapítják, hogy alkalmasak-e vagy sem. A vizsgán megfeleltek heti 48 órából 20 óra elméleti oktatásban részesülnek, a többi időt gyakorlati ismeretekkel töltik. Így azután kiképződnek norma-alapokat elszámolni tudó káderek, akik az iparágakban tovább tudják a kitűzött célt vinni, és kiválasztanak ezeknek megfelelően további dolgozókat. Ezek felett az iparigazgatóság rendelkezik, ahol nyilván vannak tartva, hogy bármikor felelősségre vonhatók legyenek.

Így aztán, ahol annak ellenőrzése lehetséges, ott beépítjük a minőségi tényezőket is.

Az OMB viszont csak ott engedélyezzen teljesítménybérézést, ahol az tényleg el is érhető.

Elnök felkéri a 6 iparigazgatósági kiküldöttet, akik érintve vannak az iparági kollektív szerződés tekintetében, feltétlenül várják meg az ülés végét.

Hungár a Textilipari Igazgatóság részéről megemlíti, hogy a kérdéses tárgynál jó volna a külföldi tapasztalatokat szem előtt tartani. Így alkalma volt beszélni külföldi, szovjet elvtársakkal, akik ott a normamegállapítással foglalkoznak, s említették, hogy ők nem a gyárak alkalmazottai, hanem egy ellenőrző szervé, azonban a gyártól kapják a fizetést, felelőséggel viszont az illetékes szerveknek tartoznak. Így a Fülöp elvtárs által felvetett javaslat közel jár ehhez. Szerinte az összes gyáraknak egy nagy normaszervezethez kellene tartozniuk, amely az átvett megfelelő tapasztalatok alapján működne. Általában az elhangzottakból megállapítható, hogy a norma és a minőség, valamint a bérkérdés annyira összefügg, hogy külön-külön nem lehet jól megoldani, hanem csak együtt. Tehát amikor normákat állapítunk meg, be kell építeni a minőségi tényezőt, és ki kell dolgozni az egységes bérelszámolási módot; miként történjen az, hogy az elszámolás megtörténtéig a minőség megállapításához szükséges bizonyos időeltolódás meglegyen, mivel a többtermelés azonnal megállapítható, a minőség azonban csak bizonyos revízió után. Feltétlenül szükséges egy egységes rendszer kidolgozása, amely a dolgozók előtt is világos, mert ha megértik, akkor jobban érdekli őket a dolog, és jobban fogják érezni annak erejét. Mert nem elég a normát megállapítani és beépíteni a minőségi tényezőt, az is fontos, miként alkalmazzák a normát, és hogy azzal a fizikai dolgozók többsége hogyan áll szemben, illetve igen fontos, hogy ne álljon szemben, hanem megértse a problémát, és azért fontos, hogy a normában kifejezésre jusson saját érdekük.

Ezért fontos, hogy a normákat feltétlenül a fizikai munkások bevonásával oldjuk meg. Így például az egyes szakszervezetek által indítandó szakmunkás továbbképző tanfolyamokon a normákkal is foglalkozni kell. Egyébként csatlakozik Fülöp elvtárs javaslatához, hogy ez az értekezlet bizonyos időközönként többször megismétlődjön.

Almay elvtárs az OMB-tól javasolja, hogy a normakészítőket össze kellene írni, hogy szükséges esetekben megtalálhatók legyenek, hogy tudásukat tovább tudják adni.

Javasolja még, hogy a Szaktanács vagy az iparigazgatóságok rendeljék el, hogy az üzemek adják meg ezeknek a pontos névsorát is.

Vásárhelyi elvtárs ismerteti, hogy politikailag mennyire fontos, hogy a normák megállapítóinak komoly védelmet tudjunk biztosítani. A szakszervezet álláspontja, hogy ezeket a legmesszebbmenőkig támogatja.

Piros elvtárs reméli, hogy annak ellenére, hogy a felszólalók nagy többsége akadályokra és nehézségekre mutat rá, amelyek a kérdés nagyságában és súlyosságában rejlenek, mégis megállapítható, hogy az elvtársak egyetértenek a Szaktanács azon álláspontjával, hogy be kell építeni a teljesítménybérezésbe a minőségi és gazdasági tényezőket. Amikor ezt megállapítjuk, meg kell mondani – éppen a felszólalásokban rámutatott nehézségekre való tekintettel –, nem maradéktalanul minden területen kell keresztülvinni a határozatot, hanem miként már Mártonffy elvtárs említette, csak ott, ahol erre a lehetőség megvan. Tehát:

1./ Elvben el kell határoznunk, hogy be kell építeni a minőségi és gazdasági tényezőt.

2./ Csak ott, ahol ennek a lehetősége megvan.

Mert hiszen ha ezt most erővel minden területen keresztülhajtoznánk, éppen az ellenkező hatást érnénk el, ugyanúgy járnánk el, mint 1945-ben, amikor egyes üzemekben mindenáron a teljesítmény-termelést akartuk bevezetni. Tehát rá kell térni ott, ahol a lehetőség megvan és ahol már ellenőrizni lehet.

A felszólalások összefogásánál megállapítható, hogy a javaslatot szakmánként külön-külön bizottságoknak kell kidolgozniuk, figyelembe véve a szakmai specialitásokat és a

szakma helyzetét. A norma kérdésénél általában felvetődött, hogy annak megállapítása kinek a feladata, szerinte elsősorban az iparigazgatóságoknak kell gondoskodni annak minél gyorsabb megállapításáról, mibe természetesen bele kell vonni az OMB-t, a Munkatudományi Intézetet és a szakszervezeteket. A szakszervezetek feladata politikailag a kérdést, tudatosítani és felvilágosítani a dolgozókat arról, hogy a kérdés megoldása egyéni érdekük is. Meg kell magyarázni a munkaverseny politikai jelentőségét, hogy ne csak azt lássa a kérdésben, ha többet termel, többet keres, hanem a távolabbi perspektívát is meg kell magyarázni. Az iparigazgatóságok feladata a vállalatvezetők és a revízió felé tudatosítani, hogy ne engedjenek a nyomásnak.

Felvetették a káderkérdést. Ebben mindannyian egyetértünk és tudjuk, milyen nagy a káderhiány. Az időmérő norma-szakember utánpótlása kérdésében sürgősen értekezletet kell összehívni és nagy vonalakban le kell fektetni, hogy mit teszünk és mit kell tenni ebben az ügyben.

A mai értekezlet tanulságaként levonhatjuk, hogy ez egy nagyon fontos kérdés, és rövidesen hozzá kell fogni annak gyakorlati megoldásához.

Egyetért azzal, hogy a kérdést a dolgozók előtt tudatosítani kell, csak arra kéri a jelenlévő, különösen a sajtó részéről jelenlevő elvtársakat, hogy amíg a kérdés teljesen tisztázva nincs, ne vigyék ki a nyilvánosságra, nehogy hangulatkeltésre és találgatásra adjunk alkalmat. Felvetették többen, hogy ez politikai kérdés, amelyből ugyancsak igyekszik a reakció hasznot kovácsolni. Ez igaz, de ezzel szembe kell nézni, mert ha arra várunk, amíg az egész munkásosztály oly magas politikai színvonalon lesz, hogy egyszerre be tudjuk vezetni a dolgot, az soha nem sikerülne, tehát szükséges, hogy már most bevezessük a minőségi és gazdasági tényezők beépítését a normába, és a támadásokat vissza fogjuk verni, annál is inkább, mert ugyanezek a jelenségek meg voltak a munkaversenynél is. Nekünk megvannak a fegyvereink a reakció ellen. Mindenesetre ezek nem olyan kérdések, amelyeket 1-2 hónap vagy 1-2 év alatt meg lehet oldani, egész biztos hogy még 10 év múlva is lesznek problémák, állandóan tökéletesíteni kell a kiépítendő rendszert és állandóan adódnak apróbb ellenállások. Egy-két elvtárs részéről felvetődött az is, hogy hozzáfoghatunk-e ehhez a kérdéshez, amíg a norma körül nem csináltunk rendet. Nekem az a felfogásom, hogy hozzá kell fogni a dologhoz, mert a norma körül tudunk bizonyos vonatkozásban rendet teremteni, de teljesen nem, és ha erre várunk – hogy a normák mind meg legyenek oldva –, s csak akkor fogunk hozzá, ez nagy hiba volna. Helyeslem, hogy az értekezletnek menetközben is össze kell jönnie, mert feltétlenül szükséges, hogy megnézzük, hogy szakmai vonatkozásban is miként dolgoznak.

Felmerült Fülöp szaktárs részéről annak a gondolata, hogy miután az üzemekben ellenállás mutatkozik az akkordfelvevő és időmérő munkát végzőkkel szemben, nem volna-e helyes, hogy ha ezt a munkát végző káderek az ipari központ alkalmazottjai volnának. Szerinte ez helytelen lenne, de technikailag is keresztülvihető. Mekis elvtárs mondta, hogy egyes üzemekben dolgoznak emberek, akik ezt értik, és ezeket kellene kiemelni és igénybe venni. Ezt elvileg és politikailag is helytelennek látja, erre a célra embereket kivenni s az üzemekbe külső embereket helyezni. Szerinte ha mutatkozik is ellenállás ezen a területen, azt le kell küzdeni. A Textilipari Igazgatóság részéről felszólaló elvtárs hivatkozott e kérdésben a Szovjetunióban meglévő gyakorlatra. Ott is hasonló a kérdés, mint nálunk, van egy külön állami szerv, amely segít és ellenőriz, de ugyanakkor maguk az üzemi káderek állapítják meg túlnyomórészt a normákat. Tehát nálunk sem lehet elintézni úgy, hogy ne az üzemi emberek állapítsák meg. Ebből tehát az a tanulság, hogy a normák megállapítására kevés az ember, többet kell beállítani.

Konkrétizálva a mai értekezletet, hogy miként képzeljük el a minőségi és gazdasági tényezők beépítését a normába, egyetérték Mártonffy elvtárssal, amikor a normát megállapítjuk, a minőséget állapítjuk meg, és nem csak a mennyiséget határozzuk meg,

hanem felállítjuk a gazdasági követelményeket. Mekis elvtársnak is igaza van, nem lehet egészen leegyszerűsíteni. Mártonffy elvtársnak is igaza van, a lényeg tehát az, hogy úgy állapítsuk meg a minőségi és gazdasági tényezőket a teljesítményi tényezőben, hogy az egységes tényező legyen, és abból adódjék a munkás által elért teljesítményszázalék, és ennek alapján állapítsuk meg a teljesítményszázalékot.

Felteszi a kérdést, egyetért-e az értekezlet azzal, hogy a teljesítménybérezésbe – ahol lehet – beépítsük a minőségi és gazdasági tényezőket?

Az értekezlet egyhangúlag hozzájárul.

Felteszi a kérdést, egyetért-e az értekezlet azzal, hogy szakmánként alakuljanak meg a bizottságok, tehát a szakszervezet, az iparigazgatóságok, az OMB és a Munkatudományi Intézet képviselői szakmánként vizsgálják ki a lehetőségeket és dolgozzanak ki javaslatokat?

Az értekezlet az előterjesztéssel teljes mértékben egyetért.

Egyetért-e az értekezlet azzal, hogy a kérdést az iparigazgatóságoknak kell kézbe venni és technikai, valamint műszaki vonalon kidolgozni, a politikai rész viszont a szakszervezetek munkája?

Az értekezlet az előterjesztéssel egyhangúlag egyetért.

Ez volt az a három kérdés, amelyben határozni kellett. Leszögezi, hogy a munkája az elvtársaknak ezzel kapcsolatban ne legyen befolyásolható, még igen sok nehézséget kell leküzdeni, de ezekkel, ahogy felmerülnek, menetközben automatikusan fogunk foglalkozni és fogjuk őket megoldani.

Javasolja, hogy a szakmai bizottságok lehetőleg sürgősen, 2 héten belül alakuljanak meg, dolgozzanak ki egy javaslatot, akkor ismét összehívjuk az értekezletet, és akkor biztos, hogy egy lépéssel előre fogunk menni.

Ismételten felkéri a sajtó jelenlévő küldötteit, hogy a mai értekezletről ne írjanak semmit.

Többek felszólalása után az értekezlet a kidolgozandó javaslat határidejét, illetve az értekezlet összehívási idejét az idő rövidségére való tekintettel 3 hétben állapítja meg.

A bizottságok összehívására felelősként a szakszervezeteket javasolja kimondani.

Az értekezlet az előterjesztéshez hozzájárul.

Elnök ezzel az ülést bezárja.

SZKL 1. f. 6/242. ő. e.

1948. szeptember 18-23.

JEGYZŐKÖNYV A VAS- ÉS GÉPIPARI PARITÁSOS EGYEZTETŐ BIZOTTSÁG ÜLÉSÉRŐL

Jegyzőkönyv

Felvétetett a Vas- és Gépipari Paritásos Egyeztető Bizottság 1948. IX. 18.-án a Vas- és Fémmunkások Országos Szabad Szakszervezetének székházában tartott 123. üléséről.

Jelen vannak:

Szaktanács részéről:

Magánalkalmazottak Szakszervezetétől:

Gépipari Igazgatóságtól:

Kisfaludi Ervin

Bajai Ferenc

Gombkötő Béla

Villamos és Tömegcikk Ipari Igazgatóságtól:
Nehézipari Központtól:
Mérnök-Technikus Szakszervezettől:
OMB részéről:
Vasas Szakszervezet részéről:
Pécsi József

Pető Menyhért
Dr. Enghy Endre
Sárkány Györgyné
Haimann János

Jegyzőkönyvvezető:
Tóth Ferencné.

Az elnök üdvözlí a megjelenteket, és az ülést megnyitja. Haimann elvtárs mindjárt megjegyzi, hogy az EB munkájának megkezdése az új ipari kollektív szerződés megkötése és megjelenése után fontossá vált. Ezután Haimann elvtárs bejelenti, hogy a Vasas Szakszervezet részéről az EB ülések elnöke Mekis József elvtárs, bizottsági tagok: Öhlwang Jenő, Pécsi József és Sikos Róbert, a Nehézipari Központtól Dr. Enghy Endre, póttag Kerekes György, a Villamos és Tömegcikk Iparigazgatóság részéről Pető Menyhért, póttag Horváth László, a Gépipari Igazgatóságtól Horváth Pál, póttag Gombkötő Béla.

Ezután az Elnök felkéri Sikos elvtársat, hogy tegye meg felterjesztését, illetve javaslatát.

Sikos elvtárs: a kollektív szerződés kinyomtatásánál komoly hibák adódtak, ezért fel kell hívni a Magyar Közlöny kiadóhivatalát, hogy ezeket helyesbítse.

Kisfaludi elvtárs: az összes eltérő dolgokat, illetve hibákat össze kell szedni és beküldve az Állami Lapkiadóba azok helyesbítését kell kérni.

Dr. Enghy: az egyeztető bizottság hivatalosan írjon át az OMB-nek, hogy tegyen korrekciót közzé.

Kisfaludi elvtárs: Az ÁVIRT felé egy megállapodást kell kötni a tehergépkocsi-vezetőkre vonatkozólag.

Sikos elvtárs: ismerteti a helybeli kiküldetésekkel kapcsolatos problémákat, amire a Bizottság a következő határozatot hozza:

Olyan helybeli kiküldetés esetén, amikor a munkavállaló közvetlen lakhelyéről megy a kiküldött munkahelyére, ez esetben a munkavállalót az utazási idő csak olyan mértékben illeti meg, amennyivel a lakóhelye és a kiküldött munkahelye közti utazási idő hosszabb, mint az eredeti munkahelye és lakhelye közti idő.

Félórás ebéidő a munkavállalót megilleti.

Fizetett ünnepnapok esetén 8 órát kell fizetni. Egyébként ezt a kérdést a Bizottság a Szaktanács elé terjeszti.

Beállító lakatosoknál a csoportvezetői díjra vonatkozólag: automata és revolverpadokon dolgozó beállító lakatosokat csoportvezetőknek lehet tekinteni abban az esetben, ha a hozzá beosztott gépeken dolgozó munkavállalók munkáját irányítja és ezért felelősséggel tartozik.

A diósgyőri mozdonyvezetők ügyében a Bizottság úgy határozott, hogy kérésükkel a Közlekedési Minisztérium üzemgazdasági osztályához írjanak.

Felmondás esetén az álláskeresőkre megfelelő időt kell engedélyezni.

A kiemelt óráberekre vonatkozólag:

Az EB javasolja, hogy a kiemelések felső határát 3,20-ról 3,60-ra emelje fel az OMB.

A hivatalsegédek munkaruha-adásának tárgyában az Egyeztető Bizottság a következő határozatot hozza:

Azok a hivatalsegédek, akik eddig megkapták évenként az egy öltöny ruhát és egy pár cipőt, azoknak a jelen ipari kollektív szerződés alapján is jár, kivéve azokat, akik már ebben az évben megkapták. A tehergépkocsi-vezetőknek, ha eddig nem kapták meg az egy öltözet ruhát, nem adható ki.

Dr. Enghy elvtárs a következő előterjesztésekre kérte a Bizottság határozatát:

1./ A kollektív szerződés 7. pontja értelmében vasárnapi munkának a vasárnap reggel 6 órától hétfő reggel 6 óráig terjedő időben végzett munkát kell tekinteni. Tekintettel arra, hogy az egyes üzemeknél az üzemkezdet nem minden esetben 6 óra, hanem esetleg 7 vagy 8, adminisztrációs szempontból nagy könnyebbiséget okozna, ha a vasárnapi munka kezdete és vége az üzem kezdetében és végződésében volna megállapítva. Javasolja ezért a Szakszervezeti Tanács bértitkári értekezlete, hogy a 7. pont utolsó mondatának olyan formában való értelmezését állapítsa meg a Bizottság, hogy ahol az üzemkezdet nem 6 óra, a vasárnapi munka vasárnap reggel 7, illetve 8 órától hétfő reggel 7, illetve 8 óráig, vagyis vasárnap reggeli üzemkezdetől hétfő reggeli üzemkezdetig tartson.

A Bizottság felkéri Dr. Enghy elvtársat, hogy szövegezze meg az erre vonatkozó határozatot.

2 / A Magyar Waggon és Gépgyár Rt-nél a munkaidő kezdete igazodik a nagyobb létszámot foglalkoztató textilgyárak munkaidejéhez, ahol az üzemkezdés ideje reggel 6 óra, végződése 14 óra. A munkásvonatok ehhez az üzemkezdethez és végződéshez vannak beállítva. A győri vasipari vállalatoknál foglalkoztatott munkavállalók legnagyobb része vidéken lakik és az említett munkásvonatokon utazik. Ennek következtében az egy műszakban dolgozóknál sem tartható meg a ½ órás étkezési szünet. A textilgyáraknál alkalmazott kollektív szerződés a jelenlegi vasipari szerződéshez hasonlóan nem írja elő a ½ órás étkezési szünetek természetben való megtartását. Ennek következtében javasolja a fent említett értekezlet a textilipari kollektív szerződés étkezési időre vonatkozó rendelkezéseit a vasipari kollektív szerződéshez hasonlóan előírni, hogy a munkásvonatok délutáni indulási idejére vonatkozólag intézkedhessünk. Ha továbbra is fenntartanánk a Magyar Waggonra a jelenlegi rendszert, ezzel a többi vállalat felé veszedelmes precedenst teremtenénk.

A Bizottság felkéri a Szakszervezeti Tanácsot, vizsgálja ki a kérdést.

3./ Egyes nehézipari Üzemekben – bár ritka esetben, de mégis – előfordul, hogy nagy darabok megmunkálási ideje esetleg 24 óra. A munkavállaló étkezését az egyfolytában letöltött 3 műszak alatt munkaközben végzi. Figyelemmel a túlmunka idejére előírt étkezési szünetre, ez azt jelenti, hogy egy nap alatt a munkavállalónak 27 órát kell elszámolni. Kéri az értekezlet erre vonatkozólag az EB állásfoglalását.

A Bizottság a 27 óra elszámolását jóváhagyja.

4./ Az értekezlet a felszólalások alapján megállapítja, hogy eddig a munkavállalók – csaknem kivétel nélkül abban az esetben is, ha egy műszakban dolgoztak – 48 órát töltöttek az üzemben, de 51 órával számoltak el. Figyelemmel a kollektív szerződés 16. pontjának rendelkezésére, az értekezlet felkéri az illetékes szakszervezetet a hivatkozott pont betartására.

A Bizottság határozata alapján az összes szakmák figyelmét fel kell hívni a fent megjelölt pont betartására.

5./ A kollektív szerződés 22. pontjának rendelkezésével kapcsolatban javasolja az értekezlet, hogy az EB hozzon olyan elvi határozatot, hogy a gépkocsivezetőket kísérlappal kell ellátni, amelyen a gépkocsin szállított utas igazolja az utazás kezdő és végződő időpontját. Ezzel ellenőrizhető lesz, mennyi volt az az idő, amit a gépkocsivezető várakozással töltött, és mennyi volt az az idő, amely alatt utazott. Ellenkező esetben tág tere nyílik az elszámolásban a visszaélésnek, és az elszámolásokban állandó zavarok mutatkoznának.

A Bizottság tekintettel arra, hogy a fenti kérdés nem tartozik a hatáskörébe, az illetékes iparigazgatósághoz utalja.

6./ Ugyancsak az ipari kollektív szerződés 22. pontjával kapcsolatban kéri az értekezlet a Bizottság elvi álláspontját, hogy a gépkocsivezetőt, ha 4-5 órai várakozási idő után például 2 vagy 3 órát vezetéssel tölt, milyen túlórapótlék illeti meg. Például reggel 8 órától délután 4 óráig a rendszeres munkaidő után a gépkocsivezető 4 órát még várakozással

tölt, majd 2, esetleg 3 órát vezetéssel. Ebben az esetben a túlóra 25 vagy 100%-os pótlékkal díjazandó-e?

Az Egyeztető Bizottság úgy határoz, hogy a kollektív szerződés 22. pontját úgy kell értelmezni, hogy a gépkocsivezetőknek csupán a vezetéssel eltöltött tényleges munkája után számítható túlórapótlék, mégpedig olyan formában, hogy a várakozással eltöltött idő a túlórapótlék kiszámításánál nem vehető figyelembe.

7./ 5 napos munkahét esetén pünkösdhétfő és húsvéthétfő, valamint november 1. pótlására bérveszteség elkerülése végett a munkavállalók az 5 napos munkahetet úgy pótolják, hogy szombaton is dolgoznak. Értelmiségi munkavállalóknál a havi fizetés úgy van megállapítva, hogy húsvéthétfő, pünkösdhétfő és Mindenszentek is fizetett ünnep. Fenti esetekben tehát a munkavállaló olyan időben dolgozik, amikor rendszeresen egyébként nem szokott dolgozni. Megilleti-e ez esetben az értelmiségi munkavállalót a túlórapótlék.

Amennyiben pünkösd- és húsvéthétfő és Mindenszentek bérveszteségének pótlására az 5 napos munkahetet dolgozó munkavállalók szombati szünnapját az említett napokra teszik át, azon a munkahéten a havi fizetéses munkavállalók is kötelesek bemenni, de ebben az esetben megilleti őket a ténylegesen ledolgozott munkaidőre járó túlóra nélküli órakereset.

8./ Kohászati üzemekben, amelyek nem tekinthetők folyamatosnak, a nagy javításokat rendszeresen vasárnap végzik, amikor csaknem az egész karbantartó csoport szolgálatot teljesít. Megilleti-e a munkavállalót a vasárnapi munkáért a 100 %-os pótlék, ha vasárnap helyett hétköznap kapja a szabadnapját.

Kohászati üzemekben, ahol a nagy javításokat rendszeresen végzik, a karbantartó csoport munkavállalóinak a vasárnapi pótlékot nem lehet megfizetni az esetben, ha 2 szabadnapjukat megkapják, kötelesek azonban a munkáltatók ezeknek a munkavállalóknak a 2 szabad vasárnapjukat biztosítani.

9./ Értelmiségi munkavállalók bérosztályi besorolása szolgálati időhöz van kötve. Javasolja az értekezlet annak kimondását, hogy a szolgálati idő igazolására fogadja el a vállalat munkavállalójának büntetőjogi felelőssége tudatában tett nyilatkozatát a szolgálati időre vonatkozólag, mert a szolgálati igazolványok beszerzése sok esetben nehézségekbe ütközik.

A Bizottság elfogadja azzal a kiegészítéssel, hogy 2 szakszervezeti tanúval alá kell írni.

10./ A társadalmasított üzem átszervezésével kapcsolatban egyes szakmáknál felesleg mutatkozik. Ilyen például az asztalos, a lakatos szakma. Az így feleslegessé vált munkavállalók nem kerülnek elbocsátásra, hanem gépmunkás beosztást kapnak. Kéri az értekezlet a Bizottság állásfoglalását, hogy az új munkahelyre kerülő szakmunkások új munkakörüknek megfelelő bérezésben részesüljenek.

Az üzemek átszervezésével kapcsolatban, ha egyes szakmáknak a munkásfeleslegét az iparigazgatóságok alacsonyabb munkakörbe kénytelenek beosztani, az így áthelyezett munkavállalót az új munkakörének megfelelő bérosztály alapján kell besorolni. Köteles azonban a munkáltató figyelmeztetni a munkavállalót, hogy amennyiben az alacsonyabb besorolást és munkakört nem fogadja el, úgy őt a végelbánás teljes joga megilleti. Ez nem minősül munkamegtakarításnak. Az Egyeztető Bizottság és az OMB rendeletileg szabályozza, hogy az alacsonyabb munkakörbe került munkavállalók, ha későbbi időben felmondanak, milyen összegű végelbánási járandóságban részesüljenek.

11./ Főként a nagyobb üzemek szakmai továbbképzés céljából különböző tanfolyamokat tartanak, és ezeken a tanfolyamokon meghívott előadók tartják az előadást. Ezek az előadók részben az üzem munkavállalói közül kerülnek ki, részben pedig idegenek és sok esetben igen magas képesítésűek. Ezeket nem lehet a kollektív szerződésben megállapított bérrel díjazni. Javasolja ezért az értekezlet, hogy ilyen meghívott előadók tiszteletdíja szabad megegyezés tárgyát képezze.

A Bizottság a kérelemhez hozzájárul.

12./ A kollektív szerződés 99. pontja értelmében a gépjárművezetőt a helyszíni javítások végzéséért 16%-os pótlékban kell részesíteni. Javasolja az értekezlet, hogy a bizottság állapítsa meg, melyek azok a munkák, amelyeket a gépjárművezetőknek el kell végezni.

A Vasas Szakszervezetet és Gépjárművezetők Szabad Szakszervezetét megbízza az EB, hogy egy-egy szakembert küldjenek ki és vizsgálják ki az ügyet. Ha ezeket a megállapított szerelési munkákat rendszeresen végzi, a bérpótlék állandóan megilleti.

13./ Csoportban dolgozó hetibéres csoportvezetők azt a kívánságot terjesztették elő, hogy a csoport keresetével arányosan változzon a hetibérük.

A Bizottság a javaslatot érdemben elfogadja.

14./ A 117. pontra vonatkozólag az értekezlet azt javasolja, hogy a Bizottság a kollektív szerződés hivatkozott pontját változtassa meg oly módon, hogy az élmunkás teljesítménye a csoportvezető díjazásánál vetessék figyelembe, annál is inkább, mert a helyes csoportvezetés is igen lényeges mértékben közrejátszik, hogy az illető csoportnak élmunkása vagy élmunkásai vannak.

A Bizottság a kérelmet elutasítja.

15./ A 170-es pont értelmében a gépjárművezetőknek a kiküldetési pótlék nem fizethető. Javasolja az értekezlet a Bizottság részére, hogy elvileg mondja ki, nem számítható ezen pont rendelkezései alá az az eset, amikor a gépjárművezetőt kocsijával együtt huzamosabb ideig tartó szerelési munkára azért küldik ki, hogy a kiküldetésben lévő munkavállalóknak és a helyszínen elvégzett munka elvégzéséhez anyagot szállítson, és telephelyére ugyanúgy nem tér vissza huzamosabb időn keresztül, mint a szerelést végző munkavállalók.

A Bizottság a kérelmet elfogadja.

16./ Kéri az értekezlet annak elvi eldöntését, hogy a hálókocsin való utazás esetén erre az időre jár-e a kiküldetési pótlék, illetőleg az utazási idő megtérítése.

Hálókocsin történő utazás esetén nem jár erre az időre az utazási pótlék és az utazási költség megtérítése.

17./ A kollektív szerződés 150. pontja a kohászati rendkívüli munkák díjazását szabályozza. Kéri az értekezlet a Bizottság állásfoglalását olyan értelemben, hogy ezek a rendkívüli díjazások ne csak a kőműves munkavállalókra, hanem a vasipari munkavállalókra is vonatkozzanak.

A Bizottság a javaslatot érdemben elfogadja.

18./ A kollektív szerződés értelmében a kiküldetésben lévő munkavállalókat utolsó keresetükkel kell díjazni. Huzamosabb kiküldetések esetén a teljesítményszázalékok változása következtében előfordul, hogy ugyanarra a munkára régen kiküldött munkavállaló átlagteljesítmény-százaléka a kiküldetés idején jóval alacsonyabb, mint az ugyanarra a munkára, esetleg ugyanennek a munkavállalónak kiegészítésére kiküldött munkavállalóé. Hídszerelési munkák, stb. időtartama egy évnél hosszabb. Kérjük ezért a Bizottság állásfoglalását, hogy az ilyen munkavállalók, akik hónapokkal előbb, lényegesen alacsonyabb átlagteljesítmény-százalékkal kerültek kiküldetésbe, miként díjaztassanak, megilleti-e őket az üzem átlagteljesítmény-százaléka.

A Bizottság határozata értelmében a kiküldetésben lévő munkavállalókat az üzemi átlagkeresettel kell díjazni.

19./ A szakmai kollektív szerződés szerint hivatalsegédek, gépkocsivezetők a kollektív szerződés tartama alatt egy pár típuscipőt kaphattak. Hasonlóképpen a portásokat is egy pár cipő illette meg /bőrtalpú/. Kéri az Egyeztető Bizottság állásfoglalását, hogy ezek a juttatások kiadhatók-e az ipari kollektív szerződés életbelépése után figyelemmel arra, hogy a kollektív szerződés életbelépéséig ezt a járandóságot nem kapták meg.

A Bizottság erre vonatkozólag úgy dönt, a NIK és a többi iparigazgatóságok darab- és forintértékben állítsák össze, hogy mire van szükségük még a jelen ipari kollektív szerződés értelmében. Amíg ebben végérvényesen döntést nem hoznak, addig kiadni nem lehet.

20./ Az ÁVIRT kéri a kerékpárhasználati díjnak a tervezet szerinti összegben való megállapítását, mert a körzeti szerelők a jövőben ezért a csekély összegért kerékpárjukat nem fogják rendelkezésre bocsátani, ami munkájukban zavart és nehézséget okoz, viszont a vállalatnak is nagyobb számú kerékpárt kellene beszerezni. Az értekezlet kéri a Bizottság állásfoglalását arra az esetre, amikor a kiküldött szerelő a szerelés elvégzésére szükséges szerszámokat a műhelyben előkészíti, ami esetleg 4-5 órát is jelent, miképpen díjazandó.

A kerékpárhasználati díjra vonatkozólag a Bizottság az ÁVIRT hatáskörébe utalja a kérdést.

A szerszámelőkészítésre fordított időt órabérben kell díjazni.

21./ A körzeti szerelők, akik telephelyükről vidékre járnak, de kiküldetési pótlékban nem részesülnek, mert erre a célra vannak alkalmazva, ebédterítésben részesíthetők-e?

A Bizottság ezt a kérdést is az ÁVIRT Egyeztető Bizottság hatáskörébe utalja.

22./ A munkaruha-kérdéssel kapcsolatban javasolja az értekezlet, hogy a Bizottság hozzon olyan döntést, amely szerint a munkaruha egy év elteltével a munkavállaló tulajdonává válik.

A Bizottság a kérést elutasítja.

23./ Természetbeni járandóságok a szabadság ideje alatt című fejezet értelmében a szabadságidőre járó bérek kiszámításánál a természetben nyújtott és a kollektív szerződésben biztosított egyéb szolgáltatásokat is számításba kell venni, ha azokat a munkáltató a szabadság tartama alatt nem adja. Kérdéses, hogy a kollektív szerződésben biztosított ingyenes tanonccétkeztetés ellenértéke kiadandó-e a szabadságra menő tanoncnak.

A tanoncok részére étkeztetést csak természetben lehet adni, megváltani nem lehet. Nyaralás esetén is csak természetben veheti igénybe.

24./ Az értekezlet javasolja, hogy az Egyeztető Bizottság a Szakszervezeti Tanács és az OMB bevonásával helyszíni kiszálláson állapítsa meg a borítékozás menetét, és ismételten foglaljon állást a munkavállalókat fizető és borítékozó munkavállalók díjazása ügyében.

Az Egyeztető Bizottság a borítékozással foglalkozó munkavállalók részére a munkópénz fizetéséhez hozzájárul.

25./ Az értekezlet javasolja, hogy az Egyeztető Bizottság állapítsa meg azokat a szennyes és piszkos munkahelyeket, melyeken dolgozó munkavállalókat a munkáltató szappannal ellátni köteles.

A tisztítószer juttatásának kérdésében az Egyeztető Bizottság az esetenkénti döntést fenntartja magának.

26./ A társadalmasított üzemek átszervezésével kapcsolatban sok esetben előfordul, hogy egyes munkavállalókat szolgálati érdekből vidéki üzembe, vagy vidéki üzemből Budapestre kell véglegesen áthelyezni. Az ilyen munkavállalókat kiküldetési pótlék nem illeti meg, ellenben ha a nagyfokú lakáshiány miatt a családját nem tudja magával vinni, így két háztartás költségeivel kell elszámolni. Javasolja ezért az értekezlet, hogy az Egyeztető Bizottság ilyen esetekre kérje az OMB oly irányú döntését, hogy a szolgálati érdekből

áthelyezett munkavállalónak 3 hónapon keresztül lakbérpótlék címén Budapesten 100, vidéken 70 forint legyen fizethető, továbbá 10% átmeneti pótlék.

Az Egyeztető Bizottság átteszi a kérdést a Szakszervezeti Tanácshoz.

27./ Javasolja az értekezlet, hogy azoknak a szakmunkás revizoroknak, akik rajz után műszerekkel végzik az átvételt, teljesen önálló hatáskörben, jelen kollektív szerződés tartalmára próbaképpen engedjék meg, hogy az üzemátlaggal legyenek díjazhatók.

Az Egyeztető Bizottság szótöbbséggel elutasítja a revizorok kapcsolt akkordban való foglalkoztatását, helyette kiemelés, vagy havidíjban való helyezést javasol.

Ezt követően az üzemi bizottság munkaidejének és az értekezletek megtartásának időpontját kéri meghatározni az OMB részéről.

Az Egyeztető Bizottság határozata alapján az üzemi bizottsági ügyekkel kapcsolatban a Szakszervezeti Tanács Üzemi Bizottsági Osztályához kell fordulni.

Az elnök az ülést bezárja és megállapodnak abban, hogy csütörtökön /szeptember 23-án/ reggel 9 órakor az Egyeztető Bizottság folytatja a tárgyalásokat.

Budapest, 1948. szeptember 23.

Jelen vannak:

Vasas Szakszervezet részéről:

Szabó László
Mekis József
Gáspár Sándor
Pécsi József
Sikos Róbert
Michalsky Elemér
Feigl Karoly.
Pető Menyhért
Dr. Sárkány Györgyné
Vásárhelyi János
Bajai Ferenc
Dr. Enghy Endre
Kerekes György

OMB részéről:

Villamos és Tömegcikk Ipari Igazgatóságtól:

Mérnök-Technikus Szakszervezettől:

Magánalkalmazottak Szakszervezetétől:

Nehézipari Központtól:

Szakszervezeti Tanács részéről:

Kisfaludi Ervin

Az elnök az ülést megnyitja és felkéri a jelenlévőket, hogy tegyék meg hozzászólásaikat az új ipari kollektív szerződésben tapasztalt hátrányos rendelkezésekről.

Kisfaludi elvtárs: A kollektív szerződéssel kapcsolatos magyarázatokat sem az üzemi bizalmiak, sem a párttitkárok nem fogták meg helyesen, aminek következménye az, hogy a dolgozók széles rétege ettől a kollektív szerződéstől is béremelést vár, éppen úgy, mint az eddig majdnem minden évben megjelent augusztus, szeptember havi kollektív szerződésektől. Tanácsos volna, ha az illetékes szakszervezetek utasítanák funkcionáriusait, hogy a besorolásnál a legszigorúbban járjanak el. Kifüggeszteni pedig csak azután lehet, ha a besorolást a szakszervezet jóváhagyta. Szem előtt kell tartani, hogy az ipari kollektív szerződés 3%-os béremelésnél nem jelenthet többet. Semmi esetre sem engedélyezhető, hogy a betanított és szakmunkások 30-30 filléres emelésben részesüljenek. Felkéri a Vasas Szakszervezetet, hogy az Iparügyi Minisztériummal az itt hozott határozatokat mielőbb közöljék.

Dr. Enghy: A jelen ipari szerződés nómenklatúrája teljesen új módszerrel épült fel. Ebben a felépítésben nincs előbbre sorolásnak lehetősége. A múlt tapasztalatai alapján azokat a szakmákat, amiket a kollektív szerződés érvényességének tartama alatt tömegesen előbbre soroltak, illetve soroltattak, az új kollektív szerződésben mindjárt magasabb bérosztályba soroltuk.

Bajai: Magánalkalmazotti vonalon a helyzet a következő: néhány kisebb üzem már megadta a besorolást és az azokból levont tapasztalatok alapján megállapítható, hogy az 50 forintos emelkedést meghaladja, ami ennek a kollektív szerződésnek természetes következménye. A Magánalkalmazottak Szakszervezetének álláspontját képviseli, megígéri, hogy globálisan nem fogja az emelkedés a 7-8%-ot sem elérni. Kéri, hogy a Vasas Egyeztető Bizottság a beérkezett besorolásokat mielőbb nézze át, hogy azután hozzájuk érkezve mielőbb véleményezni tudják. Előfordul az az eset is, amikor például a csepeliek mínusz százalékot akarnak elérni.

Szabó László elvtárs: Felszólalásában megjegyzi, hogy nem volna helyes a nómenklatúra ismertetését csak a bizalmiakra és titkárokra bízni, hanem az iparigazgatóságok bocsássanak ki egy körlevelet, amelyik részletesen foglalkozik ezzel a problémákkal. Nincs olyan apparátusunk, melynek segítségével az összes eddig kifizetett béreket felül tudnánk vizsgálni. Az iparigazgatóságoknak azonban módjukban áll, hiszen nekik rendszeresen fel van fektetve, hogy mikor mennyit fizetnek ki, és esetleg mindjárt helyi viszonylatban korrigálni tudják. A bizalmiakat természetesen behívják, és figyelmeztetni fogják a besorolás szigorúan helyes betartására.

Pető Menyhért: Bejelenti, hogy a Villamos és Tömegcikk Iparigazgatóság már felszólította a vállalatokat, hogy a besorolásukról 1-1 példányt átvizsgálás végett küldjenek be az iparigazgatósághoz. Ezt azért tették, hogy ha a besorolás helytelen, vagyis hibás lenne, úgy azt mindjárt az Egyeztető Bizottság elé tudják utalni.

Sárkányné elvtársnő bejelenti, hogy részükről is igyekezni fognak a 3%-ot meg nem haladni. A Mérnökök és Technikusok Szakszervezete 9000 kérdőívet küldött ki a besorolásokra vonatkozólag a vállalatokhoz. Ennek a megválaszolása után ők feldolgozzák és ismertetik az ily úton szerzett tapasztalataikat. Megjegyi, hogy amennyiben 0%-os emelkedésről van szó, úgy ez a kollektív szerződés nem tud a kívánalmaknak eleget tenni. Nem tartja helyesnek, hogy a magas gyakorlati idővel rendelkező munkavállalók előnyösebb helyzetbe kerüljenek a kisebb gyakorlati idővel rendelkező munkavállalókkal szemben.

A kiemelésekre vonatkozólag az lenne helyes megoldás, ha az eddig kiemelt összeget most mindjárt az órabérhez tennénk, vagyis a kiemelt összeg és az eddigi bér tenné most a sima órabért.

Kerekes elvtárs kéri az Egyeztető Bizottságot, hogy foglaljon állást azokkal az iparigazgatóságokkal szemben, ahonnan nem jöttek el az értekezletre. Javasolja, hogy az Iparügyi Minisztériumnak tegyen a Bizottság jelentést, mert nem lehet napirendre térni afelett, hogy ilyen országos fontosságú kérdés ne érdekelje az igazgatóságokat. A bériugrásokkal kapcsolatban csatlakozik ahhoz a véleményhez, hogy 3%-nál nagyobb béremelkedés nem lehet. Ezt az Állampolitikai Osztály még annak idején kihangsúlyozta és most is tartani kívánja. Helyes volna, ha a bizalmiak és a politikai párttitkárok ismertetnék a helyes besorolás fontosságát a dolgozókkal. Ugyancsak a szakszervezeti napokon is napirendre kellene tűzni. Pillanatnyilag még sehol sem világosították fel a munkavállalókat, hogy a jelenlegi kollektív szerződés béremelést nem hoz. Újságban kellene cikkezni erre vonatkozólag. A nomenklatúrára vonatkozólag kétségtelen, hogy egészen új, és ezért nem lehet senkit sem okolni azok közül, akik a kollektív szerződést készítették, mert hiszen az illető szakmai titkárok és üzemek is bele lettek vonva a tárgyalások folyamán a nomenklatúra elkészítésébe. Most pedig mindenütt azt keresi, hogy hol lehet a besorolásoknál minél jobban kibújni. Tehát nagyon fontos, hogy minél többet foglalkozzunk ezzel a kérdéssel. És ne a falujárót és a propagandistát tegyék felelőssé. Legnagyobb hiba a fiatal munkások és az öntők besorolásánál volt. Nem elég világos az elválasztás a nagy, kis és közép munkáknál. Mindenki azt vitatja, hogy nagy munkát végez, mert hisz azáltal jobb bérezésben részesül. Az egész nomenklatúra felépítésében hiba van, mert nem domborodik ki, hogy a jó és ki a rossz munkás.

Dr. Enghy: A szakmunkásokat új kategóriába kellene besorolni, vagy magyarázó szöveggel ellátni. Egyes szociális munkakörök a régi nomenklatúrában nem voltak feltüntetve, ezeket pótlólag fel kell venni. 30-40 filléres emelkedés ott mutatkozott, ahol a besorolásnál a felső részbe került a munkavállaló. Kéri az értekezlet, hogy ezeket a problémákat oldják meg.

Kisfaludi elvtárs: A kollektív szerződésbe azt is felvették, hogy senki többet nem kaphat, min amennyit eddig kapott. Semmi esetre sem lehet azonban az, hogy kevesebbet kapjon a munkavállaló, mint eddig. Amit a kollektív szerződés előír, ahhoz mindenkinek joga van. A kezdő szakmunkásokra vonatkozólag olyan módosítást kellene tenni, amely szerint nem kerülhet indokolatlanul magasabb besorolásba szemben azokkal a munkavállalókkal, akiknek több gyakorlati idejük van.

Mekis elvtárs megállapítja, hogy sajnos nem vették elég komolyan az elvtársak a kollektív szerződéssel kapcsolatos munkát és problémákat. Ezért adódnak most ezek a hibák. Egyes szakmák képviselőivel egész komoly harcot kellett vívni a besorolásoknál. Az érdeklődés legtöbb esetben csak addig mutatkozott, amíg saját ügyüket képviselték az elvtársak, amikor pedig általános, országos ügyekről van szó, akkor már nem volt fontos számukra. Az iparigazgatóságok helyesen tennék, ha Kossa iparügyi miniszter elvtárshoz egy felterjesztéssel élnének azokkal szemben, akik ezen az értekezleten sem jelentek meg. Nagyon sok helyen, így például a Standard gyár sem tudja a dolgozóit besorolni, és ennek dacára egyes iparigazgatóságok mégsem igyekeznek a hibákat mielőbb korrigálni. Az üzemekből jelentések alapján be kell kérni az észrevételeiket és tapasztalataikat, és azok alapján egy függelékkel kell kihozni.

Néznünk kell azt is, hogy a fiatal munkásoknál előforduló hibákat is kiküszöböljük.

A magánalkalmazottak béremelése sem lehet több, mint 50 forint. Erre vonatkozólag rendeletileg kellene intézkedni, vagyis az üzemi bizottsággal kell megtárgyalni.

Mekis elvtárs javasolja, hogy még a mai napon egy szűkebb bizottságot kellene összehívni, és 24 órán belül ki kell adni egy függelékkel. A jelenlegi bérmegállapításnál a kiemelés és e./ pontot együttesen kell kifejezésre juttatni. Hogy a tárgyalások nem voltak eléggé kiépítve, az nem felel meg a valóságnak. Úgy Gáspár, mint Mekis elvtárs órákon át és át több helyen ismertették ezt a problémát. Addig is, amíg az új függelék meg nem jelenik,

újságcikkben kellene foglalkozni a problémával. A nómenklatúra elkészítésénél a szakmai sovinizmus vezette az elvtársakat, és ennek köszönhető, hogy ilyen hibák adódtak elő. Sajnos még mindig igen szűklátókörűek az elvtársak – mondotta Mekis elvtárs. Javasolja, hogy az előbb említett szűkebb bizottság az OMB, a Szakszervezeti Tanács és a Vasas Szakszervezet részvételével alakuljon meg.

Kerekes elvtárs nem tartja helyesnek, és keresztülvihetetlennek tartja azt, hogy ezt a fontos és igen nagy körütekintést igénylő munkát 24 óra alatt el tudjuk végezni.

Javasolja, hogy az iparigazgatóságok és a bérfelelősök előbb tárgyalják le a dolgot, és azután kerüljön a nagy plénum elé.

Mekis elvtárs megjegyzi, hogy a 24 órát nem is szó szerint értette, ezzel csupán érzékeltetni akarta az ügy sürgősségét.

Pető elvtárs kéri, hogy az ipari központokat is vonják be a tárgyalásba.

Kisfaludi elvtárs helyesli Kerekes elvtárs javaslatát és ő is csatlakozni kíván ehhez. Kéri, hogy állapítsák meg azokat a szempontokat és irányelveket, amelyek szerint a függelék ki akarják hozni.

Sárkányné elvtársnő: Fontos lenne a problémát komolyan feltárni, de nem volna helyes a bizottságot nagyon kiszélesíteni. Az iparigazgatóságok és a szakszervezetek gyűjtsék össze az adatokat, és a két szerv elegendő is lenne a tárgyaláshoz.

Bajai elvtárs megjegyzi, hogy a magánalkalmazottaknál effektív csökkenés mutatkozik.

Gáspár elvtárs: Igen nagy baj volt az is, hogy nem állt rendelkezésünkre olyan szerv vagy személy, aki az összes elnevezéseket ismertette volna. Gyorsan kell intézkedni, de rohammunkával mégsem lehet megoldani.

A Bizottságnak pedig igenis egy tágabb kiterjedésűnek kell lenni. Sőt helyes volna a szervezőbizottságokat is meghívni. A besorolásokat pedig hivatalból kellene letiltani addig, amíg a bizottságok a függelék ki nem hozzák. Komoly munkával új besorolásokat kellene eszközölni a vállalatvezetőkkel, bérfelelősök és szakszervezeti titkárok segítségével.

Michalsky elvtárs ismerteti javaslatát, amit még a kollektív szerződés elkészítése előtt javasolt a kollektív szerződésbe belevenni, de nem engedélyezték. Most azonban látjuk, hogy ha belevették volna, nem lenne a besorolások körül semmi baj.

Sárkányné elvtársnő szerint evvel a javaslattal csak az a probléma oldódna meg, ahol a besorolás a munkavállaló részére nagyon is jó, vagyis ahol jogosulatlanul magasabb kategóriába került. A szervezőbizottságok útján, vagy valamilyen más úton kellene tudomást szerezni arról, hogy melyik kategória volt az, ahol az emelkedés 10%-nál nagyobb.

Mekis elvtárs: Általános tájékozódás szempontjából helyes lenne az üzemekből behívni a dolgozókat.

Kisfaludi elvtárs: Szögezzük le, hogy mik a tennivalók.

1./ A kifüggesztések letiltása.

2./ Az iparigazgatóságok hívják össze az ipari központokat és közösen letárgyalva a problémát, az eddigi tapasztalatokat vegyék jegyzőkönyvbe.

Mekis elvtárs: A Nagy-Budapesten szerzett tapasztalatok vidékre is helytállóak lesznek, tehát a vidéki üzemek és gyárak adatai nem is fontosak, hogy beérkezzenek a tárgyalásig.

Engly elvtárs megjegyzi, hogy még a nómenklatúra-tervezetre vonatkozólag egy körlevelet bocsátottak ki, kérve a vállalatok javaslatát, és csak igen kis számban jött rá válasz. Épp ezért nem lehet mondani, hogy ez vagy az a hibás az összeállításnál, mert hibásak mindazok, akik dacára a felszólításnak nem tettek annak eleget,

A besorolás ügyével permanensen kell foglalkozni. Amíg újabb határozatot nem hoz az értekezlet, addig a vitás ügyeket az EB elé kell utalni. Jelen esetben az üzemek nem tudják meghatározni a különböző értékű és mennyiségű munkák besorolásának módját.

Mekis elvtárs felkéri az illetékes elvtársakat, hogy jobb ügyhöz méltóan lássanak a munkához, felkéri és megbízza Kisfaludi elvtársat az értekezletek összeállításával.

Kisfaludi elvtárs meghatározza, hogy az iparigazgatóságok és az üzemek bérfelelősei szombaton reggel 8 órakor értekezzenek. Az iparigazgatóságok pedig a szombati értekezlet eredményéről hétfőn reggel 9 órakor számoljanak be a nagygyűlés előtt.

Kerekes elvtárs helyesli a végrehajtás módját.

Mekis elvtárs megköszönve a jelenlévők türelmét, több felszólalás nem lévén az ülést bezárja.

SZKL 1.f. 6/252. ő. e.

1948. október 26-29..

**JEGYZŐKÖNYV A VAS- ÉS GÉIPARI PARITÁSOS EGYEZTETŐ BIZOTTSÁG ÜLÉSÉRŐL,
TÁRGYALÁS A TŰZOLTÓKKAL KAPCSOLATOS MUNKAÜGYI KÉRDÉSEKRŐL**

Jegyzőkönyv

Felvétetett 1948. X. 26-án és 29-én a Magyar Vas- és Fémmunkások Szabad Szakszervezete székházában /Koltói Anna u. 5-7./ megtartott egyeztető bizottsági ülésről.

Jelen vannak:

Szakszervezeti Tanács részéről:

Országos Munkabérmegállapító Bizottság részéről:

Nehézipari Központtól:

Magyar Vas- és Fémmunkások Szabad Szakszervezetétől:

Villamos- és Tömegcikk Ipari Központtól:

Villamos- és Tömegcikk Ipari Igazgatóság:

Mérnökök és Technikusok Szabad Szakszervezete részéről:

Magyar Tűzoltók Szabad Szakszervezete részéről:

Kisfaludi Ervin

Pockodi Sándor

Botondy Péter

Feigl Károly

Sarkadi Sándor

Dr. Enghy Endre

Sikos Róbert

Öhlwang Jenő

Steták Mihály

Szóczy Dezső

Pető Menyhért

Dr. Sárkány Györgyné

Herczeg Géza

Horváth István százados

Erdélyi Lajos

Jegyzőkönyv-vezető:

Bernáth Erzsébet

Elnök üdvözlí a megjelenteket, és az ülést megnyitja.

[...]

A Bizottság a tűzoltókkal kapcsolatos vitás ügyek tárgyalására tér át.

Határozatul egyhangúlag kimondja, hogy a tűzoltók túlórapótlékának kiszámításánál a 48 órán felül teljesített munkaórákat naponként kell elszámolni.

Ha a tűzoltó szolgálati ideje a kollektív szerződésben szabályozott fizetett ünnepnapra esik. Ezen a napon teljesített szolgálatért a rendes fizetésen felül 100%-os túlórapótlékkal díjazott órakereset illeti meg.

A Tűzoltók Szakszervezete részéről javasolják, hogy ha a fizetett ünnep a tűzoltónak nem a szolgálati időre esik, a fizetett ünnepet sima órabérrel meg kell téríteni.

Az EB a Tűzoltók Szakszervezetével egyetértve a javaslatot úgy módosítja, hogy a fizetett ünnepnapra eső bér csak abban az esetben illeti meg a tűzoltó munkavállalót, ha a 48 óráját nem tudta kidolgozni.

A fizetett ünnepnapra vonatkozó rendelkezéssel kapcsolatban az EB azt a határozatot hozza még, hogy a munkavállaló abban az esetben is csak 8 órára tarthat igényt, ha az aznapra eső rendszeres munkaideje 8 óránál több. Ugyanez vonatkozik arra az esetre is, ha a rendszeres munkaidőaznapra eső hányada 8 óránál kevesebb.

A tűzoltó külön fizetett ebédidőre nem tarthat igényt.

A Tűzoltók Szakszervezete részéről kéri, hogy a tűzoltót 10%-os éjjeli pótlék helyett 20% illesse meg.

Minthogy az EB egyhangú döntést nem tudott hozni ebben az ügyben, a Szakszervezeti Tanács döntését kéri.

Ezután a Bizottság a következő beérkezett ügyeket tárgyalja.

[...]

SZKL 1. f. 6/252. ő. e.

1948. november 3.

JEGYZŐKÖNYV A TEXTILIPARI ÚJÍTÁSOK DÍJAZÁSÁT FELÜLVIZSGÁLÓ BIZOTTSÁG ÜLÉSÉRŐL

Jegyzőkönyv

mely felvételre 1948. évi november hó 3-án a Textilipari Igazgatóság és a Magyar Textilipari Munkások Országos Szabad Szakszervezete által létesített újítások jutalmazását felülbíráló bizottság üléséről.

Első Magyar Cérnagyár Rt.

Bognár József az összegyűjtött szennyes faggyút használhatóvá tette olyan módon, hogy azt egy zsákba helyezve egy vízzel telt edényben forralta, s az így kiolvasztott szennyes faggyú a zsák aljában maradt, míg a tetején összegyűlt az ismét használhatóvá tett faggyú.

Az eljárást a zsiradék-megtakarítás szempontjából helyesnek tartjuk, mert ilyen módon 1540 kg faggyút tudnak évente ismét használhatóvá tenni. Ezért 600 Ft jutalom kifizetését javasoljuk.

Woller István művezető a cérnázóüzemben működő utókettőző és előkettőző gépeken levő felső görgőtartókra rugólapot szerelt fel, amellyel megakadályozta a görgő csapágainak kiesését.

Nevezett egyszerű módosításával elkerülhető a csapágys kiesése, melyek takarítás közben a szemétkbe kerülve elvesznek. Egyszerű módosításával kb. 2000 Ft évi anyagmegtakarítást ért el. Fent nevezett részére 100 Ft jutalom kifizetését javasoljuk.

Győri Textilművek

Virbán Lajos művezető „Rüti” selyemszövő gépeken új rendszerű szélfeszítőt alkalmazott.

Megállapításunk szerint az alkalmazott szélfeszítő a célnak megfelel, elgondolása helyes, annál is inkább, mivel ezen gépeken szélfeszítő egyáltalán nem volt. Rugós szerkesztése megakadályozza a vetélőnek a nyílásban maradás alkalmával történő törését, ugyanakkor a lángfonalak kiszakadását. Nevezett részére 200 Ft jutalom kifizetését javasoljuk.

Virbán Lajos és Horváth Mihály a vetülék fonalórt módosították.

Egyszerű módosításukkal biztosították a szövőszék láncfonal-szakadáskor történő leállítását. Ezért 200 Ft jutalom kifizetését javasoljuk.

A Textilipari Igazgatóság részéről
Endrei Walter

A Magyar Textilipari Munkások Országos Szabad Szakszervezete részéről
Wollner Endre

SZKL 1. f. 6/250. ő. e.

1948. december 3.

RENDELET AZ ORSZÁGOS MUNKAERŐGAZDÁLKODÁSI HIVATAL FELÁLLÍTÁSÁRÓL

A Magyar Köztársaság kormányának
12.400/1948. Korm. számú rendelete
a munkaerőgazdálkodás központi irányítása
tárgyában.

A Magyar Köztársaság kormánya az 1946:XVI. tc. 1. §-ában foglalt és legutóbb az 1948:XXIV. tc. 1. §-ával meghosszabbított felhatalmazás alapján a következőket rendeli:

1. §.

(1) A munkaerőgazdálkodás központi irányítását, valamint munkaerő-szükséglet tervszerű kielégítését a jelen rendelet alapján felállított Országos Munkaerőgazdálkodási Hivatal (a továbbiakban: Hivatal), illetőleg a mellette szervezett Munkaerőgazdálkodási Tanács (a továbbiakban: Tanács) intézi.

(2) A Hivatal és a Tanács a miniszterelnök főfelügyelete alatt áll, aki ezt a jogkörét a Gazdasági Főtanács főtitkára útján gyakorolja.

(3) A Hivatal és a Tanács hatásköre az üresedésben lévő, vagy újonnan szervezett közszolgálati, közüzemi, stb. állások betöltésével, valamint az alkalmazottak soronkívüli előléptetésével kapcsolatos eljárás újabb szabályozásáról szóló 9.510/1948. Korm. számú rendelet (Magyar Közlöny – Rendeletek Tára 208. szám) alapján létesített Kinevezési és Alkalmazási Bizottság (KAB) hatásköréi nem érinti.

Az Országos Munkaerőgazdálkodási Hivatal

2. §.

(1) A Hivatal feladata a tervszerű munkaerőgazdálkodás biztosítása, különösen:

- a) a fizikai és értelmiségi munkaerők számbavétele és nyilvántartása;
- b) a munkaerő-szükséglet megállapítása és nyilvántartása;
- c) az általános munkaközvetítés, valamint a tanoncközvetítés;
- d) a szakmunkások és egyéb fizikai, vagy értelmiségi szakképzett munkavállalók utánpótlásának, szakmai átképzésének irányítása és biztosítása;
- e) véleménynyilvánítás a d) pont alá nem eső szakoktatás, valamint a tanoncképzés tervszerű irányítása tekintetében és az ezzel kapcsolatos intézkedések kezdeményezése.

(2) A Hivatal az előbbi bekezdésben felsorolt feladatokat időszakonként előre elkészített munkaterv keretében valósítja meg. A munkaterv időtartamát és irányelveit az Országos Tervhivatal javaslata alapján a miniszterelnök állapítja meg.

3. §.

(1) A Hivatal a munkaerőkről szakmák és főfoglalkozási ágak szerint országos és körzeti (11. § (1) bekezdés) nyilvántartást köteles vezetni.

(2) A nyilvántartáshoz szükséges adatszolgáltatást, különösen munkavállalók alkalmazásba vételének, valamint a foglalkoztatás megszűnésének bejelentését a miniszterelnök rendelettel szabályozza.

(3) Az előző bekezdésben említett adatok összegyűjtésénél dolgozásánál a Központi Statisztikai Hivatallal egyetértésben eljárni.

4. §.

(1) A Hivatal a munkaerőgazdálkodáshoz szükséges adatok megszerzése, a munkaerőgazdálkodás tervszerű intézése érdekében az állami és önkormányzati hatóságokkal, hivatalokkal, intézetekkel, üzemekkel és egyéb intézményekkel közvetlenül is érintkezhetik. Az említett hatóságok (hivatalok, stb.) kötelesek a Hivatal megkereséseinek eleget tenni.

(2) A Hivatal jogosult:

- a) bármely munkáltatót a munkaerőgazdálkodással kapcsolatos kérdésekben adatszolgáltatásra felhívni;
- b) a munkaerőgazdálkodással kapcsolatban kiadott jogszabályok, hatósági rendelkezések, valamint a Tanács határozatai végrehajtásának ellenőrzése céljából bármely vállalatnál, üzemnél helyszíni vizsgálatot tartani.

(3) A vállalat, illetőleg üzem igazgatósága (vezetősége) köteles a munkaerőgazdálkodásra vonatkozó adatokat, üzleti könyvet és iratot a Hivatal rendelkezésére bocsátani és mind az igazgatóság (vezetőség), mind pedig a vállalat, illetőleg üzem alkalmazottai kötelesek a Hivatal kiküldöttje által kívánt felvilágosításokat megadni.

5. §.

A munkaközvetítés szabályait a miniszterelnöknek – a Tanács javaslata alapján tett – előterjesztésére a kormány rendelettel állapítja meg.

6. §.

(1) A szakszervezeti munkaközvetítési szabályozó 6.490/1945. M. E. és a 3.530/1946. M. E. számú rendeletek végrehajtásáról szóló 48.400/1946. Ip. M. számú rendelet (Magyar Közlöny 154. szám) alapján létesített munkaközvetítő szervezet hatásköre, az állami,

valamint az állami érdekeltségű ipari és kereskedelmi vállalatok munkavállalói elbocsátásának és alkalmazásának ideiglenes szabályozásáról szóló 3.950/1948. Korm. számú rendelet (Magyar Közlöny – Rendeleték Tára 79. szám) alapján létesített bizottság hatásköre, továbbá a gazdasági munkaközvetítés szabályozásáról és a gazdasági munkaerővel való tervszerű gazdálkodás biztosításáról szóló 100.800/1945. F. M. számú rendelet (Magyar Közlöny 160. szám) alapján felállított Országos Munkaügyi Felügyelőségnek, a gazdasági munkaközvetítő irodáknak és a vármegyei gazdasági munkaközvetítő irodáknak a hatásköre, úgyszintén a vármegyei gazdasági felügyelőségeknek az említett rendelet által a gazdasági munkaközvetítő irodák tekintetében megállapított hatásköre a (3) bekezdésben meghatározott módon a Hivatalra száll át.

(2) A közérdekű munkakötelezettség szabályozásáról szóló 7.000/1945. M. E. számú rendeletben (Magyar Közlöny 105. szám) az építés- és közmunkaügyi miniszter részére a munkaközvetítés és munkaerőgazdálkodás tekintetében biztosított hatáskör a miniszterelnökre száll át.

(3) Az (1) bekezdésben említett szervek hatásköréi a Hivatal – a főfelügyeleti hatóság által megállapítandó sorrendben – a jelen rendelet kihirdetésétől számított nyolc hónap alatt veszi át. Ezeknek a szerveknek a megszüntetése iránt – hatáskörüknek a Hivatal által történő átvételével egyidejűleg – a főfelügyeleti hatóság intézkedik. Addig, amíg valamelyik szerv hatáskörét a Hivatal nem vette át, köteles az (1) bekezdésben említett jogszabályokban ránézve meghatározott feladatokat továbbra is ellátni.

7. §.

(1) A Hivatal élén a főtitkár áll, akit a főfelügyeleti hatóságnak a Szakszervezetek Országos Tanácsa javaslata alapján tett előterjesztésére a kormány nevez ki.

(2) A Hivatalt a főtitkár irányítja és felelős annak működéséért. A főtitkárt a Hivatal költségvetésének a keretében utalványozási jog illeti meg.

8. §.

(1) A főtitkár ügykörét akadályoztatása esetében a főtitkárhelyettes látja el, aki egyébként a főtitkártól átruházott jogkörben jár el.

(2) A főtitkárhelyettes (főtitkárhelyetteseket) a Szakszervezetek Országos Tanácsának javaslata alapján a főfelügyeleti hatóság nevezi ki.

9. §.

(1) A Hivatal személyzete áll:

- a) szolgálattelepre átengedett közzszolgálati alkalmazókból;
- b) állami vállalatoktól berendeli alkalmazottakból;
- c) a főtitkár által felvett szerződéses alkalmazottakból.

(2) Az előző bekezdés a-c) pontjában említett alkalmazottak személyi kiválasztásánál a Szakszervezetek Országos Tanácsának véleménye alapján kell eljárni.

(3) A szerződéses alkalmazottak illetményeit a Hivatalnál betöltött munkakörük alapján a kollektív szerződésben foglaltak figyelembevételével, illetőleg a munkakörüknél fogva kollektív szerződés hatálya alá nem tartozó munkavállalók fizetésének megállapításáról szóló 5.690/1948. Korm. számú rendelet (Magyar Közlöny – Rendeleték Tára 113. szám), vagy az azt módosító és kiegészítő rendeletek alapján kell megállapítani.

10. §.

(1) A Hivatal székhelye: Budapest. A törvényhatósági jogú és a megyei városokban, úgyszintén a járási székhelyeken a Hivatal közvetlen irányítása alatt álló körzeti kirendeltségeket felállítani.

(2) A Hivatal, valamint a körzeti kirendeltségek szervezetét, ügyrendjét és beosztását, továbbá a körzeti kirendeltségeiknek a szakszervezeti helyi szervekkel való együttműködése részletes szabályait a főfelügyeleti hatóság a Tanács javaslata alapján állapítja meg.

(3) A Hivatal személyi és dologi kiadásairól a Miniszterelnökség költségvetése keretében kell gondoskodni.

A Munkaerőgazdálkodási Tanács

11. §.

A Hivatal mellé szervezett Tanács feladata:

- a) a főfelügyeleti hatóság által megállapított időtartamra és az általa közölt irányelvek alapján a Hivatal munkatervének megállapítása;
- b) javaslattevés a munkaközvetítés szabályozásáról kibocsátandó rendelet tárgyában, valamint a munkaerőgazdálkodás körében felmerülő elvi kérdésekben;
- c) az egységes munkaerőgazdálkodás végrehajtásával kapcsolatban a dolgozók érdekvédelmi szervei (szakszervezetek), valamint a termelést irányító szervek törekvéseinek összehangolása;
- d) a munkaerőgazdálkodás helyi szervei, valamint a szakszervezetek közötti együttműködés biztosítása.

12. §.

(1) A Tanács a Szakszervezetek Országos Tanácsa által kiküldött tíz tagból (póttagból), továbbá a pénzügy-, a honvédelmi, az iparügyi, a földművelésügyi, a kereskedelem- és szövetkezetügyi, a közlekedésügyi, az építés- és közmunkaügyi, a népjóléti miniszter, az Országos Tervhivatal elnöke, valamint Gazdasági Főtanács főtítkára által kiküldött egy-egy tagból (póttagból), valamint a Hivatal főtítkárából áll. A Tanács elnökét és alelnökét tagjai sorából egyszerű szótöbbséggel maga választja. A Tanács elnökét, alelnökét és tagjait (póttagjait) a büntetőjogi védelem és felelősség szempontjából közhivatalnokoknak (1940:XVIII. tc. 3. §.) kell tekinteni.

(2) A Tanács ügyrendjét maga állapítja meg: mellette a titkársági teendők ellátásáról a Hivatal főtítkára gondoskodik.

(3) A Tanács személyi és dologi kiadásairól a Hivatal költségvetésének keretében kell gondoskodni.

Büntető és hatálybaléptető rendelkezések

13. §.

(1) Amennyiben a cselekmény súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és hat hónapig terjedhető elzárással büntetendő az,

a) aki a 4. §-ban foglalt rendelkezés ellenére a Hivatalnak, illetőleg az általa kiküldött közegnek a kért adatokat nem bocsátja rendelkezésére, illetőleg annak ellenőrzését megakadályozza;

b) aki a jelen rendeletben foglalt felhatalmazás alapján kibocsátott szakminiszteri rendelet valamely rendelkezését megszegi vagy kijátssza.

(2) A pénzbüntetésre az 1928:X. törvénycikk és a 8.960/1948. M. E. számú rendelet (Magyar Közlöny – Rendeleték Tára 173. szám) rendelkezései az irányadók.

(3) A kihágás miatt az eljárás a rendőri büntetőbírószak hatáskörébe tartozik. Az 1929:XXX. tc. 59. §. (1) bekezdésének 3. pontjában foglalt rendelkezés alkalmazása szempontjából szakminiszternek a miniszterelnököt kell tekinteni.

14. §.

A jelen rendelet kihirdetésének napján lép hatályba; végrehajtásáról a miniszterelnök a Gazdasági Főtanács főtitkára útján gondoskodik.

Budapest, 1948. évi december hó 3-án.

Dinnyés Lajos s. k.
miniszterelnök

Közli: Magyar Közlöny – Rendeletek Tára, 1948. december 11.